

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

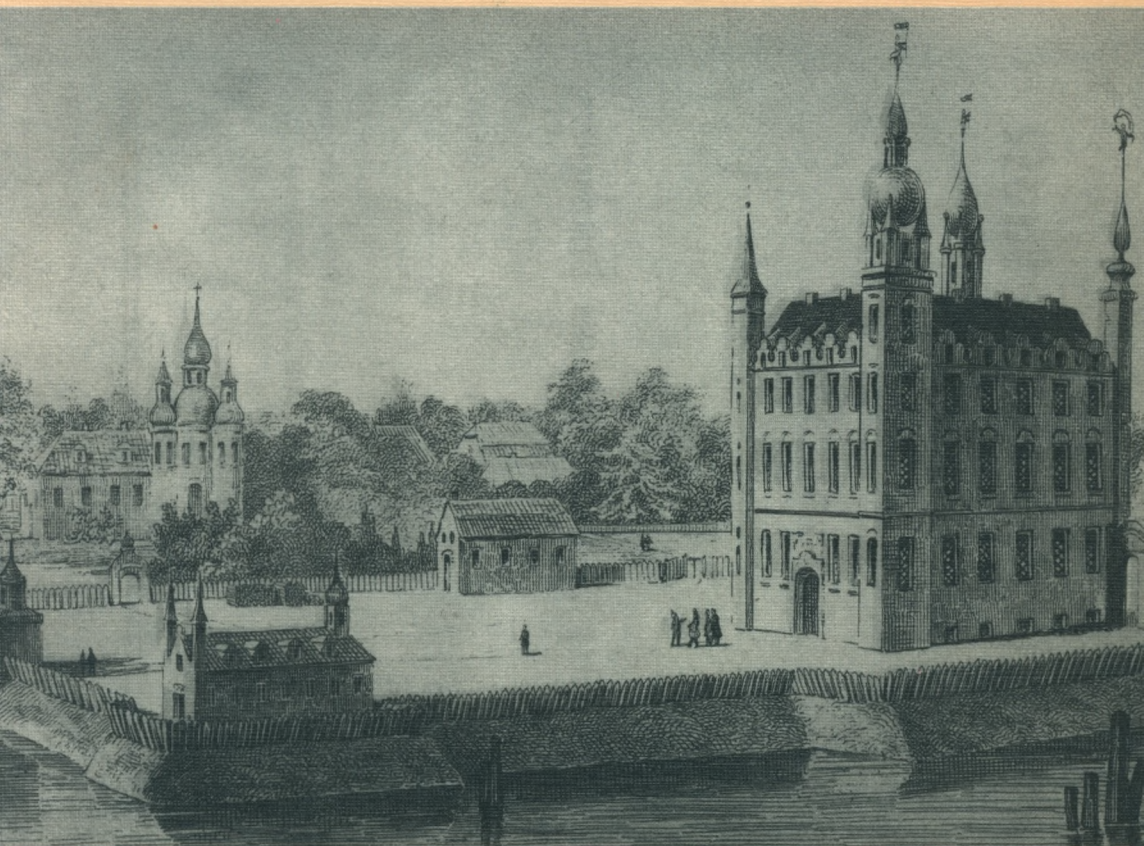
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

De Hansborgske Domme 1545-1578

Bind III
Tillæg og registre

Ved Emilie Andersen samt
A. Andersen, Troels Fink og Peter Kr. Iversen

*Selskabet for Udgivelse af Kilder
til Dansk Historie 1994*

**De Hansborgske Domme
1545-1578**

**Bind III
Tillæg og registre**

Kildeskriftselskabet har tidligere udgivet:

De Hansborgske Registranter. Bd. I. Forordninger 1544-1580.
Ved Emilie Andersen. Kbh. 1943.

De Hansborgske Registranter. Bd. II. Breve i Uddrag.
Ved Emilie Andersen. Kbh. 1949.

De Hansborgske Domme 1545-1578

Bind III
Tillæg og registre

*Ved Emilie Andersen samt
A. Andersen, Troels Fink og Peter Kr. Iversen*

*Selskabet for Udgivelse af Kilder
til Dansk Historie 1994*

© 1994 Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie

Sats og tryk: Winds Bogtrykkeri ApS, Haderslev

ISBN:

87-7500-163-2 (komplet)

87-7500-166-7 (bd. III)

Udarbejdet med støtte fra:

Carlsbergfondet

Dansk Kultursamfund af 1910

Lauritz og Augusta Dahls Mindelegat

Trykningen er bekostet af:

Carlsbergfondet

Forsiden af omslaget viser Hansborg Slot. Litografi af G. F. Wurzbach, Altona (gengivet fra Otto Kier: Tiendevæsenet og den fælleds Kirkekasse i Haderslev Provsti. Haderslev 1854).

Bagsiden af omslaget viser bagsiden af sølvmedaljen med Hertug Hans den Ældre (Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet).

Indhold

Bd. I Domme 1545-1559

Indhold	V - VI
Forord.....	VII - VIII
Indgang.....	IX - XII
Emilie Andersen <i>ved Peter Kr. Iversen</i>	XIII - XVII
Hertug Hans den Ældre <i>ved Troels Fink</i>	XIX - XXXIV
Forkortelser i tekst og noter	XXXV - XXXVII

I	Retsdage i Tønder 1545 4.-6. marts	1 - 14
II	Domme, afsagt i Haderslev 1545 28. og 31. december	14 - 16
III	Retsdage i Tønder 1546 30. august - 8. september	16 - 39
IV	Dom, afsagt i Haderslev 1547 10. februar...	39 - 40
V	Retsdage på Nordstrand 1547 26.-30. april.	40 - 54
VI	Forlig i Haderslev 1547 30. december	54 - 55
VII	Retsdage i Haderslev 1548 20. februar - 2. marts	55 - 78
VIII	Dom, afsagt i Flensborg 1548 6. september	79
IX	Retsdage i Haderslev 1549 1.-4. januar.....	80 - 99
X	Domme, afsagt på Femern 1550 17.-18. april.....	100 - 105
XI	Retsdage i Tønder 1551 9.-21. marts.....	105 - 158
XII	Retsafsked, afsagt i Haderslev 1553 5. februar.....	158 - 159
XIII	Retsdage i Tønder 1553 27. november - 7. december	159 - 249
XIV	Retsdage i Haderslev 1554 13.-21. februar..	250 - 306
XV	Retsdage i Haderslev 1556 20.-23. april.....	307 - 323
XVI	Retsdage i Tønder 1556 6.-14. juli	324 - 414
XVII	Retsdage på Nordstrand 1556 15.-21. juli...	415 - 470
XVIII	Retsdage i Tønder 1559 14.-26. november .	471 - 540

Bd. II Domme 1560-1578

XIX	Retsdage i Tønder 1560 4.-9. november	541 - 576
XX	Dom, afsagt i Løgumkloster 1561 5. august	577 - 579
XXI	Dom, afsagt i Haderslev 1562 2. juli.....	580 - 581
XXII	Dom, afsagt på Nordstrand 1563 7. maj.....	582 - 584

XXIII	Besked, afsagt på Hansborg 1565 18. april..	585 - 586
XXIV	Dom, afsagt på Hansborg ca. nytår 1566	587 - 588
XXV	Retsdage i Haderslev 1567 9.-17. maj.....	589 - 654
XXVI	Retsdage i Tønder 1567 21.-29. maj.....	655 - 704
XXVII	Retsdage på Nordstrand 1570 ca. 28. juni - 10. juli.....	705 - 749
XXVIII	Besked og dom, afsagt i Rendsborg 1571 28. september og 8. oktober	750 - 753
XXIX	Amtsretsdage på Hansborg 1576 22. oktober - 10. november	754 - 902
XXX	Amtsretsdage i Haderslev 1578 8.-15. marts.....	903 - 1013

Bd. III Tillæg og registre

Ikke udgæede domme m.m. 1578 7.-15. marts.....	1014 - 1026
Ikke pådømte sager m.m. 1576 22. oktober - 10. november	1027 - 1079
Stævningsregister 1576	1080 - 1152
Stævningsregister 1577 og 1578	1153 - 1184
Fortegnelse efter retsprotokollerne fra 1578 over kommissionssager.....	1185 - 1192
Supplement. Regester og transskription <i>ved Ove Clausen</i>	1193 - 1280
Supplement <i>ved Troels Fink</i>	1281 - 1282
Ordforklaring <i>ved Troels Fink</i>	1283 - 1285
Sagregister <i>ved Troels Fink</i>	1286 - 1306
Stedregister <i>ved Peter Kr. Iversen</i>	1307 - 1328
Personregister <i>ved Peter Kr. Iversen</i>	1329 - 1400

Ikke udgåede domme m.m., indført i kansler J. Oelgardts og sekretær G. Beyers retsprotokoller fra amtsretsdagene på Hansborg 7. - 15. marts 1578.

8. marts.

a) Øster Gasse (Skærbæk s.) mod Øbjerg (Arrild s.)

"Brunstorp" mark.

Stævning ikke set.

Oelgardt, fol. 7 r: Sagsøgerne påstår, at de har selvejerjord i denne mark. De fremlægger kong Christians brev fra (15)30, der indeholder, at Øster Gasse kan bruge Brønstrup mark ligesom de bruger deres egen mark, dog må de ikke bygge gårde der.(1) - Tonies Rantzau, der også hævder at have selvejerjord i denne mark, har i henhold til sin faders fæstebrev fra (15)31 6 ørtug sæd i Brønstrup mark.

Besked: Da Tonies Rantzau ikke er stævnet, skal der tales med ham om at bevise adkomsten.

1) Af Øster Gasses supplik af 1578 11/2 ses, at et mandat af hertugen om en lovhævd vedrørende Brønstrup mark ikke var efterkommet. Øster Gasse bad om, at dette måtte ske, således at de roligt kunne besidde marken og ikke lide overløst af Øbjerg, der ville forbedre deres selvejergrund med Brønstrup mark (Hansborgark. B 24 I).

b) Jes Christensen i Søndernæs (Brøns s.) mod Tyge Tyg-sen i Hjemsted, (Skærbæk s.) og Andres Petersen samt de andre 15 mænd i Hviding herred.

Sagsøgte havde dømt sagsøgerens hustru for gårdgang.

Stævning nr. 221/1576.

Oelgardt, fol. 12 v: Besked: Afvist indtil tingbogen

bringes frem, for at det kan ses, hvilken kendelse det er.

Beyer, fol. 10 v: Konen ville gå ind til en linnedvæver, hun har ikke kunnet åbne leddet, men har afhugget sprosserne.

Besked: Hertugen har ifølge omstændighederne ladet sagen være, som den var; det er befalet herredsfogeden at give klageren hans mandhelg igen.

10. marts.

- a) Hans Knudsen i Astrup (Brøns s.) mod Jes Nielsen sammesteds.

Sagsøgte var med vold trængt ind i sagsøgerens bolig og ville slå ham ihjel.

Stævning nr. 222/1576.

Beyer, fol. 11 v: Besked: Afvist, da der allerede for to år siden er udgået besked vedrørende denne sag. (Se dom nr. 80 af 1576 9/11)

- b) Hans Persen i Fæsted (Hygum s.) mod Mads Bennedtsen, herredsfoged i Frøs herred.

Sagsøgte vil ikke tillade sagsøgeren at bruge, hvad denne har fæstet af hertugen.

Stævning nr. 371/1576.

Oelgardt, fol. 16 v: Hertugen vil lade fortage en besigtigelse og derpå give besked.

- c) Jep Hansen og Jep Jepsen samt de andre indbyggere i Øster Gasse (Skærbæk s.) mod Tonies Rantzau i Vilstrup.

6 ørtug jord, som sagsøgte har fæstet i hertugens enemark "Bronstorp".

Stævning nr. 131.

Oelgardt, fol. 19 r: Sagsøgte har ved sin foged undskyldt sig med, at han ikke har sit brev og segl hos sig. Han tilbyder sig på en almindelig landretsdag. I marginen: Er indstillet.

Beyer, fol. 15 v: Sagsøgte har ved sin foged Jes Lassen undskyldt sig med, at han i hast ikke kan komme til sine breve og segl.

- d) Lorens Svendsen i Brøns mod Niels Mikkelsen, herredsfoged i Hviding herred, og Peter Nielsen i Brøns.

Sagsøgte havde indespærret sagsøgeren i fængsel og jern for tyveri, der ikke var bevist.

Stævning nr. 70.

Oelgardt, fol. 19 v: Sagsøgeren er svoret fri på tinge. Besked: Sagsøgeren skal rejse klage på tinge. Der skal indsættes en upartisk tingholder til at pådømme sagen. - Sagsøgeren var beruset kommet i hans, dvs. Niels Mikkelsens søns hus på en tid, da de andre var gået i seng, han havde væltet dørene og truet med at ville afbrænde huset. (Herefter gentages beskeden.)

- e) Peter Jørgensen i Gasse mod Peter Huberg Schrøder.

Sagsøgte havde lovet sagsøgerens søster Lene Jørgens ægteskab. I sagen havde domkapitlet i Ribe afsagt en dom.

Stævning nr. 41.

Oelgardt, fol. 20 r: Konsistoriet har dømt, at der ikke kunne foreligge et ægteskab. Herredsfogeden har dømt sagsøgte til at give en ed. - I marginen: Sagen henvist til forlig.

Beyer, fol. 16 v: Sagsøgte benægter, at han har lovet Lene Jørgens ægteskab, og at han har be-svangret hende.

- f) Mads Jebsen i Ullemølle (Uhlmhule, Skærbæk s.) mod de otte sandemænd i Hviding herred, Svend Persen, Truels Nissen samt deres medbrødre.

Vedrørende den sten, som sagsøgte har sat ved møllen, hvilket er i modstrid med en gammel lovhævd fra 1532, nemlig at godset med møllen og mølledammen er indsvoret af klostret, dvs. Løgumkloster.

Se stævning 216/1576. Andre stævninger ses ikke tilført stævningsprotokollerne.

Oelgardt, fol. 25 r: Sandemændene siger, at de har fået stævningen for så kort tid siden, at nogle af dem ikke har vidst noget derom, og de har ikke kunnet bringe brevene til stede. Besked: Nogle råder skal forordnes til at foretage besigtigelse efter Sct. Hansdag, hvorpå der skal gives besked. Enhver af parterne skal bringe deres lovhævd og brev med til stedet.

Beyer, fol. 19 v: Sandemændene indvender, at de først var stævnet her, dvs. på retsdagen, og de havde ikke brev, segl og bevis hos sig. - Jfr. Ikke-pådomte sager 1576 6/11 c.

12. marts.

- a) Terkel Lund og Iver Terkelsen, begge i Hjerting, mod Mads Mikkelsen i Nørre Farup og de øvrige 15 mænd i Kalvslund herred og mod Søren Christensen og de andre herredsnævninger i samme herred.

Jfr. stævning nr. 88-89/1576.

Oelgardt, fol. 35 v, Beyer, fol. 28 r.
Er samme sag som 1576 9/11 nr. 85, se denne. Sagsøgerne fik heller ikke på retsdagen i 1578 nogen afgørelse i sagen, idet det blot udtaltes, at den indstilledes, indtil der blev givet videre besked. Både Oelgardt og Beyer har en bemærkning om, at den unge karl, dvs. Iver Terkelsen skal pågribes og forhøres. Besked af hertugen fik Terkel Lund under 23.

maj s.å. Ifølge denne skulle sagen i henhold til dens beskaffenhed behandles på den næste retsdag, hvor det skulle afgøres, hvem af parterne der skulle dømmes eller frikendes. Terkel Lund fik fuldmagt til i mellemtiden at befordre og forhandle sin sag på tinge eller på anden måde. Forinden Terkel Lund fik den besked, havde han den 5. s.m. anmodet hertugen om oprejsning, idet han og hans mededsmænd var blevet dømt på retsdagen den 8. marts s.å. I sin ansøgning udtalte han, at han og hans, fordi de havde mistet deres mandhelg, ikke kunne forrette sagerne på tinge, tillige var forholdet det, at nogle af de 15 mænd lo ad dem. Terkel Lund udbad sig endvidere af hertugen en anbefalingssskrivelse til landsdommerne i Viborg. Den 16. s.m. udstedtes derpå oprejsningsbrev for Terkel Lund og hans mededsmænd, hvis navne nævnes. De havde optinget til amtsskriveren. Først 12. august s.å. har hertugen i henhold til en supplik fra Iver Terkelsen udstedt en skrivelse til landsdommerne i Viborg, hvori disse anmodes om at hjælpe Iver Terkelsens slægtninge, der sendtes som sagsøgere i Iver Terkelsens sag mod sandemændene i Malt herred, til at opnå ret (Hansborgark. B 24 I, Reg. C, 41 r og v, Reg. DD, 174 r).

b) Marin Stabels mod synsmændene.

Stævning nr. 8, jfr. nr. 7.

Olegardt, fol. 36 r: Hertugen har bevilget, idet han forbeholder sig bøden, at sagen må eftergives, og at parterne kan forlige sig med hinanden.

c) Matthias Finbager (Withbecker) i Haderslev - i sin hustrus og hendes søsters navn - mod Jens Foged i Vandling (Starup s.) og Dietrich Hegeman.

300 mark lybsk, som sagsøgte i henhold til en overenskomst skulle betale sagsøgerne m.m.

Stævning nr. 304-305/1576.

Oelgardt, fol. 38 r, Beyer, fol. 29 r: Sagsøgte fremlagde rådets sentens i denne sag, nemlig at overenskomsten skulle stå ved magt, så længe tings-

vidnet ikke var omstødt. Sagsøgeren fremlagde skøde fra (15)42 vedrørende familien Ebbesens arvepart, endvidere en klage fra Christen Laursen fra (15)55 vedrørende afdøde Adde Freses hus, (1) ligeledes vedrørende afdøde Peter Laursens hus, samt tingsvidne om, at der var sket sagsøgerens hustru uret. Ligeledes var der givet afkald. Sagsøgte fremlagde tingsvidne vedrørende en overenskomst om, at sagsøgeren ville tilstille sagsøgte alle breve. Der fremlagdes videre tingsvidne vedrørende en arvedeling mellem Adde Frese og Christen Laursen (15)44 om, at parterne var forligte. Når der var sket betaling i henhold til overenskomsten, skulle Adde Frese udlevere afkalds- og kvitteringsbrev, ligeledes et overdragelsesbrev på hus, gård og ejendom i og uden for staden såvel som et tingsvidne om, at sagsøgerens hustru har bekendt, at der var sket fuldkommen betaling i henhold til brevene. Sagsøgte fremlagde et tingsvidne om, at alle breve skulle tilstilles sagsøgte, også de breve, som havde været hos Knudsen, den sidste overenskomst. - Oelgardt anfører herefter de første linier af en domskoncept, men disse er overstreget, og sagen er afbrudt.

- 1) Catharina, Carsten Laursens datter og præsten Johs. Oldendorph fejrede i september 1563 deres bryllup i Adde Freses hus (A. Andersen: Johs. Oldendorphs Selvbiografi, 97).
- d) Georg (Jørgen) Moeth i Graugård (i Vandling, Starup s.) mod Andreas Laursen (borger i Haderslev) og borgmester og råd sammesteds.

Sagsøgte Andreas Laursen havde kørt træ bort fra særmarker, som sagsøgeren havde fået overladt til brug af hertugen, nemlig Langkær (Gl. Haderslev s.) og Store Rævekær i Vandling (Starup s.)(1), endvidere havde borgmester og råd været hjemmel for Andreas Laursen, da sagsøgeren krævede nævningerne imod ham.

Stævning nr. 116.

Oelgardt, fol. 40 v: Borgmester og råd siger, at sagsøgerens brev lyder på oldenen, rådet har græsningen og underskoven. I "der hern" register står,

at rådet for underskoven i Røvekær giver 3 mark lybsk. Jørgen Moeths brev lyder ikke på træhugst, men han har dog hugget nogle egetræer. Hans brev lyder på, at han har skoven på samme måde som Jens Fogeds fader. Rådet har ikke noget at gøre med Langkær og heller ikke med Lille Røvekær. I marginen: Fogeden beretter, at i Store Røvekær har staden underskoven og græsningen. Sagen blev udskudt til næste retsdag på grund af Jørgen Moeths sygdom.

Beyer, fol. 30 r.

- 1) 1550 15/5 blev Jørgen Moeth af hertugen forlenet med forskelligt gods, bl.a. marken Langkær og skoven Store Røvekær, dog således at forleningen først skulle træde i kraft, når både Claus Ahlefeldts enke, fru Drude Rantzau, der besad Langkær, og Jens Foged, der besad Store Røvekær, var døde. Jørgen Moeth fik dette gods for livstid og på den måde, som det blev brugt af dem, ved hvis død han skulle overtage godset (Reg. A, 162 v). Jfr. fribrevet af 1536 9/9 fra Christian 3. til Jens Jensen i Vandling, herredsfoged i Haderslev herred, hvor opregningen af dennes gods slutter med "med olden i Røvekær". (Afskrift i Hansborgark. C 27) - Denne Jens Jensen var herredsfoged Jens Eriksens farfader.
- e) Fru Anna Lange til Solvig mod hertugens undersætter i Øster Gasse (Skærbæk s.)

En eng, "Treig" (beliggende i Øster Gasse mark).

Stævning nr. 61. Af fire andre stævninger vedrørende sagen var nr. 59 udtaget af sagsøgeren mod sandemændene, nr. 60 var udtaget mod ransnævningerne, nr. 58 mod herredsfoged Niels Mikkelsen og nr. 62 mod Niels Andersen i Husum (Ballum s.) og Jørgen Gregersen i Hjemsted (Skærbæk s.) med deres fæller, der havde vidnet, at der aldrig havde været rejst klage i sagen mellem Åved (Vodder s.) og Gasse.

Oelgardt, fol. 42 r: Sagsøgeren påstår, at engen er hendes ejendom i kraft af et gammelt købebrev og en lovhævd, hvorfor Øster Gasse med urette har brugt engen. Sagsøgte siger, at de har haft engen i brug i

over 100 år. Lange, dvs. Erik Lange, sagsøgerens søn, fremlægger et brev vedrørende Treig enge, nemlig at Solvig har brugt engen i 1516. Sagsøgte fremlægger et brev fra 1484 vedrørende deres brug af engen. Sandemændene i Hviding herred har dømt sagsøgerens folk for vold. Ransnævningerne har dømt dem for ran. Besked: Da Gasse besidder den omstridte eng, ville sandemændene og ransnævningerne være at frifinde med hensyn til deres kendelse, men hertugen vil i henhold til sin tidligere besked tilstå sagsøgeren og hendes søn, at der for hver af parterne udnævnes 4 kommissærer og at kommissorium snarest udstedes. Hertugen vil tillade, at sagsøgerens folk i mellemtiden søger ting, til trods for at de er oversvoret, dog med forbehold af hertugens fyrstelige højhed og rettighed. I denne mellemtid skal stilles i bero: hertugens klage over sagsøgeren, fordi hun har været hjemmel for sine folk, og sagen om sandemændenes og ransnævningernes kendelse, der skal påkendes af hertugen.

Beyer, fol. 30 r: Sagsøger Erik Lange til Solvig - på sin moders vegne - fremlægger et skødebrev fra 1482 og en lovhævd fra 1484. - Kong Hans' brev fra 1484.

Hertugen vil indtil ridemændenes behandling udsætte sagens forskellige punkter; såvel hertugen som Erik Lange har forbeholdt sig videre fordringer. (Sandemændene har svoret, fordi græsset var slået med vold, og ransnævningerne, fordi høet var ført bort over skellet.) Til kommissærer har hertugen for sin part forordnet Benedict v. Ahlefeldt, Johan v.d. Wisch, Hans Rantzau og Heinrich v. Kerssenbruch. Erik Lange har for sin part foreslået Hans Johansen til Drenderup (Ødis s.), Magnus Kaas, Benedict Rantzau i Møgeltønder og Ludvig Nielsen (Rosenkrantz).(1)

- 1) I 1567 havde sandemændene i Hviding herred oversvoret Solvigs foged og 2 bønder i Åved, fordi de havde slået græsset i den omstridte eng med vold. På amtsretsdagen i okt.-nov. 1576 anmodede Erik Lange hertugen om udnævnelse af kommissærer til besigtigelse af engen, hvilket hertug Hans bevilgede ham,

men kommissoriet kunne han ikke udstede, da den skulle meddeles af den hertug, der havde fællesregeringen, som på den tid var hertug Adolf (se "schein" fra hertug Hans til Erik Lange af 1576 25/10, Reg. C, 9 r). Beyer har i sin protokol for 1576, 80 r, en bemærkning om, at Erik Lange bad om ridemænd til besigtigelse af noget, der var strid om, men det er igen udstreget. I 1576 synes Erik Lange ikke at have gjort mere ved sagen, men til retsdagen i marts 1578 udtog Erik Lange og hans moder de ovenfor anførte 5 stævninger. På den tid havde hertug Hans fællesregeringen. I henhold til en note i Oelgardts protokol 1578, 56 v, indført i tilslutning til tilførslen af Moritz Ahlefeldt til Bjerningrøds sag, skulle besigtigelsen af engen finde sted omkring samme tid, som der blev foretaget besigtigelse af kirkevejen i Bjerning, hvilket fandt sted den 7. juli (se nedenfor 14/3a, anm. 2). Ifølge kommissoriet var Erik Lange en af kommissærerne på Moritz Ahlefeldts side. Den 3. i s.m. erindrede hertugen Erik Lange om den afsked, der var givet i sagen om engen. Hertugen havde indkaldt sine råder til den kommende uge, hvorfor Erik Lange ufortøvet skulle opgive navnene på de 4 adelige, som for hans part skulle være medlemmer af kommissionen. Denne blev udstedt 4. juli. Kommissærerne er de samme som anført i retsprotokollen med undtagelse af, at Jørgen Moeth er trådt til i stedet for Hans Rantzau. Besigtigelsen af engen skulle finde sted den 10. juli. Kommissærerne skulle kende i sagen og give en skriftlig afsked (Reg. nr. 10, 271 v, C, 47 r).

- f) Jørgen Moeth til "Graugarde" mod indbyggerne i "Kistrup Nergaardt" og "Brennera" (Neder Kestrup og Bræra i Hoptrup s.) samt mod de 15 mænd i Haderslev herred.

Sagsøgte har fra marken, der var opgivet, taget sagsøgerens hopper, føl og andet fæ. Da sagsøgeren forfulgte sagen til tinge, har sagsøgte ikke handlet således, som loven fordrer. Da han udkrævede de 15 mænd, skød disse kendelsen fra sig.

Stævning nr. 117.

Oelgardt, fol. 44 v: Jørgen har ikke bevist, at sagsøgte har handlet forsætligt. Tingsvidne om, at sagsøgeren ikke har nogen del i Kestrup mark. Dom: Da sagsøgeren ikke har bevist, at sagsøgte har handlet forsætligt, og han ikke har lod og del i marken, og da tilmed hans føl blev fundet i sagsøgte korn, har de 15 mænd billigt skudt kendelsen fra sig, da den ikke var deres sag. - Sagen udsat til næste retsdag på grund af Jørgen Moeths svaghed.

Beyer, fol. 31 v: Koncept til dom med en bemærkning om, at dommen ikke er udgået og ikke blevet publiceret. Ifølge koncepten har tingsvidnet indeholdt, at J. Moeths kvæg blev fundet i kornet og høet, derimod er det ikke anført i koncepten, at J. Moeth ikke havde lod og del i marken.

13. marts.

- a) Sara, magister Jørgens, dvs. provst Georg Boetius' enke mod Andreas Laursen (borger i Haderslev).

"Sosgarde" i "Sose" (Søst i Rise s.), hvilken sagsøgte tager for sig alene, til trods for at mag. Jørgen har udlagt halvdelen af pengene, et beløb på 100 gylden.

Stævning nr. 129.

Oelgardt, fol. 48 v: Sagsøgeren fremlægger en kvittering fra 1567 på 50 gylden, som magister Jørgen og Andreas Laursen sammen har givet ud. Kvitteringen var fra Mads Jebesen i Torp (Ensted s.) og Per Madsen i "Brodorp" (vel Broderup i Tinglev s.), Tuke Jepsens arvinger, der har solgt deres part og lod for 100 gylden. Sagsøgeren fremlagde endnu et brev fra Per Madsen vedrørende, at denne havde fået de 100 gylden betalt af mag. Jørgen og Andreas Laursen i fællesskab. Besked: Sagen er henvist til forlig ved Kerssenbruch, kansleren, Jørgen Beyer og borgmesteren. Hans søn (?) skal komme og medbringe alle breve. Hvis der ikke oprettes forlig, skal der sendes skrivelse til hertug Adolf om, at han skal befale fogeden upartisk at lade sagsøgeren vederfares ret. - I marginen: Er forligt.

- b) Asmus Martensen mod Villads Jensen og Lorents Madsen.

Stævning nr. 72.

Oelgardt, fol. 61 r, anfører kun stævningen. - I marginen: Jürgen Hogendach flygtet og dømt. Jfr. hertugens besked nr. 4 af 1576 24/10.

- c) Christen Maltesen (Viffert, til Brønøre, Taps s.) mod Detlev Marquartsen og mod de 12 ejermænd (i Gram herred) samt herredsfogeden i Gram herred Thomas Hansen.

Sagsøgte Ditlev Marquartsen havde imod forbud krævet 12 ejermænd i en sag om en toft, og disse havde mod lov og ret skiftet toften i 4 dele og tilkendt kirken (i Stepping) den.

Stævning nr. 134-138.

Beyer, fol. 40 v: Besked: Da parterne undskylder sig med, at de ikke har fået tilbørligt varsel og heller ikke vidst noget om stævningerne, er alle 5 parter (se stævningerne) i henhold til de foreliggende stævninger indkaldt til næste retsdag, hvor de skal være til stede, fremsætte klage og give svar.

- d) Kirkeværgerne i Øsby mod Tonies Rantzau.

Kvægtiende, som sagsøgte folk imod hertugens mandat nægter at give.

Stævning nr. 73.

Beyer, fol. 43 r: Tonies Rantzaus foged Jes Lassen har tilbudt at stå i retten for alle tre herrer, dvs. fyrster.

- e) Gregers Hansen, Peter Nielsen, Jens Madsen og fæller, alle i Errested (Bjerning s.) mod Moritz v. Ahlefeldt.

Stævning nr. 106.

Beyer, fol. 45 v: Sagen er afvist, fordi sagsøgerne for størstedelen er Tonies Rantzaus folk. T. Rantzau vil nemlig ikke svare i sager over for hertugen. Moritz v. Ahlefeldt har i øvrigt forundt hertugens folk at bruge den omhandlede vej.

- f) Jep Laursen i Geestrup (Agerskov s.) mod de 8 nævninger i Rangstrup herred.

Sagsøgte har svoret Jes Laursen kvit i anledning af, at han imod sagsøgerens vidende har tilegnet sig nogle agre og enge.

Stævning nr. 347/1576.

Beyer, fol. 45 b: Sagen udsættes, indtil sagsøgte atter stævnes, idet de ikke har brev og segl, nemlig pante- og købebrev hos sig.

15. marts.

- a) Anna Lassen i Gammel Haderslev mod Margarethe Boldickes.

En otting jord, hvormed kong Christian har forlenet sagsøgerens fader, huskok Hans von Bushell og et af hans børn.

Stævning nr. 213/1576. Ifølge denne er det sagsøgerens søn, Hans Lassen, der er sagsøger og udtager stævningen.

Oelgardt, fol. 65 r: Sagsøgeren fremlægger hertug Christians benådningsbrev fra (15)32. Hieronimus (Boldigk) har vel i 20 år haft jorden. (Sagsøgeren) er aldrig fremkommet med brevet.

- b) Lawe Nielsen i Vedbøl (Vedsted s.) mod de 12 ejermænd i Gram herred.

Sagsøgte har ikke vist sagsøgeren så god ret som Tonies Rantzaus fæstere.

Stævning nr. 136/1576.

Oelgardt, fol. 68 r: Besked, at der af fogeden igen skal kræves syn.

IKKE-PÅDØMTE SAGER M.M.

indført i kansler J. Oelgardts og sekretær G. Beyers retsprotokoller fra amtsretsdagene på Hansborg 22. oktober - 10. november 1576.

22. - 24. oktober.

- a) Gerdt Busch (købmand i Haderslev) mod Benedict Petersen (Deden, til Bjerndrupgård, Stepping s.)

Sagsøgerens gældsfordring på sagsøgte, ifølge dennes håndskrift et beløb på 106 daler.

Stævning nr. 14.

Sagsøgte anmoder om udsættelse med betalingen til omslaget, hvilket bevilges, og han lover med et håndslag betaling til den tid.

Oelgardt, fol. 1 r, Beyer, fol. 1 r.

- b) Borgmester Schumacher (i Haderslev) mod Benedict Petersen.

Sagsøgtes gæld til sagsøgeren, ifølge dennes (regnskabs) bog et beløb på 96 daler.

Stævning nr. 175.

Sagsøgte lover med et håndslag at ville betale gælden på omslaget.

Oelgardt, fol. 2 r, Beyer, fol. 1 v.

- c) Nis Persen og Knud Iversen i Hejsager (Halk eller Grarup s.) mod Judt Laursen og Mads Jespersen sammesteds.

Sagsøgernes arverettigheder i den ejendomsgård i Hejsager, som sagsøgte bebor.

Stævning nr. 3.

Oelgardt, fol. 2 r: Sagsøgerne gør fordring på to søsterdele i gården, de klager over Judt Laursens lovhævd. Jura partis reæ (sagsøgtes rettigheder): 1530 mandag før Simons og Judas' dag (24/10) lovhævd givet Nis Hansen i Hejsager selvtolvte på alt det, som hans fader og han selv har haft i rolig besiddelse.

Et skødebrev Michel Michelsen på sin hustrus vegne år 1563 mandag efter Reminiscere (8/3). Et tingsvidne fra (15)35 mandag efter Skt. Pauls dag (1/2), at Hans Persens gård i Hejsager med alt tilliggende er vurderet til 200 mark haderslevsk. En lovhævd fra (15)70. En dom fra (15)74 mandag før Christi himmelfart (17/5). Beboet gården i 31 år. - Gården solgt for 200 mark. Sagsøgerne har ikke søgt om at omstøde salget. Nis Persens fader levede endnu. Der var mere gæld i gården, end den var værd. Sagen er henvist til forlig i mindelighed. Begge parter har givet sagen i 6 frænders hænder. Hvad disse bestemmer, derved skal det forblive. - Relator Jens (herreds)foged.

Beyer, fol. 1 v: En udstreget koncept til dom: Sagsøgte blev tildømt gården, da de havde påvist deres adkomst ved to lovhævder, den ene fra (15)30, den anden fra (15)70, besvoret af Judt Laursen, og et skøde, endvidere havde de fremlagt en underretsdom (dombrev), hvorefter gården, som de roligt havde besiddet i 31 år, tilkendes dem. Sagsøgerne havde ikke gjort indsigelse i tilbørlig tid. I marginen: Sagsøgerne rejste arvekrav i deres hustrus og moders sted.

- d) Marten Lassen i Haderslev mod Jep Schegs arvinger i Vilstrup.

Arv hidrørende fra sagsøgerens hustru, hvori sagsøgeren var tilkendt lod og del.

Stævning nr. 2, jfr. nr. 13.

Oelgardt, fol. 8 v: En dom fra 1576, udstedt af tingholder Laurens Jensen i Sillerup (Fjelstrup s.) kendtes ved magt. Den indeholdt, at Marten Lassen

fik part i arven, for så vidt han og hans hustru blev skilt.

- e) Jes Madsen i Seggelund (Tyrstrup s.) mod borgmester Wilhelm Schumacher i Haderslev.

Sagsøgte beskyldes for utilbørligt at have givet stadvægteren hjemmel til at øve vold under et slagsmål.

Stævning nr. 57.

Oelgardt, fol. 9 v; Beyer, fol. 10 r: Sagsøgte beretter, at vægteren om natten ca. kl. 12 var kommet til hans dør og klaget over, at to bønder i porten havde slået hans hustru, fordi hun ikke ville lukke dem ud. Han befalede vægteren at gribe de to karle og tage dem i forvaring eller tage et kendingstegn af dem. Da vægteren kom tilbage til bønderne, kom det til slagsmål. Hvorefter Jes Madsen klagede på tinget. Nævningerne oversvør vægteren vold, uagtet borgmesteren havde givet ham hjemmel.

- f) Marcus Busch (købmand i Haderslev) mod Benedict Petersen.

En gæld på 21 daler og 19 skilling.

Stævning nr. 56.

Oelgardt, fol. 15 r: Sagsøgte siger, at denne gæld vedrører ikke ham alene, men tillige de andre arvinger, fordi gården blev delt i 3 dele. Han lover at gøre retfærdighed for sin trediedel samme dag.

Beyer, fol. 15 v: Gælden stammer fra Hans Haggen.

- g) Peter Kjør i Øbjerg (Arrild s.) mod Niels Gregersen sammesteds.

Sagsøgerens fordringer med hensyn til den selvejergård, hvor begge parter er bosiddende.

Stævning nr. 18.

Oelgardt, fol. 15 r, Beyer fol. 16 r: Hertugens dom af 1559 18/11, hvori der er omtalt en overenskomst mellem Jens og Peder Matzen, fremlægges af sagsøgeren. Da sagsøgte vil bruge den halve gård, forlanger sagsøgeren betaling af ham i henhold til sin faders testamente og to tingsvidner, idet sagsøgerens fader har indløst det meste af godset fra arvingerne. - Besked: Sagen henvises til underretten, hvor parterne skal aflægge regnskab. Hvis der ikke kan opnås enighed, skal der forordnes uvildige mænd til at afgøre, hvad den ene er skyldig til at give den anden.

- h) Nis Tosen i Rangstrup mod Christen Jørgensen i Geestrup (begge Agerskov s.)

En kaution.

Stævning nr. 15.

Oelgardt, fol. 16 v. Er gennemstreget.

26. oktober.

- a) Christen Marquartsen i Hyrup mod Nis Schrøder i Neder Jerstal og Hans Mikkelsen i Hyrup (alle Bevtøft s.)

Et på Rangstrup herredsting udgivet tingsvidne, der var til besvær for sagsøgeren.

Stævning nr. 25.

Oelgardt, fol. 27 r: Sagsøgte siger, at sagen er forligt for 14 mark lybsk. - Besked: Det skal blive ved forliget. Hvis sagsøgeren ifølge dette kommer til at mangle noget, skal han kræve det på tinge.

Beyer, fol. 24 v: Tingsvidnet omhandlede medgift. Sagsøgte fremlagde en overenskomst om, at sagen var forligt.

- b) Magnus Kaas mod Detlev Marquartsen og andre indvånere i Kolsnap (Nustrup s.)

Et kådnersted, som sagsøgte har lagt øde.

Stævning nr. 266.

Oelgardt, fol. 28 v: Besked: Upartiske folk skal bestemme, hvad Magnus Kaas skal udrede til fællesgrunden; når det er sket, kan hans husmandssted bruge fortjen.

Beyer, fol. 26 r: Her kun parternes navne.

- c) Nis Tosen i Rangstrup mod Christian Jørgensen i Geestrup (begge Agerskov s.).

En kaution.

Stævning nr. 15.

Oelgardt, fol. 16 v. Er gennemstreget, som i h under 22. - 24. okt. ovenfor.

- c) Magnus Kaas mod de otte sandemænd i Gram herred. Skellet mellem Bæk skov, Nustrup skov og Kolsnap skov (alt i Nustrup s.)

Stævning nr. 76.

Oelgardt, fol. 29 v: Besked: I henhold til landretsordningen skal på sagsøgerens anmodning forordnes ridemænd til at besigtige de omstridte skel.

Beyer, fol. 27 r: Sandemændene var gået fra det gamle skel og svoret et nyt skel.

- d) Magnus Kaas mod de 12 mænd ved Nustrup kirke.

Urigtig fordeling af kirkestolene. Jfr. dom nr. 46 af 30/10 1576.

Stævning nr. 354.

Oelgardt, fol. 29 v: Sagsøgte siger, at det var efter (herreds)fogedens pålæg, de havde foretaget fordelingen, de havde hellere undladt at gøre det. Sagsøgeren siger, at sagsøgte ikke har fordelt

stolene rigtigt, hans mand er ikke blevet tildelt sit gamle stude. - Besked: Magnus Kaas indvilliger i for sin mands vedkommende at ville lade det blive ved det, der kommer til at vederfares hertugens mænd, som sammen med Ditlev v. Buchwalds mand ligeledes klager over kirkestolenes urigtige fordeling. Magnus Kaas begærer dog, at hans fæster må blive ved sin stol, da den ikke er flyttet, men at der i øvrigt må ske i sagen, hvad landets ret foreskriver, og at sagsøgte må få en afskrækkende straf, da de har foretaget forandringen med stolene uden hertugens befaling.

Beyer, fol. 26 v: Hertugen begærer, da det er en ringe sag, at sagsøgeren vil lade sagen bero, indtil der gives besked i de to andre ovennævnte sager.

27. oktober.

- a) Mikkel Heinsen mod Jens Hansen i Branderup.

Gæld hidrørende fra nogle solgte okser.

Stævning nr. 68.

Oelgardt, fol. 32 v, Beyer, fol. 29 v: Sagen henvises til underretten, da den ikke er pådømt der.

- b) Hans Heinsen i Vellerup (Agerskov s.) mod Jep, Laue og Iver Nissen og Jørgen Hansen i Mellerup (Agerskov s.)

En eng "Bolmusfrahe", der i tidligere tid er bortpantet fra sagsøgerens faders bol for 3 snese mark lybsk.

Stævning nr. 66.

Oelgardt, fol. 32 v, Beyer, fol. 29 v: Sagen henvises atter til underretten, og det er befalet fogeden at pådømme den.

- c) Jens Truelsen, møller i Binderup mølle (Bjært s.) mod sandemændene i Tyrstrup herred.

Sagsøgte havde oversvoret møllerens datter barne-mord.

Stævning nr. 42, jfr. nr. 43-44.

Oelgardt, fol. 35 v: Sagsøgeren fremlægger et tingsvidne fra 1576 af byfogeden i Haderslev angående Anna Peter Snedkers bekendelse om, hvorledes det gik til, at barnet blev kastet i mølledammen.(1) I marginen: Sagen er udsat til onsdag om otte dage.

Beyer, fol. 30 r: Ligeledes, at sagen er udsat, og at parterne skal møde igen 7/11. (Der findes ikke mere om sagen.)

- (1) Jfr. Johan Møllers supplik af 1575 5/11 til hertugen. Han skriver her, at de 15 mænd i Haderslev herred havde oversvoret hans hustru åråd, fordi hun havde givet Bodil, Jens Møllers datter, mjød på en tid, da mjøden ikke duede, endvidere at rygтет gik, at hans hustru havde købt barnet, der blev fundet i Aller mølledam, af en skotte og fået det "vendt" derhen d.v.s. fået det kastet i mølledammen. - Johan Hansen Møller var hertugens møller i Haderslev. Han havde fået bestalling jul 1569, men han havde tidligere været i hertugens tjeneste også som tømmer (Hansborgark. B 24 I, Reg. B, 232). Det var Johan Møllers hustru, der blev dømt til døden på bålet for trolddom, jfr. 1578 Hansborg dom 55 af 12/3.

29. oktober.

- a) Oelgardt, fol. 39 v:

"Heinrich von Cassenbruch von wegen Hans Breide berichtet: Nachdem er itzo seines vatern sitz Wargarde durch verordnung der freunde innehave und besitze, und ire brieffe alle verslossen sein und nicht wisse, ob wes darunter, damit er jemandts zcu besprechen haben muchte, daß sulches ime und seinen brudern an irem rechten muge unnachteilig sein, das er uff itzigen rechtstage sulches nicht gesucht und gebeten, sulches zcu protocolliren." - (Heinrich von Karsenbruch har på Hans Breides vegne indberettet:

Eftersom han (Hans Breide) efter frændernes bestemmelse nu ejer og bebor sin faders hjemstavn Vargård (Hejls s.) og alle deres breve var under segl, og han ikke vidste, om der deriblandt var noget, han kunne bruge til at anlægge sag imod nogen og ikke ville være til skade for hans og hans broders retligheder, har han til nuværende retsdag ikke eftersøgt dette og beder om, at det måtte blive indført i protokollen.)

Beyer, fol. 32 v:

"Hans Breida hatt durch Heinrich von Karsenbruch in gerichte vermelden lassen, wie das er sich mitt seinen brudern umb den gebrauch und besitz des hoffs Wargardt uff etzlich jhar verglichen, und sind briff und siegel, worzu er nicht zu gelangen, versigelte. Do nun was darunter, das ihme einen rechtsgang geben, und ethwa verjahrung daruber einlauffen muchte, hatt er gebeten, ihme solchs an seinem rechten unverfenglich sein muchte, und solchs also ins protocoll zu verzeichnen, welchs F.G. also zuge lassen." (Hans Breide har ved Heinrich von Karsenbruch i retten ladet melde, at han havde indgået et forlig med sin broder for nogle år om brug af og ejendomsret til gården Vargård, og at brev og segl, som han ikke har kunnet komme til, er forseglet. Da der nu kunne være noget deriblandt, som kunne give ham anledning til en retssag, og sagen måske kunne blive forældet, har han bedt om, at dette ikke måtte stå i vejen for hans ret, og at det måtte blive indført i protokollen, hvilket Fyrstelige Nåde har til-ladt.)

- b) Nis Laursen i Bjært mod Jep Simonsen og Jep Marquartsen sammesteds.

Nogle breve, der lyder på deres fælles selvejergård. 3 otting jord.

Stævning nr. 21.

Oelgardt, fol. 40 v, Beyer, fol. 33 v: Ved hertugens dom af 13. maj 1567 (se s. 612, her 12/5), der fremlægges, bestemtes det, at sagen atter kunne henvises

til samfrænderne. Disse holder imidlertid fast ved deres tidligere afgørelse. Sagsøgeren mener, at samfrænderne har gjort ham uret. Sagen udsættes til herredsfogedens ankomst og henvises til ham. - Besked: Sagen henvises atter til tinget, hvor fogeden skal pådømme den i henhold til parternes segl og breve, således at enhver får sin fulde del.

- c) Andreas Jensen i Aller mod Andreas Jacobsen og Per Jul i Strårup (Dalby s.)

Et skøde hidrørende fra sagsøgerens bedstefader Tomes Ebbesen og nogle breve, vekslet mellem Thomas Ebsen og Jacob Nielsen, vedrørende noget pantsat jord, beliggende i Strårup og Agtrup (Bjært s.)

Stævning nr. 29.

Oelgardt, fol. 42 v: Sagsøgte fremlægger skøde fra 1518, lovhævd fra 1524. Herredsfoged Nis Jepsens dom fra (15)62 om, at jorden har været pant, men er indløst. Sagsøgeren fremlægger klagebrev fra (15)57 før dommen. - Fogeden skal give besked i sagen.

Beyer, fol. 35 r: Her kun parternes navne, der igen er udstreget; sagen er gentaget fol. 41 v, men det er nærmest kun stævningen, der refereres.

- d) Nis Christensen, Erik Hansens karl, mod Rasmus Marten, Hans Nielsen og Nis Steffensen i Gammel Haderslev.

Sagsøgte har imod sagsøgerens og hans søskendes vidende og vilje sagsøgerens bedstefaders gård i besiddelse og brug.

Stævning nr. 77.

Oelgardt, fol. 44 r: Parterne henvises til tinget, hvor fogeden skal lade dem vederfares upartisk ret. I marginen: Det er en fæstegård, som er de fattiges (d.v.s. hospitalets) gods. Udstreget: Der fremlægges et fæstebrev fra 1542 af mag. Antonius Keiser. - En løs koncept til hertugens besked har: Pronunciatum Hansborg den 9. okt. Sagen er dog ikke indført i Reg. C.

- e) Mads Tamsen, Iver Jensens karl i Vonsild, mod Hans

Juel, boende i Søren Ravns gård.

Sagsøgte besidder uden føje og ret og imod sagsøgere-
rens og hans søskendes vidende og vilje sagsøgerens
arvegods i Grønninghoved (Vejstrup s.), hvor hans
fader havde en broderdel.

Stævning nr. 78.

Oelgardt, fol. 46 v: Sagsøgeren fremlægger klagebrev
fra 1559 over skødet fra Las Ravn i Kolding, udstedt
i sagsøgerens umyndige år. Ligeledes er der klaget
over tingsvidnet. Sagsøgte fremlægger skødet fra Las
Ravn fra 1557. Ligeledes et skøde fra broderen. -
Sagen remitteres til underretten, og det skal be-
fales fogeden at behandle den, som ret er.

- f) Niels Michelsen, foged i Hviding herred, mod Ludvig
Nielsen i Høgsbro (Hviding s.). Er udstreget.
På det tilsvarende sted i Beyers protokol er ud-
streget: Niels Michelsen, foged i Hviding herred.
Oelgardt, fol. 43 v. Beyer, fol. 35 r.

30. oktober.

- a) Laue Petersen i Rejsby (en broder til drabsmanden
Hans Petersen) og Kaye Hanses, Hans Petersen i Rejs-
bys enke, mod herredsfoged Niels Michelsen, sande-
mændene, herredsnævningerne og de 15 mænd, alle i
Hviding herred, samt mod Eske Petersen i Rejsbys en-
ke Anna i Gesing.
Drabet af Eske Petersen i Rejsby.(1)

Stævning nr. 121-126.

Oelgardt, fol. 48 v: Gentager i sin koncept til her-
tugens besked stævningerne. I marginen er tilføjet,
at skriver på Riberhus Andreas Andersen havde rejst
klage over, at herredsfoged Niels Michelsen og de 15
mænd i Hviding herred havde oversvoret Laurens Nis-
sen, hans kone Kaye, datteren Mette og sønnerne
Niels og Mads stimandsfærd og forræderi. Hertugen
giver den besked, at beskeden fra Kolding i 1575
vedrørende denne sag skal gælde, bl.a. at Laurens

Nissen, hans kone og børn med urette og imod landets lov var oversvoret stimandsfærd og forræderi, derimod var de med rette oversvoret åråd. Med undtagelse af det første vedrørende stævningerne er hele denne koncept udstreget, i marginen er derimod tilføjet, at amtmand Lorenz Wensin gav sagsøgerne den mundtlige besked, at klagerindens mand havde gjort en ond gerning, hvorfor han havde måttet lide sin straf. Med hensyn til det andet var der givet afsked i Kolding, derved ville hertugen lade det forblive. Dom afsagt 31. oktober. Jfr. dom nr. 50 af 31/10.

- (1) I 1570 var Eske Petersen i Rejsby blevet dræbt af Hans Petersen sammesteds og Christen Laursen, en søn af Laurens Nissen i Kærbølling. De to mænd blev af sandemændene i Hviding herred oversvoret som drabsmænd og tillige svoret fra deres fred. Endvidere oversvor herredsnævningerne og de 15 mænd i herredet Laurens Nissen, hans kone og børn stimandsfærd, fuldt forræderi og åråd. Laurens Nissen var kgl. fæster under Ribe domkapitels gods, mens den dræbte Eske Petersen hørte under hertugen. I 1575 blev Hans Petersen henrettet ved radbrækning (Hansborgark. D 40 III).

Beyer, fol. 38 v, gentager kun stævningerne.

- b) Ditlev Buchwald i Gram mod præsten i Nustrup. Sagsøgte havde nægtet Ditlev Buchwalds fæsters hustru sakramentet, fordi hun var trådt ind i sin gamle kirkestol. Præsten benægter det. Jfr. dom nr. 46 af 1576 30/10.

Stævning nr. 129.

Oelgardt, fol. 52. v: Besked: Pastoren må ikke nægte nogen sakramentet, medmindre der er god grund dertil. Ditlev Buchwald skal lade præsten få sin tiende.

Beyer, fol. 42 v: Pastoren siger, at sagen forholdt sig således, at fæsterens kone under gudstjenesten havde opført sig upassende med råben og sukken, hvorfor han havde formanet hende til atophøre der-

med og forsonse sig med det skete. - Rettens for-
maninger til både præsten og fæsterkonen. Ditlev
Buchwald påmindes om at lade præsten få det tilbør-
lige, hvilket Ditlev indvilger i.

31. oktober.

Mikkel Hansen i Hviding mod Andreas Jessen samme-
steds.
Gæld.

Stævning, ses ikke.

Oelgardt, fol. 57 v: Hertugens dom (Hansborg 1567
nr. 8 af 10/5) indeholder, at hvad bygningen
vurderes til højere end 105 daler, skal betales til
sagsøgeren. Besked: Hertugens dom skal stå ved magt.
Hvis den ikke er sket fyldest, er det befalet foge-
den at drage omsorg herfor.

Beyer, fol. 48 v: En udstreget koncept til dom, af
hvilken det ses, at bygninger, korn og anden afgrøde
blev vurderet til at være 26 mark mere værd, hvilket
beløb sagsøgte også havde tilbudt at betale.

1. november.

- a) Didrik Høck mod herredsfoged Jens Eriksen.
Et stykke jord i Bramdrup, som sagsøgte har frakendt
sagsøgeren.

Stævning nr. 184, jfr. nr. 185 og nr. 391.

Oelgardt, fol. 59 v: Didrik Høck skal bringe bevis
for sin lange besiddelse.

Beyer, fol. 50 r: Sagsøgte beretter, at der havde
fundet et mageskifte sted, men at dette mageskifte
var gået tilbage; på begge sider var enhver atter
tilkendt sit. - Ufuldendt koncept til dom, der har
begyndelsen til præmisserne, at det nemlig ved et
tingsvidne var bevist, at jorden var mageskiftet
jord, og det stod enhver frit at annullere

mageskiftet og tage sin egen jord til sig igen. - I marginen en note om, at det var ottingsjord, endvidere at det var tilstået sagsøgeren, at sagen udsattes til den næstfølgende dag, for at han kunne frembringe beviser for sin lange besiddelse.

- b) Peter Nielsen i Frørup mod Nis Madsen i "Rahe" (Frøruprød). Sagsøgte havde af sagsøgerens ejendom 1/2 otting (beliggende på Bjerndrup mark (Stepping s.), og Risbyholm (et stykke skov) i besiddelse og brug.

Stævning nr. 44/1578, jfr. nr. 45/1578.

Oelgardt, fol. 60 r: Sagen remitteres til underretten, da fogeden ikke har pådømt den.

Beyer, fol. 49 v: Herredsfogeden har henvist parterne til samfrænder. - Besked: Parterne henvises atter til underretten, og samfrænderne skal endnu en gang træffe en afgørelse.

2. november.

Amtsmandssager.

I Nørre Rangstrup herred.

- a) Amtmanden mod de 15 mænd og nævningerne.
Sagsøgte frifindelse - i 1569 - af Peter Martensen i Allerup (Toftlund s.) med hensyn til kornet, som han imod forbudet har ført bort.

Amtmandens stævning nr. 1.

Oelgardt, fol. 64 r: Amtmanden har forbudt, hvad der er sket. Dette er også meddelt på Hans Skrivers tid. Fader og søn har sået kornet i forening. Sønnen er draget bort fra faderen, som så har ført kornet på stavnen. Tingsvidne om, at forbudet først kom tre dage efter at kornet var taget. Fogeden beretter, at en anden mand havde hentet forbudsbrevet. - Besked: Sagsøgte kendelse om frifindelse skal stå ved magt.

Beyer, fol. 53 r: De 15 mænd og nævningerne samt Peter Martensen frikendes.

b) Samme mod nævningerne.

Sagsøgtes frifindelse af Hans Christensen i Hyrup (Bevtoft s.), der uden udvisning havde hugget træ i kronens skove.

Amtmandens stævning nr. 2.

Oelgardt, fol. 64 v: Dom, hvorved nævningernes frifindelse kendes for uret.

Beyer, fol. 53 v: Koncept til dom, der er indført i Reg. C, fol. 69 r. Med skriverhånd er til sidst anført: "Pronuntiatum den 2. novemb: anno (15)70." Det må bero på en misforståelse hos skriveren, at denne sentens er indført i registranten, i marginen ud for koncepten er der da også bemærket (ikke med Georg Beyers hånd): "Denne dom er kun indført til erindring, ikke afsagt."

c) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgtes frifindelse af Moritz (Mads) Nissen i Galsted (Agerskov s.), der havde ført hø og korn bort fra en gård til en anden.

Amtmandens stævning nr. 3.

Oelgardt, fol. 64 v: Dom: Såvel de 15 mænd som Moritz Nissen har handlet uret, da det af hensyn til jordens gødning af amtmanden årligt bliver almindeligt forbudt at føre noget bort fra stavnen. I marginen, at forbudet forkyndtes hvert år på tinge.

Beyer, fol. 54 r.

d) Samme mod nævningerne.

Sagsøgtes frifindelse af Jørgen Lauesen i Branderup, der havde hugget træ i Bjørnskov (Agerskov s).

Amtmandens stævning nr. 4.

Oelgardt, fol. 65 r: Dom, at et fremlagt tingsvidne udviser, at Jørgen Lauesen tilbød fogeden penge, for at han ikke skulle forfølge sagen mod ham med nævningerne. Disse har alligevel svoret Jørgen Lauesen fri. Nævningernes frifindelse kendes ugyldig, og også Jørgen Lauesen har handlet uret.
Beyer, fol. 54 r.

e) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgtes frifindelse af folk, der havde solgt okser imod hertugens forbud.

Amtmandens stævning nr. 5.

Oelgardt, fol. 65 r.

Beyer, fol. 54 v: Dom: Ifølge tingsvidne er okserne solgt, før forbudet kom. Frifindelsen kendes ved magt. I marginen: "angående 6 okser."

f) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgtes frifindelse af Hans Svensen i Stenderup (Toftlund s.), der havde grebet en hare.

Amtmandens stævning nr. 7.

Oelgardt, fol. 65 v: Der blev fremlagt et tingsvidne om, at Hans Svensen havde tilstået, at han havde grebet haren, men han havde skåret dens øren af og ladet den løbe.

Beyer, fol. 55 r: Rasmus Nielsen, der havde angivet Hans Svensen, sagde, at Hans Svensen bandt haren og stak den i sit ærme. Dom: Da Hans Svensen selv har bekendt, at han har grebet haren og afskåret dens øren, har de 15 mænd gjort uret.

g) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgtes frifindelse af beboerne i Mellerup (Ager-skov s.) i anledning af, at en skelsten var flyttet.

Amtmandens stævning nr. 8.

Oelgardt, fol. 65 r, Beyer, fol. 54 v: Sagen udsættes til Diderich Landtbergs ankomst.

h) Samme mod nævningerne.

Sagsøgtes frifindelse af Asmus Sørensen i Stenderup (Toftlund s.), der fra hertugens gård havde bragt tømmer til Moritz Podebusks gård.

Amtmandens stævning nr. 9.

Oelgardt, fol. 65 v: Det var Asmus Sørensens egen gård, og han har givet de to stykker gammelt tømmer til sin brandlidte broder. Amtmanden siger, at det skete stred imod, hvad der var bevilget eller til-ladt folk. I marginen: for ran af eget gods bliver man ikke skyldig.

Beyer, fol. 55 r.

i) Samme mod Andreas Nissen i Revslund (Branderup s.)

Nogle okser, som var drevet ufortoldet igennem.

Amtmandens stævning nr. 10.

Oelgardt, fol. 66 r.

Beyer, fol. 55 v: Amtmanden fremlægger et tingsvidne om, at sagsøgte havde tilstået, at han havde købt 44 okser af husfoged i Ribe Enwold Laursen, der havde lovet dem toldfrit. Amtmanden forfulgte sagen. Det viste sig, at E. Laursen ikke havde solgt okser til sagsøgte, men at det drejede sig om en handel mellem sagsøgte og Peter Martensen i Ribe. Sagsøgte indviklede sig i modsigelser, idet han fremlagde tingsvidne om, at okserne tilhørte Peter Martensen og skulle drives til Lübeck over Revslund. Hertugen lod på herredsfogedens og hans broders forbøn sagen mod ham falde, dog skulle han optinge med amtmanden om en sum penge. Derimod skulle Henrik Martensen retslig forfølges, fordi han ikke ville tilstå, hvor han havde drevet studene hen. Jfr. 17. punkt af de kgl. klager i Kolding 1575 og den fyrstelige amtmands svar samt tingsvidne af 1575 3/12 fra Gram herreds-

ting. (Gem. Arch. XXII, 45, 42, 46, nu Hansborgark. D 40 III).

- k) Samme mod Niels Clausen i Stenderup (Toftlund s.) og hans mednævninger.
Sagsøgte Niels Clausen havde svoret kvit eller frikendt sin brodersøn, der havde taget hø fra Asmus Nielsens eng.

Amtmandens stævning nr. 44.

Oelgardt, fol. 67 v, Beyer, fol. 56 v: Nævningerne havde svoret fire imod fire. Der blev givet samme besked som i nedennævnte sag fra Hviding herred, nemlig at der fra naboherredet skulle tilkaldes tre nævninger; hvad disse eller to af dem ville give den ene eller den anden af de to parter medhold i, der ved skulle det forblive. (I Oelgardts protokol er sagen opført under Hviding herred, men er i marginen rettet til Rangstrup herred.)

I Hviding herred.

- a) Amtmanden mod sandemændene.

Sandemændene ville ikke under ed afsige kendelse mod dem, som havde udskibet ufortoldede øksne fra Mersgården i Hviding herred.

Amtmandens stævning nr. 11.

Oelgardt, fol. 67 r: Fogeden beretter, at de måtte betale 4 skilling, selv om de udskibede fra Mersgården. Sandemændene siger, at sandemandskendelse skulle ikke anvendes. Besked: Det skal forundes sandemændene, der hævder, at de "driver" over mark og skel, og at denne sag ikke vedkommer dem, endnu en gang at afsige kendelse eller med loven at skyde kendelsen fra sig. Herredsfogeden skal afkræve nævningerne at afsige kendelse mod dem, som uden at betale told har udskibet okser fra Mersgården.

Beyer, fol. 546 r.

b) Samme mod nævningerne i årene 1575 og 1576.

Sandemændene havde ikke svoret enstemmigt med hensyn til det buskværk, der var hugget og ført bort fra "Bietzломryß" (Bitzlum riß).
Amtmandens stævning nr. 12.

Oelgardt, fol. 67 v: Besked: I lovbogen er det bestemt, hvorledes der skal forholdes i et sådant tilfælde. I marginen: juxta c. 55 lib. 2. Amtmanden skal fra de nærmeste herreder tilkalde 3 nævninger, og hvad de eller to af dem giver den ene eller den anden af de to parter medhold i, derved skal det forblive.

Beyer, fol. 56 v, udstreget: fire havde været imod fire (dvs. at stemmerne havde stået lige). - Gram herred er for upartiskheds skyld foreslået. En note i marginen om, at Øster Gasse har klaget over Øbjerg. - Både denne note og bemærkningen om Gram herred er i Oelgardts protokol tilføjet med skriverhånd.

I Frøs herred.

a) Amtmanden mod de 15 mænd.

Sagsøgte frifindelse af Niels Tamsen i Ganderup (Fole s.) for brud på kirkefred. Han havde i kirken i Fole i (15)68 haft klammeri med præsten, pastor Martini, foranlediget ved, at han uden befaling eller tilladelse havde indbragt nogle stole.

Amtmandens stævning nr. 16.

Oelgardt, fol. 68 r: Da præsten er død, skal herredsfogeden skaffe oplyst, hvad det drejede sig om, og indbringe besked på nærværende eller den kommende retsdag.

Beyer, fol. 56 r: Niels Tamsen vil ikke tilstå, at han har gjort noget utilbørligt. Herredsfogeden skal spørge sognefolkene, hvorledes det har forholdt sig med denne sag.

b) Samme mod de 15 mænd.

De ville ikke sværge Terkel Petersens gård i forfald. Denne havde forhugget sin skov imod forbudet.

Amtmandens stævning nr. 17.

Oelgardt, fol. 68 v: Efter amtmandens beretning skal der have været en savbuk. Sagsøgte vil ikke vedgå, at de har afsagt kendelsen.

Dom: Da sagsøgte har påtaget sig kendelsen sammen med de andre, som herredsfogeden i retten har opgivet, har de imod hertugens mandat med urette frifundet Terkel Petersen, hvorfor de fældes, og de skal tillige med Terkel Petersen være skyldige til at optinge til amtmanden. I marginen: "Afsagt ved B. v. Ahlefeldt."

Beyer, fol. 57 r, har i marginen en note om at erindre, at tingskriveren må sværge på tingbogen. Særlig at man har fundet en savbuk, der skulle bringes til Hviding herred. De 15 mænds navne er opført i marginen i begge protokoller: Jul Christensen, Peter Lassen, Toste Biørnsen, Jes Paulsen, Jes Tamsen, Knud Tamsen, Esben Madsen, Per Christensen, Niels Hansen, Lambert Madsen, Bent Jonsen, Andreas Knudsen, Villads Hansen, Hans Paulsen og Jens Sørensen. Ligeledes i marginen i begge protokoller: anno 68.

c) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgte har frifundet Jacob Julsen og Mads Petersen for stimandsfærd.

Amtmandens stævning nr. 18.

Oelgardt, fol. 68 v, Beyer, fol. 57 v: Der er fremlagt tingsvidne om, at Laurents Jaspersen i Hundebøl (Rødding s.) har klaget over, at J. Julsen og M. Petersen havde ligget på lur efter ham og hans søn. Derefter har han benægtet det. Dom: Da de 15 mænd har påtaget sig kendelse om stimandsfærd, men har frikendt derfor, har de handlet imod lov og ret, da der ikke har været bevis for stimandsfærd; de burde

have afvist eden. Hvad Jacob Julsen angår, som på tinge har tilbudt sin ed, at han ikke har ligget på lur, men har forsømt eden, har han dermed fældet sig selv. Det skal stå klageren frit på ny at rejse hovedsagen på tinge. Hvad herredsfogeden vil foretage sig over for Laurents Jaspersen, der er frafaldet sin klage, skal være ham tilladt på tinge og ved retten.

Beyer opfører navnene på de 15 mænd i marginen. Iver Madsen, Toste Biørnsen, Nis Poulsen, Mikkell Lassen, Nis Tusen, Hans Tamsen, Nis Terkelsen, Jens Sørensen, Niels Sørensen, Søren Jepsen, Tyge Steffensen, Nis Steffensen, Jep Matzen, Mads Tamsen og Per Sørensen.

- d) Samme mod Juel Christensen i Brøstrup (Hygum s.), tingholder i Frøs herred.

Sagsøgte havde frakendt de 15 mænd ret til kendelse over Hans Lambertsen for brud på husfred.

Amtmandens stævning nr. 19.

Oelgardt, fol. 69 v, Beyer, fol. 58 r: Sagsøgte siger, at det er sandemandssag. Amtmanden fremlægger sagsøgtes eget brev. Item sandemandsbrev. Dom: Da sagsøgte i sit eget i retten fremlagte forseglede brev tilstår, at Hans Lambertsen i huset havde begået voldsomheder, men at han alligevel har fritaget de 15 mænd for deres ret til kendelse og henvist sagen til sandemandskendelse, har han herved gjort uret, da dog ingen vold eller andet hører under sandemændene. "Afsagt ved Benedict von Ahlefeldt."

- e) Samme mod nævningerne.
Nævningernes frifindelse i (15)71 af Hans Lambertsen i anledning af det huggede træ i Gastrup (Hjerting s.) skov.

Oelgardt, fol. 69 v, Beyer, fol. 58 v: Dom: Nævningernes kendelse skal stå ved magt, da herredsfoged Mads Bennesen har gjort sin ed "på bogen" for Hans Lambertsen. Derpå har Terkel Jepsen givet hjemmel og tilståelse for, at han selv havde hugget træet.

Amtmanden skal videre forfølge sagen mod Terkel ved landets ret. "Afsagt ved B. v. Ahlefeldt."

f) Samme mod de 15 mænd.

De 15 mænds frifindelse af Nis Laursen i Harreby (Hygum s.), der skal have ombragt en hind og ladet den gå til amtmanden i Ribe.

Amtmandens stævning nr. 21.

Oelgardt, fol. 71 r. Beyer, fol. 59 r: Besked: I henhold til det fremlagte tingsvidne og herredsfogedens udsagn, at ingen har set, at Nis Laursen har slået hinden ihjel, skal de 15 mænds kendelse stå ved magt. Hertugen vil forbeholde sig at forhøre sig om sagen.

g) Samme mod nævningerne i 1575.

Nævningerne havde frifundet Hans Jensen i Tornum (Lintrup s.) og Anders Jensen i Hjortvad (Kalvslund s.), som havde bragt noget korn fra hertugens grund på en adelsmands stavns.

Amtmandens stævning nr. 22.

Oelgardt, fol. 71 r: Beror på Detlev ridefogeds beretning. I marginen: på fru Abels gods i Kierharr (dvs. Kærgård i Hunderup s.).

Beyer, fol. 59 r: Besked: Bertel i Gudsnap (Kalvslund s.) har udtalt, at de to mænd har ført kornet bort, men han har ikke kunnet bevise det. Sagsøgte Hans og Anders Jensen selv benægter det. Nævningerne har haft to vidner, som er blevet taget i ed. Nævningernes kendelse skal blive ved magt, og de frifindes.

h) Samme mod de 15 mænd.

De 15 mænd havde frifundet de folk, som imod hertugens befaling havde solgt okser.

Amtmandens stævning nr. 23.

Oelgardt, fol. 71 v: Sagsøgte refererer til Wilhelm Schumacher, som havde købt okserne efter tilladelse. Amtmanden siger, at han ikke kan erindre det. Herredsfogeden siger, at de har drevet okserne til Ribe. Dom: De 15 mænd har med urette frifundet de mænd, som har solgt deres okser til Ribe imod forbudet. Sælgerne har også gjort uret.

Beyer, fol. 59 v: Der fremlægges et tingsvidne om, at Wilhelm Schumacher havde berettet, at han af amtmanden havde fået tilladelse til at købe okser, hvor det behagede ham, imod dette blev sagt, at okserne var solgt til Ribe.

i) Samme mod nævningerne i 1576.

Nævningernes frifindelse af Peter Laursen og Niels Olufsen i Kamptrup (Hygum s.), som skulle have dræbt og derpå fjernet en hjort.

Amtmandens stævning nr. 24.

Oelgardt, fol. 72 r, Beyer, fol. 59 v: Dom: Nævningernes kendelse skal blive ved magt, indtil der foreligger videre oplysning i sagen, idet de fremlagte tingsvidner ikke er modbevist ved klagen.

k) Samme mod de 15 mænd.

De 15 mænds frifindelse af Hans Paulsen og Niels Jensen i Rødding, der var flyttet ind til deres forældre.

Amtmandens stævning nr. 25.

Oelgardt, fol. 72 r: Der bor 6 på en gård, den ene af de to ovennævnte er flyttet derind imod forbudet. I den anden bygning bor der to, den tredie er nu imod øvrighedens forbud flyttet ind.

Dom: De 15 mænds frifindelse kendes kraftesløs. De to mænd var imod hertugens forbud og uden amtmandens vidende flyttet ind til deres forældre for at blive boende hos dem.

Beyer, fol. 60 r: Anfører i marginen de 15 mænds navne: unge Jes Tamsen, Søren Persen, Paul Nissen,

Knud Tamsen, Søren Moritzen, Christen Matzen, Jep Madsen, Christen Nissen, Hans Schmitt, Mads Hansen, Christen Hansen, Jørgen Jensen, Laurs Nielsen.

Kalvslund herred.

a) Amtmanden mod nævningerne i 1575.

Tørvegravning i Gudsnap mose (Kalvslund s.). Nævningerne havde frifundet granderne i Hjortvad (Kalvslund s.). Bønderne oversvores ran. Jørgen Julsen frikendtes. (Jfr. hertugens besked af 1578 8/3, Kalvslund herred s.)

Amtmandens stævning nr. 15.

Oelgardt, fol. 72 v: Dom: Nævningernes kendelse skal stå ved magt. Herredsfogeden skal skaffe oplyst, om Jørgen Julsen selv har været med.

Beyer, fol. 60 r: Jørgen Juls tyende har gravet, hvorfor de er oversvoret ran.

hvorfor de er oversvoret ran.

b) Samme mod nævningerne i 1575.

Nævningernes frifindelse af folk i Hjortvad (Kalvslund s.) med hensyn til det træ, der var blevet hugget i Vesterlund (Kalvslund s.).

Amtmandens stævning nr. 13.

Oelgardt, fol. 73 v, Beyer, fol. 60 v: Amtmanden siger, at karlen, som har sagt, at Giulsson (Julsen) har stjålet træet, er løbet bort. - Da råderne, som har været med til forhandlingerne i Hjortvad, beretter, at dette punkt er hævet, så bliver der derved.(1) Sagen eftergives nævningerne.

- (1) En af klagerne fra kongelig side i 1575 angik, at Ribe kapitels fæstere i Hjortvad var blevet oversvoret tyveri af både sandemænd og nævninger i Kalvslund herred på grund af hugning af 3 træer m.m. Endvidere havde hertugens bønder nylig gjort

en lovhævd, hvorved de havde tilegnet sig mere jord, end de med rette kunne tilkomme. Jorden, det drejer sig om, er enemærket Vesterlund eller Laveslund, der lå mellem Hjortvad og Kalvslund. Enemærket tilhørte hertugens ejendomsbønder i Fæsted (Hygum s.), dog undtagen et stykke eng, hvortil Ditlev v. Buchwald til Gram var ejer. I dette enemærke var der opvokset en ung skov af eg. Ved Koldingafskeden af 19. januar 1576 bestemtes, at de 8 kgl. og fyrstelige råder, der 14 dage efter påske skulle komme til Kalvslund herred for at besigtige markskel, også skulle foretage besigtigelse af skellet for enemærket. Fra kgl. side mentes, at der herskede uklarhed med hensyn til ejerforholdet. Ditlev v. Buchwald skulle som andre lodsejere stævnes til at give møde. Ved de otte rådets afsked af 14. maj s.å. blev enemærket arveligt tilkendt hertugens selvejerbønder i Fæsted, dog undtagen den eng, der tilhørte Ditlev v. Buchwald. Grænseskellet skulle afmærkes med sten (Hansborgsark. D 40 III, tidl. Gem. Arch. XXII, 42, 45, 46, Perg.brev 1576 14/5).

c) Samme mod de 15 mænd.

De 15 mænd har fritaget Villads Madsen i Vimtrup (Lintrup s.) for at give et pligtsvin mere.

Amtmandens stævning nr. 14.

Oelgardt, fol. 73 v: Der har været to på gården, og der er givet to svin deraf. Nu sidder der kun en på gården, og han har siden givet 1 svin. Hans Tolder er tilkaldt med registret. Dette udviser, at der for 20 og flere år siden er givet 2 svin. Besked: Villads Madsen skal også nu give 2 svin.

Beyer, fol. 61 r: Amtmanden beretter, at V. Madsen tidligere har givet 2 svin, men senere har han tilbageholdt det ene.

3. november.

Gram herred.

- a) Amtmanden mod hr. Michel i Skrydstrup.
Sagsøgte køb af en halv selvejergård i Uldal (Skrydstrup s.) imod hertugens reces og lovbogen.
Amtmandens stævning nr. 26.

Oelgardt, fol 74 r: Sagsøgte fremlægger købebrev og skøde. Besked: Skønt det er imod loven, at gejstlige køber af bønder, vil hertugen dog lade præsten blive ved købet, men han skal lade sin moder eller en af sine brødre besidde gården, dog skal de deraf udrede redsel og andet, som det bør sig.

Beyer, fol. 61 r.

- b) Samme mod Hans Truelsen i Uldal (Skrydstrup s.)
Hans Truelsens gård, som amtmanden mener er en fæstegård, mens sagsøgte holder den for sin selvejergård.

Amtmandens stævning nr. 28.

Oelgardt, fol. 74 r: Der fremlægges et brev fra 1496. Stoknævning af 12 mænd om, at de af Hans Ahlefeldt og Claus Krummedige havde hørt, at gården var fæstegård, og at den havde været bortfæstet til sagsøgte forældre. Besked: Da det af de fremlagte breve ses, at gården har været fæstegods, henvises sagen til tinget, hvor fogeden skal dømme om, hvorvidt gården er selvejer- eller fæstegods, og om den er forfalden.

Beyer, fol. 61 v.

Alene på en side, men under 2. november Frøs herred, findes hos Oelgardt, fol. 70 v:

"Jep Petersen i Gabøl fremlægger fribreve af 1481 på sin gård fra Hans og Claus von Ahlefeldt, at de har fritaget Mads Petersen og hans arvinger for tjenesteydelser til slottet. Endvidere Godske Rantzaus brev." Jfr. amtmandens stævning nr. 29 og retsdagen 8. november. Fribrevet af 1481 og Godske Rantzaus

brev findes begge i afskrift i Hansborgark. C 27 (tidl. Gem. Arch. XXII, nr. 12), idet der med Godske Rantzaus brev antageligt menes et tingsvidne fra Gram herred af 1529 10/4.

- c) Amtmanden mod Nis Laursen og hans medbrødre, nævninger.

Sagsøgte frifindelse af beboerne i Gl. Ladegård (Hammelev s.) og Ustrup (Vedsted s.), der til deres gårder havde hugget unge ege- og bøgetræer i her-tugens enemærke Fellingodde.

Amtmandens stævning nr. 27.

Oelgardt, fol 75 v: Amtmanden tilstår, at Gl. Ladegård og Ustrup tidligere havde hugget sammesteds til deres gårder. Dom: Nævningernes frifindelse og kendelse erklæres for magtesløs. (I Oelgardts protokol under Haderslev herred.)

Beyer, fol. 62 r.

Tyrstrup herred.

- a) Amtmanden mod nævningerne i 1568.

Nævningernes frifindelse af Peter Lassen i Grønninghoved (Vejstrup s.) for brud på kirkefred, begået mod Las Jepsen i Rad (Rade) d.v.s. Vejstruprød.

Amtmandens stævning nr. 33.

Oelgardt, fol. 75r; jfr. fol. 80r: Er sket på magister Jørgens tid. Om amtmanden eller provsten skal bringe sagen om kirkefred for retten.

Beyer, fol. 62 r. Om de sager, der indstævnedes ifølge amtmandens stævninger nr. 30-32, blev der givet følgende besked: Amtmanden beretter, at herredsfogeden ikke har kunnet udspørge nævningerne og de 15 mænd, derfor er disse 3 punkter stillet i bero, indtil fogeden fremskaffer vidnesbyrd herom (Oelgardts protokol, fol, 75 r).

a) Amtmanden mod de 15 mænd.

Sagsøgte havde oversvoret hertugens forbedelsesmænd, men skudt fra sig at afsige kendelse vedrørende bønderne, nemlig at disse såvel som hertugens forbedelsesmand skulle give 8ß, da de hørte under hertugens ret og forsvar (verbittung).

Amtmandens stævning nr. 35.

Oelgardt, fol. 76 r: Da bønderne ikke selv er fri, og hertugens amtmand har gjort forbud med hensyn til forbedelsesfolk, (husmænd) og de 15 mænd tillige har henstillet sagen til hertugen, vil denne sende en befaling til tinge om, hvorledes der skal forholdes hermed. - Det er eftergivet de 15 mænd, at de skød kendelsen fra sig. Nota: der skal laves en koncept herom.

Beyer, fol. 62 v: Et mandat herom er ikke udgået, men et sådant skal ved første lejlighed blive affattet og publiceret.(1) - I marginen er opført navnene på de 15 mænd, men disse er igen udstreget: Niels Laursen, Nis Madsen, Jes Marquartsen, Søren Ebsen, Per Sørensen, Olef Dinsen, Nis Kjelsen, Hans Feddersen, Hans Persen, Mads Hack, Per Nielsen, Jep Vinter, Laue Juel, Peter Outzen og Peter Jonsen.

(1) Mandat af 1576 26/11 om oprettelse af nye husmandssteder m.m. (Hansb. Reg. I, 263).

Haderslev herred.

a) Amtmanden mod nævningerne i 1575.

Sagsøgte har svoret Mads Madsen i Gl. Haderslev kvit for ran. Han skulle have bragt mere korn i møllen, end han havde opmålt.

Amtmandens stævning nr. 36.

Oelgardt, fol. 76 v: Står på eller afhænger af Johan Møllers beretning.

Beyer, fol. 63 r: Skal afvente møllerens ankomst.

Besked: Da melet er forblevet på stedet, og der ikke er taget noget bort deraf, skal nævningernes kendelse stå ved magt. Amtmanden kan rejse tiltale mod møllerens eller Mads Marquartsens (sic) karl. I marginen nævningernes navne: Nils Bentzen, Knud Petersen, Søren Raun, Simon Villadsen, Hans Gregersen, Hans Christensen, Hinrich Lassen, Peter Brun.

- b) Samme mod herredsfoged Jens Eriksen i Vandling (Starup s.), der uden amtmandens befaling havde ladet Nis Andersen i Halk afgive en sandemands kendelse. Ligeledes mod sandemændene Jes Raun i Vilstrup, Nis Hansen i Marstrup (Hoptrup s.), Nis Andersen i Sverdrup (Øsby s.), Christian Nygård, Laue Michelsen i Vonsbæk, Oluf Nielsen i Flovt (Øsby s.) og Mads Petersen i Kvistrup (Øsby s.), som uden amtmandens befaling havde ladet Nis Andersen i Halk afgive sandemandskendelse sammen med dem selv.

Ang. Sandemands beskikkelse.

Amtmandens stævning nr. 41.

Oelgardt, fol. 76 v i marginen: Ang. en skudt "tøs". Fogeden har spurgt amtmanden, om han skulle lade afsige kendelse, men intet befaledes ham, hvilket sandemændene vedgik. Sagsøgte har længe været afsat, fordi de uden amtmandens befaling og imod loven til kendelsen havde medoptaget en afdød sandemands søn i faderens sted. Amtmanden bad adspørge dem, hvem det mest skyldtes. Amtmanden havde foreslået sandemændene fogedens broder, men han var ikke i deres fjerding og var desuden noget svag i sindet. Tingsvidne om, at sandemændene kun havde medoptaget Nis Andersen til kendelsen i hans faders sted, som først var tilkaldt. De havde ikke indsat ham som sandemand. Alle herredsfolk blev ifølge tingsvidnet dertil spurgt, om sandemændene kunne medoptage sønnen i en afdød faders sted, hvortil der svarede ja, og at der var eksempler herpå. - Nis Andersen bevidnede, at han var tilkaldt i sin faders sted. - Af herredsfogedens og sandemændenes beretning ses det, at herredsfogeden i forvejen har rettet forespørgsel til amtmanden angående kendelsen. Sandemændene har tilstået, at fogeden intet har be-

falet dem. De har ikke indsat den tilkaldte Nis Andersen, men alene efter tidligere eksempler taget ham med i kendelsen i hans afdøde faders sted. Alligevel er herredsfogeden og sandemændene for den sags skyld grebet og fængslet og afsat fra fogediet og deres embede uden retslig kendelse. - Efter rådernes skøn har hertugen ophævet denne sag, dog således at sagsøgte skal give ham 200 daler. For fremtiden skal de passe på ikke at antage nogen sandemand uden amtmandens befaling. Da de er afsat, vil hertugen overveje, hvorledes der skal forholdes hermed. - Afsagt ved Benedikt v. Ahlefeldt.

Beyer, fol. 63 r: Herredsfogeden beretter, at han havde været klager og ikke herredsfoged. Han havde ikke haft noget med sagen at gøre. Det var sandemændene, den angik. Disse har undskyldt sig med, at de ikke havde antaget en ny sandemand, men det var den unge mands fader, der havde været tilkaldt og havde forordnet sin søn til at træde i sit sted; derefter var faderen død. Sandemændene har herefter spurgt det menige herredsfolk, hvilket er bevist ved et tingsvidne, om hans søn kunne træde i stedet for og videreføre sagen. Hertil havde herredsfolket sagt ja, og at noget sådant også var sket tidligere, hvorpå sandemandskendelsen fandt sted. Sandemændene har også undskyldt herredsfogeden, da han ikke havde haft noget at gøre med sagen. Besked: Efter henstilling af råderne har hertugen ophævet denne sag, dog således at sandemændene skal give 200 daler, og de skal en anden gang tage sig bedre i agt og ikke antage en sandemand uden amtmandens befaling. Da de er afsat, vil hertugen overveje, hvorledes der skal forholdes hermed.

- c) Samme mod borgmestre og råd i Haderslev. Skellet mellem staden og amtet, de bøder, som hertugens undersætter har betalt for at sælge okser til fremmede købmænd, om de halvt skal tilkomme staden eller hertugen alene, og klager over, at hertugens amtsundersætter bliver dømt på stadstinget uden stævning.

Amtmandens stævning nr. 43.

Oelgardt, fol. 78 r, Beyer, fol. 64 r: Rådet udtalte, at det tidligere har fået bøderne, og at de giver folk varsel ved kirken, medmindre da de slås i staden. Der blev givet en forordning om, at skellet skulle besigtiges den følgende eftermiddag. - Borgmestre og råd indgav som modberetning en supplikation. Denne behandledes af hertugen og hans råder. Mens supplikationen ikke ses at være bevaret, er hertugens dobbelte besked vedrørende sagerne udstedt under 22. januar 1577 og indført i Reg. C. fol. 14 v - 15 v.

- d) Besked til borgmestre og råd i Haderslev angående det omstridte skel mellem amtet og staden og andet. Angående skellet skal der på hertugens side af herredet forordnes 4 sandemænd og af borgmestre og råd ligeledes 4 sandemænd. Begge parter, amtmanden og borgmestre og råd, skal for de 8 sandemænd forevise, hvorledes de hver især mener, at skellet skal gå. Efter at sandemændene har foretaget en besigtigelse m.m., skal de overveje sagen og derpå afgive en beretning til hertugen om, hvor det rette skel går. Angående boderne, som ligger på eller ved siden af det omstridte skel, og hvoraf rådet tidligere har oppebåret skat, skal rådet indtil sagens afslutning vedblivende kunne oppebære skatten. Hvad Tonnies Rantzaus boder angår, skal borgmestre og råd til hertugen overgive en fortegnelse, der viser, at jorden, hvorpå boderne er bygget, tilhører kirken og de fattige. Hertugen vil da til belejlig tid forelægge sagen for T. Rantzau. Med hensyn til Peter Snedkers hustrus(1) og hendes søns forbrudte ejendele lader hertugen det forblive ved sin tidligere benådning til de fattige, dog tillades det, at retsomkostningerne kan betaales deraf.

- (1) Jfr. sagen fra Binderup mølle om barnemordet 1576 27/10, dom c, hvor Anne Snedkers nævnes.

- e) Besked til borgmestre og råd i Haderslev angående deponerede penge etc. Borgmestre og råd har i en supplik mindet hertugen om, at halvdelen af de bøder, der i tidligere år var betalt af folk i Haderslev len (fogedi), fordi de havde drevet købmandskab imod stadens privilegier og

derfor var blevet forfulgt ved stadens nævninger, skulle tilfalde staden. Amtmanden Lorenz Wensin har herimod indvendt, at stadens privilegier ikke strakte sig så vidt. Hertugen har overvejet alt dette, idet Christian 3.s originale privilegium af 24. september 1533 tillige er blevet opløst. Dette privilegium tager imidlertid sigte på udenlandske eller fremmede købmænd, endvidere på bondekøbmænd og kræmmere eller dem, der løber omkring i lenet med rygsække og driver købmændskab til skade for byen. Disse har ikke alene forbrudt deres gods til den høje øvrighed og staden, men borgmestre og råd kan også lade dem forfølge ved retten. Derimod berøres det ikke af privilegiet, at bønder, fæstere eller husmænd indbyrdes til deres egen husholdning køber og sælger okser, heste, køer, korn og andet. Da de deponerede bøder tildels er indkrævet fra hertugens folk og bønder, der kun har købt og solgt til deres egen nødtørft, skal borgmestre og råd lade disse bøder gå til hertugens amtmand, og de må ikke mere forfølge hertugens bønder med nævninger og stadsret. De andre bøder tilfalder ifølge privilegiet halvt borgmestre og råd. Når bønder eller fæstere og beboere i Haderslev fogedi bringer deres stude, heste og andre varer på Sct. Mikkel's marked, men ingen af borgerne vil købe noget af dem, skal det være dem tilladt at sælge til andre. Hertugen har erfaret, at borgmestre og råd anvender deres stadsret imod bønder og fæstere samt deres karle i fogediet, hvis disse i Gammel Haderslev har forbrudt sig med at såre nogen eller udøve anden vold. Han mener ikke, at privilegiet kan hjemle dette, men han vil drøfte sagen med sine råder og lade amtmanden skaffe oplysning om, hvorledes det fra gammel tid af har forholdt sig hermed.

f) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgte havde frikendt Mattias Finbager (i Haderslev), Hans Poulsen i Sillerup (Fjelstrup s.) og Peter Laursen i Feldum (Vonsbæk s.) med hensyn til en pantsættelse af jord, kaldet Bjørnsotting (Fjelstrup s.), hvilken jord Mattias Finbager havde pantsat til Hans Poulsen, Gunde Langes fæster.

Amtmandens stævning nr. 37.

Oelgardt, fol. 78 v: Mattias Finbager beretter, at Langes fæster på sin hustrus vegne havde lod i jorden, som stedse havde hørt til gården. Fremlagde kong Christians brev, hvorved Bjørnsottings jord forundtes Christian Laursen og hans arvinger,(1) idet han som hans formand skulle betale afgift til Haderslevhus. Dom: De 15 mænd har handlet uret ved at frikende Mattias Finbager, Hans Poulsen og Peter Laursen, idet Mattias Finbager imod hertugens reces har pantsat noget jord til en adelsmands fæster.

Beyer, fol. 65 v: De femten mænd beretter, at Hans Poulsen har part i ejendommen. I marginen er anført navnene på de femten mænd: Wulf Hansen i Pamhule (Hoptrup s.), Peter Lausen, Las Nielsen, Jep Jensen, Las Lausen, Hans Nielsen, Villads Nielsen, Villads Severinsen, Gregers Hansen, Olaf Henrichsen, Simon Villadsen, Laurs Tamesen, Merten Stopsen, Rasmus Jensen og Nis Tortsen.

- (1) Christian (3.)s brev til Christian Laursen vedrørende Bjørnsotting (frigården Bjørnshave) kendes vist kun af regesten i Oelgardts protokol. Dette brev har ikke indeholdt nogen specifikation af afgifter, hvorfor det har været nødvendigt for Christian Laursen i 1532 at få udstedt et tingsvidne, som er bevaret i afskrift (Rk., Gen.Landundersøgelseskomm. i Slesvig og Holsten 1723-30, Akter vedr. Frigårde m.m.). Tingsvidnet er trykt i dansk oversættelse i Sønderjysk Månedsskrift 19. årg., 1943, 116. Det kan måske fremgå af en ufuldent sag fra 1578 12/3 b, at Mattias Finbager har været gift med en datter af Christian Laursen.

g) Samme mod de 15 mænd.

Peter Madsen, Jes Madsen og Mads Oluffsen i Brorsbøl (Starup s.) havde forundt magister Hans Anckersen at bruge noget jord. De 15 mænd havde kun oversvoret de nævnte fra Brorsbøl ulydighed.

Amtmandens stævning nr. 38.

Oelgardt, fol. 79 r: Provsten berettede, at magister Hans i Sivert Rantzaus tid havde ladet en hustoft indsværge og også indhegne. På grund af toftens beliggenhed havde folk bedt ham om - for vejens og kvægets skyld - at undlade indhegningen. Til gengæld havde de forundt ham for 3 år at kunne indhegne ca. 3 stykker jord ved sin gård. Magister Hans havde også overladt dem noget jord, der ikke var indgrøftet, kun indhegnet. Det var ikke noget mageskifte. Amtmanden refererede til mandatet. Imod dette havde man udlånt jord, men kunne noget sådant være overensstemmende med hertugens mandat og med lovbogen? Dom: Da der ikke imod hertugens mandat er foretaget pantsættelse eller mageskifte, frikendes de 15 mænd, og deres kendelse bliver ved magt. Ligeledes eftergives det folkene fra Brorsbøl, at de var oversvoret ulydighed; dog når de 3 år var omme, måtte enhver igen tage sit til sig.

Beyer, fol. 65 v: De 15 mænd havde kun oversvoret de 3 mænd fra Brorsbøl ulydighed, derimod ikke svoret deres selvejergods i fald. - Ifølge Beyer er det magister Hans (præst i Starup-Grarup (1554)-1602), der aflægger beretning på retsdagen og ikke provsten.

h) Samme mod de 15 mænd.

Sagsøgte havde frikendt Nis Andersen i Sverdrup (Øsby s.) for at have taget ubillig rente af Peter Toysen (Tuysen), som for 30 daler havde givet 6 ørtug byg og 20 læs hø i rente. Amtmandens stævning nr. 40.

Oelgardt, fol. 79 v: Fogeden beretter, at han dvs. Peter Toysen ikke har kunnet bevise det. I brevet har stået 1 skilling af marken. Besked: Da klageren Peter Toysen ikke er til stede, og hovedbrevet ikke er ved hånden, opsættes sagen, indtil den er bedre oplyst.

Beyer, fol. 66 v: De 15 mænd siger, at Peter Tuysen ikke har noget bevis for den ubillige rente. Gælds brevet lød således, at der til ham dvs. Nis Andersen kun var pantsat 2 agre til brugeligt underpant.

i) Samme mod provsten.
Oelgardt, fol. 80 r: Om sager vedrørende kirkefred, svoret på magister Jørgens(1) tid, hvilke provsten har taget til sig, skal optinges til provsten eller amtmanden. - Der henvises i marginen til sagen fra Tyrstrup herred a (s.1052). Dette punkt skal blive medoptaget mellem de sager, som parterne rejser mod hinanden, hvorpå der skal blive givet besked.

1) Provst Jørgen Boye (Georg Boëthius, Agricola), sognepræst i Vilstrup 1548-69.

Amtmandens klage slutter.

k) Ditlev von Buchwald til Gram mod sandemændene i Gram og (Nørre) Rangstrup herreder.
Et skel, som sandemændene havde gjort mellem Kastrup (Gram s.) og Stenderup (Toftlund s.); dette gik langt over åen (Gelså), som var det rette gamle skel.

Stævning nr. 314.

Oelgardt, fol. 80 v, Beyer, fol. 67 r: Ditlev v. Buchwald berettede, at sandemændene havde svoret et nyt herreds- og markskel ved den lille strøm af åen, idet de var gået over både den store og mellemste strøm. Derved havde de frasvoret ham - og også hertugens fæstere - nogle enge, som fra gammel tid hørte til hans gods i Kastrup. Detlevs klage angår Todtsholm (Tutzholm, Tottesholm), mens folkenes brev lød på Sitzels og Nelbholm. - Beyer skriver i marginen, at ingen af parterne har ført noget bevis vedrørende Todtsholm. - Sandemændene, der fremlægger et sandemandsbrev fra 1566, siger, at de alene har svoret herreds- og markskel, de har ikke frasvoret nogen deres ejendom. Ditlev v. Buchwald beviser med et tingsvidne, at han har ladet en kvinde oversvære ran, fordi hun havde ladet græsset på Todtsholm slå. Besked: Sagen henvises til forlig ved upartiske folk. Hvis dette ikke lykkes, og D. v. Buchwald derefter vil anmode om ridemænd, vil hertugen ikke sætte sig imod det, dog med forbehold af hans egne folk i Kastrups rettighed. Herredsfogederne Hans Outzen og Detlev Marquardsen skal hver kalde 3

Outzen og Detlev Marquardsen skal hver kalde 3 dannemænd til sig, hvorpå de sammen skal forsøge, om de kan forlige parterne. Det kan dog ikke være kommet til noget forlig, thi denne sag blev sammen med flere andre først afgjort i juli 1578 af 4 af hertugens råder, nemlig således: Sandemændenes kendelse skal stå ved magt, men hvis D. v. Buchwald eller hertugens fæstere i Kastrup kan bevise, at de har nogen rettighed til den omstridte eng eller holm, skal de søge deres ret på Rangstrup herredsting (Reg. C, fol. 48 v).

- 1) Rasmus Laursen i Toftlund mod sandemændene i (Nørre) Rangstrup herred.

Vold, som sagsøgte havde oversvoret ham, fordi han havde bragt tiende til Riberhus, hvortil han havde hjemmel af Erik Lykke på kongens vegne.

Stævning nr. 233.

Oelgardt, fol. 82 v, Beyer, fol. 68 v: Besked: Da sagen om tiende i henhold til afskeden i Kolding mellem kongen og hertugen er stillet til afgørelse ved kurfyrsten af Sachsen, vil hertugen lade sandemændenes kendelse bero så længe.(1)

- 1) 1574 5/7 udgik kongebrev om, at kronens fæstere i Sønderjylland, som hørte under Riberhus, skulle betale den kronen tilkommende korn- og kvægtiende til lensmanden på Riberhus (Kancelliets Brevbøger 1571-75, 473). Under forhandlingerne i Kolding 1575-76 imellem de 8 kgl. og 8 fyrstelige råder kunne der ikke opnås enighed i sagen om tienden til de omstridte sønderjyske kirker. I en biafsked af 1576 14/1 bestemtes det, at der skulle holdes stilstand, indtil kurfyrsten af Sachsen som opmand endeligt havde afgjort sagen.
- m) Jacob Rasmussen (i Haderslev) mod sandemændene i (Nørre) Rangstrup herred. Sagsøgte havde oversvoret sagsøgeren for en såret karl, Niels Christensens skyld.

Stævning nr. 234.

Oelgardt, fol. 83 r har i marginen en note om, at skriveren på Riberhus Andreas Andersen har rejst denne sag, men da han blev spurgt, om han havde fuldmagt fra amtmand Erik Lykke, kunne han ingen fremvise. Da klageren bor i hertugens område, er skriveren trådt tilbage.

Beyer, fol. 69 r: Skriveren i Ribe Andres har rejst klagen. Han blev spurgt, fordi karlen nu bor i Haderslev, om han havde fuldmagt fra sin junker. Da han hertil svarede nej, blev han afvist. Klageren har derpå selv fremført sin sag, men da han var noget beruset, er sagen afvist indtil en anden dag.

5. november.

I marginen herudfor: Gejstlig, provstisager

- a) Provst Heinrich Dinggreve mod de 15 mænd i Tyrstrup herred.

Sagsøgte havde svoret Sissel Knudsdatter fri. Hun havde 3 gange modsagt præsten i Fjelstrup, mens han var på prædikestolen. Han havde "straffet" hende, fordi der var længe imellem, hun gik i kirke.

Stævning nr. 288, jfr. 289.

Oelgardt, fol. 85 v: De 15 mænd berettede, at det var en fattig og noget afsindig kvinde. Efter loven kunne hun ikke oversværges for brud på kirkefred. Besked: Af nåde skal de 15 mænds kendelse stå ved magt, men hvis nogen i fremtiden siger præsten imod, skal en sådan person straffes. Fogeden skal på tinge advare folk derimod.

Beyer, fol. 70 v: Det er befalet herredsfogeden, at han i alle sogne skal påbyde, at en sådan uskik indstilles. Hvis nogen befatter sig hermed, vil vedkommende blive straffet med højeste straf.

- b) Provst Heinrich Dinggreve mod de 15 mænd i Haderslev herred.

Sagsøgte havde svoret Villads Jensen fri. Denne var stævnet, men ikke mødt.

Stævning nr. 290.

Oelgardt, fol. 88 r: De 15 mænd beretter, at Villads Jensen havde været udrejst, idet han af sin godsherre Rastorff(1) var sendt til Kolding med okser. Besked: De 15 mænds kendelse kan stå ved magt, dog har de gjort uret ved ikke at skyde kendelsen fra sig. Fogeden beretter, at det i hans bedstefaders (Jens Jensens) og faders (Erik Jensens) tid havde forholdt sig således, at de 15 mænd i et sådant tilfælde blev tilkaldt. I marginen nota: det må overvejes, hvorledes der skal forholdes over for ulydige i gejstlige sager (in spiritualibus).(2)

Beyer, fol. 71 v: Hertugen vil udstede en forordning om, hvorledes der skal forholdes i sådanne tilfælde af ulydighed.

- 1) Hans Rostrup til Sjelle Skovgård, var gift med Karen Hansdatter Breide til Keldet.
- 2) En forordning herom fik hertug Hans ikke udstedt.
- c) Laurens Tamsen mod provst Heinrich Dinggreve.
5 breve, som provsten forholder sagsøgeren.

Stævning nr. 177, jfr. nr. 287.

Oelgardt, fol. 88 v: Provsten beretter, at han med bevilling af hertugen har oprettet en overenskomst mellem hr. Laurents,(1) præst i Åstrup og sagsøgeren.(2) Hertugen har også stadfæstet denne overenskomst. Han har beholdt brevene hos sig, fordi de ifølge overenskomsten skulle sønderrives og kastes i ilden. Sagsøgeren og hans broder har brugt injurier mod provsten, idet de har skældt ham ud for en tyv, skælm og skalk, han skulle ikke være provst, men en bøddel. Provsten beder om råd, da han ikke kan stå på tinge. Besked: Provsten skal skriftligt tilstille enhver den overenskomst, som han sammen med de gejstlige har oprettet mellem parterne og også lade den forsegle. Hertugen vil lade den kontrollere og ratificere i sit kancelli. For injurierne skal sagsøgeren - og også hans broder - fængsles, straffes og pålægges at gøre afbigt. - På

Tamsen og hans broder Karsten skal gøre afbigt over for provsten.

Beyer, fol. 71 v: Provsten får befaling til at tilstille enhver en beskrevet overenskomst, som hertugen vil lade efterse og konfirmere, dog hovedoverenskomsten ukrænket. - Beyer kalder sagsøgeren Lorentz Hansen, hvilket ifølge Mogens Kaas' register over Haderslev og Tørning amter 1580 må være rigtigt.

- 1) Laurits Michelsen, sognepræst i Åstrup fra 1567 til ca. 1597.
- 2) Mens sognefolkene i Åstrup tidligere havde klaget til hertugen over deres sognepræst, klagede denne over sine sognefolks voldelige optræden imod ham i julen 1574 efter endt gudstjeneste. Hertugen befalede provsten at holde forhør i sagen og afgøre den. Denne fik også oprettet en overenskomst, men til trods herfor havde sognefolkene rejst sagen på tinge og krævet nævninger over præsten. Denne klagede atter til hertugen, der 1575 12/2 fra Rendsborg pålagde amtmanden Lorenz Wensin at befale herredsfogeden, at han ikke skulle foretage sig noget i sagen, før hertugen kom tilbage. Sagen er derefter blevet behandlet på Hansborg i april 1575, hvilket resulterede i, at hertugen godkendte og 7/6 s.å. stadfæstede overenskomsten, der skulle overholdes af parterne. Stadfæstelsen kendes kun fra en løs koncept, og selve overenskomsten er ikke medtaget heri. I en fodnote er derimod skrevet, at den angik injurier. Det fremgår ikke af sagen, af hvilken grund sognefolkene har injurieret præsten (Hansborgark. Reg. nr. 9, 304 r, sammesteds den løse koncept, C 34).
- d) Lorents Tøgersen i Ribe mod herredsfoged Ditlev Marquartsen og nævningerne i Gram herred. Nogle formentlig ufortoldede okser, for hvis skyld sagsøgeren var blevet oversvoret. Denne begærer erstatning for skade og omkostninger.

Stævning nr. 277.

Oelgardt, fol. 90 v i marginen: Refererer til

Oelgardt, fol. 90 v i marginen: Refererer til afskeden i Kolding. - Sagen er efter rådernes overvejelse og hertugens eftergivenhed forligt således, at sagsøgeren skal have 20 daler for omkostningerne. I en note anføres, at (herreds)fogeden har fremlagt et tingsvidne om, at de ikke var tovsvoren, "sed non absque suspitione, quia Coldinge non condemnant." (men ikke uden mistanke, fordi de ikke var dømt ved Kolding).

Beyer, fol. 72 v: Sagen er forligt således, at fogeden og nævningerne skal give sagsøgeren 20 daler for omkostninger og skade og dertil et bevis om forliget. Nota: disse penge har hertugen efter Benedikt v. Ahlefeldts råd udlagt, men han vil fordre erstatning af nævningerne. I marginen: Herredsfogeden og nævningerne er fældet i Kolding. Der er videre sket det, at fogeden og nævningerne for retten har indbragt et tingsvidne om, at de kun har oversvoret dem, som havde omgået hertugens told og ikke Lorents Tøgersen ved navn. Herimod står, at der i Kolding for de samlede råder blev oplæst et tingsvidne, der endnu er forhånden, nemlig at Lorents Tøgersen in specie blev oversvoret. Falskneri er der altså at finde herved.(1)

- 1) 1574 ca. Michaelis drev Laurids Tøgersen 48 okser gennem Ribe, i Spandet øgedes flokken med 12, så det var ialt 60 okser han ad den rette alfar Flensborg vej drev til fodring på Brundlund (Aabenraa). I fastetiden lod amtmanden i Haderslev okserne beslaglægge, fordi han mente, at de var drevet ad en anden vej. L. Tøgersen blev ransvoret på Gram herredsting. (L. Tøgersens supplik til de kgl. råder, der deltog i Koldingforhandlingerne, dat. Kolding 1575 16/11, TKIA, A 99 III, jfr. afskeden i Kolding, dat. 19/1 1576.) Når Gram herredsting oversvor L. Tøgersen, skyldtes det, at man mente, at han havde omgået hertugens ny told i Gram herred. Om fremgangsmåden ved udstedelsen af tingsvidner på Gram herredsting i 1575 imod L. Tøgersen og andre oksehandlere fra Ribe: se tillige dom nr. 68 af 1578. 13/3.

- e) Hr. Arst(1), præst i Spandet, mod Moritz Podebusk til Spandetgård, ligeledes mod Søren Nissen og Christen Andersen i Spandet, Moritz Podebusks folk. Sagsøgte Moritz Podebusk har gennem 8 år forholdt sagsøgeren hans indtægt og løn, endvidere har han slået ham lam. Indsigelse imod, at han (dvs. sagsøgeren) har beskyldt dem for at være hunde. Sagsøgte Søren Nissen og Christen Andersen har forholdt sagsøgeren deres smørydelse.

Stævning nr. 261-262.

Oelgardt, fol. 90 v: Det er befalet Moritz Podebusks foged og skriver, at han skal stille præsten tilfreds. Niels Michelsen (herredsfogeden i Hviding herred) skal kalde nogle gode dannemænd til sig og stifte forlig med hensyn til pengene og smørret.

Beyer, fol. 73 r: Besked, at denne sag er henvist til mindelig forhandling. Udstreget er, at sagen er blevet forligt af Benedikt v. Ahlefeldt og Johan v.d. Wisch, nemlig at fogeden og nævningerne ...(afbrudt).

- 1) Kapellan i Spandet 15..-79; hans fulde navn var Asser (Oster) Pedersen.

6. november.

- a) Niels Petersen mod de 8 ransnævninger i Hviding herred, Laurens Nissen i Kærbølling (Rejsby s.) samt fæller. Sagsøgte havde oversvoret sagsøgeren ran, fordi han havde kørt korn til en anden mølle.

Stævning, se nr. 51/1578 og 150/1578.

Oelgardt, fol. 92 r: Da sagsøgeren har søgt til en anden mølle, skal nævningernes kendelse stå ved magt.

Beyer, fol. 73 v: Sagsøgte har efter sagsøgerens mening med urette afsagt kendelse med hensyn til, at han var kørt til Ullemølle (Skærbæk s.). Nævningernes kendelse skal stå ved magt, idet sagsøgeren er forordnet til at lade sit korn male i Brøns mølle, men han er kørt forbi den og søgt til Ullemølle.(1)

- 1) Jfr. Besked af 1578 8/3 nr. 7.
- b) Hans Petersen i Fæsted (Hygum s.) mod Per Paulsen i Harreby, (Hygum s.) samt de folk.
6 mænds brug af møllestedet Flatzwey (Flots wang) i Frøs herred, som tilhører Løgumkloster.

Stævning nr. 370.

Oelgardt, fol. 92 r: Der fremlægges en lovhævd på et møllested, gjort af abbed Claus i (14)94. Sagen henvises til tinget.

Beyer, fol. 74 r: Abbed Claus i Løgumklosters lovhævdsbrev fra 1493(1) på 30 otting jord med stuf, enemærker, møllesteder, agre, enge, skov og mose i Kamptrup, Fæsted, Harreby (alle Hygum s.) og Tornum (Lintrup s.). - Da sagen ikke har været for underretten, henvises den til tinget.

- 1) Jfr. SRD. VIII, 166, hvorefter lovhævden er fra 1493.
- c) Mathias Møller i Ullemølle (Skærbæk s.) mod sandemændene i Hviding herred.

Stævning nr. 216.

Oelgardt, fol. 92 v: Da sagen ikke kan afgøres uden besigtigelse, skal to råder forordnes dertil, hvorpå der skal følge en besked.

Beyer, fol. 74 v: Abbed Niels har gjort en lovhævd i 1532.(1) - Jfr. Ikke-pådomte sager 1578 10/3 f.

- 1) Lovhævd på Løgumklosters gods i Hviding herred 1532 8/4 (SDR. VIII, 77).

- d) Jørgen Nielsen i Hjerndrup, Hans Johansen til Dren-derups (Ødis s.) fæster mod Carstin Laurs og hendes formyndere.(1)

Et sølvbælte, 19 skp. malt, 14 daler, en guldring og en gryde, der hidrørte fra Jens Roe.

Stævning nr. 346.

Oelgardt, fol. 92 v: Formynderne siger, at sagerne af testator er skænket deres myndling. Besked: Sagen er af fogeden henvist til provsten, der også skal have pådømt den, men sagsøgerne har ikke fået dommen beskrevet. Provsten skal erindres herom. Hvis dommen er afsagt, skal han meddele den til sagsøgeren; hvis ikke, skal han pådømme den og give dommen skriftligt fra sig.

Beyer, fol. 75 r: har udstreget: Herredsfogedens dom, hvorved delingen kendtes ugyldig. - Jes Roe har hos hr. Laue i Aller lagt som depositum nogle ... (afbrudt). - Udstreget: Da Hans Johansen har begæret sagen behandlet i underretten på tinge, skal det også være ham tilladt. Det oplyses, at provsten ikke var til stede.

- 1) 1573 26/1 behandlede samme sag i kancelliet. Hans Johansen til Drennderup havde på sin fæster Jørgen Rohes vegne rejst sag mod hr. Laues arvinger. Det fremgår heraf, at Jens Rohe havde været borger i Kolding, og at han havde været soldat, men ikke var vendt tilbage, endvidere at hans moder var en søster til hr. Laue, det vil sige Laue Jensen, sognepræst i Aller. I hertugens kancelli søgtes sagen afgjort i mindelighed, men det afsloges. Sagen blev så henvist til tinget (Hansborgark. C 34).

- e) Ellen Eschels mod sine formyndere.
Hendes formynder, Mathias Jensen har bortskødet hendes søsterdel i en bondegård i Rurup (Branderup s.) til hendes to andre formyndere, Andreas Martensen og Nis Andersen.

Stævning, ikke set.

Oelgardt, fol. 95 v: Fogeden beretter, at kvinden

selv har været på tinget og deltaget i bortskødning-
en. Hun beretter ved en supplik, at hun har sendt
Mathias Jensen et klagebrev, og hun anmoder om, at
det må fremlægges. Sagen er henvist til forlig, da
man ikke kan afsige kendelse imod skødet.

Beyer, fol. 77 v: Her "Hiurup", hvilket dog nok er
fejlagtigt.

- f) Paul Terstensen i Vellerup på præsten i Herrested(1)
Matthias Jacobsens vegne mod Moritz Podebusk, i ret-
ten repræsenteret ved Niels Persen skriver og hans
foged Lorenz Christensen.

Fremlæggelse af nogle breve, der lyder på noget
jord, beliggende ved sagsøgernes gård i Toftlund og
frapløjet ham.

- 1) Rettet fra: Toftlund. Herrestedgård er navnet på
gården lige ved kirken.

Stævning nr. 321.

Oelgardt, fol. 95 v: Sagsøgtes foged siger, at i tre
præsters tid er jorden blevet brugt af sagsøgtes
fæstere. Claus Sehested har haft hjemmel "in handt
und hevet" til at kunne bruge og beholde jorden.
Præsten fremlægger et brev fra (15)51 om, at grund-
ejerne på grund af den flyttede sten har afsagt
kendelse om ret rebning mellem Claus Sehesteds ene-
mark og sagsøgerens jord. Besked: Da stævningen
først er forkyndt 2/11, og sagsøgte beråber sig på
lovhævd og andre breve, som de ikke har kunnet
bringe til stede, er sagen udsat til næste retsdag.
Præsten skal da stævne tids nok, så at Podebusk af
den grund ikke kan undskylde sig. Sagen skal da
blive pådømt. Sagsøgtes foged og skriver har lovet,
at den kirken i Branderup forholdte kirketiende skal
blive tilstillet kirken; de har, om nødvendigt, til-
budt sikkerhed.

Beyer, fol. 77 v: Moritz Podebusks skriver beretter,
at hans junker ikke har set stævningen, der først
var ankommet for 4 dage siden, og da han ikke havde
fået stævningen tids nok og ikke havde beviserne hos
sig, bad han om udsættelse af retten. Sagsøgtes

foged og skriver Laurentz Christensen og Niels Bentzen har i deres junkers sted lovet, at den kirken i Branderup forholdte tiende uvægerligt skal komme til kirken, og de har tilbudt sikkerhed, hvis det anses for nødvendigt.

- g) Moritz Podebusk mod Eschel Hansen i Munkegård (Seem s.), birkefoged.

En dom vedrørende sagsøgerens korn.

Stævning nr. 113.

Oelgardt, fol. 96 r, Beyer, fol. 78 r: Da sagsøgte ikke er kommet, er sagen indstillet.

- h) Peter Ludicksen og Per Nissen samt andre sognefolk i Spandet sogn mod Moritz Podebusk.

Allehånde såvel gejstlige som verdslige sager: Trætte på grund af en bibel, som sagsøgte har taget fra kirken; til kirkestolene giver sagsøgte sine fæstere forrang frem for hertugens, og sagsøgtes fæstere graver tørv i sagsøgernes tørvegrave.

Stævning nr. 263.

Oelgardt, fol. 100 r, Beyer, fol. 79 v: Sagsøgte siger, at bibelen har tilhørt Claus Sehested. Sagsøgeren: Kirken har betalt den. Besked: Hertugen anser det for bedst - han har også givet herredsfogeden befaling derom - at Morits Podebusk får sin andel af tørvemosen målt fra eller udskiftet, han kan da forholde sig med den efter behag, ligervis kan hertugens undersætter forholde sig med deres. Bibelen skal sagsøgte atter tilstille kirken, fordi det er bevist, at sognet har betalt den. Angående kirkestolene skal sagsøgte lade hertugens undersætter nyde deres stolestader, som de har haft fra gammel tid af. Den tilmurede dør i kirken skal igen åbnes som fra gammel tid.

7. november.

- a) Wilhelm Schumacher, borgmester (i Haderslev) mod

Alt det, sagsøgeren som borgmester og rådet på Haderslev bys vegne har med sagsøgte at gøre. Strome Jørgensen mod Wilhelm Schumacher. Angår, at det ikke skulle kunne bevises, at sagsøgeren har trukket folk fra tinget og stiftet forlig imellem dem, så han på den måde har unddraget hertugen og staden deres bøder.

Stævning nr. 165 og nr. 166.

Oelgardt, fol. 100 v: Borgmestre og råd klager over fogedens ulydighed, idet han ikke vil anerkende, at hertugen har gjort dem til hans foresatte. De fremlægger et register over fogedens unddragne bøder. Fogeden siger, at der i tilståelsen under tortur er udslettet noget - 10 mark taget af en og andet.

Beyer, fol. 80 r: Strome Jørgensen, der bliver beskyldt for at unddrage bøder og for ulydighed, håber, at det er sket med urette. Borgmesteren tilbyder at bevise det. Strome Jørgensen fremlægger et tingsvidne om, at han i sit embede har handlet korrekt. Borgmesteren har indgivet sin klage skriftligt. Strome Jørgensen har straks svaret herpå mundtligt. - Besked: Hertugen havde gerne set, at parterne stiftede forlig, men da de i stedet har anmodet om hertugens besked, henviser han dem atter til underretten, dog skal det være enhver af parterne tilladt at appellere underrettens afgørelse. Nota: På forbøn af amtmanden og andre har hertugen tilladt, at sagen kan forliges uden at nogen af parterne krænkes på deres ære. Denne efterretning er tilgået parterne. (Denne nota er i Oelgardts protokol tilføjet med anden hånd.)

b) Peter Bugh i Moltrup, Peter Suder og Jesper Andersen mod de 12 mænd.

Sagsøgte har foretaget en ændret fordeling af stole-
ne i Moltrup kirke, idet de har sat sagsøgerne til-
bage i kirken og sat andre foran dem. Jfr. besked af
1578 14/3 nr. 74.

Stævning nr. 103.

Beyer, fol. 81 v: Besked, at da provsten har befa-

Beyer, fol. 81 v: Besked, at da provsten har befale-
let, at forordningen skal gælde, indtil der gives
videre besked, og provsten ikke er til stede, skal
sagen indstilles til provstens ankomst. I marginen
de 12 mænds navne: Laue Michelsen, Christen Guymus,
Nis Andersen, Hans Christensen, Hans Ebsen, Villads
Nielsen, Michel Michelsen, Peter Nielsen, Nis
Eriksen, Hans Nielsen, Jes Raun og Nis Hansen.

Oelgardt, fol. 102 r: "Heriblandt er mine sager an-
gående Peter Buck med fæller om deres kirkestader."
Sagen er på grund af provstens fraværelse henvist
til denne, som nok skal sørge for billighed.

- c) Iver Laursen i Knud (Fjelstrup s.) mod Oluf og Hans
Dinesen.

Sagsøgte har forfulgt sagsøgerne på tinge for et
træs skyld, hvorfor han har bedt om, at sagsøgte i
mark og skov måtte udvise ham et bestandigt eller
fast skel.

Stævning nr. 342.

Beyer, fol. 81 v: Besked, at herredsfogeden ved
første lejlighed skal kalde granderne og naboerne
sammen og forespørge dem med hensyn til deres viden
om, hvor det rette skel skal gå, hvorefter de skal
udvise sagsøgeren skellet.

Oelgardt, fol. 102 r, anfører kun sagsøgerens navn.

- d) Borgmester Wilhelm Schumacher mod Hans Reichenbach.
Gæld, som sagsøgte søn har stiftet for 24 år siden.

Stævning nr. 356.

Oelgardt, fol. 110 r: Dr. Becker indskød, at sagsøgte
begærede at se sin søns hånd og segl, et eksem-
plar heraf forelægges til sammenligning. Hvis der
var ensartethed, ville han vise sin skyldighed. -
Gælden var 14 daler og 4 lybske skilling.

- e) Borgmester Wilhelm Schumacher mod Christian Maltesen
(Viffert) til Brånore (Frørup s.).

Gæld, ifølge en overgivet seddel: 493 daler 2 sk.
Stævning nr. 174.

Oelgardt, fol. 110 r: Sagsøgte faged er mødt og har meddelt, at sagsøgte ikke er hjemme, men han har befalet ham at sige til borgmesteren, at han gerne ville betale ham med penge eller andet. Borgmesteren angav, at sagsøgte havde ladet ham sige ved den, der forkyndte stævningen, at han ville give møde for hertugen, men kom han engang til borgmesteren, skulle han vogte sig "for hans næver". - Besked: Fogeden skal meddele sin junker, at hertugen begærer, at han tilfredsstiller borgmesteren. Der skal også blive meddelt denne en skrivelse til ham. (Se skr. af 1576 9/11, 1577 26/7 fra hertugen til Christen Maltesen vedr. denne gældssag, Reg. nr. 10, 69 v, 130 r.)

8. november.

a) Oelgardt, fol. 112 r:

Frimændenes breve oplæstes og optegnedes særskilt. - Ifølge amtmandens stævninger nr. 29, nr. 34 og nr. 39 skulle alle frimændene i Gram, Tyrstrup og Haderslev herreder møde i retten med deres fribreve. I Hansborgarkivet (C 27) findes et læg afskrifter af frihedsbreve, der må betegnes som bilag til retsforhandlingerne ovennævnte dag. Jfr. den tidligere omtale af Jep Petersen i Gabøls fribrev (1576 3/11 b). Et fribrev af 1473 23/5 for Las Thomsen i Ganderup, Fole s., Frøs h., med stadfæstelse af 1532 27/5 for sønnen, hvilke breve også findes i Hansborgark. (C 36, Diverse sager) dog kun i afskrift, synes ikke at være blevet anvendt på amtsretsdagen.

b) Jep Fodknægt mod Simon Villadsen i Marstrup (Hoptrup s.).

Sagsøgte skøde på sagsøgerens gård.

Stævning nr. 168.

Oelgardt, fol. 112 r: Sagsøgeren taler på sin moders vegne, idet Andreas Nielsen var hans moders broder. Sagsøgte fremlagde skødebrev fra 1514 (rettet fra år

52) og lovhævd, altså besiddelse i over 40 år. Sagsøgeren har udvidet klagen med et nyt brev, nemlig at hans morbroder havde været afsindig. Det forholder sig dog således, at sagsøgerens fader og også hans morbroder har levet længe efter, det vil sige efter at skødet var udstedt, men de har ikke søgt at omstøde det, hvilket først skete nu af sagsøgeren.

Beyer, fol. 86 r: Sagsøgeren har på tinge rejst klage vedrørende det skøde, som Andreas Nielsen, hans morbroder, der var afsindig, har udstedt. Han frembragte et tingsvidne af 24 mænd, der erklærede, at Andreas Nielsen ikke havde været i stand til at kunne bortskøde denne gård. Sagen er henvist til forlig. Enhver af parterne har befuldmægtiget 4 upartiske mænd til at gøre det.

- c) Hans Vildtskytte mod nævningerne i Tyrstrup herred, Niels Hansen i Bjerndrup (Stepping s.) og Claus Villadsen i Gammelby (Fjelstrup s.) samt deres medbrødre.

Nævningerne har oversvoret sagsøgeren for en hares skyld.

Stævning ikke set.

Oelgardt, fol. 112 v, Beyer, fol. 86 v: Sagsøgeren anfører, at han på den tid ikke har været i hertugens tjeneste, og at sagsøgte ikke vil vedkende sig kendelsen. Besked: Sagsøgeren har selv tilstået, at han ikke har haft tjeneste, men imod hertugens forbud er han truffet i skoven med en bøsse. Han har ikke på tinge værget sig med loven imod nævningernes kendelse, der skal blive ved magt.

- d) Mads Laursen i Kestrup (Hoptrup s.) mod Jens Raun, tingholder.
En dom fra (15)75, hvorved sagsøgeren kendtes skyldig til at medgive sine søstre Karen og Ellen 2 senge.

Stævning nr. 302.

Oelgardt, fol. 112 v, Beyer, fol. 87 r: Sagsøgeren fremlægger et brev fra (15)72, ved hvilket Karen og Ellen bekender, at han har betalt dem alt, hvad han ifølge brevet skulle betale, og dette omfattede også sengene. Han mente derfor, at sagsøgte gjorde ham uret ved at dømme ham til at give søstre en seng mere. - Besked: Imellem sagsøgeren og hans to søstre er oprettet en overenskomst, hvorefter sagsøgeren skal give enhver af søstre 50 mark og en seng og dertil endnu 10 mark, fordi sengene var for ringe og ikke så gode som de andre søstres senge. Det er billigt, at det bliver ved denne overenskomst. Sagsøgeren har også indvilliget i at ville følge den.

- e) Hans Madsen mod Mats Bennedtsen, herredsfoged (i Frøs herred).
Sagsøgte forholder sagsøgeren breve og vidnesbyrd vedrørende et stykke skov, beliggende i Skudstrupskov (Skodborg s.)

Stævning nr. 190.

Oelgardt, fol. 113 r: Amtmanden beretter, at skoven er skiftet. Sagsøgeren har 5 roder mere end de andre, men ville ikke lade sig nøje hermed, han gør sig skrupler over, at Moltzens(1) fæster har noget mere, og han vil trønge dem derhen, at de skal opgive alt, det vil sige, omrebe eller rebe skoven på ny, hvilket dog ikke kan ske. Besked: Der skal udkræves 6 upartiske mænd fra Tyrstrup herred, der under ed skal måle, om sagsøgernes skovskifte har sit fulde mål eller ikke.

Beyer, fol. 87 r.

- 1) Christen Maltesen Viffert.
f) Christen Teisen på sin hustrus vegne mod "zceises" væverne, det vil sige linnedvæverne i Haderslev.

Sagsøgeren skulle forbyde sin hustru (i Beyers protokol rettet til søster) at væve. Han begærer, at væverne fremlægger deres skrå. De har tvunget hans hustru til at vinde skråen for 5 daler.
Stævning ikke set.

Oelgardt, fol. 116 v: Linnedværerne i byen beretter, at de havde bedt om at måtte holde 2 værksteder med forpligtelse til at befæste deres lav, hvilket blev tilladt dem. Men imod deres lavsartikler har de oprettet 4 værksteder og lagt dem uden for byen i Niels Madsens boder. Borgmesteren har tilladt dem at forfølge deres sag ved tingsret. Sagsøgeren er besværet af, at han ifølge skråen skal give 5 daler, han har betalt 3, men det øvrige skal også betales, eller man vil på tinge lade ham forstå, at skråen skal overholdes.

Beyer, fol. 88 v: Sagsøgte har bedt om at måtte holde 2 værksteder. men de har oprettet 4 imod deres forpligtelse. Borgmesteren har henvist dem til tinget. Amtmanden siger, at hvis borgmesteren vil vedkende sig en sådan befaling, har han strakt sig for vidt, thi Lorens Madsens boder ligger langt uden for den grænse, som hidtil er blevet holdt for bygrænse eller byskel, og det er også imod den afsked, som hertugen har givet vedrørende det omstridte skel. Besked: Sagen er afvist til en anden lejlighed. (Jfr. retshandlingen 3. november, s.1051).

g) Hr. Severin, præst i Skodborg, samt hans naboer mod Mads Bennedsen i Københoved (Skrave s.) og hans naboer.

Treig eng (Stævningen har Trind eng.)

Stævning nr. 205.

Oelgardt, fol. 118 r: Sagsøgeren, præsten, fremlagde et forligsbrev ved 12 mænd i form af et tingsvidne fra (15)68 (1), om at mænd i Københoved (Skrave s.) skulle have deres enge "Fogelsang vor den prest mit dem hagde". Herredsfogeden sagde, at han i hele sit liv ikke havde hørt noget derom. Præsten refererede til et hovedbrev af kongen, som skulle være hos Peter Hansen. Han sagde dertil, at 3 præster før hans tid havde været medfæstere af engen, folkene havde delt engen imellem sig. Besked: Begge parter, hertugens folk i Københoved og folkene i Skodborg, skulle opgive den omstridte eng og på ny lade den dele. I marginen: "Bestorpfeldt und Esschow menig hern ehemarck."

- 1) Dette tingsvidne fra 1568 er formentlig fremkommet i henhold til hertug Hans' forordning af 1568 4/4 (Hansb. Reg. I, 159) angående bl.a. udarbejdelsen af et register vedrørende præsternes indtægter. Tingsvidnet har formentlig været på dansk og er vel fejlagtigt gengivet af Oelgardt. Fogelsang (Fuglsang) er måske navnet på et engstykke. Da Oelgardt nævner Beistorp og "Esschow" må det formodes, at Treig - vel kaldet således, fordi den var omstridt - har været en del af disse lokaliteter. Der var fra det 16. årh. i Skodborg strid om en eng, der benævntes Stregeng eller Præsteng, beliggende på Skudstrup mark (Skodborg s.), hvilken eng fra præstegården var kommet til de 6 gårde i Skudstrup, men denne strid kan næppe berøre ovennævnte sag.

9. november.

- a) Peter Knudsen i Ribe mod nævningerne i Gram herred. Sagsøgeren har erfaret, at nævningerne havde oversvoret ham på grund af nogle ufortøldede okser.

Oelgardt, fol. 118 v, Beyer fol. 90 r: Da der ikke er udtaget stævning, var det billigt, at sagen afvistes. Hertugen vil dog tillade Peter Knudsen at komme overens med sin modpart, således at han enten stiller sikkerhed eller giver sin håndskrift på, at han ikke vil forfølge sagen videre. Hertugen har eftergivet ham bøden og givet ham hans mandhelg tilbage.

- b) Tonnies Rantzau mod skrædderne i Haderslev. Sagsøgte havde på gaden i Gammel Haderslev tilfangetaget sagsøgerens tjener, nemlig en skrædder der boede i hans boder, og sat ham i spjældet. Herved havde de krænket sagsøgerens højhed.

Stævning nr. 388.

Oelgardt, fol. 119 v, Beyer, fol. 91 v: Sagsøgte vil ikke indrømme, at de har grebet ind i sagsøgerens højhed. De har handlet med tilladelse af borgmester og råd, idet de tillige påberåber sig kongens brev og deres skrå. Sagsøgeren har 6 siddende i sine

boder, de er skattefri, men går med på torvet, og når sagsøgte drager ud, bliver disse hjemme. Der fremlægges kong Christians originale konfirmation på kong Frederiks benådning til skomagere, skræddere og smede, ved hvilken deres skrå stadfæstedes. - På denne sag er ikke fulgt nogen besked.

c) Oelgardt, fol. 120 v: Amtmanden (i Haderslev) udbeder sig en erklæring om, hvorledes han skal forholde sig i to sager, nemlig sagen om en strandet skibsmast, der lå på sliklandet i Kalvslund herred, men af strandfogeden var ført til Ribe å,(1) og sagen om Skodborg mark, der skulle rebes. Ejermændene bliver begæret af delefogeden, men amtmanden i Ribe har ikke foretaget nogen henvendelse til ham om rebning.(2) Råderne henviser for begge sagers vedkommende til afskeden i Kolding. På grundlag heraf skal amtmanden komme overens med amtmanden i Ribe om ovennævnte rebning.

1) Det var den kgl. delefoged, der havde bortført vraget. Han og en medhjælper var af den grund oversvoret ran ved Kalvslund herredsting (Hansborgark. D 40 III). I henhold til Koldingafskeden af 1576 19/1 skulle de ransvorne frikendes, fordi der på den tid var stiftet forlig vedrørende punktet om vrag. Dette forlig er først optaget i afskeden af 1576 24/1, hvori det udtales, at tidligere sager om vrag skulle være ophævet.

2) De kgl. bønder i Skodborgs klage var blevet henlagt i 1563. Sagen blev først behandlet af kommissionen af november 1573. I denne kommissions akter findes klagen på dansk, nemlig at kongens bønder i Skodborg by klager over, at de er brøstholdne med hensyn til deres ager og eng, som hertug Hans' fæstere i modstrid med de kgl. bønders breve med urette skulle have. De begærede derfor javning og fyldest efter deres otting. I denne sag opnåedes enighed i kommissionen, idet man fra begge sider gik ind for rebning, dog stillede fra hertugelig side fordring om, at engene på Skudstrup mark (Skodborg s.) også skulle opgives til rebning, og at såvel agre som enge skulle rebes. I den følgende tid er der ikke udført rebning, hvilket må skyldes, at de kgl. bønder ikke

har villet opgive al jorden til rebning, thi under forhandlingerne i Kolding i 1575 fremførte amtmanden i Ribe for de kgl. bønder i Skodborgs vedkommende den samme klage som i 1573. I afskeden fra Kolding af 1576 19/1 bestemmes det, at sagen skal ordnes ved retten. Hvad der tidligere er blevet rebet, skal blive som det er, men hvad der ikke har været rebet, skal opgives og rebes såvel i Skodborg som i Skudstrup mark (TKIA, A - 1670, pk. 99 II, Hansborgark. D 40 III).

Ståvningsregister
1576

Citationes

so uff jetzt verordenten rechtstag beider embter
Hadersleben und Dorningen eingesessenen underthanen
mitgetheilt und ausgegeben worden. Anno 76.

1. Erich Hansen, Lunbarth Hansen gebrudere zu Wunßbegk
mit in nhamen ihren schwestern
contra
Nelß Hansen zu Krabbelundt wegen einer erbschiftung
uber ein gudt in Wunßbegk caspel belegen, so er
ihnen zu entwenden und andern in die hende zu
bringen bedacht.
2. Merten Laßsen zu Haderßleben
contra
Jep Scheg zu Wilstrup und Anne Schegs erben wegen
etzliche erbguhter von seinem weibe herrurendt.
3. Niß-Persen zu Heißacker et Knudt Iwersen ibidem
contra
Judt Laursen et Matz Jepsen ibidem von wegen
etzlichs eigenthumbs oder erbgudts.
4. Peter Rantzow zu Wamdorp
contra
Hanß Jensen und Niß Matzen zu Schustrup von wegen
einer gezeugnus, so sie uber Jeß Jepsen tho Sottorp,
Jasper Hansen tho Hierup, Jeß Neelsen und Per Hansen
tho Lerdt gegeben, belangende eine holtscheide
zwischen Bastrup und Osterbuy holtz, welche er
vermeinet falsch und unrecht gegeben sey, imgleichen
Terckel Paulsen tho Bastrup, so solche zeugnus zu
wege bracht.
5. Strome Jurgensen alß vulmechtiger und an stadt her
Clauß Jensen, pastorn zu Wonßbegk.
contra
Willatz Jensen zu Hawe in Wonßbegk caspel von wegen
eines urtheils, so die geistlichenn ihme gegeben,
und dan wegen eines eidts, so er selb zwolfte
gethan.
6. Matz Raßmussen zu Halck
contra
Jenß Erichsen zu Wandling von wegen eines urtheils
in sachen Christen Hanses und Anderß Sorensen zu
Halck.
7. Matz Raßmussen zu Halck
contra

die 8 sandtleute wegen eines tochs, so sie ihme
uberschworen, und 3 schip roggen, so er geseiet
in der erde zu dem hofe belegen, und Andreaß Sorensen
unrecht zuerkandt worden.

8. Matz Raßmussen

contra

die 15 menner in Haderblebharde, die ihme
uberschworen von wegen 3 schip roggen, so er geseiet
uf ein acker, so zu dem hofe, den Andreaß Sorensen
mit unfugen und wieder recht innehaben soll,
belegen.

9. Matz Raßmussen zu Halck

contra

Andreaß Sorensen zu Halck von wegen daß bundengudt,
woruf er nhun sitztet, daß er brief, siegel und allen
beweiß furbringe uf solch gudt, womit er zu
bescheinen, mit waß fueg und recht er sulch gudt
innehabe.

10. Matz Raßmussen zu Halck

contra

Christina Hanses und ihren vormundern von wegen
etzlicher acker, wischen und hofes, soviel sie
Andreaß Sorensen verkauft, und daß sie beweis
furbringen muge, mit waß recht sie sulchs alles
verkeuft.

11. Mattiaß Johansen, stadtschreiber zu Haderblebenn,

contra

Detlof Marquartsen, herdeßvogt in Gramherde, wegen
etzlicher beschuldigten ehrenrurigen scheldeworter
und andern rechtlichenn zuspruch halben.

12. Mattias Johansen, stadtschreiber,

contra

den stadtvogt zu Haderbleben Strome Jurgensen sambt
den vier und zwaintzig mennern, noch die acht men-
ner, und danne Hermen Werckmeister und Nelß
Schriwer sambt und besunder, etzlicher rechtlichen
zuspuche halber von wegen unordenlichen
geforderten und ihme geweigerten und nicht
versiegelten aber einß theilß durch sie ohne
volkhomliche und genugsame bewilligung seines

erachtens wieder recht außgegeben dingeßwinden und daruber erlitten schadenß und beschwerung in sachen zwischen ihme und Detlof Marquartsen.

13. Jep Neelsen zu Wilstrup

contra

Laurß Jensen zu Silderup, der ihme sein guds aberkandt und Merten Scheg zuerkandt.

14. Gerdt Busch

contra

Benedix Petersen tho Berndorp umb schulde halben.(a)

a) I marginen: ist vertragen.

15. Niß Tosen zu Ranxstrup

contra

Christen Jurgensen zu Gestrup von wegen einer burgschaft, darfur er, Niß Tosen, gestanden und daß geldt bezalet, nachmals aber beklagter ihme daß geldt abgeschworen.

16. Jens Laßen zu Aggerschow

contra

die achte nefning in Ranxtrupharde, die clegern überschworen von wegen des gefangenen weibeiß, so zu Galstedt gesessen und auß der gefengknus entkohen.

17. Jenß Laßen zu Aggerschow

contra

die 8 sandleute in Ranxtrupherde, die clegern gewalt überschworen von wegen der gefengknus doselbst die fraw entkohen.

18. Peer Kiere zu Obiere

contra

Nielß Gregersen zu Obiere von wegen alle deßjhenigen, so er, der cleger, mit rechte haben und erlangen kan in daß bundenguds, waruf sie beide gesessen.

19. Peter Paulsen zu Haderßleben, schneider,

contra

Jenß Erichsen in Wandling von eines urteilß, die er

zwischen ihme wieder brief und siegel unnd Jakob
Judsens erben abgesprochen.

20. Niß Laursen zu Bierdt

contra

Magnus Jurgensen zu Stubbum sambt den andern von
wegen unrechtfertigkeit, domit sie ihme begegnet in
der schiftunge, so zwuschen ihme, seinen brudern
und schwester furgenhomen.

21. Niß Laursen zu Bierdt

contra

Jep Simensen dahselbst und Jep Marquartsen zu
Bierdt von wegen der brieve, so sie wieder ihme und
uf seine brief und siegel haben uf daß bundengud,
so cleger und beklagte beiderseitz besitzen.

22. Knudt Laursen zu Bugschow

contra

Jep Nielsen zu Segeling von wegen einer
streitigkeit uf etzlich erde uf Segeling und
Bugschow felde belegen.

23. Hanß Matzen zu Oerderup in Ranxtrupharde

contra

die 8 sandtleute in Ranxtrupharde von wegen des
tochs, so sie ihme überschworen uff herwegk, daß
er in eines andern hoff gestiegen.

24. Hanß Matzen zu Oerderup ibidem

contra

die 15 menner in Ranxtrupharde von wegen deß tochs,
so sie ihme überschworen uf herwegk, daß er in
eines andern hoff gestiegen.

25. Christen Marquartsen zu Hurup inn Ranxtrupharde

contra

Niß Schreder zu Nieder Jerstall und Hannß Michelsen
zu Hurup von wegen eines dingswindes, so sie
außgeben uf Ranxtrupharde dinge.

26. Hanß Jepsen zu Torning

contra

Hanß Johansen zu Fobißledt wegenn ein stuck erdes
bei Torning muhle ostwärts belegen.

27. Hanß Jepsen zu Torning

contra

fraw Anna zu Stenderup Wargarde sambt ihren verordneten vormunden wegen einn stuck erdeß bei Torning muhle ostwärts belegen.

28. Hanß Jepsen zu Torning

contra

Jumpfer Sißel zu Tvedtgarde wegen ein stuck erdes bei Torning muhle im osten belegen.

29. Anderß Jensen zu Aller

contra

Anderß Jacobsen zu Starup von wegen einer schote von seinem großvater herrurendt unnd dan etzliche brieve, zwischen Thomaß Ebbesen und Jacob Nielß ufgericht, belangendt.

30. Anderß Jensen zu Aller

contra

Mickel Keelsen und Karen Mickelß zu Heilß von wegen einer schote, so Per Knudtsen im nhamen Gertrud Matzes gethan ohne hemmell und zustande.

31. Anderß Jensen zu Aller

contra

Lawe Knudtsen zu Bramderup und Knudt Laursen ibidem wegen ein otting erde, Beggerß otting genandt, uf Bramderup felde belegen.

32. Offer Maler zu Haderßleben

contra

Wilhelm Schumacher und Simen Petersen, burgermeistern, Jacob Outzen, Hanß Zolner, Knudt Willatzen, radtleute, Strome Jurgen, stattfogt, Johan Schnell, Mattiß Stadtschreiber und Hanß Jurgensen, daß sie in seinem hause wieder loh und recht haußkundigung gethan.

33. Jurgen Ebbesen zu Stenderup

contra

die 15 menner in Haderßlebharde, daß sie Erich Hansen zu Schoubuy frey geschworen in deme, daß er in deß clegers hoffe in sein abwesen mit einen wagen khomen und einenn stange (a) mit sich

genhomen, daß uberige aber wieder von solcher stangen zurugk geschickt.

(a) Rettet fra "stangk", hvorefter der står stang med en abbriviatur.

34. Halck und Mestede dorffschaft

contra

Knudt Kundesen und Jenß Kundeßen und Oluf Neelsen, das sie mugen siegell und brieve sambt bewiß furbringen, mit waß fueg und recht sie darzu gerathen, jerlich inn ihre holtzunge 10 fuder holtzes zuhawen und 8 schwein in der mastzeit doselbst zu schlagen

35. Matz Vogdt zu Beierholm

contra

Cathrin Clauß Anckersen nachgelaßne witwe sambt ihren vormundern wegen eineß dieners in Bugschow belegen, den Ancker Marquartsen von Hanß Vogt zu Beierholm bekohmen.

36. Jurgen Ebbesen zu Stenderup

contra

die 8 nefning in Haderßlebharde, daß Erich Hansen zu Schoubuy ein stuf von einer trepfen vor seiner thuer und in seines nachbarn hofe gefuhret hat.

37. Hanß Keelsen zu Stubbum in Tustrupharde

contra

die 8 nefning daselbst, das sie ihne ein toch überschworen wegen etzlich holtz, so nach dem schloß hett sollen gefuret werden.

38. Hanß Keelsen zu Stubbum in Tustrupharde

contra

die 15 menner in Tustrupharde wegen, daß sie ihne einen toch überschworen, gleich solte er etzlich holtz, so nach dem schloß solt gefuhret werden, unterschlagen und verschwigen haben.

39. Clauß Laursen zu Faustrup in Tustrupharde

contra

Hanß Keelsen dohselbst wegen etzliche brieve clegers und sein vatter uf ein bundengudt.

40. Lawi Nelsen zu Fouerwra in Tustrupharde
 contra
 Niß Laursen zu Felstrup wegen ein hemmel und
 zustant uf ein gudt in Fouerwra belegen, worzu er
 mit rechte nicht befuegt.
41. Lawi Neelß zu Fouerwra in Tustrupharde
 contra
 Sißel Perß zu Tustrup wegen eines urtheils, so Niß
 Jepsen gesprochen uf ein gudt in Fouerwra.
42. Jenß Troulsen zu Bunderup muhle in Biert caspel
 contra
 die sandtleute in Tustrupharde, daß sie seine
 dochter wegen einer mordtbegehunge uberschwor-
 enn.(a)
 (a) I marginen: Ist verschoben biß uf den 7
 novembris. (En senere tilføjelse): Ist nicht
 furkommen.
43. Jenß Troulsen zu Bunderup muhle
 contra
 Johan Muller, Niß Muller zu Aller unnd alle, die
 mit ihme geschworen, wegen deß kindes, so gefunden
 bei Aller muhle.
44. Jenß Troulsen zu Bunderup muhle
 contra
 die 15 leute in Tustrupharde, daß sie ihne uber-
 schworen aus ursachen, daß ihme bewust wehre, daß
 sein dochter schwanger wehre gegangen.
45. Matz Hack zu Harndorp
 contra
 Jenß Baad zu Tisselholt in Fuhnen, daß er von dem
 gudt Karenhave, zu Hernderup belegen, daßjhennige
 und den anpart, so clegern zukombt, nicht erstatten
 und erleggen will, und wegen des zustants und
 hemmel uf Tustrupherde bescheen.(a)
 (a) Herefter følger i originalen amtmandens
 stævninger, som i denne udgave er taget ud her og
 anbragt efter de andre stævninger.

46. Matz Hack zu Herndorp

contra

Benedictus Petersen zu Biernstrupgaard wegen deß gudtß Karenhawe, so er vermeinet, daß er eß gekauft hat, und wegen deß hemmelß, so uf Tustrupharde bescheen, woruf begert wirt allen beweiß uf solch gudt furzubringen.

47. Henning Stockfledt, burger zu Haderßleben

contra

M. Hanß Heinrichsen, kleinschmidt, wegen nichthaltung eineß seinem stiefvater Henning Haußvogt seligern verkauften kleinen stucke erde bei seinem hause belegen.

48. Jenß Persen zu Nordt Stenderup

contra

Michel Neelsen zu Anderup und seine miterben und Jep Riggelsen zu Oxenwath ein halb otting erde uf Schoutrup velde belegen, das sie mit ihr beweiß, siegell und brieve uf solch otting erde lautende im gerichte erscheinen.

49. Hanß Matzen zu Orderup

contra

die dorfschaft Lunde außgenhomen Laurß Nißen daselbst, daß sie ihme durch sein korn abetzen lassen.

50. Christen Marquarsen zu Hurup

contra

die 6 sandtleute in Ranxstrupharde wegen ein scheidestein, so sie zwischen Hurup dorff und Niß Bundtsen zu Kier gesetzt haben.

51. Niß Knudtsenn zu Aller

contra

Michel Neelsen zu Anderup wegen ein halb otting erde uf Tustrup velde belegen.

52. Knudt Neelsen zu Heilß, Niß Schwensen in Tustrupharde

contra

die 7 nefning wegen eineß tochs, so sie ihnen uf etzlich holtz, so sie von Jep Frieß gekauft und hir

zum schloß solte gefuhrt sein worden, uberschworen,
alß Jurgen Iwersen zu Segeling, Peter Knutzen zu
Haw, Erich Iversen zu Taps Uhr, Jep Hansen zu
Stepping, Per Jensen zu Binderup, Niß Persen zu
Wonsilt, Jenß Matzen zu Dalbuy.

53. Knudt Keelsen zu Heilß et Niß Schwensen

contra

die 15 menner einen toch, so sie clegern uberschworen belangende wegen etzlich holtz, so zum schloß gefuret, und sie unterschlagen haben sollen.

54. Paul Nelsen zu Syndit

contra

die 8 sandtmennen in Ranxtrupherde wegen deß, daß sie seinem bruder Raßmuß Nelsenn uf seinen halb geschworen schlagenß halbenn, seines bedunckens mit unrecht.

55. Nielß Clausen und Christen Hansen zu Astrup

contra

Per Suder, Niß Laursen, Per Schroder, Niß Nielsen zu Astorp umb etzliche erde mit ihren brief und siegell.

56. Jep Matzen zu Siggeling

contra

Niß Jensen und Jeß Nielsen zu Siggeling sambt Anna Laursen vormunder umb erbschaft unnd etzlich erde mit ihrem beweiß, brief und sigel.

57. Jep(a) Matzen ij Siggeling

contra

burgermeister Wilhelm Schumacher, daß er ihne von wegen der stattwechter gehemelt hat.

(a) Rettet fra: Jeß

58. Matz Laßen zu Reßbuy und seine mit consorten

contra

Laurs Esschelsen, Laurß Jepsen zu Hoyßbro, Anderß Bunsen zu Ho(y)ßbro mit ihrenn consorten vor ran schworen.

59. Niß Hansen zu Astrup

contra

die 15 menner in Haderßlebharde, alß nemlick Per

Laursen zu Fellum, Bartelt Laursen, Nielß Michelsen, Matz Michelsen, Erich Hundewath, Jenß Willatzen, Erich Gregersen, Erich Andersen, Jeß Herresen, Jeß Knutzen, Nielß Benditzen, Mickel Nelsen, Anderß Matzen, Jurgen Nielsen von wegen, daß sie Hanß Jurgensen zu Haderßlebe frey geschworen.

60. Niß Gundessen

contra

die 8 nefningen, alß Hanß Frylundt, Lawe Jebesen, Jep Nissen tho Haystorp, Hanß zu Radt, Chresten Schmidt zu Halck, Heinrich Schroder zu Stendorp, Willatz Drag zu Wilstorp, Jurgen Hansen, vor tocht schworen vor how.

61. Jenß Karlsen tho Meng

contra

Hanß Hansen, Andreß Persen, Andreß Jensen, Ulof Nelsen tho Meng von wegen seines eigenthumbs, den sie seines erachtens mit unrechte besitzen sollen, mit ihren brief, siegeln und beweiß.

62. Matz Nissen zu Galstede

contra

die 15 menner in Ranxtrupharde, alß Eßke Moritzen zu Abol, Togi Suder, Anderß Persen, Hanß Eßkessen, Per Tamesen, Matz Lausen, Jurgen Persen, Jheronimus Tansen (sic), Knudt Persen, Lawe Jacobsen, Hanß Nielsen, Anderß Jensen, Raßmus Nissen und Laß Hansen von wegen tocht schworen des gefangen weibes halb zu Galstede.

63. Lawe Persen zu Dustrup

contra

Wilhelm Zolner zu Haderßlebe und Niß Laursen zu Vorwra von wegen seines vaternn eigenthumb, den sie seines erachtens mit unrechte im gebrauche haben, mit ihren brief und siegeln.

64. Jep Neelsenn in Westrup Rade in Dustrupharde

contra

die 8 sandtleute daselbst, alß Iver Peersen zu Stobegk und seine in dieser sache mitverwante in der citation benennet, von wegen daß sie Michel

Persen, der seinen sohn erschlagen, seines
erachtens wiederrechtlich frey geschworen.

65. Per Laursen zu Anßlett

contra

Per Knutzen zu Felstruphawe von wegen ein otting
erde, so er in viel jare in pande gehabt und
gebrauchet und darvon kein retzel oder sunst die
gebuhr gethan.

66. Hanß Heinß tho Wellerup

contra

Jeb Nissenn, Lawe Nißen, Iwer Nissen und Jurge
Hansen zu Mellerup umb engejhor, Galmus frahe
genant, mit brief und siegell.

67. Laurenß Persen

contra

Sorin Ericksen zu Heilß von wegen ein stuck erde in
Halpeck, wo he datsulve unter hovet bekoemmenn hat,
mit seinen beweiß, brief und siegel.

68. Michell Heinsenn

contra

Jenß Hansen zu Branddorp umb schulde von wegen
etzlicher oxsen.

69. Michell Hansen zu Widding

contra

Andreß Jeßen umb geltschulde, unnd dat ehr bißher
keine bethalinge bekhomen khunnen.

70. Laurenß Christensen zu Abell

contra

Per Christensen und Hanß Christensen, Tonnieß
Nissen, Christen Paulsen zu Hunning unnd Per
Andersen zu Rabstede von wegen Per Christensen und
Hanß Christensen suster, domit er eines kindeß halb
beschuldigt.

71. Laurentß Christensen zu Abell

contra

Per Ericksen, vogt in Schluxharde, von wegen eines
dohms in sachen Per und Hanß Christensen suster
belangende, darmit cleger eineß kindeß halb be-

schuldigt worden.

72. Fraw Anna zu Stenderup Wargarde und Jost Andersens erben

contra

Hanß Hugger und Jenß Hugger wegen etzlich erde uf Warmargk belegen, mit waß fueg sie zu solch erde gelangt, daß sie darauf ihr brief und siegel furbringen mugen.

73. Peter Nielsen zu Frorup

contra

Niß Matzen zu Rahe wegen etzliche erde in Bernderup margk und Reßbuyholm belegen.

74. Magnus Kaeß zu Brend Uhr

contra

Severin Erichsen zu Heiß wegen etzlicher gerichtlichen zuspruche.

75. Magnuß Kaeß

contra

Per Lassen zu Frorup sambt seinen lousmennern wegen etslicher gerichtlichen zuspruche.

76. Magnuß Kaeß

contra

die sandtleute in Gramherde von wegen der scheid zwischen Beckeholtz, Nustrupholtz und Kolschnap-holtz.

77. Niß Christensen, Erich Hansen knecht,

contra

Raßmus Marten in Gamelhaderßleb, Hanß Nielsen und Niß Steffensen, das sie seiner voreltern hof weder sein und seiner geschwister vorwissen und willen in besitz und gebrauch haben.

78. Matz Tamsen, Iwer Jensens knecht, zu Wonsilt

contra

Hanß Juel in Simen(a) Rawenß haue vohnende, daß er sein erbguter wieder fueg und recht(b) auch sein und geschwistern und brudern vorwißen und willen in besitz hatt.

(a) Oelgardts protokol: Soren.

(b) Oelgardts protokol har herefter: one.

79. Simen Simensen zu Hokier

contra

Lawi Michelsen zu Wonßbegk, daß er ihme etzliche brieve abdelen, aber kein geldt wieder zulegen und bezalen will wegen Cathrin Lorentzen zu Beck.

80. Peter Laursen zu Ustrup

contra

die 12 eger in Gramherde, daß sie ihme ein einmargk aberkandt.

81. Christen Holdensen zu Sunderstenderup

contra

Jurgen Hansen zu Flocht, daß er ihme sein gresing nimbt uf Flochtmarck.

82. Iwer Petersen zu Stubbum

contra

Peter Laursen zu Odißbramdrup wegen anderthalb otting erde, woruf er der cleger brief und siegel hat, daß dieselbige eingeloset, nicht weniger aber der beklagter wieder fug inne hatt.

83. Jep Nelsen zu Seggeling

contra

die sandtleute in Dustrupharde, daß sie einen toch von sich geschoben wegen etzlich korn, woruf er sie geesschet zu schweren.

84. Jeb Neelsen zu Seggeling

contra

Knudt Laursen zu Bugschow und dann die 3 dorfschaften Segeling, Bugschow und Kokier wegen etzliche brieve, so Knudt Laursen und Merten Kock haben verfertigen und machen lassen.

85. Magister Andreaß, pastor zu Lintrup inn Kalßlundtharde

contra

Soren Hansen zu Lintrup wegen ein aelgarde, der zu der weddumstede dahselbst gehorig, und er im gebrauch hat, und dan noch vor ein andern, so er abhawen laßen.

86. Jurgen Nielsen zu Norballi DerniB
contra
die 15 menner in HaderBlebharde, daB NiB Laursen
kindern zu Hoptrup seine kinder in der kirchen
Hoptrup gewalt gethan, dessenn sie aber durch ihnen
entfreiet wurden.
87. Fraw Anna KaeB zu Stenderup Wargarde
contra
Magnus Jurgensen, daB er HanB Hugger und sie wegen
ein stuck enge uf Wargarde margk belegen mit brief
und siegel fur F.D. eingefunden.
88. Terckell Lundt und Iwer Terckelsen zu Hierting
contra
Matz Michelsen zu Norder Farderup mit seinen
consorten, alB den 15 mennern inn KalBlundtharde,
wegen deB aara tochs, so sie uber ihn geschworen
wegen Terckel Jebbens sohn, so in der owe
gefunden.(a)
(a) I marginen: ist vorschoben bis uf den 7.
novembris.
89. Terckell Lundt und Iwer Terckelsen zu Hierting
contra
Soren Christensen zu Hilderup wegen deB dulsmals,
so er ihne beide allein uberschworen.
90. Bertel Matzen zu Schourup
contra
JenB Gregersen zu Oesdorp und Marten Petersen zu
Schourup wegen ein halb otting erde uf Schourup
margk belegen.
91. Jurgen Moehnte
contra
die dorfschaft und gemeine zu Stenderup und Astrup
von wegen daB sie ihr vyhe in seiner koppel die
gresing haben upehten und die zeune zerreißen
laßen.
92. Per Persen
contra
acht nefningen zu Gramherde, nemblich Bertelt
Lassen zu JelB, Jeb Gregersen zu Nostrop, AnderB

Paulsen zu Kastrup, Oye Jabker, Hanß Laursen zu Jegerup, Christen Jurgensen zu Kaßdra, Per Matzen zu Hoptrup, Jurgen Matzen zu Wonß vor ran schworen umb sein eigene wissche.

93. Anderß Matzen tho Beck

contra

Lawe Michelsenn tho Wonsbegk umb etzliche wessellerde, so clegern von dem vogte zuerkandt.

94. Per Persen zu Hurup

contra

die 8 ranxnefning in Ranxtrupharde, daß sie ihme murcktran überschworen wegen des weibeß, so in der gefencknus zu Galstede außkomen.(a)

(a) I marginen: ist verschoben biß uf Peter Nißen und seines brudern bekentnuß.

95. Per Persen zu Hurup

contra

die 8 sandtleute in Ranxtrupharde, daß sie ihme gewalt überschworen, alß solt ehr daß weib, zu Galstede in der gefengnus gesessen, loß gemacht haben.(a)

(a) I marginen: Soll noch up Peter Nißen zu Galstede gerichtliche außage darauf erkennet werden. (En senere ikke gennemstreget tilføjelse): ist geschehen.

96. Raßmuß Mertensen zu Allerup in Ranxtrupharde

contra

Hanß Petersen zu Sudernuß und Bundi Andersen zu Hafverwath, nefningen, sambt ihren consorten in Widingharde wegen Fedder Nelsen und seine mitgesellen, die deß clegerß spieß genhomen und clegern damit geschlagen, dessen sie aber durch ihnen quidt und frey geschworen.

97. Knudt Petersen zu Tißlundt in Ranxtrupharde

contra

die nefning in Ranxtrupharde, alß Paul Jonsen zu Aggerscho, Niß Persen zu Branderup, Nilß Trousen daselbst, Jep Jensen zu Rurup, Lorentz Christensen zu Toftlundt, Lorentz Nissen zu Tißlunt, Lorentz Hansen zu Wraa, Peter Nissenn zu Galstede, daß sie

ihne toch uberschworen wegen etzliche rutten.

98. Marcuß Busch zu Haderßleben

contra

Benedicts Petersen zu Bernderup vonn wegen
etzlicher schult, damit er ihme seiner frawen
halbenn verhaft sein solle.

99. Jenß Nelsen zu Bronß

contra

Nielß Michelsen, vogdt in Widingharde, und daß
gantzle dorfschaft zu Bronß wegen eines dingswinde
uf Aßmuß Schmidt lautende und dan wegenn eines
urtheilß zwischenn ihme, clegern und der dorfschaft
zu Bronß gesprochen.

100. Aßmuß Martensen zu Allerup

contra

die sandtleute in Widingharde wegen seineß grases,
so Vedder Nelsen tho Astrup sambt seinen consorten
ihme hatten ufgetudert, darvor sie denselben
entfreiet.

101. Matz Hansen ij Schartwedt, Niß Jepsen zu Dalbuy

contra

Iwer Paulsen zu Dalbuy et Knudt Nielsen ibidem,
daß er ihres erachtensß weniger alß mit rechte ihr
gudt und eigenthumb zu Dalbuy inne hat und
besitzt.

102. Anderß Knudtsen zu Kiesterup, Iwer Scherrebeck,
Matz Lausen, Lau Matzens sohn,

contra

Laß Lausen, Lawi Jepsens sohn zu Kiestrup wegenn
etzliche brieve, so cleger von Per Laursen zu
Mastrup inngeloset haben, ob er desfalls einigen
beweiß daruf habe.

103. Peter Buig zu Moltrup, Peter Schumacher, Jesper
Andersen ibidem

contra

die 12 menner wegen schiftunge der stule in
Moltrup kirche, darinnen sie, ihres erachtens mehr
danne mit rechte zu geschen, mercklich verkurtzt
worden.

104. Moritz Podebusch

contra

die nefning in Kalßlundtharde, daß sie Niß Schroder zu Grestedbro fur 4 ochsen und ein muterpfert quidt geschworen, ein rodt englisch rock, und ii matposen, die er von clegers diener genhomen.

105. Moritz Podebusch

contra

die nefning in Kalßlundtharde, daß sie Tuort Nielsen zu Hierting quit geschworen fur daß korn, so er von Moritz Podebuschen grundt genhomen, woruf cleger brief und urtheill, imgleichen Michell Schriver uf Riperhauß, daß er den nefning uf solch korn hemmel und zustant gethan.

106. Nielß Michelsenn, vogt in Widingharde,

contra

die 24 stocknefning daselbst, alß Ludwig Nielsen zu Hoxbro, Tuge Tamsen zu Heimstede, Ludig Tugesen zu Husem, und Bunde Andersen zu Haverwath und ihre mitverwantenn, daß sie ihr warheit bezeugen in der sachen zwischen denen zu Bronß und Jenß Nielsenn uf dem Holm.

107. Nielß Michelsen, vogt in Widingharde,

contra

Jep Petersen zu Stenderup und Jurgen Nißen zu Refslundt in Ranxtrupharde mit ihrenn mitverwanten, das sie ihre zeugnus verantworten, so sie Jenß Nielsen uf den Holm gegeben von wegen den stocknefningen.

108. Nielß Michelsenn

contra

Jep Matzen zu Sunderniß, Peter Hansen, Met Knudd tho Jesing, Nelß Lassen alß tugen inn Jenß Neelsenn sachen zu Holm, die sie verantworten sollen.

109. Nielß Michelsen

contra

Jenß Neelsenn zu Holm von wegen deß briefs uf seinen vyhegang zu Holm, den er von seligen

Heinrich Rantzowen bekhomen, mit ins gerichte zu bringen.

110. Andreß Nelsenn

contra

Jenß Nelsen von wegen deß dingtuges, darin ihme seines erachtens unrecht gethan.(a)

(a) I marginen: ist mitt clegers vattern sache unter eines verrichtet worden.

111. Christen Knudtsen zu Nygardt

contra

Niß Andersen zu Halck, daß er bei seinen eide im gerichte besteh fur F.G., ob cleger ihne gebetten mit in den toch zu gehn von wegen der dirnen, so in Lundt zu thode geschoßen.

112. Niß Andersen zu Schwerderup

contra

Niß Andersen zu Halck, daß er bei seinem eide besteh fur F.G., ob cleger ihne gebeten in den toch zu gehn von wegen der dirnen, so in Lundt zu thode geschoßen.

113. Moritz Podebusch

contra

Esschel Hansen zu Munckgarde, vogt deß gewesenen neuen bircktings, wegen sin urtheill, so er uf etzlich korn clegern zustendig gesprochen.(a)

(a) I marginen: der beclagter ist nicht erschienen.

114. Matz Michelsen zu Norder Farderup

contra

Hanß Sorensen zu Hierting und Clauß Jepsen ibidem sambt ihren mitgesellen alß den 15 mennern in Kalßlundtharde von wegen eines schweinß, desfals sie ihne überschworen, alß hette er daßelb under-schlagen, in deme ihm seines erachtens unrecht bescheen.

115. Matz Michelsen zu Norder Farderup

contra

Terckel Lundt und die 15 menner in Kalßluntharde, daß sie ihn wegen ein schwein vor 10 jarenn falsch

uberschworen, deßenn er sich zum hochsten beschwert befindet.

116. Lambert Matzen und Bennedt Iwersen zu Kobinghovet
contra
Nielß Hansen, Bennedt Hansen und Laui Petersenn zu Kobinhovet wegen etzlich erbgrunde, die sie denn clegern gegen recht furenthalten.
117. Laß Sorensen zu Kiestrup
contra
die funfzehen menner in Haderßlebharde, daß sie Joseph Olufsen, Per Hansen, Fall Petersen und Frantz Petersen fur araa frey geschworen.
118. Nielß Persen zu Willebul
contra
die 15 menner in Kalßluntharde, alß Peter Bertelsen zu Alem, Soren Christensen zu Melbui sambt ihren mitgesellen wegen eins sweins, desfals sie ihne uberschworen, alß hett er daßelbe under schlagen, in deme ihme seines erachtens unrecht wiederfahren.
119. Nielß Petersen zu Willebul
contra
die 15 menner in Kalßlundtharde, alß Jep Hansen zu Stensbeck und Anderß Hansen zu Stens sambt ihrem mitverwanten, daß sie ihne wegen ein schwein vor 10 jahrenn falsch uberschworen.
120. Anderß Chrestensen et Per Jensen zu Astrup
contra
die 15 menner in Haderßlebharde, daß sie einen weg auf ihren haußtoft und uber 4 kerckenagger wieder ihren zustant und wißen und willenn gemacht.
121. Laurß Petersen zu Reßbuy et Kaye Hansen ibidem
contra
die 15 menner in Widingharde, alß Knudt Nielsen zu Haverwath, Nielß Termensenn sambt ihren mitverwanten, daß sie Hanß Petersen araa uberschworen.
122. Laurß Persen zu Reßbuy et Kaie Hansen ibidem
contra

Bunde Willatzen zu Bronß, Nielß Willatzen zu Bronß
sambt ihren mitverwanten, daß sie Hanß Petersen
stigmäl überschworen.

123. Laurß zu Reßbuy et Kaye Hansen ibidem

contra

Tiel Kallesen et Kalle Nissen zu Arrilt sambt
ihren mitverwanten, daß sie Hanß Petersen vor-
reterey überschworen.

124. Laurß Petersen zu Reßbuy und Kaye Hansen ibidem

contra

Sibrick Jensen zu Raheß und Trouß Nißen zu Far-
derup mit ihren mitfolgern, daß sie Hanß Petersen

und Christen Laursen friedloß und uber ihnen 2 ban
geschworen.

125. Laurß Petersen zu Reßbuy und Kaye Hansen

contra

Nielß Michelsen, vogt in Widingharde, Peter Lu-
dicksen zu Spandit, Niß Tamsen zu Gresing sambt
den andern, so Hanß Petersen zum radt ihres
erachtens ihne mit unrechte verurtheilt.

126. Laurß Petersen zu Reßbuy und Kaye Hansen ibidem

contra

Anna Essches zu Giesing, daß sie Hanß Petersen
ihres erachtens mit unrechte richten laßsenn.(a)
(a) I marginen til nr. 121-126, nemlig: diese
sachen sollen gerichtlich verhort werden.

127. Jeß Persen, Jesper Laursen et Peter Nielsen

contra

Jeß Rauen, Matz Schoubuy und Jeß Matzen in Grarup,
daß sie der cleger eigenthumb weg verschotet.
Peter Tosen zu Grarup etzliche unechte kinder we-
gen, darzu sie nicht gedoemt wehren vom vogten,
sonder solchs alles wieder der cleger vorwißen und
willen.

128. Sindit Bertelß zu Spandit

contra

Oluf Paulsen zu Gonßagger, daß er ihr tochter be-
schlaffen und ihr geldt darfur gelobt, so er ihr

nicht gestanden, die welchs er ihr wieder abgeschworen.

129. Detlof von Bockwolde zu Gram von wegenn seines dieners Moritz Jurgensen

contra

die 12 leute in Gramherde alß Laurß Hansen zu Beck und Laurß Nelsen ibidem sambt den priester tho Nostrop kercken und den herretsvogt Detlof Marquartsen mit seinen mitverwanten von wegen der stule in Nustrup kirche.

130. Detlof vonn Bockwolt in nhamen seines dieners

contra

Jurgen Marquartsen zu Kolschnap, Christen Persen alß den 15 leuten in Gramherde von wegen der stuel, daß sie ein toch gethon wieder kirchenfried.

131. Severin Jurgensen zu Gabel

contra

die 15 leute im Gramherde, Jurgen Bendsen, Jurgen Schmidt zu Beck mit ihren mitverwanten von wegen der stule in Nustrup kirche.

132. Nielß Jensen zu Hiertwadt

contra

die sandtmenne in Kalßlundtharde Essche Nielsen, Soren Hansen mit ihren verwanten, daß sie ihn überschworen fur etzliche holtzer, so auß Westerlundt genhomen.

133. Nielß Jensen zu Hiertwadt

contra

2 nefningen, alß Christen Jensen zur Dow, Nielß Persen zu Tornum, das sie inhe gleichsfals toch überschworen fur solch holtz auß Westerlundt entfuret.

134. Hanß Wiltschut

contra

die nefning in Tustrupharde, alß Nelß Hansen zu Berndorp, Claus Willatzen zu Gammelbuy mit ihren verwanten wegen eines tochs, so sie uber inhe gethan und nicht bekant sein wollen, belangende

einen hasen.

135. Jep Jensen und Iwer Lassen zu Sunderballi Derniß
contra
Hanß Jensen zu Sunderballi Derniß in Gramherde
wegen ein stuck erdeß westen Sunder Balli Derniß
belegen, Ulkier und Holesch genant, daruf
beiderseitz hinc inde briefe sein.
136. Lawi Nielsen zu Weibul und F.G. diener daselbst
contra
die 12 eger in Gramherde, alß Laurß Jeßsen zu
Hiartbro, Jeß Matzen zu Jerstol mit ihren mitver-
wanten, daß sie ihnen nicht so gudt recht alß
Tonnieß Rantzowen gethan.
137. Lawi Nielsen, Hanß Jensen, Jeß Hansen, alle in
Weibull,
contra
die 15 menner in Gramherde, alß Jeß Matzen zu Jer-
stol, Christen Persen ibidem cum sotiis, daß sie
den clegern überschworen wegen etzlich stein, so
umbgeworffen sein solten worden uf Wester Weibul
margk, Kirckhoe genant.
138. Niß Ericksen
contra
Laurenß Jensen zu Silderup von wegen eineß dohms
und schote in sachen zwischen ihme und seinen
bruder Jenß Erichsen ergangen.
139. Niß Ericksen
contra
Jenß Ericksen von wegen seiner dochter, die er bei
sich hat und ihme dieselbe(a) vorenthalten sol.
(a) Rettet fra: dieselben.
140. Jep Christensen in Kilstrop
contra
Jeß Rauen sambt denjheningen, so mit in flock und
vorden gewesen, die ihne gefangen und eingesetzt
haben.
141. Jeb Christensen in Kilstrop
contra

die 15 menner in Haderblebharde, nemblich Ulof Hansen in Pamphol, Simon Willatzen in Mastorp sambt ihre mitgesellen von wegen daß sie ihne araa überschworen.

142. Niß Nielsenn zu Schrustorp

contra

die 15 menner in Gramherde, nemblich Clauß Jensen zu Lert, Jeb Jeßen in Hiertbro, Stur und Lil Jurgen in Maustorp sambt ihre mitgesellen von wegen daß sie ihne toch fur araa überschworen.(b)
(b) I marginen: ist noch nicht verricht.

143. Truwelß Hansen in Uldal

contra

Detlof Marquartsen und Laurenß Jessen in Hiertbro, Per Nielsen in Uldal, Hanß Jurgensen, Michel Persen, Per Michelsen, Hanß Truwelsen in Uldal, Detlof Hansen und Hanß Dingschriwer von wegen etzlicher unrechte.

144. Truwels und Michel Hansen zu Uldal

contra

Detlof Marquartsen, vogt in Gramherde, von wegen eines brieves, den er von ihnen einer wissche halb in verwarunge hat, mit demselbenn brief zu erscheinen.

145. Per Nielsen in Goeßkier und seine bruder

contra

Niß Persen zu Pamhoel,(a) Jep Nissen ibidem wegen etzliche erbguter, die clegern alß erben zustendig, darauf sie einen vertrag und verglicheunge mit clegern ufrichten sollen, aber solchs verbliebenn, woruber sie in schaden gesetzt worden, und dan wegen 50 margk haderblebisch, so Michel Laursen in einem hove zu Pamhoel gegeben, ehe und bevor cleger mutter darin khommen, und dan wegen etzliche khonigliche brieve, so cleger begeren, daß beklagte die in recht bringen mugen.
(a) Rettet fra: Pamhoelm.

146. Peter Laursen zu Norby Mastrup

contra

Margaretha Jheronimus zu Haderbleben wegen deß hauses in der Schloßstraßen belegen, unnd dan 150

mr. in hause, so Soren Kierstrup Jheronimus verkauft.

147. Bertel Persen zu Gudschnap
contra
die 8 ranßnefning in Kalßlundtharde, alse Hanß Matzen zu Tornum, Wilhelm Japsen zu Melbuj mit seinenn mitverwanten wegen des tochs, so sie ihn uberschworen, daß er zu F.G. muhle nicht gefahren.
148. Sorenn Christensen zu Hillerup
contra
die 8 ranßnefning in Kalßlundtharde, alß Hanß Matzen zu Tornum, Wilhelm Japsen zu Melbuy mit seinenn mitgesellen wegen deß tochs, so sie ihne uberschworen, daß er zu F.G. muhle nicht gefahren.
149. Soren Christensen zu Hillerup und Peter Jensen ibidem
contra
die 12 eger, alß Willlatz Matzen und Terckell Matzen mit ihren mitverwanten, daß sie nach ottingtal ihnen ihr toft nicht so groß gemacht alß den andern grandteggern in Hillerup.
150. Thoer Nielsen zu Hierting
contra
Terckell Jepsen zu Hierting wegen ein urtheil, so er Soren Petersen geben uf den acker Gleidhael genant.
151. Thoer Nielsen zu Hierting
contra
Ebbe Nielsen zu Hierting wegen ein stuck erde oder acker Gleidhael genandt, so er wieder recht im besitz haben solle.
152. Thoer Nielsen zu Hierting
contra
Soren Persen zu Kierbulling wegen ein urtheil, so er von Terckel Jepsen bekhommen, lautende uf Gleidhael acker.
153. Thoer Nielsen zu Hierting
contra

Moritz Podebusch, ob er jennig siegel und briefe habe uf den acker Gleidhael genant, daß er dieselben furbringe.

154. Andreß Eisen und Essche Andersen zu Forell

contra

Jenß Lassen fur 12 man eidt, so er clegern uberschworen und gegeben, er, der beklagter, aber Jep Andersen geschlagenn, wie zu erweisen.

155. Anderß Eisen und Essche Andersen zu Forell

contra

Jep Christensen zu Ganderup wegen ein falsch windeßbur oder zeugnus, so er gethan, daß ihme wissentlich solt sein gewesen, Jenß Lassen hette Jep Andersen keinen schaden zugefuegt.

156. Anderß Eisen zu Forell

contra

Niß Laursen zu Baßlundt, daß er clegernn auß einem hove, zu Camptrup belegen, außgeschworen wieder sein eigen bekentnuß.

157. Anderß Eisen zu Forell

contra

Matz Bennetzen, vogten in Froßharde, daß er Niß Laursen zu 12 man eidt gefunden wegen deß hoveß zu Kamptrup, darvon er gedachten Niß Laursen zuvorn quidt erkandt.

158. Lawi Tuisen zu Hurup

contra

Peter Jurgensen zu Floutt und Jeß Laßen zu Hoptrup wegen ein acker uf Floutmarck belegen zwischen Deen Jordt und Peter Olufsen und dan, daß Peter Jurgensen sein lachevet nicht thun wolte uf denselben acker, inmassen er denselben acker fur sein eigen nicht kennen wollen.

159. Niß Hansen zu Mastrup

contra

Niß Andersen zu Halck, daß er bei seinem eide bestehe fur F.G., ob cleger ihne gebeten mit in den toch zu gehen von wegen der dirnen, so in Lundt zu Todt geschoßen.

160. Lawi Hansen zu Festede

contra

Simen Jensen zu Knorborre wegen ein stuck erde,
Per Torstens margk genandt.

161. Jon Matzen zu Festede

contra

Per Hansen und Andreß Laursen zu Herrebuy wegen
ein aelgarde, den sie seines erachtens mit un-
rechte im besitz und gebrauch haben.

162. Paul Jepsen zu Rahe in nhamen Ellen Hanses zu
Quistrup

contra

Erich Christensen zu Hundewath wegen einer schote,
so er von Niß Frieß sonnen in Gammelhaderßlebe
bekhomen.

163. Paul Jepsen zu Rahe

contra

Niß Frieß in Gammelhaderßlebe wegen einer schote,
ob er desselben gestendig bei seinem eide zu
bestehen.

164. Detlof Marquartsen

contra

Mattias Stadtschreiber vonn wegen einer supp-
lication, so er wieder ihne an F.G. geschrieben.

165. Wilhelm Schumacher, burgermeister,

contra

Strome Jurgensen wegen alle daßjheninge, so cleger
mit ihne, beider burgermeister, und der stadt
Haderßleben wegen mit ihne zu thunde.

166. Strome Jurgensen

contra

Wilhelm Schumacher, burgermeister, daß cleger sol-
le die leute von dem dinge genhomen und sie mit
einander vertragen haben und also F.G. sachen und
der stadt broke unterschlagen haben, welchs nicht
soll erwiesen werden.

167. Per Jepsen zu Gestrup

contra

Hanß Pelsen zu Gestrup wegen 12 man eide, den er

uber clegernn gethan.

168. Jep Vodtknecht

contra

Simen Willatzen zu Mastrup wegen seiner schote uf seinen hoff lautende.

169. Per Lassen zu Molbeck

contra

Anderß Sorensen zu Hiertwath, Juel Chrestensen zu Brostrop mit ihren mitgesellen wegen ein windesbun, so sie wieder einer schote gewunnen; uf etzliche geldt lautende.

170. Per Lassen zu Molbeck

contra

Simen Sorensen zu Kalßlundt mit seinen loußmennern, daß er ihme sein geldt abgeschworen und sein windeßbun nachgetrieben.

171. Per Laßen zu Molbeck

contra

Nielß Petersen zu Tornum wegen ein dom, so Torckell Lundt zwischen ihme und clegern gesprochen uf etzliche schulde, desfalß Laß Tamsens erben besprochen wordenn.

172. Hanß von Hildenßheim zu Haderßleben

contra

Jenß Nielsen zu Fristede wegen etzliche brieve und siegel, die seine vorfahren von Khon. Mayt und F.G. uf seinen hoff erlangt.

173. Niß Fogelsang zu Fogelgesang

contra

alle schneider und schroer zu Hadersßlebenn, daß sie seinen stiefsohn genhomen und in der bodeley seines erachtens wieder recht und alle billigkeit gesetzt, den er mit großer beschwer wieder außlosen müssen.

174. Wilhelm Schumacher, burgermmeister,

contra

Christen Moltißenn zu Brend Uhr von wegen nachstendigen schulden, womit er clegern von

etzlichen jaren verhaft.

175. Wilhelm Schumacher, burgermeister,
contra

Benedictus Petersen zu Berndorp vonn wegen
etzlicher nachstendigen schulde, alß ungeferlich
96 daler.(a)

(a) I marginen: Ist vertragen

176. Hanß Matzen zu Schustrup
contra

Niß Andersen zu Schustrup, daß er toch hat laßen
uber ihn schweren, daß der cleger daß graß auß
seiner eigenen wissche im holtz abghomen.

177. Laurß Tamsen zu Astrup
contra

Mr. Heinrich Dinggreven, probsten, wegen funf
brievien, so er dem cleger furenthelt.

178. Hans Matzenn zu Schustrup
contra

Clauß Brun und die andern nefningen inn Froßharde
mit seinen mitgesellen, daß sie ihn raan
uberschworen in dem, daß er sein eigen graß auß
dem holtz nach hauß gefuhret.

179. Hannß Matzen zu Schustrup
contra

Per Clausen zu Bastrup, Niß Michelsen zu Twedt mit
ihren mitgesellen wegen etzlicher zeugnus, so sie
ihm leisten sollen uf daß stuck holtz, woruf daß
graaß abghomen, ob eß F.G. holtz sey oder nicht.

180. Hanß Matzen zu Schustrup
contra

Matz Bennetsen, daßer ihme etzliche brievie und
windeßbur furenthelt, lautende uf ein stuck holtz
inn Schustrup holtz belegen.

181. Sverin Jurgensen zu Gabell
contra

die 12 menner in Gramherde, Laurß Hansen und Laurß
Nielsen zu Beck sambt seinen mitgesellen und dan
her Peter zu Nustorp, pastor, und Detlof

Marquartsen, vogt, von wegen der stule in Nustrup kirche.

182. Severin Jurgen zu Gabell

contra

die 15 menner in Gramherde, alß Jurgen Marquartsen und Jurgen Japsen zu Kolschnap, von eines tochs, so sie seines, deß clegers, frawen geschworen von wegen kerckenfrede.

183. Niß Ericksen

contra

Christen Gunnoß, daß er Jurgen Moets vogdt zugefunden, die nefning uber sein diener zu esschen.

184. Dirich Hoken

contra

Jennß Ericksen, vogten, daß er ihm ein stuck erde zu Bramdorp aberkant, so seine vorfahren inn ruhlichem besitz gehabt.

185. Dirick Hoken

contra

Jurgen Falsen zu Bramdorp, daß er Dirich Hoken erde, so ihme und seinen vorfahren zustendig, sich angemasset und durch den vogdt zu Haderßleben sich darin weldigen laßen.

186. Paull Hansen zu Austorp mit seinen brudern

contra

Per Nielsen, Merten Matzen und Matz Iwersen zu Quistrop wegegn eineß lachevets lautende darhin, daß sie clegern kein loth noch deel inn dem bundengudt, darauf sie sitzen, zustehen wollen.

187. Terckell Paulsen zu Bastrup

contra

Hanß Jensen zu Schustrup, Niß Japsen ibidem mit ihrenn mitgesellen, das sie bezeugen, waß sie gehort haben von Jeß Jepsen zu Sattrop mit seinen mitgesellen wegen Bastorp holtz.

188. Terckell (P)oulsen(a) zu Bastrup

contra

Matz Bennedsen, vogt, und Soren Dingschreiber,
gewesen zu Froßherde, daß sie ihme ein brief, so
nicht versigelt, sondern ihme vorenthalten wirt,
lautende uf kirchenstuel zu Wanderup und etzliche
andere brieue mehr.
(a) Tekst: Toeulsen.

189. Her Anderß, pastor zu Forell,

contra

Matz Bennedsen, vogt in Froßharde, daß er ihm mit
unrechte ufgehalten, sein sache zu dinge nicht
zubefurdern uf 2 eichenbeume, so uf deß priesters
holtz doselbst gehawen worden wieder der
ordinantz, low und landtrecht.

190. Hanß Matzen zu Schustrup

contra

Matz Bennedsen, vogten in Froßharde, wegen
etzliche dingeswinde uf ein stuck holtz in
Schustrupholtz liggende lautende, die ihme werden
furgehalten.

191. Jurgen Sorensen zu Bramderup

contra

Lawi Jurgensen zu Somerstede, daß er seine
schwester beschlaffen und eheliche beiwohnunge
zugesagt, welchs er ir nicht gehalten noch jhenige
wiederstattung thun wollen.

192. Anderß Eisen und Paul Jepsen zu Forell

contra

Detlof von Bockwolden zu Gram, daß er ein wissche,
Spangsholm genant und F.G. zukumbt, allein
gebraucht, welchen die sandleute zu Forelmargk
geschworen.

193. Per Nilsen zu Stepping.

contra

Detlof Marquartsen, vogten in Gramherde, von wegen
ein dom, so er gesprochen, lautend uf alte
schulde, so clegern seineß vatern wegen
zugestanden und Niß Bunde zu Lerth mit seinen
miterben zuerkant.

194. Per Nielsen zu Stepping

contra

Hanß Hansen zu Lerth wegen eineß dohmes oder urtheill, so er von Detlof Marquartsen bekommen, deß einhalt ist uf die alte schulde clegers vatern, so verstorben, lautende.

195. Iwer Matzen zu Lunding sambt seinen consorten

contra

Jenß Erichsen, vogten, daß ehr ihnen ihr vaterlich erbe, alß ein otting erde uf Brorßmarck belegenn, und dan sein roggensaedt, alß eß uf dem velde gestanden, weg genohmen.

196. Iwer Matzen zu Lunding mit seinen mitverwanten

contra

Matz Olufsen zu Brorsbul wegen ein otting erde uf Brorßmarck belegen, so er im besitz hat, und Jenß vogdt ihme vor 6 jaren zuerkandt.

197. Niß Kundesen in Gammelhaderßlebe

contra

Jeß Erichsen, vogten, daß er ihme ein bundengudt zu Stenderup uf Haderßleb Niß, ehe die bestimbte zeit abgelauffen, aberkandt.

198. Niß Kundeßen in Gammelhaderßleb

contra

Niß Andersen und Peter Andersen, gebrudern, zu Schwerderup, daß sie ihme von 4 jaren hero sein gresinge von der wissche, so ihme mit rechte beikhomen solle, furenthalten und genohmen, und dan daß sie ihme diß 76 jar in der erndtezeit etzlich roggensaedt entnohmen.

199. Niß Kundesen in Gammelhaderßleb

contra

Nielß Jensen zu Beirloß, Niß Christensen ij Lunding, Jep Matzen zu Stenderup, daß cleger 3 kinder fuden und erhalten mußen, derselben sie vormunder gewesen, und ihme kein bezalung oder wiederstattung darfur gethan.

200. Laurß Jacobsen in Gammelhaderßleb

contra

Matz Michelsen zu Fellum und Niels Benditzen zu

Beck, daß sie clegern seiner hausfrawen erbschaft und waß ihme zugesagt, furenthalten, und dan daß sie ein koelhof in Gammelhaderßleb belegen Jurgen Muller zu Dorning verkeuft, und letztlich wegen seiner hausfrawen vater testament unnd heubtbrief.

201. Laurß Jacobsen in Gammelhaderßleb

contra

Laurß Jensen zu Sillerup, substituierter vogt in Haderßlebharde, wegen ein dohm, so er geben uf clegerß hausfrawen erbschaft und waß ihme vermug brief und siegel zugesagt worden.

202. Laurß Jacobsen in Gammelhaderßleb

contra

Peter Jensen ibidem wegen etzliche brieve, so er uf den kolhof hat, welcher von Oluf Willatzens erben herkhomen.

203. Matz Persen zu Quistrup mit seinen mitverwanten

contra

Tonnieß Rantzow und seinen vogdt Jeß Laßen zu Hoptrup wegen ein greßgang und holtzung, so er ihm selbst zu guhthem eingezeunet und bestabt hat, den clegern zu großen beswer.

204. Matz Sorensen zu Kiestrup

contra

Niß Hansen zu Mastrup wegen deß kaufs zwischen Matz Sorensenn und ihne ufgericht.

205. Her Severin zu Schottburg, pastor,

contra

Matz Bennetzen mit seinen nachbarn zu Kopinghovet von wegen einer wissche Trintenge genennet.

206. Gregerß Matzen zu Hameleve

contra

die 15 menner in Gramherde, alß Raßmuß Viedtsen zu Hameleve und Offer Fellum sambt ihren mitverwanten von wegen daß sie clegers vater uberschworen fur einer wisch in Hinnemay genandt.

207. Gregerß Matzen zu Hameleue

contra

Hanß Bramsen zu Hameleve, daß er clegers vatern
zwene falen uf dem felde dahselbst gestolen,
desfals er von den nefningen uberschworen worden.

208. Hans Matzenn zu Odys

contra
die nefningen in Gramherde, Gregerß La(ur)sen(a)
zu Studing, Hanß Petersen zu Kiestrup mit ihren
mitgesellen, daß sie raan uberschworen wegen einer
wissche Hellemonßkier genant.
(a) Tekst: Lamsen

209. Nielß Kragelundt zu Wonßbegk

contra
Mro. Heinrich Dinggreven, probsten, et Nielß Ben-
nedsen zu Beck, daß sie ihme eine stette oder stu-
elstandt in der kirchen zu Wonßbegk furenthalten,
welcher ihme von 12 leute vermug brief und siegell
zuerkandt.

210. Lawi Nielsen zu Weibul

contra
Soren Schutt zu Haderßleben, daß er ihne
erschiessen wollen.

211. Lawi Nielsen zu Weibull

contra
Oluf Nielsen zu Flocht wegen etzliche briefe
belangende clegern und Per Hansen zu Rudbeck.

212. Her Jasper Brun zu Stepping, pastor,

contra
Steffenn Andersen zu Anderup von wegen etzlicher
holtzung und mast, die ehr clegern nicht geben
wollen.

213. Hanß Laßen in Gammelhaderßleb

contra
Margreth Jheronimus wegen ein otting erde uf Gam-
melhaderßlebfelde liggende, so clegers großvatter
gehabt und aber auß den henden gebracht.

214. Lhugem dorffschaft

contra
die zu Refslundt, daß sie ihnen in ihr hocheit

uber die scheide mit ihrem vyhe treiben.

215. Pawell Nielsen zu Scharrebeck

contra

Jenß Tamsen mit seinen consorten, daß sie clegern underschworen wegen etzliche worter.

216. Mattiaß Muller zu Ulmuhle

contra

die sandleute in Widingharde, daß sie clegern sein acker und moer bawen ein alt lachevet abgeschworenn.

217. Lawi Michelsen zu Wonßbeck

contra

Niß Andersen zu Halck, daß er bei seinem eide besteh fur F. G., ob cleger ihne gebeten mit in den toch zu gehn von wegen der dirnen, so in Lundt zu thode geschoßen.

218. Hanß Gregersens nachgelaßner sohn Jep Hansen zu Odiß Bramdorp in Gramherde

contra

die granden und einwohner zu Odiß Bramdrup von wegen eineß kirchentofts so zuvorn zu Peter Juellß hoff gelegen und die beklagten außgelegt, worfur cleger kein wiederstattung bekhomen.

219. Wilhelm Zolner

contra

Laurentz Gevertsen von wegen etzlicher schulde, darvor cleger gelobt und brief und siegel eingeloset.

220. Nielß Mikkelsen, vogdt in Widingharde,

contra

Nielß Persen y Astrup in Bronß caspel wegen etzlicher worter, so er ihme zugesprochenn uf dem dinge, darauf cleger einn besiegelt dingeßwinde bekhomenn.

221. Jeß Chrestensen zu Sundernuß

contra

die 15 menner in Widingharde, alß Tuge Tugsen zu Hiemstede und Anderß Petersenn ibidem mit ihren

mitfolgern oder gesellen belangende einen toch, so sie clegerß frawen uberschworen wegen gaargang.

222. Hanß Knutzen zu Aastrup

contra

Jeß Nielsenn, daß er in clegerß behausung mit gewalt gegangen unnd ihne todtschlagenn wollen, desfals er fur herwergk unnd gewaldt, imgleichenn gaargang unnd raan uberschworenn.

223. Laß Matzenn zu Sehem, deß khonigs diener,

contra

Nielß Michelsenn, vogt, wegenn ein dom uf einen hoff in Wester Westede belegenn lautende, woruf Paul Sorensenn nhun wohnt.

224. Laß Matzenn zu Sehem

contra

Paul Sorensen zu Wester Wesstede, daß er seines erachtens den hoff zu Wester Westede belegenn mit unrechte inne hat unnd besitzt.

225. Anderß Nielsen zu Sehem, khonigs diener,

contra

Per Christensen zu Allerup unnd Soren Asschersenn zu Orderup, daß sie gelobt fur ein manboeth, zu Lustrup birgk gescheen.

226. Lorenntz Jacobsen inn Gammelhaderßleb

contra

Benndit Jepsenn zu Maustrup vonn wegen seines vaternn hoff zu Maustrup, woruf beklagter nhun wohnt, unnd danne von wegen etzliche nachstendige schulden.

227. Niß Laursen und die gantze gemeine zu Ullerup

contra

Hannß Petersenn zu Ullerup Lundt, daß er eine straße, woruf der gemeinen leute quick ihrenn gang gehabt, zumachen und bezeunenn laßenn, und dan, daß er sein schweine uf ihr felletsmargk halt, letzlich auch wegen 3 mr., so Niß Laursen alleine in dem letzten ufzuge nach der Elbe auß gelegt.

228. Niß Lauesen zu Ullerup

contra

Anderß Nielsen zu Ullerup, Schwen Lauesenn zu
Conßagger und Nielß Michelsen, vogten in
Widingharde, wegen ein hauß zu Gonßagger.(a)

(a) Er fejlagtigt for Ullerup, se hertugens besked
nr. 1 af 1578 8/3.

229. Anderß Jensen zu Gesing in nhamen Anna Essches
ibidem

contra

Schwen Persen, Mattias Andersen und den andern
sandtleuten in dieser sachen, daß sie Laurs Nissen
selbs und seine mitgesellen zur friede geschworen,
auch ferner zwen menner fur ein man bann
uberschworen.

230. Jeß Nielsenn zu Astrup

contra

Nielß Michelsenn, vogten, wegen 12 man eidt, so er
clegern gegeben und dan, daß er clegern von seines
vatern gudt aberkant und geurteilt.

231. Jeß Nielsenn zu Astrup

contra

die 12 menner, alß Hanß Knutzen und Anderß Nielsen
zu Haverwath mit ihren consortenn wegen etzliche
worter, desfals sie clegern nachgetrieben.

232. Jeß Nielsen zu Astrup

contra

Knudt Nielsen und seinen sohn Hanß Knutzen mit
ihren mitgesellen, daß er clegern nachgetrieben.

233. Raßmuß Laursen zu Toutlundt, deß khonigs diener,

contra

die sandtleute in Ranxtrupharde, alß Jasper
Kallesen in Aggerschow und Merten Laursen zu
Gestrup mit ihren consorten, daß sie ihne gewalt
uberschworen vor den zehenden, so er nach Riper
hauß gefuhret und desfals zustande von Erich
Lucken wegen Kon. Mt. gehabt.(a)

(a) I marginen: Diese sache ist uf des herrn
obmans des Churfursten erkendtnuß eingestellet und
uberschworen.

234. Jacob Aßmussen zu Haderßleben
 contra
 die sandleute in Ranxtruperde, alß Jasper
 Kallesen zu Aggerschow und Merten Laursen zu
 Gastrup, (a) daß sie ihn überschworen wegen einen
 verwunden kerl, Nielß Christensen genant.
 (a) Da sagen er mod sandemændene i Rangstrup
 herred, er Gastrup nok Gestrup (nu Gestrup) i
 Agerskov sogn i stedet for Gastrup i Rødding sogn.
235. Hanß Frylundt zu Oerbuy
 contra
 Jenß Vogdten, Chresten Nugardt und Hanß Jensen,
 daß sie zeugnuß geben uf alle daßjhenige, was Per
 Jensenn und Anders Christensen gesagt in sachen
 Anders Falsenn.
236. Hanß Frylundt
 contra
 Laurs Hansen zu Astrup, Chresten Persen ibidem und
 Knudt Persen zu Stevelt, daß sie zeugnus gebenn up
 alle daß jhenige, waß Per Jensenn und Anderß
 Chrestensen gesagt, in sachen Anderß Falsen.
237. Michell Laursen zu Usterup
 contra
 die 12 eger in Gramherde, daß sie ihme ein
 einmargk aberkandt.
238. Per Knutzen zu Bronß
 contra
 Peter Nielsen zu Bronß mit seinenn mitgesellen,
 daß er ihn selbs zwolfte nachgetriebenn.
239. Per Knutzen zu Bronß
 contra
 Nielß Michelsen, vogten, wegen zwo sententz und
 dohme, die eine lautende uf Hanß Knutzenn schote,
 die ander uf etzlich erde.
240. Die gantze gemeine und dorfschaft zu Bronß
 contra
 Jennß Nielsen zu Holm wegen etzlich erde, so sie
 ihme gelehnt haben, und dan von wegen einen brief
 uf seinen viedrift lautende.

241. Die gantze gemeine und dorfschaft zu Brons

contra

Peter Hansen zu Sindernus, Nielß Lassen zu Gesing und olde Hanß Petersenn zu Sundernuß mit ihren mitgesellen wegen etzlicher dingswinde uf Bronßmarck lautende.

242. Thomaß Petersen zu Haderßleben und Jurgen Soren zu Schoubuy

contra

Kordt Schneider, daß er Mett Sorenßdetter zu Weibul beschlaffen und ihr echtschaft zugesagt, woruber er ein ander zu Rendesburg genommen, sie aber selbst daß kindt mit dasselbige jhemmerlich und unchristlich umbgegannenn, nhun foden und von dem ihren ohne seinen zulag ufziehenn und erhalten muß.

243. Die gantze gemeine zu Normstede

contra

die sandtleute in Widingharde, alß Troulß Nissen zu Sunder Farderup, Schwen Petersen zu Ostergasse wegen einen toch, so sie ihne uberschworen, lautende uf ihren vyhgang jegenn der dorfschaft zu Bronß.

244. Die gantze gemeine dorfschaft zu Normstede

contra

die nefning in Widingherde, alß Sibrick Jensen zu Rahe, Lutke Hanß Jepsen zu Haverwath wegen ein toch oder ram,(a) so sie ihnenn uberschworen belangende der sorfschaft Brons uf etzlich struck.

(a) Oelgardts protokol: raan.

245. Die gemeinschaft zu Normstede
 contra
 Nielsß Michelsen zu Haverwath, daß er ihnen nicht ein sententz geben will uf einen toch, so ihnen die sandleute überschworen.
246. Die gantze gemeine zu Normstede
 contra
 die gemeine baurschaft zu Bronß wegen eines alten briefs uf Bronßmarck lautende und dan einen birck-brief belangende.
247. Bunde Willatzenn zu Bronnß
 contra
 Nielsß Michelsen zu Haverwath, daß er ihm einen dohm weigert uf ein dingeßwinde lautende uf etzliche schulde, womit Per Ludicksenn clegern verhaft.
248. Matz Nielsen zu Wandling
 contra
 Jenß Erichsenn und Niß Erichsenn, gebrudere, zu Wandling wegen eines hoves, so sie clegern sollenn abgekauft haben, aber kein bezalung darauf erfolgt.
249. Per Nielsenn und Hanß Jurgensen zu Uldal mit ihren mitverwanten
 contra
 Mattiaß Stadtschreiber wegen einer supplication, so er geschriebenn an F.D.tt in nahmen Hanß Troulsen sohnen zu Uldal.
250. Laurß Nielsen zu Nustrup
 contra
 Hanß Persen zu Linnidt, Jurgen Bendsen zu Beck, Per Jepsen zu Kolschnap und Mattiaß Nissenn zu Wra wegen ein dingeswinde uf etzliche guter lautende.
251. Sorenn Detlofsen zu Orderup
 contra
 Hanß (O)utzenn (a) und Jep Petersen zu Stenderup, daß sie ihne zwene vesthofe abhendig gemacht mit unrechte und ohne seinen wissenn, und dann wegen etzliche dingeßwinde.
 (a) Tekst: Sutzenn.

252. Soren Detlofsen zu Orderup
 contra
 die nefning in Ranxtrupharde, Raßmuß Nissen zu
 Gettrup, Clauß Bundsen zu Rurup mit ihren mit-
 gesellen, daß sie ihn toch überschworen auß ur-
 sachen er sein eigenn holtz abgehawen.
253. Ingburg Schreiberß zu Flenßburg
 contra
 die sandtleute in Widingharde von wegen einer ken-
 nunge, so sie eines genhomen segels und roer hal-
 ben gethan.
254. Hanß Pelsenn zu Gestrup
 contra
 Per Jebesen zu Gestrup mit seinen mitgesellenn
 wegen ein eidt, so beklagter uber clegernn ge-
 thann.
255. Jeß Matzenn zu Jerstol und Jeß Matzenn zu
 Schustrup
 contra
 Per Jensen zu Selßkier, daß er seineß brudern te-
 stament nicht nachkomen will.
256. Jeß Matzen zu Jerstoll mit seinen nachbarn
 contra
 Detlof Marquertsen und den leuten zu Abkier wegen
 ein dohm und dingßwinde lautende uf ein wisch,
 Warmtuch genant.
257. Jeß Nielsen zu Astrup
 contra
 die tochsleute alß Jep Hansen zu Gaße, Mattias zu
 Honning mit sambt ihren mitgesellenn wegen araa,
 stigmal und verreterey, so sie ihme überschworen.
258. Lutke Peter Juell zu Astrup
 contra
 die sandtleute Hanß Dinnesen in Gammelbuy und Iwer
 Persen zu Stubbum mit ihren mitgesellen, daß sie
 ihne toch überschworen wegen einer dirnen, so
 clegernn gedienet und von einem pferde gefallen,
 wordurch sie mit tode abgangen, und alß sie
 begraben worden, hat cleger zu seiner ent-

schuldigung für den vogt nicht gelangen mögen, und dan Mette Perß zu Astorp, Maren Toges dochter daselbst, Margreth Jeppes und Marin Steffens dochter, daß sie zeugnuß geben, waß sie gesehen haben oder nicht, alß die dirne vom pferde gefallen.

259. Jeß Rawenn

contra

Niß Andersen zu Halck, daß er bei seinem eide bestehe für F.G., ob cleger ihne gebetenn mit in den toch zu gehen vonn wegen der dirnen, so in Lundt zu tode geschossenn.

260. Per Matzenn zu Haistrup

contra

Per Jurgensen zu Quistrup umb mageschift etzlicher erde halb zwischen Per Jurgensenn vaterbruder und Per Matzens vater ergangenn.

261. Her Arst, pastor zu Spandit,

contra

Moritz Podebusch zu Spandit im hertzogthumb belegen, daß er clegern seinen geburlichen verdienst und lohn von 8 jahren hero furenthalten und nicht entrichten wollen, imgleichen daß er ihne lahm geschlagen und waß deß mehr ist, so ihme mit unrechte und wieder der billigkeit begegnet und wiederfahren.

262. Her Arst

contra

Sorenn Nissen, Christen Andersen, Per Ludicksen, Per Nissen, Matz Martensen und alle, die ihme seinen butterpflicht furenthaltenn

263. F.G. underthanen und diener in S.F.G. caspel und kirchen zu Spandit

contra

Moritz Pedebusch wegen allerhandt, sowoll geistliche alß weltliche sachen und irrungen, so sie mit ihnen außzuführen haben, und ihres erachtens er sie wieder recht und billigkeit von jahren zu jahren begegnet.

264. Per Nissenn zu Spandit

contra

Soren Bundsen zu Obeling wegen seiner hausfrauen
antheill in einem houe in Obeling belegen, woruf
beklagter wohnt.

265. Jurgen Tamsen zu Norbui Astrup

contra

Elsebe Jenses mit ihren mitverwanten wegen ein
otting erde uf Astrup velde, Stujord genandt,
zwischen Laurß Nielsen und Jeß Andersen felde
belegenn, worvon er F.G. schatz und schulde giebt
unnd clegerin die braucht, daß sie mit ihrem
beweiß darauf lautende furkomme.

266. Magnus Kaaß

contra

Detlof Marquartsen und den andern einwohnern zu
Kolschnap von wegen (einer) (a) katen, denn sie
ihne verwustet.

(a) Tilføjjet efter Oelgaards protokol.

267. Magnuß Kaaß

contra

Ebbe Persen, Ebbi Laursen und Nielß Jensen zu
Odis, daß sie clegers hew und wisch haben
gebraucht und weggenhomen uber die rechte
veltscheide.

268. Magnuß Kaeß

contra

die 8 rangsnefning in Dustrupharde, alß Jep Lassen
zu Kolstrup, Hanß Matzen zu Odiß und ihre
mitgesellenn, daß sie widder low und recht ihren
eidt nicht gethan haben in rechter zeit, darzu sie
mit rechte verfolgt wehren.

269. Sorenn Tamsen(a) zu Bircklef

contra

Jeß Laursen zu Bircklef mit seinenn mitgesellen
von wegen der 12 man eidt, so sie cleger geben.

(a) Oelgaards protokol, noget utydeligt: Hansen.

270. Paull Tamsen zu Melbuy, Moritz Podebusch diener,
 contra
 Per Mertensen zu Allerup mit seinen loußmender,
 daß er clegerß hausfrawen eigenthumb wieder deß
 clegers vorwissen und willen verkauft.
271. Paul Tamsen zu Melbuy
 contra
 Marten Nielsen wegen einer schote, so er hat uf
 seiner hausfrawen eigenthumb, den er gerichtlich
 vorbringen.
272. Per Biornsen zu Stenderup
 contra
 Hanß Hugger ibidem und seiner lousmennern, alß
 Soren Ebsen und Hanß Olufsen, daß sie selb zwolfte
 ihme ein toch gegeben wegen etzliche
 scheltwörter.(a)
- (a) I marginen: Ist todt, Furstliche G. habene
 gnediglich den erben weill sie nicht darauf recht
 beghert, nachgeben.
273. Lorentz Jensen kinder zu Schiollagger
 contra
 Jenß Holdensen zu Nustrup wegen ein dom, so er
 geben uf einen Ripischen brief, so Sissel Jesses
 nhun hat.
274. Lorentz Jensen kinder zu Schiollagger
 contra
 Sissell Jessen mit ihren vormundern wegen
 eigenthumb in Schiollagger belegen, woruf Jenß
 Holdensenn ein dom geben, und sie solchs im besitz
 hatt.
275. Bodell Hanses zu Allerup
 contra
 Peter Christensen zu Allerup, daß er sich wieder
 clegerin wissen und willenn in ihrem hofe ein-
 gedrungen daselbst belegenn.
276. (O)ve (a) Simensen zu Gammelschow
 contra
 die 15 menner in Ranxtrupharde, alß Nielß Jepsen

zu Hurup, Hanß Christensen zu Bevetoft mit ihren
mitverwanten, daß sie ihne einen toch uber-
schworen, daß er bei seinem vater gangen und hette
verbittelsgeldt F.G. nicht entrichtet.

(a) Tekst: Sue.

277. Lorentz Togertsen zu Ripen

contra

Detlof Marquartsen, vogten, und nefningen de anno
etc. 75 wegenn etzliche ochssen, worumb er
uberschworen und derwegen seinen schaden und
interese mitsamtb andern ufgelauffenenn unkosten
und zerungen an ihnen wieder zu erholen und zu
suchenn bedacht.

278. Jennß Vogt in Wandling und Knudt Willatzen

contra

Matz Fodt zu Beierholm von wegenn ein schwe-
sterloth inn Beierholm mit seinen zubegehungen
samt schottebrief und siegell darauf lautende.

279. Jennß Vogdt inn Wandling

contra

Laurß Jensen zu Silderup vonn wegen einer sententz
zwischen clegern und seinem bruder uf einer
schote ergangen.

280. Heinrich Matzen zu Wulfkier

contra

Matz Hack zu Herndorp von wegen 3 ortig korn, so
cleger ihme jerlich gebenn muß wegenn daß gudt,
daruf er wohnet.

281. Wilhelm Schumacher, burgermeister, von wegen
seiner person alß burgermeister, imgleichen von
wegen der stadt und F.G. gericht

contra

Niß Hansen in der stadt mit seinen mitconsorten
von wegen der 15 mennern, die der stadtwechter
aara ubersworen haben.

282. Knudt Nielsen zu Dalbuy

contra

Matz Jepsen und Niß Jepsen ibidem mit iren

mitverwanten wegen etzliche brieve und siegell
lautende uf den hof, woruf cleger wonet.

283. Wilhelm Schumacher, burgermeister, sambt alle
radtspersonen zu HaderBleben
contra
die 8 nefning daselbst, alß Hanß Petersen, becker,
Hanß Jensen, felbereiter, mit ihren mitgesellen
von wegen der stadt und F.G. gerichte.
284. Iwer Bertelsen zu Sundernuß
contra
die nefning in Widingharde, alß Per Kier, Jens
Nielsen mit ihren mitgesellen, das sie Niels
Simensen quidt geschworen, daß er clegern von
seiner erde etzlichen roggen genhomen.
285. Anderß Persen zu Tisidt
contra
Laurß Jessen zu Hiartbro, Olef Jessnn zu Beck mit
ihren mitverwanten, das sie sein eigenthumb und
bundengudt wieder recht, so cleger gekauft,
abgewonnenn.
286. Anderß Persen zu Tisidt
contra
Jep Persen zu Tisidt wegen ein brief, lautende uf
12 schip landt und uf ein fach houses und ein
stuck von einer kolhove.
287. Mro. Heinrich Dinggreve, probst,
contra
die 15 menner in Haderslebharde, alß Erich
Hindewath, Jeß Hinrichsen mit ihren consorten, daß
sie die 12 menner in Astrup caspel vonn wegen deß
ungehorsambs haben frey geschworen.
288. M. Heinrich Dinggreve, probst,
contra
die 15 menner in Tustrupharde, die Sißel Knudts
dochter frey geschworen, die her David zu Felstrup
im predigstul drei mahl mit worten entgegen
geredet.
289. M. Heinrich Dinggreve, probst,

- contra
 die 24 menner in Tustrupharde und Magnus
 Jurgensen, daß sie Matz Jensen zeugnus geben, er
 habe die sache jegenn Sißel Knudts dochter
 richtlich biß zu ende deß rechten verfolgt.
290. M. Heinrich Dinggreve, probst,
 contra
 die 15 menner in Haderslebharde, welche Willatz
 Jensen wegen des ungehorsams, der citirt und nicht
 erschienen, frey geschworen habenn.
291. Gregerß Iwersen zu Wonsilt
 contra
 die nefningen zu Hadersleben, alß Anderß Hansen
 mit ihren mitgesellen, daß sie cleger wieder brief
 und siegel unterschworen wegen etzliche kauf-
 manschaft.
292. Heinrich Hack zu Semerstede
 contra
 die nefningen in Tustrupharde, alß Nielß Lauresen
 und Schwen Kadt mit ihren mitgesellen wegen etz-
 lich quick, so Hanß Knutzen wieder clegers wissen
 und willen genhomen, und gleichwoll von ihnen frey
 und quidt geschworen.
293. Iwer Gregersen zu Knudt
 contra
 fraw Pollit zu Kiestrup wegen etzlich roggensaedt,
 so clegern wieder sein vorwißen uf dem felde ge-
 nhomen.
294. Jeß Hansen zu Odiß Bramderup und Jesper Jensen zu
 Frorup
 contra
 Ebbe Nielsen und Jep Hansen zu Odiß Bramdorp wegen
 etzlich felliß eigenthumb doselbst belegen und
 clegern wieder brief und siegell furenthaltenn
 wirdt.
295. Per Persen in Gammelhadersleb
 contra
 Hanß Jurgensen zu Gabel und Detlof Marquartsen
 wegen etzliche guter und gelde, worzu cleger mit

rechte seines erachtens vermuge brief und siegell
berechtigt.

296. Per Persen in Gammelhaderßleb

contra

Hanß Marquartsen zu Gabel und Laurß Troulsen
ibidem mit ihren mitgesellen wegen etzliche
dingeßwinde, die er nicht besiegelt kan bekommen
und Thomaß Hansen dieselbemn versiegeln solte.

297. Marin Lamberts zu Faustrup

contra

Jeß Nielsen zu Faustrup, daß er den ersten
vertrag, so zwischen ihnen ufgericht uf ein
bundengudt lautende, nicht halten und nachsetzen
will.

298. Jep Persen zu Tisidt

contra

Anderß Persen wegen deme, daß er ihme auß seinem
hove, woruf cleger noch ist, außdringen will.

299. Iwer Gregersen zu Knudt

contra

Magnus Jurgensen und Jenß Persen wegen ein
dingswinde, so ihme nicht können werden versiegelt
lautende darauf, daß er mit einer dirnen, Pers
Huggers dochter, durch den korb gefallen, so ihme
zugesagt sein solle, mit andern mehr.

300. Nielß Laursen zu Foverwra

contra

Hanß Johansen uf Drenderupgarde, daß er seinen
dienern und bunden hemmel unnd zustant gethan uf
etzliche erde in Egholt uf Forwerwra margk be-
legen, zu gebrauchen.

301. Niß Jurgensen zu Westerlinnit

contra

Detlof von Bockwolden zu Gram wegen etzsliche
erde, F.G. und der kirchen zu Gram zugehörig, in
Lodtsohuy (a) schow belegen, unnd die sandtleute
F.G. und der kirchen zugeschworenn.

(a) I Oelgaards protokol rettet til: lotschift.

302. Matz Laursen zu Kiestrup
 contra
 Jeß Rawen zu Wilstrup, daß er clegern zuerkandt,
 daß er seinen schwestern zu geben zwene betten,
 die er ihnen seines erachtens nicht schuldig
 gewesen.
303. Marin Matzes zu Quistrup
 contra
 Jenß Vogt zu Wandling und Per Jurgensen zu
 Quistrup wegen ein dohm, so Per Jurgensenn
 bekhomenn uf etzliche eigenthumb lautende.
304. Mattiaß Weißbecker zu Haderßleben
 contra
 Dirick Hegeman wegen etzliche brieve und siegell
 lautende uf hauß und hoff und so viell gudt, alß
 Addi Frieß mit seiner ersten hausfrawen bekomen,
 dieselbige im gerichte furzubringen.
305. Mattiaß Weißbecker zu Hadersleb
 contra
 Jenß Vogt zu Wandling wegen etzliche brieve, so er
 von clegern bekomen, lautende uf 300 mr. luibsch,
 wordurch beklagter vermeint zu beweisen, er habe
 denn clegern solch gelt bezalet.
306. Chresten Persen zu Over Jerstoll
 contra
 Per Hansen zu Rurbeck, Peter Chrestensen zu Schou-
 buy mitsamt ihren mitgesellen, daß ihr
 wissenschaft bei ihrem eide aussagen uf einer
 wissche, Warmtuch genant, was ihnen davon bewust.
307. Iwer Nissenn zu Mellerup mit seinenn mitgesellen
 contra
 Jurgen Nielsenn zu Hinsel, daß er ihr guter unnd
 eigenthumb gebraucht und ihnenn keine wieder-
 stattunge thuet, unangesehen ihnen, den clegernn,
 unwißentlich, inn waß wegenn und mit rechte er zu
 brieften khomen uf solch eigenthumb lautende.
308. Esschell Juell zu Binderup
 contra
 die nefning zu Hadersleben, alß Anderß Hansen,

Gerdt Busch und ihren mitgesellenn, daß sie ihnen
toch überschworen uf etzlich kaufmanschaft.

309. Niß Muller zu Aller

contra

Jenß Muller zu Binderup muhle wegen eines
geloftes, so er clegernn, Johan Muller, Anderß
Laursenn und Hanß Zolner gethan, alß nemblich, daß
er ihm ein erlich dirn zu braut gelobt.

310. Mertenn Persen zu Scharup

contra

Hanß Matzen zu Heußgarde wegen ein klacht, womit
er beim amtman und herdesvogt angegeben, woruber
sein hauß niedergeworffen, sein hew verdorben und
er in armuht und großem elende mit weib und
kindern gerahten, und daß er, beklagter, ferner
brief und siegell inn gerichte furbringe, zu
bescheinenn, mit waß recht unnd fuge er zu clegers
uralt erbschaft und eigenthum khomen.

311. Mertenn Persen zu Schourup

contra

Magnus Jurgen und Niß Magnußen mitsamtb den andern
buren, daß sie weniger alß mit recht und wieder
low, wie ihme deucht, ihm sein hauß nieder-
gebrochen.

312. Soren Iwersen zu Felstrup

contra

Niß Kelsenn zu Felstrup und sein lousmenner wegen
12 manß eide, so er clegern mit unrechte geben uf
ein wissche, so die sandtleute zuvorn außgesworen,
und dan einen kolhof, so er braucht und F.G. und
der kirchen zustendig, den sie clegern wieder
einzustellenn oftmaß bevolen worden von F.G.,
aber nicht wiederbekohmen.

313. Rasmauß Nielsen zu Stenderup

contra

die 15 menner in Ranxtrupharde, alß Bunde Mar-
tensen, Mattis Jensen zu Rurup mit ihrem
mitfolgern, daß sie F.G. sachen abgeschworen,
welchs mit brief und siegell zu beweisen.

314. Detlof vonn Bockwolde

contra
die sandtleute in Gramherde und Ranxtrupharde
wegen einer scheid zwischenn Kastrup unnd
Stenderup.

315. Kiersten Laursdetter

contra
Lorentz Gevertsen, daß er sie in seinem brode
geschwechet und ihr darfur kein abtrag gethan.

316. Schwen Tamsen zu Ustrup

contra
die 6 leute, alß Per Laursen und Anderß Michelsenn
zu Ustrup mit seinen mitconsorten, die der kinder
gudt inn Ringtwedt geschiftet, worunter zwene
unter ihnen wieder ein dingswinde, so sie zuvorn
gegeben, gewunnenn, und dan contra Hanß Knutzen,
der clegernn einen brief zu dinge abgedeilet,
lautende uf silber, kupper, bette und kisten Hanß
Tamsens erben zustendig, letzlich contra Detlof
Marquartsen, daß er Hanß Knutzen quidt gedomet der
kinder wegen uf sulch silber, kupper und waß dem
mehr anhengig.

317. Knudt Moursen zu Brenstrup

contra
Jep Tericksenn(a) zu Brenßdrup mit seinen
loußmennern mit ein louswinde, daß er ihne selv
zwolfte ein eidt ubergeben wegen etzlich korn, so
clegern zustendig gewesen und ihme abgetzt.

(a) Jfr. dom nr. 30 af 1578 10/3, hvor der læses:
Terkelsen.

318. Knudt Moursen zu Brenstrup

contra
Matz Bennedsen und Severin Schriver wegen 2
dingswinde, so sie ihme furenthalten unnd nicht
geben wollen, und daß derwegen daß dingbuch mit
anhero im gerichte gebracht werde.

319. Knudt Moursen zu Brenstrup

contra
Niß Andersenn, Niß Simensen und Per Tamsen zu

Linnidt, daß sie ihr wissenschaft aussagen inn der sachen zwischen clegern und Jep Terkelsenn.

320. Hanß Jepsen zu Somerstede

contra

Strome Jurgensen, daß er clegern funf daler und ein ele engelisch tuch aberkant, so Anderß Harcksens hausfraw ihme schuldig gewesen.

321. Paul Terstensen zu Wellerup im nhamen her Matz Jacobsen zu Herredstede

contra

Moritz Podebusch wegenn etzliche brieve, lautende uf etzliche erde belegen bei clegerß hof, die er im gerichte bringen soll.

322. Hanß Jepsen zu Toutlundt

contra

Nielß Clausen zu Stenderup wegen einer wisch, Smalundt genant, uf Stenderup felde belegenn.

323. Jep Wulf zu Ripen

contra

Jesper Schmidt zu Schotburg, daß er clegern selbs zwolfte ein eidt geben jegen den tochsleuten, und dan Matz Benndsen, daß er Jesper Schmidt zu seinem eide zu thuen zugelassenn jegen den tochleuten.

324. Jep Wulf zu Ripen

contra

Detlof Marquartsen, daß er ihme funf daler gegeben, clegern zu entfreen von den toch alß herwergk, so ihn die sandtleute uberschworen und nicht gescheen.

325. Jep Hansen zu Ostergasse

contra

Per Kier und Trouls Persen zu Obiere, daß sie Anderß Nielsen und Nielß Gregersen quidt unnd ledig geschworen, daß sie etzliche rutenn uf ihr velde abgenhomen, welchs wieder ihre brief und siegell gescheen.

326. Jesper Christensen

contra

Erich Nielsen zu Faustrup wegen etzliche schulde,
die er clegern vermueg brief und siegell
verhaftet, und daruf ihme seine guhter verpfendet.

327. Hanß Matzen zu Schurup

contra

Marten Persen zu Schurup, daß er wieder deß
ambtmans bevehl daselbst ein hauß, so ein mal
abgebrochen, wieder uf clegerß haußstofftt ufbawet.

328. Anderß Densen, karntreiber,

contra

Jenß Erichsen wegen ein dohm, so er zwischen
clegern und Laß Nielsen geben, und dan, daß er Laß
Nielsen quidt gedohmet fur alleß daßjhenige, so
cleger mit beklagten hat zu thunde gehabt.

329. Bundi Jeßkuen zu Giesing

contra

die 15 menner in Widingharde, daß sie Laurs
Mertensen zu Gesing quidt geschworen fur araa.

330. Bundi Jeßkuen zu Gesing

contra

die 15 menner in Widingharde, daß sie Laurß
Mertensen zu Gesing quit geschworen fur vor-
rehterey.

331. Bundi Jeßkuen zu Gesing

contra

die sandtleute in Widingharde, daß sie Laurß
Martensen zu Gesing quidt geschworenn fur Jeß
Iwersens todt.

332. Hanß Jepsenn zu Spandit, Moritz Podebusch diener,

contra

etzliche vonn den 15 mennern in Widingharde, alß
Matz Olufsen zu Festede, Per Ludicksen zu Spandit
mit ihren mitgesellen, daß sie Nielß Michelsenn zu
Roagger quidt geschworen fur dulsmal.

333. Die gemeine und alle caspelleute zu Spandit
außgenhommen Per Nißen zu Spandit und Matz Olufsen
zu Festede

contra

her Arst, pastorn zu Spandit, daß er uf der cantzell alle caspelleute mit ihr quick und alles vermaledeiet und verbannet hat mit derogleichen mehr, vermuge einer clagschrift, so F.G. zu Roagger ubergeben, und dan wegen der butterpflicht.

334. Die gemeine und alle caspelleute zu Spandit

contra

Jep Jersenn zu Spandit, daß er im gerichte alhie erscheine mit einer clagschrift uf her Arst lautende.

335. Hannß Pelsen zu Gestrup

contra

Per Jepsen zu Gestrup, daß er clegern ein low gebenn und F.G.ufreisung noch nicht gehabt oder bekhommen, sondern clegers verdeelsmen gewesen, und dan, daß er alle die brieve zwischen clegern und ihme lautende inn gerichte furbringe.

336. Tiell Kallesen zu Arrilt

contra

Jeß Hansen zu Branderup wegen einen dom, so er zwischenn Hanß Outzen und ihne gesprochen lautende uf etzlich geldt von erbguter herrurende.

337. Fraw Anna Kaeß zu Stenderup Wargarde und Jost Andersens rechte erben

contra

Magnus Jurgensen, daß er Tonnieß Rantzow, fraw Anna Kaeßdetter und Jost Andersennß rechte erben von dinge gefunden, und sie allesamt fur alle drey hernn im gerichte mit ihren brieven, siegeln und beweiß lautende uf einen hoff zu Wargarde, woruf Per Willatzenn inne gewohnet, remittirt und verwiesen.

338. Niß Iwersen zu Langlundt

contra

Laß Hansenn zu Wellerup, daß er clegern ein low entgegen geschworen von wegen etzliche schelde- und schmeworter, und dan Marin Anderßkuen und Laurß Heinrichsen als beklagten schwagern, die er nicht fur gudt und full geachtet, daß sie zeugnus

wieder clegern geben, und in von (a) seiner ehr
alß zeuggen bringen solten.

(a) 1. O. og utydeligt.

339. Niß Iwersen zu Langlundt

contra

her Terckel Matzen, pastor, und dann alle
carspelleute zu Aggerschow, daß sie bei ihrer
selen seligkeit bezeugen und ein sounwinde gebenn
mugen, alle deß, waß ihnen bewust von Marin
Anderßkuen, waß sie fur ein weib gewesen und ihr
lebenn derzeit gewesen, alß sie zeugnus wieder Niß
Iwersen gefuret, und ob sie fur ein zeugin bestehn
muchte.

340. Pawel (a) Terstensen zu Willerup

contra

die santleute in Ranxtrupharde, daß sie clegern
beigelegt, alß solt er Matz Laursen zu Gestrup
verwundet haben, in deme er unschuldig gewesen.(a)

(a - a) I marginen.

341. Paull Terstensen zu Wellerup

contra

alle die einwohner zu Mellerup weggenn einer
marckscheide zwischen Wellerup und Mellerup
belegenn.

342. Iwer Laursen zu Knudt fur sich und seine (a)
mutter

contra

Oluf und Hanß Dinesen, daß sie ihnen eine rechte
unnd beständige scheide in holtze und marcke,
dieweiln sie ihne zu dinge eins baumß halber, so
er doch verhoffet auf dem seinenn gehawen,
verfolgt und zu schaden gebracht haben, außweisen
mugen, domit er wiße, waß ihr oder sein holtz
frey, und wo er zu keren und wendenn.

(a) Herefter udstreget: erben.

343. Her Hanß Antonii, pastor zu Seest,

contra

Karenn Michals und Anna Christens und vormunden,

so beide wohnen uf dem priester hofe zu Seest, daß sie im gericht erschienen mit ihrenn brieven und siegeln sambt beweisungenn, so sie uf solchem priestergarde habenn, und sonderlich mit zwene vestebrieve, so ihre vormunder zu wege gebracht bei hertzog Christians hochstmilter gedechtnus zeiten, und alß her Johan Burgschreiber Haderslebhauß inne gehat.

344. Bertell Petersen zu Guldschnap

contra

Juell Christensen zu Brostrup, Jeb Paulsen und Jeß Jebesen ibidem wegenn ein windeßbur, so sie uber ihne seines erachtens wieder brief und siegell gewunnen.

345. Bodell Christoffers zu Hadersleben

contra

burgermeister und radt daselbst wegenn ein dohm uf ihrer mutter hauß lautende, wordurch sie sich beunrechtigt und verkurtzt zu sein vermeinet.

346. Jurgen Nielsen zu Hiarderup, Hanß Johansen diener zu Drendrup,

contra

Kiersten Lawiß und ihre vormunder wegenn ein silbernn gurtell, 19 schip maltz, 14 daler unnd ein silbernn ring, ein grapen.

347. Jep Laursenn zu Gestrup

contra

die 8 ranßnefning in Ranxtrupharde, daß sie Jeß Laursenn quidt geschworen wegen etzliche acker und wissche, so er ann sich gebracht wieder clegerß wißenn und willen.

348. Sorenn Iwersenn zu Felstrup

contra

Hanß Jepsenn zu Felstrup und Schwen Kaed zu Oestorp, das sie ihn raan uberschworen vonn wegenn etzlich kirchenerde zu Felstrup vorzeitenn gelegen, und nhun den armen zugekeret, und daß er mit ein dom, so Magnus Jurgen gebenn uf solch erde lautende, inn gericht bringe.

349. Anna Nisses zu Wonsilt

contra

Gregers Iwersen und Jeß Iwersen wegen (a) ein alten dohm, so beklagte haben uf einen hoff, darin clegerin wohnt, und wegen etzlichen schaden und newerung, so clegere clegerin zugefugt.

(a) Skrevet to gange.

350. Bennidt Laursen zu Schiollagger

contra

Thomaß Laßen, Laß Persen sambt ihren consorten zu Schiollagger, daß sie sich wieder clegers wißen und willen in seines vaters bundengudt gedrunge, darauf begert cleger, daß sie ihre brief, siegell und beweiß furbringen, mit waß fueg und recht sie darzu khommen.

351. Marquart Tanck und Gotsch Tanck zu Gammelhadersleben

contra

Tonnieß Rantzow wegen ein stuck kerckenerde bi Jurgen Tegelman belegen, daß er sein brief und beweiß furbringen uf solch erde, die er ihnen, clegern, ihres erachtens von einem jar zum andern mit unrechte furenthalt.

352. Anderß Kundeßen in Gammelhaderßleb

contra

Gertrud Jenses, Jenß Fodtknecht hausfraw, wegen etzlich erde bey Boghov belegen, so sie von clegern im gebrauch hat, und sie cleger begerenn wieder zu erlangen.

353. Magnuß Kaaß

contra

Detlof Marquartsen und die funfzehnen menner inn Gramherde von wegen, daß sie seinen diener Peter Laursen zu Beck haben toch uberschworen fur kerckfrede.

354. Magnuß Kaeß

contra

zwolf menner in Nostrop caspell, daß sie die stule inn der kirchen jegen recht und billigkeit ge-

theilet habenn.

355. Jeß Nielsen zu Vogelsang

contra

Michell Nielsen zu Anderup wegnn etzlich eigenthumb, Terckel Toft genant, so Per Jensen zu Stursbull ihne verpfandet, daß er mit dem pfantbriefe im gerichte bringe, domit man zu ersehen, mit waß recht er darzu gelangt.

356. Wilhelm Schumacher, burgermeister zu Haderblebenn,

contra

Hanß Reichenbach wegen schulde, die sein sohn seliger gemacht und in die 24 jaren gestanden, und cleger dieselbe nicht bezalet.

357. Peter Steffensen und Matz Steffensen zu Astrup, gebrudere,

contra

Nielß Clausen und Christen Hansen wegen etzlich erde clegern zustendig und in ihr ottingsfeld belegen, welchs ihnen, clegern, mit rechtt, und sie solchs beweisen wolle, zukumbt, und daß beklagte beweisen, wie sie zu solcher erde gelangt.

358. Peter Laursen zu Ustrup in Gramherde, kerckschworen zu Vitzoe,

contra

Lawe Neelsen zu Weibull in Gramherde von wegen der zinse, so beklagter der kirchen oder pastorn nicht entrichten will, von zweien jaren hero nachstendig.

359. Per Chrestensen zu Kiobinghovet

contra

Benedicts Iwersen und Lambert Matzen zu Kiobinghovet wegen anderthalb otting erde uf Kiobinghovet margk belegen, so zu (a) beklagten hove verpfandet.

(a) Har en utydelig rettelse.

360. Hannß Andersen zu Haderßleben
 contra
 Sorenn Laursenn zu Bramdorp, daß er sein tochter
 beschlaffenn und echtschaft zugesagt, welchs er
 nicht gehalten.
361. Lawi Hansen zu Uhr, Jenß Laursenn ibidem
 contra
 Hanß Matzen zu Hoxgard, daß er clegger eigenthumb
 gebraucht, so ihnen zustenndig, derwegen sie bei
 ihren brief, siegell unnd beweiß furzubringen, mit
 waß fug solchs beschicht.
362. Hanß Petersen Becker zu Haderßleben
 contra
 sechs leute sunsmenner, alß Niß Rawenn, Nif
 Knutzen und ihren mitgesellen, daß sie binner
 dinges gewinnen, das nicht hausfried oder herweg
 gescheen im weinkeller von Thomaß Petersen sohn
 herruhrend.
363. Soren Iwersen zu Felstrup
 contra
 alle Fellstrupbuy menner, daß sie ihre warheit
 bezeugen, waß ihenn bewust von M.G.H. kirchenerde
 uf Felstrup margk belegenn.
364. Boell Matzes dochter inn Wembdorp
 contra
 Per Hansenn inn Melbuy von wegen eines eides,
 domit er khonne nicht vorkhomen.
365. Matz Knutzen ij Westerlinnit
 contra
 Peter Tamsenn in Wester Linnit von wegen etzlichs
 geldes alß 5 daler, so er clegers sohnn Knudt Mat-
 zen eines pferdes halb schuldig und nicht kan be-
 zalet werden.
366. Peter Rantzow
 contra
 Jeß Jepsen zu Sadtrup und Jasper Hansen zu Hourup
 von wegen einer tuchnisse, so sie neben etzlicher
 andern vor Hanß Jensen und Niß Matzen zu Schustrup
 gezeuget haben sollen wegen einer scheid zwi-

schen Osterbuy und Bastrup holtz.

367. Hanß Knutzen zu Weibull

contra

Lawe Nielsen zu Weibull wegen seines lachevets uf die 3 einmargk haltende, worvon die zwolf grundteggers 2 umbgestott unnd daß dritte nicht, ob daruber daß rechte reep gegangen oder nichtt.

368. Niß Andersen zu Halck, Matz Falsen ibidem, kirchschworen ibidem,

contra

Jep Tusen und seine erben und danne Knudt Jensenß erben wegen etzlich kirchengelde, so der kirchenn von etzlichen jaren entzogen, und im zweifel stehet unter den beklagtenn, wer daßelbe zubezalenn schuldig.

369. Jeß Hansen zu Sch(ot)borch (a)

contra

Matz Jepsen zu Sch(ot)borch (a) wegen ein aelgardt, daran er keine gerechtigkeit habenn solle, daß er muge in gericht erscheinen sambt seinem beweiß.

(a) Tekst: Schulborch, jfr. hertugens besked nr. 9 af 1578 8/3.

370. Hannß Petersen zu Fesstede

contra

Per Paulsen zu Harrebuy, Paull Lassen und ihrenn mitgesellenn, als sechs leute, wegen gebrauchunge einer muhlstede, Flatßway genant und in Froßherde belegen, dem closter zustendig.

371. Hannß Persenn zu Festede

contra

Matz Bennedsen, daß er ihme daßjhenige, waß cleger vonn F.G. verfestet, nicht vergunnenn und zulassenn wil zu gebrauchenn.

372. Nielß Simensen zu Sundernuß, khonigs diener,

contra

die sandtleute in Widingharde, alß Mattis Andersenn, Troulß Nissen mit ihrenn mitverwanten, daß

sie unrecht zwischen clegern und Iwer Bertelse
von wegen einer gresinge geschworenn.

373. Hanß Hansen zu Popell

contra

sandtman in Gramherde, alß Thomaß Hansen in:
Hoptrup, Jenß Hollensen in Nustrup mit ihren
mitgesellen von wegen daß sie Niß Heinrichse:
eines thodschlags halb friedlos geschworen, seine
erachtens mit unrechte.

374. Jeß Raven in Wilstorp

contra

Strome Jurgensen und die nefning in Haderbleb vo
wegen behinderung von Niß Matzenn wegen, so ihm
der burgermeister loß gegeben und gleichwoll toch
schworen worden.

375. Anderß Nielsen in Astrup in Widingharde

contra

achte nefningen in Widingharde, Peter Hansen th
Husem sambt seine medegesellenn, vor ran schwore
vor hew tho Bronß ange.

376. Anderß Nielsenn

contra

Laurenß Nissen in Kerlbulling mitt sine
geselschup von wegen daß sie Nielß Petersenn i
Astrup ran überschworen fur sein eigen korn, domi
er zu F.G. muhle gefahren.

377. Nielß Petersen

contra

grundtegger in Widingharde, alse Owe Willemsenn
Paul Nelsen mit ihrer gesellschaft von wegen da
sie ihme die erde, dar Anderß Engels hauß u
stehet, abgeschworen haben.

378. Hanß Persenn zu Wester Westede

contra

Tuge Lassen in Wester Westede umb den kaufbrief u
seines vatern gudts lautende sambt einer hand
schrift und den dom, so der vogtt gegeben, ins ge
richte zu bringen.

379. Lorentz Matzen wegen Willatz Jensen tho How
 contra
 Jurgen Hundach von wegen des schotsmals an F.G.
 gethan, und daß er sich deß geruchts mit Bodel
 Raßmußdochter nicht entleggen will nach landt-
 rechte.
380. Nielß Simonsen ij Sundernuß, khonigsman,
 contra
 Nielß Michelsen und Jenß Schriwer von wegen daß
 sie ihme ein dingeßwinde vorenthalten und nicht
 besiegeln, und dan daß er, der vogdt, ihme 12 eg-
 ger, die er gefurdert, verweigert, die uf einen
 weg erkennen und schweren solten.
381. Nielß Simonsen, khonigs diener,
 contra
 Iwer Bertelsen, daß er widder verbot eine greß-
 schiftunge, so clegern zu Koldingen zuerkant, sich
 wieder angemaeßt.
382. Hannß Raun zu Norbuy Wilstrup
 contra
 (J)eß (a) Raun, daß cleger muß gleich ihne schatz
 und schulde alhie zum schloß geben und nicht so
 viell, alß er hat, an holtzungen und ackern zu ge-
 brauchen.
- (a) Tekst: Reß.
383. Marquart Hansen zu Schartwirt und Niß Jepsen zu
 Dalbuy
 contra
 zwolf sambtfreunde, alß Iwer Petersen, Jep Tusen
 mit ihrenn mitgesellenn, daß sie nicht eine rechte
 teilunge zwischen clegern und Knudt Nielsenn zu
 Dalbuy gemacht.
384. Severin Judsenn ij Langmoß
 contra
 denn cantzler wegen III ortig korn jerlicher
 hebung alß vonn 100 marck Haderßleuisch hovetstol,
 begert beweiß, wo sein, clegers, diener, so daß
 korn jerlich außgiebt, davor innß register ge-
 khomenn.

(a) Notandum, das F.G., damitt niemandts biß zu ferner rechten citationes geweigert werden, nachfolgende steffinge zu urkunde und unverfenglich ihres rechtens gnediglich mitteilen laßen.(a)

a-a I marginen.

385. Peter Nielsen zu Errestede in nhamen seiner schwester

contra

Ehrich Matzen zu Schoubulling, daß er clegers schwester beschlaffen, ein kindt mit ihr gezeugt, ferner auch ihr eheliche beipflichtunge hirbevorn darauf zugesagt, welchß er, do eß nicht gescheen, bei seinem eide im gerichte erhalten muge, unangesehen (er seinen gelubden nachkhummen muchte ihme ein pilligmeßiges versprocken) er sowoll clegern als der geschwechten person, die das kindt ohne jheinigen zulage etzliche jahre hero mit großer beschwer halten und erziehen müssen, mit allen mutwillen, schmach und trotz stetz begegnet und unter augen gegangen.

386. Per Juell zu Aytorp

contra

Anderß Jacobsen zu Strarup mit den zwolf sambtfreunden also Magnus Jurgensen, Jeb Nielsen zu Rah, Hanß Matzen zu Vonsilt sambt ihre consorten von wegen daß sie seinem bruder Andreß Jacobsen mehr erde alß ihme zugelegt, seines bedunckens ihme daran zu verkurtzung geschenn.

387. Jeß Wollesen zu Ostrup

contra

Jurgen Lassen und Gregerß Petersen sambt ihren mitbrudern von wegen daß sie clegers mutter und bruder eines knechts halben toch schworen.

388. Tonnieß Rantzow

contra

die schneiders zu Haderßlebenn von wegenn seines deners, den sie uf der strassen inn Gammelhaderslebe gefangen genhomen und in die bottelie setzen lassenn, darumb sie ihme nicht ein wort

gegeben, seines bedunckens mitt unrechte.

389. Tonnies Rantzow

contra

die sandtleute in Haderßlebharde alß Hanß Frilundt zu Orbui, Willatz Nelsen zu Astrup sambt ihre mitverwanten von wegen der scheidesteine, so sie zwischen ihme und deß pastorn hoff zu Wilstrup gesetzt, seines erachtens, daß ihme daranne unrecht gescheen.

390. Jenß Truwlsen tho (B)inderup Muhle

contra

Paul Meelsen tho Dalbuy, Per Gregersen, Nilß Tugessen tho Aytrop, Berndt Christensen umb zeugnisse zu geben, waß sie vom pastorn zu Aller deß thoden kindeß halb in Aller muhldam gehoret haben.

(a) Tekst: Winderup.

391. Dyrich Hokenn

contra

die dorfschaft Bramdorp, daß sie inn seiner sachenn zeugnus geben sollen.

392. Thomaß Nielsen in nhamen seiner mutter zu Lerth, Eler Grabenhuß diener in Fuen,

contra

die lovsmenner in Gramherde, daß sie clegerin sambt ihre dochter wegen zwolf manß eide vonn ehre und glimpf geschworen.

393. Per Juel zu Binderup

contra

Anderß Jacobswen zu Strarup wegen ein halb otting erde uf Astorp velde belegen, woruf er seine brieffe vorbringen soll.

394. Owe Matzenn

contra

die 3 mahll funfzehn menne in Ranxtrupharde, daß sie diejhenigen, so clegern geschlagen, fur araa quit geschworen.

395. Matz Gregersen zu Lunding
 contra
 alle die Lunding menne von wegen dre otting erde,
 daran he vorkurtzt tho sin vormeint, dat he
 desolve full heft, und ander thosprake.
- 395a Lawe Nielsen tho Weybul, Hanß Jensen, Peter
 Schmidt, Hanß Knutzen und Niß Hansen tho Weybull
 (a)
 contra
 6 sunßleute Knudt Hansen tho Schoubui, Gergers
 Petersen, Jep Gregersen, Hannß Persen, Per Jensen
 und Per Christensen tho Schoubuy und Hanß
 Dingschriuer von wegen zeugnus eines unbesiegelten
 dingswinde uber Weibulmargk anlangende.
- (a) I registret har to stävninger nr. 395.
396. Anderß Jensen zu Daps Uhr
 contra
 achte nefningen in Dustrupharde alß Law Juel mit
 seinen consorten, das sie ihme ran überschworen
 von wegen eines bohms inn seinem eigenen toft.
397. Anders Bunsen in Hoxbro
 contra
 Esschell Michelsen zu Hoxbro von wegen drittehhalb
 otting erde, die er von seinem vatter gevestet.
398. Jep Nissen zu Mellerup
 contra
 Jurgen und Christen Suder zu Mellerup von wegen
 etliker erde, so se gebruken und cleger darvann
 schatt und schulde geven moth mit bref und
 segelen.
399. Christen Nissen zu Hiartwath
 contra
 sendtmenne in Kalßluntharde von wegen der morde-
 rie, so an siner moder broder begangen, denn se
 quit geschwaren, sovele in Gasterupgarde wahnenn.
400. Jenß Karlisen zu Meng
 contra
 Hanß Hansen, Anderß Jensen, Ulof Nelsen tho Meng

wegen seines egedoms, so se sines erachtens mit unrechte besitten sollen.

401. Lawe Persen tho Dustrup

contra

Wilhelm Zolner zu Haderblebe und Nilß Laursen zu Vorwra von wegen seines vatern eigenthumb, den sie im gebrauch haben.

402. Per Laursen zu Anßlett

contra

Per Knutzen zu Felstruphawe wegen ein otting erde, so er in viel jare zu pande inne hatt und gebraucht und darvon kein retzel gethan.

403. Laß Laursen zu Kistrup

contra

Niß Hansen zu Norbuy Mastrop von wegen ein halb otting erde, so er von ihme gekauft und darvon F.D.tt und dem pastorn die gebur nicht geben will.

404. Truelß Hansen, Michel Hansen, Per Nilsen, Hanß Jurgensen, Michel Persen und Michell Hansen zu Uldal

contra

die sandtleute in Gramherde also Thomaß Hansen zu Hoptorp, Per Laursen zu Ustrop, Laurß Hansen zu Beck sambt ihre mitgesellen von wegen etliker oldenerde, so se den luden zu Uldall abgeschworen und all den luden zu Kolschnap zugedeilet.

405. Anderß Windt zu Hiortlundt

contra

er Hanß Persen, pastor zu Hiertlundt kirche, sambt meister Thomas zu Ripen umb enge und wissche, so sie gebrauchen, darvon cleger schatt und schulde geben muß, sines erachtens ihne darin unrecht geschicht.

406. Anderß Bunsen zu Hoxbro (osv. som 397).

407. Jeb Nissen zu Mellerup

contra

Jurgen und Christen Suder zu Mellerup von wegen etliker erde, so sie gebrauchen und cleger darvon

schatt und schulde geben muß.

408. Christen Nissen zu Hiartwath (osv. som nr. 399, ordlyden er dog ikke den samme).

409. Schwen Kaed zu Oestorp

contra

Laurß Persen zu Bugwra und Clauß Persen beneben ihren brieven und siegeln uf einen hof zu Bugwra lautende zu erscheinen.

410. Anderß Jacobsen zu Strarup

contra

Per Juel zu Astorp, Mattis Michelsen und Iwer Andersen zu Kolding wegen ein windeßbuer uf ein boel, welchs Per Juel ufgebawet.

411. Per Juel zu Aytorp (osv. som nr. 386).

412. Jeß Wollesenn zu Ustrup

contra

Jurgen Laßen und Gregers Petersen sambt ihrenn medebruder von wegen das sie clegerß mutter und broder eines knechts halben toch schworen.

Nageschrevene saken scholenn in gerichte gesteventet werden durch dem amtman Lourentz Wensyn

In Norder Ranxtorparde.

1. De 15 menner und de nefninge de anno etc. 69, de Peter Martensen tho Allerup gefriet vor dat korn, he jegenn F.G. vorbot wech genhomen.
2. De nefninge, de Hanß Christensen tho Hyrup gefriet vor dat holt, he gehowen hedde unnd nicht uthgewiset gewesen.
3. De 15 menner, de Matz Nissen tho Galstede gefriet vor houwe und korne, he vann dem einen gude up dem andern gude gebracht.
4. De nefninge, de Jurgen Lawsen tho Bramdorp gefriet vor holte, he in Giornscho gehowenn hedde.
5. De 15 menner, de dejhennen, so ossen jegenn F.G. vorbot vorkoftenn, gefriet hebbenn.
6. Jenß Lassen tho Aggerschow wegen einer morderschen, so he uth F.G. gehechte scholde gebrocht hebbenn.
7. De 15 menner in Norder Ranztorparde wegen Hanß Schwennesen tho Stendorp, dem se vor einen hasen, so he solde gegrepen hebben, quit geschworen.
8. De 15 menner, de de inwaner tho Mellerup gefriet wegen eines schedelstenes, so iß vorrucket worden.
9. De nefninge, so Aßmus Sorensen tho Stenderup gefriet vor idtlick timmer, he vann F.G. gudt genhamen und up Mortiz Podebusch sin gudt gebracht.
10. Anderß Nissen tho Refslundt wegen etlike worde, so umme den tollenn vor de ossen, de he berichtede he vann dem hußvaaget tho Ripen gekoft, gescheenn.

In Widingherde.

11. De sandtleute in Widingharde wegen des tochs, de se sick vann setteden aver dejhennen tho tugenn, so ohre (a) ossen up de marschgarde geschepet hedden.

(a) Læs: ehre.

12. De nefninge in Widingharde deß 75 und 76 jahres, de sick schededen awer den toch wegen deß struckes, so in Bietz Lomriß ist gehouwen wurdenn.

In Kallslntherde.

13. De nefninge in Kallßlundtharde deß 75. jares wegen der leut tho Hiortwart, de se gefriet vor de bome in Westerlundt gehowet worden.

14. De 15 menner in Kalßlundtharde, de Willatz Matzenn tho Wimtorp vor ein plichtschwein mehr tho geven gefriet.

15. De nefning in Kalßlundtharde des 75 jares wegen der torfgrift uf Quitznapmayse, davor sie die Hiertwat grander gefriet.

In Frosherde.

16. 15 menner in Froßherde, de Neelß Ta(m)sen (b) tho Granderup vor karckenfredede gefriet wegenn eine klammer, so he mit dem pastorn in der karcken gehat, und vor de stole, he ahne thostant in der karcken gebracht.

(b) Tekst: Tansen.

17. 15 menner in Froßherde, de Terckell Petersens gudt nicht in fall schweren wolden vor sin holt, so he scholde vorhouwen hebbenn.

18. De 15 menner in Froßharde, de Jacup Julsen unnd Matz Petersen vor stigmal gefriet.
19. Jul Christensen tho Birstorp (sic!) wegen der 15 menner, de he van ehren toch tho donde gefunden wegen deß husfredes Hanß Lambertzen begangen.
20. De nefninge vorgangen 71 jahres wegen Hanß Lambertzen, dem se vor dat holt, he in Gastorp holte gehowen, gefriet.
21. 15 menner in Froßherde wegen Niß Laursen tho Harrebui, dem se vor eine hinde, he scholde ummegebracht hebben, gefriet.
22. De nefning in Froßharde deß vergangen 75 jahres wegen Hanß Jensen tho Tornum und Anderß Jensen tho Hiortwadt, de se van wegenn etzlichs korns, so se vann F.G. grunde up eines eddelmans staven gebracht, gefriet.
23. De 15 menner in Froßharde, de de lude, so ohre ossenn jegen F.G. bevele vorkoft hedden, gefriet.
24. De nefning dißes 76 jares wegen Peter Laursen und Nels Olufsen tho Camptorp, de se vor eine hirtze, so se scholdenn ummegebracht und wech gekamen hebben, gefriet.
25. De 15 menner in Froßharde, de Hanß Paulsen und Nelß Jensen tho Godding (sic!) gefriet derwegen, dat se tho ohren oldern ingetagen wehrenn.

In Gramherde

26. Her Michel tho Schrustorp wegen deß halven bundengudts tho Uldal sambt der schote darup ludende, und dat he de schote vor gerichte bringen schole.
27. Niß Laursen tho Hoptorp und sine consorten, daß sie die einwohnere tho Gammellagard und Ustorp gefriet vor junge eken und boken, de se inn Fellingadde tho eren tunen gehowen.

28. Hanß Trulsen tho Uldal wegen sines bundengudes, so de amtman vormehnet ein vestegudt tho sinde.
29. Steveninge aver alle de frylude, dat se mit ere frybreve vor gerichte kamen scholen.

In Dustorpharde

30. De nefning deß vergangen 68 jares wegen des melß, worvor se Jep Moller gefellet, so he vann Matz Arnitzens knecht genhamen, de tho Torning mohle darmit gewesen.
31. De 15 menner in Dustorpharde, de Niß und Laurß Kaet gefriet vor dingfrede, de he jegen Peter Jensen tho Ostorp begangen.
32. De 15 menner in Dustorpharde, de up Matz und Hanß Arnitzens geesschet wehren vor twe eken, se vorkoft hedden, und sick den toch vansetteden.(a)
- (a) Nr. 30-32 er indklamret og i marginen skrevet: In diesen drey sachen hatt der vogt die nefninge und 15 menne nicht ausfragen können, derwegen dieselbe uf ferner vleisige nachkundunge eingestellet.
33. De 15. menner in Dustorpharde, so Peter Lassenn tho Grundinghovet vor de karckenfrede gefriet, de he ann Laß Jepsen tho Rad begangen, und Laß Jepsen tho Rad mit alle sine breve darup ludende.
34. Stevening aver alle frielude in Dustorpharde, dat se ohre freybreve vor gerichte bringen scholenn.
35. De 15 menner, de aver de vorbiddelze inn Dustorpharde getuget und insunderheit wegen der bunden vorbiddelse, darmit se sick denn toch vannsetteden.

In Hadersleve herde

36. De nefninge deß vorgangen 75 jares wegen Matz

Matzen in Gammelhadarsleve, dem se umme F.G. molen felle gefriet. (a)

(a) I marginen: Ist biß uf Johan Mullers ankunft eingestellt.

37. De 15 menner, de Mattias Witbecker, Hanß Paulsen tho Silderup und Peter Laursen tho Fellum gefriet vor de erde, Mattias Witbecker vorpandet hadde.
38. De 15 menner, de up Peter Matzen, Jeß Matzen und Matz Olufsen tho Broderßbul geesschet wehrenn umme de erde, de se m. Hanß Anckersenn tho gebukende ingedan heddenn.
39. Stefing aver alle de frielude inn Haderslebharde, daß sie mit ihren freibrieve vor gerichte khomenn sollenn.
40. De 15 menner, de Niß Andersenn tho Swerdorp gefriet vor di ungeburliche rente, he scholde upgeboret hebbenn.
41. Jennß Erichsenn zu Wandling wegenn Niß Andersenn zu Halck, welchern he ahne bevele deß amtmans ein sandtmanstoch heft don lahtenn.
42. Jeß Ravenn tho Wilstorp, Niß Andersenn tho Schwerdorp, Christen Nuigard, Lauer Michelsen tho Wonßbegk, Oluf Nelsenn tho Flucht, Matz Petersenn tho Quistorp wegen Niß Andersen tho Halck, welchern se inn ohren sandtmanstoch ahne bevelich deß amtmans genamen.
43. Borgermester und radt der stadt Haderslebenn wegenn der scheide twischenn der stadt unnd dem herde und umme de broke, so F.G. underdanen vor de ossenn, de se fromden kopluden vorkoften, gegevenn hebbenn.(a)
- (a) I Marginen: Soll bescheidt daruf ervolgen.
44. Neelß Clausen zu Stenderup von wegen, dat he sin egen broders sohn quit geschwaren umme hew, so he von Aßmus Nelsen wische genhamen.

STÆVNINGSREGISTER

1577 og 1578

Citationregister

beider embtern Haderschleben und Dorning

de annis 1577 et 1578

1. Matz Christensen zu Kerckhoe, des khonigs man,
contra
Detteff Marquardtsen zu Kolsnap wie im gleichen Jep Matzen zu Kastrup, Jurgen Jepsen zu Schioldagger und Tuge Tamsen doselbst sambt allen andern derselben sachen mittverwandten von wegen das sie clegern umb S. Johannis tag sein korn und hew von Kerckhoefelde wieder low und recht abgenommen.
2. Fraw Ide Muncks tochter zu Kabell
contra
Peter Terckelsen zu Melbuj sambt allen den andern seinen mittgesellen und lovgsmennern von wegen eines eides, so sie clegerin ermeßen nach wieder ihr mitt unfueg auch anderer gutter leutte brieff und siegeln zuwieder furgenommen.
3. Erich Lucke, amtman zu Ripen,
contra
Terckell Jepsen, vogdt in Kalslundtherde, sambt seinen lougsmennern wegen eines eides, so sie clegers ermeßen nach wieder gebuer gegeben haben sollen.
4. Idem
contra
Terckell Matzen zu Wimptrup, domals dinghalter in Calslundtherde, das er Terckell Jepsen zu Hiertting einen low, der clegers erachtens nach wieder low und recht ergangen sein soll, verstattet.
5. Christen Nielsen, burger zu Ripen,
Anno 77
contra
Niß Terckelsen zu Hugem und Matz Jensen zu Kamptrup von wegen ein winde oder zeugnus, so sie seines angebens weiniger dann mitt rechte und also wieder

low und recht binnen Ripen jegen ihne gefuhrt, darauf sie mitt ihrem beweiß, brieve und siegeln sambt allem demjennigem, was in dieser sachen ergangen, gerichtlich gefast erscheinen sollen.

6. Khon. Mayt. diener und einwohner zu Melbui und Fardrup
29. decemb. contra
Anno 77.

Terckell Lundt, vogdten in Calslundtherde, das er sie verdeelt umb etzliche erde, so sie von Moritz Podebusch eigenthumb gebraucht haben sollen, welchs aber Moritz ihnen nicht uberweisen konne, daruber er auch seinem vogdten lawdach vergunnet, und also(a) ihnen wieder recht und alle pilligkeit gethan haben soll.(b)

(a) Rettet fra: konnen. Herefter udstreget: solle.
(b) I marginen.

7. Marin Stapels
3. feb. contra
Oluff Becker, das er im gerichte mitt allen brieffen und beweiß von olden erben herrurendt uff planckwerck, dachdropendt, finstern lautendt, und das er ihr ein fuelgart in ihrem houe gemacht. (a)

(a) I marginen: ist vertragen uff F.G. nachgebung

8. Marin Stapels
3. feb. contra
Jes Persen, Lambert Mesmacker, Jacob Busmaker Jurgen Matzen, Andres Becker, Thomas Andersen als sunsleutte, das sie ihres ermessens in der sachen zwuschen ihr und Oluff Becker nicht recht erkennt.

9. Magister Thomas Knutzen, thuembher zu Ripen,
contra
Niels Persen zu Astrup von wegen 18 jahre nachstendige schip korn, der thuembkirchen zu Ripen behurig, und das er etzliche acker nicht, wie sichs geburt hette, verfesten wolle, sondern stets frei gesessen und dieselbe seines gefallens dieselben muttwillig und mit unrecht gebraucht. Rest 8 ß.

10. Hinrich Jurgensen zu Oluffkerr

contra

Niß Hacken mitt allen seinen mittverwanten und erben eines vertrachts halben, so twuschen Merten Hack und Jurgen Hinrichsen vor etzlich jahren durch Claus Paulsen, Jens Vogdt, Hans Vogdt und Niß Jensen zu Lunding uffgericht, welcher vertracht uff etzlich korn lautendt soll, wie vielenn redlichen woll bewust.

11. Niß Jurgensen zu Wester Linnidt

4. februarij contra

Peter Tamsen und Laurs Knutzen zu Wester Linnidt und Jens zu Kiemsgard, das sie ihme seines ermessens wieder recht toch uberschworen von wegen etzlich immen.

12. Moritz von Alefelt zu Rahe

4. feb. contra

die funffzehen menner else Knudt Clausen zu Quistrup, Oluff Hansen zu Pamhoel und Michell Michelsen zu Flout sambt ihren mitt verwanten und den kirchschworen zu Berning kirche, als Erich Matzen und Peter Paulsen von wegen eines kirchenweges, so sie ihme seines erachtens mit unrecht uber sein seermarck geschworen haben sollen.(a)

(a) I marginen: ist verwiesen und uff eine besichtigung eingestellt.

13. Idem Alefeldt

4. feb. contra

Jens Erichsen, herdesvogten, das er mitt zueschunge der funffzehen menner des gclagten kirchenweges halben nach Berning kirche nach landtrecht nicht verfahren haben soll.

14. Jens Erichsen, herdesvogt,

5. feb. contra

her Hans zu Witzoe von wegen der vormundtschafft, derer er sich wieder landtrecht angenommen else seines dochters kindt, welches kindes vaterbroder Jens zum vormunder erkohren, auch wegen etzlichs geldes, so er uffgeboret und kein rechenschafft

darvon gethan.

15. Niß Erichsen

5. feb. contra

Jens Erichsen von wegen seines vatterlichen erb und gutt, und das er mitt alle brieven im gerichte erscheine, und das er ihme zu schaden nicht mehr kauffe uf solche gutter.

16. Niß Erichsen

contra

Jens Erichsen, vogdten, das er ihm ein halff bundengutt abkaufft, Matz Roskammer herrurendt, woruff des mannes sohner zu ding gewesen und sich der schote beclaget, daruff er solche schote lastfri und quitt vor solchen erben bekommen, daruff auch Niß ein dom gleichsfals begert, aber daruber denselben nicht besiegelt bekommen mugen.

17. Christen Merttensen zu Hurup

8. feb. contra

die 15 menner, else Christen Nielsen, Hans Michelsen und Oluff Terckelsen sambt ihren mittgesellen, das sie sein mutter seines erachtens toch mit unrecht uberschworen zeuberey wegen.

18. Niels Magnussen und Jurgen Persen

contra

Matz Magnußen zu Hiartbro und Hans Magnussen von wegen einer schote uff ein halb hoff, so viel ihnen daran zukommen muege, die er Niels als ein vor-munder in ihren unmundigen jahren wieder ihren hemmel und thostande gethan, und das er met allen brieven und seigeln uff solchen hoff lautend im gericht erscheine.

19. Dorothea Knutsen erben

9. feb. contra

die acht nefningen zu Haderschleben als Jesper Schumacher und Asmus Funebo mit ihren mittverwan-ten, das sie ihnen ihres ermessens mit unrecht toch uberschworen wegen etzliche bretter, so Josue von Qualen zustendig gewesen sein sollen.

20. Laurens Andersen tho Normstede
 contra
 die gantze dorffschaft zu Normstede als Nils Nilsen
 und Per Nilsen mit ihren mitverwanten wegen einer
 sententz, die sie ihme nicht bezalen wolten.
21. Matz Kencksen und Lutke Anders und gammel Anders
 Drog
 contra
 Niß Simensen zu Wilstrup von wegen eines hoves, das
 er zaun abgesteinigt von seinem haus uff ihre
 strasse ihnen zu nachtheill.
22. Judt Laursen, Matz Jebsen, Mickell Mickelsen und
 Niß Persen zu Heißacker
 contra
 Merten Mickelsen und Iver Jensen daselbs zu
 Heißacker wegen ein otting erde, welchs beclagten
 von Hans Persen vorpfendet und sie itze in
 brauchunge haben, clegere aber die rechten erben
 darzu zu sein vermeinen.
23. Detleff von Bockwolden zu Gram
 contra
 die sandtleutte im Gramherde, das sie zu toch nach
 lantrecht sein gefurdert von wegen der gewalt, so
 ihme, clegern, an seinem hamen in der ouwen wieder-
 fahren, daruff zu schweren, sie aber ihr lohn ge-
 fordert und bekommen und nachmals gleichwol die
 sache von sich gesetzt.
24. Anders Laursen zu Kierbulling, m. Jensen diener
 contra
 Niels Michelsen wegen ein dohm, den er seines
 ermessens unrecht gesprochen uff etzlich tochleutte
 sich referirende.
25. Andres Jensen zu Aller
 contra
 Andres Jacobsen zu Strarup von wegen einer schote,
 so er uff clegers großvattern hoff hatt, mitt allen
 andern brieven daruff lautend.
26. Nis Petersen zu Lerdt
 contra

die acht sandtleuten in Gramherde als Lorentz Jessen tho Hiartbro und Jens Holdensen zu Nustrup cum consortibus von wegen eines toges uf etzliche kirchenerd lautendt, und das sie jegen sos sunßleutte winde, diejennigen quit geschworen, so dar gegraben haben.

27. Christen Munck zu Toptrup

contra

dieselben santleutte wegen seiner erde, die ihme auch abgegraben ist, und das sie jegen den sunßlude winde diejennigen quit geschworen, so dar graben haben.

28. Niels Jensen zu Hiorttwath und Christen Nissen, meister Thomas diener,

contra

die nefning in Calslundtherde, als Chresten Jensen, junge Niels Persen zu Tornum mitt ihren mitt verwanten von wegen etzlich torffgrabung, woruff m. Thomas ihnen hemmel und zustandt gethan zu der erde und torff, daruber sie aber verfahren und ihnen toch uberschworen.

29. Idem cum consorten

contra

Anders Sorensen zu Hiorttwath von wegen ein dingsvinde uff (ein) marck zwuschen Hiortwat und Gutsschnap belegen lautendt, welches er ihnen wieder fueg und pilligkeit furenthelt.

30. Johan Muller

contra

Jurgen Jensen zu Lilholt, Jurgen Lausen zu Bramderup, Matz Nielsen zu Oesbui, Hans Jensen zu Eilsbull, Niß Matzen zu Fellum und Peter Lausen zu Bramdrup, das sie seine frawe unbilliglich gantz eilents und unbedacht, auch ohne dings recht vermuge des landes rechte und low vom lebende zum tode ins feur jemmerlichen verdömet, und ihr solche sententz gantz cleglicher weise ihme und seinen armen nachgelassenen betrubten kindern zu smah, spiet und grosem hohn mitt unrecht abgesprochen.

31. Hans Karlsen zu Lytke Darm, khonigs diener,

contra
Severin Hansen zu Lintrup, Andres Sorensen zu
Hiortwatth, Nis Brun zu Kalslundt mit ihren
mittverwanten von wegen einer tuchnus und
dingswinde, so vorgemelter Hans Karlsten sollte in
erfahrunge kommen sein, das vorgemelte sollten von
ihme gezeuget und gewonnen haben umb etzlich
wortte, so cleger umb junge Terckell Lundt uff
Calslundtherdes dinge gehabt haben.

32. Hans Karlsten zu Luttker Darm, K.M. man,

contra
Terckell Matzen zu Wimptrup, der zeit dinghalten,
das er in seinem abwesen, die vorgemelte leutte zu
ihrer zeugnuße gestattet haben.

33. Hans Karlsten zu Luttker Darm in Gordinherde, Peter
Mertensen zu Ripen und Jens Simensen zu Obekier

contra
junge Terckell Jepsen zu Hiertting von wegen 12
mahn eidt, den er hette geben sollen, deßen clegers
sich beduncken lassen ihnen solcher eidt in
etzlicher massen beikommen sollen.

34. Noch dieselbe

contra
denselben zwelff leuten also Niß Matzen zu
Hierting, Soren Christensen zu Kobinghovet, Gregers
Espersen ibidem mit ihren mittgesellen von wegen
eines gegebenen eides Terkel Lundt betreffen, als
nicht besessige und wonhaffte leute unbegeben, die
noch Terkel Lundt loughshorunge gewesen und sie dem
landtrechte zuwieder gezeuget haben.(a)

(a) Denne stævning er meget stærkt rettet, dels ved
at teksten er sat ud i marginen eller på foden af
siden, dels ved at skrive o.l.

35. Noch dieselben

contra
Claus Brun und Hans Sorensen zu Hiertting, das sie
Terckel Lunds loughshorung gewesen, die sie nach
einem niederfellig man(a) sollen gewonnen haben dem
lantrecht zuwieder.

(a) I marginen: Jep Clausen, der er rettet fra: Laursen. I marginen står tillige: unerwesen.

36. Noch dieselben

contra

Terckell Matzen zu Wimptrup, dingsholdern der zeitt, das er einen niederfelligen man hatt' zu seinen xii man eidt gefunden jegen dingswinde und tuchnuße dem landtrechte nicht gemeß, auch damals das keiner binnen dinges gewesen, der ihn hatt beschuldigen können, auch das sie deswegen kein besiegelt dingswinde, welchs aber jegentheil, bekommen können.(a)

(a) I marginen: den vogt so verfunden. Tam principalis insuspecto.

37. Erich Lucke

contra

Hans Fanninger, burgermeistern zu Ripen, Niels Paulsen zu Ripen, stattvogdt, Jurgen Hansen und Christen Barschier als zeugen von wegen der gelegenheitt, die ihnen die warheitt zu bezeugen woll bewust, das Terckell Lundt in der sachen 12 mahn eidt betreffen abdingen wollen.(a)

(a) I marginen: tenetur cantzlaris 8 B.

38. Hans Andersen zu Halck

contra

die 12 herdesnefning, als Simen Juel zu Diernis, Jep Jurgensen zu Sunderballi Dernis sambt ihren consorten, dat sie clegern falsch uberschworen von wegen 2 dingswinde, so die nefninge geschworen uber Lorentz Togertsen zu Ripen, deßen er sick vermeint beunrechtigt zu sein und solchs zu wiederlegen mitt stanthafftigen beweiß, siegel und brieven, auch glaubwürdigen zeugen.

39. Idem

contra

Thomas Hansen und 6 menner, als Berttel Oluffsen zu Maustrup, Jes Lassen zu Hoptrup sambt ihren mittgesellen, von wegen eines dingswindes, dat sie betugen solten, was offentlich binnen dinge

geschehen is nach zustande des verwinders in sachen zwuschen Detleff Marquartsen und denen von Ripen, welches Detleff Marquartsen und Laurs Jessen nach laut eines versiegelten briefes, den Thomas Hansen versiegelt hat.

40. Hans Nielsen zu Roustrup

contra

Gerth von Sandten, das er clegern unbehindert und ohne rechtsgang in gefengnuß ohne ursache bringen lassen, belangende etzliche schulde, darumb er clegern niemals gemahnet haben solle.

41. Peter Jurgensen zu Gasse

contra

Peter Huberg schroder von wegen clegers schwester Lene Jurgens, der er die ehe gelobet, woruff ein dohm im capittel zu Ripen ergangen, den er im gerichte furzubringen. (a)

(a) Herefter følger i originalen amtssager, som i denne udgave er anbragt efter nr. 151.

42. Niß Christensen mit seine mitvorwanten

contra

Niß Steffensen, Asmus Merttensen und Hans Nielsen in Gammelhaderschleben von wegen haus und hoff, so sie wieder sein und seiner brudern und geschwister wissen, vulborth und willen besitzen und in ihren unmundigen jahren an sich gebracht haben.

43. Soren Christensen zu Hillerup

contra

Sonnick Mullern zu Scherrebeck, das er im sein korn zu zollen geben, woruber er toch schworen und er ihne darumb nicht gefreiet.

44. Peter Nielsen zu Frorup

contra

Niß Matzen in Rahe, das er etzlich von clegers eigenthumb im besitz und gebrauch wieder recht habe, woruf er mitt sein eigen und seines großvattern lachevet im gericht erscheinen soll, sambt den briefen, so er in Juttlandt von seinem geschlechte geholet.

45. Peter Nielsen zu Frorup

contra

6 wardiersleutten und Magnus Jurgensen, das er, Magnus, uff ein halb otting erde uff Berndorp mark belegen, und dan uff ein stuck holtz, Risbuiholm genant, nicht recht gedomet haben solle, und dan das die wardie(r)sleutte also Matz Hack und Per Sorensen zu Bierndrup mit ihren mitverwanten nicht recht in derselben sache mit der wardierung verfahren haben sollen.

46. Peter Marttensen zu Schoubui

contra

Peter Laursen zu Ustrup und Peter Oluffsen ibidem wegen ein dingswinde uff 20 daler lautendt, so sie gethan.

47. Idem

contra

Matthis Jensen und Jes Hansen wegen ein gemachten kauff uff clegers vattern gutt lautendt, woruf sie mitt ihren brieven, siegeln und allem beweiß im gerichte erscheinen sollen.

48. Thomas Kremer

contra

Simen Murck in Schoukrog wegen etzlich gutt, so er im in verwahrunge under handen geben und daßelbige ihme furenthelt, und so gutt, als das gewesen, nicht restituiren will.

49. Dominicus Kock und sein hausfraw

contra

Strome Jurgensen, buifoget, das er sein herkunfft mitt siegeln, brieff und beweiß gerichtlich bescheine uff das haus, die stette und hoff, so sein sehliger vater nach sich gelassen, und hiebevorn zu S. Severins kirchen gegeben worden.

50. Knutt Moritzen zu Brenstrup

contra

die santleutte in Frosherde, als Soren Ebsen mit sein mittverwanten, vor den schaden, so sie ihme mitt unrecht uberschworen.

51. Neelß Petersenn tho Astorp

contra

Nielß Mickelsenn tho Haverwat wegen einer wisch, de
he ingenhamen heft, und anderß dinges halben.

52. Jep Hansenn tho Odißbramderup

contra

Nelß Hansenn tho Kastorp, Hanß Nielsen tho Studing
mit den andern funfzehen mennern, ihren consorten,
wegen clegern ein unrecht überschwoeren dultzmal.

53. Jep Lassen zu Follingbro

contra

die egermenner als Claus Jepsen zu Hierting und
Christen Jensen Dour von wegen eines ackers, den
sie von seinem hove(a) abe und zu einem bole
geschworen.

(a) Herefter: abgeschworen, hvoraf geschworen er
udstretet, mens e er skrevet ovenover.

54. Hr. Lorentz, pastor zu Astrup,

contra

er Claus zu Vonsbeck, er David zu Felstrup, er
Bertellt in Gammelhaderschleb und er Jacob zu
Moltrup von wegen des zehenten, den sie von Astrup
caspel nemen, derwegen sie ihr ankunfft mit brief
und siegeln beweisen sollen.

55. Idem

contra

Jep Outzen und Christen Martensen zu Astrup, das
sie mit brief und siegeln im gerichte erscheinen
und beweisen ihr gerechtigkeit und ankunfft, das sie
frei sitzen und noch der kirchen noch dem pastorn
den zehenten entrichten, dan auch contra Per Suder
und Andres Jespersen, das sie des pastorn erde
wieder das kirchenbuch und lachevet gebrauchen.

56. Marx Busch

contra

fraw(a) Anna Basse zu Heissacker von wegen 100
daler, damit sie ihme fur empfangene wahre und
gutter verhafft und er darvon uber viel mahnen
nichts wieder erlangen und bekommen kan.

(a) Herfra er stævningen udstreget, hvoraf geschworen er udstreget, og i marginen er bemærket: ist hernachher verzeichnet. jfr. nr. 74.

57. Jurgen Jepsen zu Kolschnap

contra

die leutte in Uldall von wegen ein fellitsmarck, so sie zu einer wische mit unrecht gemacht, welches zuforn in beider felle fort t gelegen.

58. Fraw Anna zu Solwig

contra

Niels Michelsen, das er die Overmenner gedohmet zu 40 mk. broke unangesehn, sie die von Gasse mett 2 daler befriehet, und das die von Gasse kein beweiß gehabt, dat die von Over ihnen mitt ihrem quicke in ehrer wische schaden gethan und andere mehr zuspruche, wormitt sie ihne beschuldigen wollen, das er ihnen unrecht gethan.

59. Fraw Anna zu Solwig

contra

die santleutte in Widingherde de hoc anno 67 wegen alles dasjennige, das sie beweisen kan, was sie ihr, der frawen und ihren leutten, unrecht gethan.

60. Fraw Anna zu Solwig

contra

die ranxneffning ibidem von wegen alle sachen und dasjennige, das sie beweisen kan, das ihr und ihren leutten unrecht geschehen.

61. Noch

contra

die leutte zu Gasse, das sie der clegerin eigenthumb jegen ihr olte kauffbrieve und lachevet wieder ihren willen mit unrecht gebraucht haben, und fur alle andere mehr zuspruche, da sie ihnen mitt rechte beweißlich besprechen will.

62. Noch dieselbe

contra

Niels Andersen zu Husem, Jurgen Gregersen zu Hiemstedt mitt ihren mittverwandten von wegen ein winde, so sie gewonnen, das niemals clage gewesen

uber den handel zwuschen Ovidt und Gasse.

53. Hans Johansen zu Drendrup

contra

12 eger, als Jep Matzen zu Segeling und seine mittgesellen, von wegen Foverwraa felde, das sie sollen gerept und selbst bekant haben, das sie keine verhinderunge darin wusten und gleichwoll darnach uffgeschoben.(a)

(a) I marginen: ist uff eine besichtigung heimbgestellt.

54. Hans Johansen zu Drendrup

contra

Thomas Hansen, herdesvogdt, das er des weibes Lehn Ibsdochter ihr bekentnuß zu dinge nicht wolte beschrieben geben,(a) und hette zuvorn fu(r) clegers jegenpart dingswinde nach ihrem worte gestattet und gegeben.

(a) Herudfor i marginen: ingleichen diese stefing.

55. Christen Clausen, felbereiter

contra

die nefning als Michel Schroder zu Orbui mitt ihren mittverwanten, das sie clegern und seine knechte toch uberschworen fur etzliche breter.

56. Thomas Sorensen zu Wons (Vojens)

contra

Lawi Christensen mitt sin lougsmenne, das sie clegern und seins weibs mutter fur ein bullochse nachgetrieben.

57. Idem

contra

die 15 menner als Hans Persen zu Kiestrup und Hans Dam mitt ihren mittverwanten fur dingfriede und araa, so sie clegern und Per Sorensen uberschworen, und cleger in sein hoff damals heimb gewesen.

58. Detleff von Bockwolden zu Gram

contra

Jes Laursen und Jes Eschelsen, Simen Jurgensen und

Jep Persen und den andern F.G. dienern zu Tisidt von wegen der feltscheide zu Tisidt, das sie in gerichte mitt ihrem lachevet erscheinen.

69. Lorentz Merttensen zu Geising

contra

2 mahl 15 menner und sandtleutte in Widinghere, das sie clegers weib, sohn und tochter araa und verredels, dan auch friedloß von wegen eines thodtschlags uberschworen.

70. Lorenz Schwensen zu Brons

contra

Peter Nielsen in Brons und Niels Michelsen zu Haverwath, das sie ihn in gefengnus und eisen fur dieberei, die sie ihn nicht uberweisen konnen, geschlossen.

71. Töger Jabsen

contra

Tuge Nissen zu Giesing von wegen einer wische, so Michel Holm ihme, clegern, aberkanth, das er in gericht mitt brieven und siegeln erscheine.

72. Asmus Merttensen

contra

Willatz Jensen, Lorentz Matzen samt seiner mittgenossen von wegen eines eides, den sie weger etzlicher worte, so binnen dinge ergangen, gethan haben, und in sonderheitt, das er als principal seiner eigen zusage und der sententz, durch den geistlichen gesprochen, nicht nachgesetzt.

73. Die kerkschworen zu Oesbui

contra

Tonnies Rantzowen von wegen der quickzehendt, den seine diener wieder F.G. mandat gleich derselben und andern vom adell diener nicht geben und folgen lassen wollen.

74. Marx Busch

contra

jungfraw Mergrethen Basse(a) von wegen hundert thaler ungefehrlich, damit sie ihme vor wahre und gutter, so ihr sehlige mutter von ihme ausnehmen

und furdern lassen, und sie als die erbinne die bezahlunge ihme darfur zugesagt, verhafttet.

(a) Datter af Clavs Basse og Anne, født Emmiksen. Jfr. nr. 56.

75. Peter Paulsen, schnieder,

contra

Severin Jutzen zu Langmoes in Halck und Matz Foet zu Beierholm von 18 mk. lubsch nachstehende renthe und schadegelt daruff ergangen, und fur brieve und siegell ausgeben, so sie ihme von etzlichen jahren hero furenthalten.

76. Niels Hansen zu Kobinhovet

contra

die 8 nefning in Frosherde, Knutz Moritzen, Peter Tamsen zu Linnit mitt ihren mittverwandten von wegen zwei stucke wisch, so ihme abgeschworen und genommen, seines erachtens wieder brieff und siegel geschehen.

77. Idem

contra

alle die einwohner und grande in Kiobinghovet von wegen alle die wischen, so sie von alters in den holtzungen, woruff brieve und siegel uffgerichtt, und das sie mit brieve und siegell im gerichte erscheinen.

78. Niels Terkelsen zu Hugem

contra

Christen Nielsen zu Ripen von wegen ein niederfellig brieff, so er zu Wiborch landtsding genommen.

79. De achtenefningen der stadt Haderblebenn anno ste. 77 gewesen

contra

Neelß Tomsen tho Haderbleben als volmechtigen Josue von Qualen vonn wegen etzlicher zuspruche vonn Dorothea Knutsen seligern erben, und das er mit seiner volmacht in gericht khomen soll.

80. Niels Hansenn in Kobingho

- contra
- Bernhart Iversen sambt die gantze dorfschaft zu Kobinghovet wegenn funf fuder hew, als die achte nefningen in Froßherde gedachten Bernhart Iversenn zu und clegern mit unrechte abgeschworen habenn sollenn.
81. Tomaß Sorensen in Woyenß
- contra
- 8 ranßnefning in Gramherde als Hans Matzen in Mauxtorp, Trolß Jensen in Studing et consortes, daß sie clegern mit unrecht ran neulicher tagé mit unrecht überschworen haben sollen.
82. Neelß Mickelsenn
- contra
- Jeorgen Jessen und Peter Petersenn tho Arelt und Ludick Togersen und Peter Hansen tho Husem ohre warheit tho bekennenn vor F.G.
83. Neels Hansenn in Kobingho
- contra
- die acht nefningen in Frosherde als Knudt Moritzenn und Peter Tomsenn sambt den andern ihren mitverwanten von wegenn daß sie clegern funf foder hew abe unnd Bernhart Iversenn mit unrechte zugeschworenn haben sollen.
84. Peter Petersen zu Heurup
- contra
- die acht nefningenn in Ranxtorpherde alß Peter Hansenn und Hanß Christensen et consortes, daß sie ihme vor 4 jahrenn mit unrecht ein mordt überschworenn haben sollenn.
85. Peter Petersenn zu Heurup
- contra
- die sandtmenne in Ranxtorpherde, alß Jesper Kallesen zu Aggerschow, Hans Christensen in Heurup et consortes, das sie ihme vor 4 jarenn ein mordt mit unrecht überschworenn haben sollen.
86. Jep Jennsen inn Sunder Balli Dirniß
- contra
- Peter Hansenn doselbst vonn wegen das er etzlich

bundengudt, alß drei acker und drey fuder hew mehr
alß cleger zu gebrauchenn, und gleichwill beklagter
der uberigheit jarlich von seinem grossen nicht so
viell alß cleger von seinem geringenn gibt, dessenn
ihme bedeuht unrecht zu sein mit beger, daß
beklagter sein beweiß in gericht furbringen muge.

87. Tomaß Martensen in Reißbui

contra

Soren Willemsen, Tomaß Bennitzen, Mickel Willemsen,
Thomaß Nissen doselbst zu Reißbui von wegen ein
stuck wisch, daß sie clegern abgenhommen, niehmalß
zuvorn gehabt und sie itzt in gebrauchunge.

88. Anderß Jensen inn Aller

contra

Knudt Laursenn und Lawe Knutzenn wegen ein otting
erde, so sie vonn den seinenn inn gebrauchunge, das
sie mit ihrenn briefenn und beweiß darauf lautend
inn gerichte erscheinen mugenn.

89. Gerdt Bussche, burger zu Hadersleben,

contra

jungfer Catharina Rantzowenn sambt ihre vormunden
von wegen etzlicher schulde von vergangenen jare
herrurende.

90. Niß Terckelsen in Hugum

contra

Christen Nielsen zu Ripen mit beger, daß er denn
brief, darin er durch die bunden zu Husem vor
Wiborch landßdinge unterschworen ist, in gericht
bringen muge.

91. Peter Paulsenn, burger zu Haderslebenn,

contra

Soverin Ydesen in Halck und Matz Voedt zu Beirholm
belangende uf 24 jahr von 18 margk heubtstul ufge-
schlagene rente nach ausweisung habender brief und
seigell.

92. Soverin Jurgensen zu Gabell

contra

Jennß Holdensenn unnd 12 kirchneffing in Nustrup
carspell wegen seiner unkost, als ihme ihrer fel-

lunge halb ufgelauffen.

93. Idem

contra

12 menne als Jurgen Jepsen zu Kolschnap und Laurs Hansen zu Beck et consortes wegenn eines carspellwindeß, so sie Detlof Marquartsen gegeben, wordurch cleger in schade kommen sein solle.

94. Matz Gregersen zu Lunding

contra

15 menner in Mauxstorff, alß Uloff in Pampol, lill Peter Laursenn, Laß Laursenn sambt ihren mitverwanten wegen daß sie ihme einen gemeinen fohrt oder weg durch seinen toft, der zuvorn niehe gewesen, beschworen und besteinet haben.

95. Laß Matzenn zu Lintrup

contra

die ranßnefning in Kalslundtherde, alß Willatz Matzen inn Wimtrup, auch Hanß Jensenn in Tornum et consortes, das sie ihme ran seines bedunckens mit unrechte uberschworen habenn, ein stuck ellernholt belangende.

96. Idem

contra

Bartelt Petersenn in Gu(t)schnap, daß er ihme etzliche ehrenrurige worter im dinge ubersagt, dessenn er nicht zu beweisen habe.

97. Lawe Hansenn zu Festede

contra

Simon Jensen in Knurborch von wegenn eines older sandtmanßbrief, auch Jeß Tamsen zu Rodding vor wegen eineß nien sandtmanßbrief, lautende uf eir stuck erde, welchs cleger zugehörig sein solle.

98. Troulß Hansen, Peter Nelsen, Hanß Jurgensen, Mickell Hansen, alle zu Uldall

contra

die sandtmenne in Gramherde Laurß Jensen the Jartbro, Per Laursen in Ustrup et consortes umt eine stucke erde, dat se cleger von ohrem frier velde der kirchen zugesteinet haben sollen.

99. Idem

contra

6 menne in Gramherde, als Hans Knutzen in Rindt Twed, Jes Matzen in Schrustrup von wegenn, das sie Detloff Marquartsen ihnen zu nahe ein stuck erde zugewiesen habenn.

100. Peter Martensen zu Schoubui

contra

Peter Laursen und Peter Oluffsen zu Ustrup von wegen eines dingswinde und vorglikunge met Jens Hansen, so se weder briff und sigell uthgegeven, das sie erschienen vor gerichte mit dem dingswinde und all den briff und sigeln.

101. Simon Jurgensen

contra

Detlof von Bockwolden zu Gram wegen 12 daler von clegers mutter empfangen, darvor he clegers vatter zum freden verhelffen wolte, averst nicht gescheen, den ock dat gelt bethertho nicht wedder bekommen können.

102. Simon Jurgensen unnd Andreeß Persen in Tisit

contra

acht sandtmenne inn Gramherde, als Lorentz Jessen, Jens Holdensenn und Jep Hansen, belangende eines wegs halben, den sie von Ripen durch Jasper Laursen ghar getrieben, toch uberschworen.

103. Laurß Jessen tho Jartbro, Jenß Holdensenn tho Nustrup, Per Laursen zu Ustrup

contra

15 menner in Gramherde, alß Simon Jurgensenn, Anderß Persen tho Tisijt, Niß Bundi tho Lerth und Per Nielsen zu Uldal mit ihren verwanten, daß sie ihne mit unrechte toch uberschworen habenn, welchs sie vor gerichte genugsam bewisen willen.

104. Idem

contra

8 menne in Gramherde, alß Hanß Matzen tho Studing, Anderß Mickelsen zu Ustrup, Hanß Aßmussen zu Weibul sambt ihre verwanten von wegen daß sie gegen clegern bedunckens unrechte tuchnisse zu

dinge gesprochen haben sollen.

105. Hanß Jensen zu Hadersleben, Peter Petersen zu Boiem und Jeß Matzen zu Brorßbuij
contra
Jep Voedtknecht von wegen seineß hofs, darauf er jetzt wohnt, und daß clegere gerne wissen mochten, mit was gerechtigkeit er darzu kommen, auch sechs menne als Jeß Persen in Gammelhaderßleben und Jep Fincke doselbst mit ihren verwanten von wegen daß sie 23 fake houses zu geringe wardiret haben.
106. Gregerß Hansen, Peter Nelsen, Jens Matzen, Hanß Stauensen, Raßmuß Hansen, Hanß Jurgensen, Nelß Mickelsenn, zu Erestede alle wohnende,
contra
Moritz von Allefelden tho Rade von wegenn daß er clegernn ihren gewontlichen kirchgang, darzu sie und ihre vorfahren von alterß berechtigt gewesen, verhyndert und denselben begraben und beschliessen lassen haben solle.
107. De inwohner tho Erløe, als Soren Nelsen, Jep Knutzen, Jurgen Clausen et consortes
contra
burgermeister und radt zu Haderslebenn von wegen daß sie einen ungewontlichen vohrweg durch ihr feldt gemacht, in deme ihre zeune niedergedrissen, die graben gefullet haben und also zu ihrem grossen schaden denselben taglichs uberfahren, da doch zuvor nuhr ein fueß gang und niehmalß dieser furweg gehalten worden sein sollen.
108. Magister Andreaß zu Lintrup
contra
Soverin Hansenn tho Lintrup von wegen eineß aelwerß, de he wedder Terckel Lundtß doem gebruket und nhun nicht wieder tho dinge mit rechte darmit vortfahren will.
109. Terckell Matzenn in Wimtrup
contra
8 sandtmenne in Kalslundtherde, alß Terckell Japsen in Krostrop, Esschell Nielsen in Lintrup et

consortes, wegen daß sie ihme vorm jar toch seines bedunckens mit unrechte uberschworen haben.

110. Moritz Podebusch zu Ripenn

contra

8 sandtmenne in Kalblundtherde als Essche Nielsen, Jorgen Nielsen et consortes von wegenn daß sie Hanß Jessenn, den clegern vogt, todt geschlagenn, verschienen sommer frei geschworen, dessen sie unrecht gethan haben sollen.

111. Idem

contra

15 menne in Kalslundtherde, alß Niel Pedersen tho Kierbolling, Knudt Jurgensen et consortes, daß sie Hanß Jessen, der clegern vogt, thodt geschlagen, mit unrechte vergangen sommer frei geschworen haben sollen.

112. Idem

contra

Peter Mickelsenn, Thomaß Jensen in Farup, Christenn Jessenn sambt den andern ihren mit-verwanten alß die vor dinge Hanß Jessenn wegen seines begangen todtschlags an clegers gewesen knecht mit unrecht frey getuget, dessen clegers bedunckens unrecht sein solle.

113. Jurgenn Hinrichsenn zu Lugem Closter

contra

funfsehen menne tho Luhgem birgk, alß Iver und Jeß tho Fourbui sambt ihre mitverwantenn, dat sie ihme uf Jurgen Frellesen furgestellten zeugenn und derselben aussage verschienen sommer uberschworen haben, auch Anderß Martensen, Hanß Ebsen, Jenß Owsen, das sie unrechte zeugnuß uber ihne zu dinge gethan.

114. Peter Matzenn in Gammel Hadersleben

contra

Jerre Jurgensen und 6 sunblude, alß Jurgen Jepsen, Busch Schumacher sambt ihre andere verwantenn auch Strome Jurgensen, stadtvogt, auch Mattias stattschreiber, erstlich Jerre Jurgensen, das er die 6 sunslude uf clegern ohne recht geesschet und

dan die sunslude, daß sie ohne recht mit unrechte
überzeugt habenn, und Strome Jurgensenn, daß er
clegern den dom, so er zwischen ihne und Stromen
bruder gesprochen, von Stromen nicht besiegelt
kreigen kunnen, und dan Mattias Johanniß, daß er
den dom vor gerichte muge bringenn.

115. Matz Nelsen in Dustorpherde tho Berndorp
contra

12 menne in Stepping carspell als Mickill Nielsen
tho Anderup, Knudt Nelsen daselbst et consortes
wegen ein stolstedt in Stepping kirche, davon sie
ihme abgekandt haben.

116. Georg Moete zu Grawgarde

contra

bürgermeister und radt zu Haderbleben und Andreaeß
Laursen von wegen erstlich Andreaß Laursen, daß er
auß seiner seirmargk, so cleger von F.G. in
brauchunge habe, alß Lanckerch und grote Ruchkarch
mit wagen und pferden etzlich holtz ausgefurt, und
dan den rath, daß sie, alß er uf gedachten
Laursenn nefning geesschet, sein hemmel und
zustandt gewesen sein.

117. George Moete zu Grawgarde

contra

der gemeinde zu Kiestrup Nergard unnd Brennera,
auch funfzehn mennem in Haderslebherde, als Jurg-
en Hansen, Jurgen Falsen, Jeb Michelsen und Peter
Michelsen et consortes, erstlich die gemeinde von
wegen das sie ihme sein moder pferde, fohlenn und
ander veh von dem felde, welchs ufgegeben gewesen,
genommen und abgeschutzt haben, daher er sie zu
dinge verfolgt, und doch dasselbige, was sich nach
lohe und landt rechte zu thunde gezimede, nicht
geleistet, und dan die 15 menne, alß cleger sie
daruf gefurdert, das sie den toch vonn sich
geschoben habenn.

118. Jeß Ebsen in Frosherde zu Brustrup

contra

Peter Holm, Peter Sorensen, Niß Paulsen, Christen
Paulsen, Niß Hansen, Jurgen Jensen wegen einer
tuchnisse, so cleger uber Bertholt zu Gutschnap

nach Anderß Paisen munde gedan, welcher zeugnus
ihne auch bekant sein soll, das sie dieselben vor
gericht bringen mugen, wes sie auch von Anders
Paisen gehoret.

119. Christen Jepsen, Iver Jensen, Laurens Jensen und
Jep Iversen tho Suder Balli Dirniß

contra

Wulf Nielsen, Niß Oluffssen, Hanß Persen, Jep
Jensen, Peter Schmidt, Iver Lassen darsulvest tho
Sunder Balli Dirniß von wegen etzlicher gresing uf
Derniß hovet, deren beklagte mehr alß sie sich
zueignen wolle.

120. Jeß Raven tho Wilstrup und Soverin Raven tho
Grudeebul als kirchschworen zu Wilstrup von wegen
Sara Jurgens zu Haderbleben

contra

Tonniß Rantzowen tho Wilstrup von wegen daß er und
seine dienere gedachten kirchen gleichs andere
derselben zugehörige zu bawlichenn vorfellen und
andern zulagen nicht vorstrecken wollen, da sie
doch derselben gerechtigkeit alß zur predigen gehn
und in andern vorfellen, auch kranckheitenn, mit
zu geniessen haben.

121. Her Soverin tho Schotburch kirche in Froßherde

contra

Niß Knutzen tho Schotborch vonn wegen, dieweil er
seine dochter ehelichet habe und dieselbe nicht
also zu behalten vermeinet, daß cleger gerne
wissen muchte, weß ursache ehr darzu habe.

122. Iver Andersen zu Kolstrup

contra

Per Matzen zu Mauxstrup von wegen daß er Anna
Hansendochter beschlaffen und echtschaft gelobt
haben solle, deß er nicht halten wolle.

123. Hanß Christensen

contra

Melchior Rantzowen zu Tagschow wegenn 100 mr.
manbote, darfur he fur seinen diener Hanß Ebsen
gelobt, und cleger bißher nichtß bekommen können.

124. Iver Andersen zu Kolstrup in Dusturpherde
contra
m. Heinrich Dinggreven, probst, von wegen ein
doem, den er zwischen Peer Matzen und Anna
Hansendochter clegers bedunckens mit unrechte
abgesprochen haben solle belangende, daß gedachter
Peter Matzen Anna Hansendochter beschlaffen und
ihr in deme eheliche beiwohnung zugesagt.
125. Christen Balbierer zu Ripen
contra
Laurenß Jepsenn in Gammelhader(sleben) wegen etz-
licher geltschulde nach außweisung habender
hantschrift herkommende von einem schaden, den-
selben ihne cleger geheilet habe, darumb er ihne
auch zu Ripen beklagt und clegern die schulde
zuerkandt, aber gleichwol zu bezalung derselben
nicht kommen können.
126. Matz Jepsen
contra
die santleutte in Widingherde als Schwen Persen,
Trouls Nißsen und ihren mittverwanthen von wegen
eines steins, den sie bei Ulmuhle gesetzt haben.
127. Peter Hansenn in Gramherde tho Sunder Ballidirniß
contra
Iver Lassen und Jep Jensen, von denen cleger
gestevet und begert, daß sie sollen alle ihre
ihnhabende brief und siegel in derselben sache mit
vor gerichte bringen sollen.
128. Soren Jensen und Niß Jepsen zu Langkier
contra
die gantze gemeinheit in Sunder und Norbui
Mastrup von wegen etzliche hove, so sie ihnen
wieder recht zulegen wollen.
129. Sara, mester Jurgens zu Haderßlebenn,
contra
Andreaß Laursen daselbst belangende daß gudt zu
Söse und seiner darauf habenden brieff und siegell.
130. Christen Nielsen mitt seine consorten den 15
männer zu Hurup

contra

die doemsmenner und wirdesmenner in Ranxtropherde, das sie ihnen ihres ermessens mit unrecht gewonnen und unterschworen von wegen des weibes, die zeuberei halben berichtigt gewesen.

131. Jepe Hansenn und Jep Jepsenn und andere ihre mitverwante alß die gantze gemeinde tho Ostergasse

contra

Tonnieß Rantzowen zu Wilstrup wegenn 6 ortig erde, so er in F.G. einmargk Broestrop verfestet, clegern angeben nach, haben solle mit beger, das ehr mit seinen darauf habenden ankunftsbriefen in gerichte kommen muge.

132. Moritz von Alefelde

contra

Per Laursen, Willatz Nielsen zu Mastrup, Jurgen Erichsen, Thomas Ebsen tho Stendit, Christen Petersen, Niels Clausen zu Astrup, Christen Nugart, Niß Jensen zu Fellum, Erich Hundewath, Nils Bennitsen zu Wonsbek, Michel Schroder zu Oerbui und Hans Frielundt von wegen das sie seinen man Hans Nielsen sein kirchstette in Moltrup kirche mitt un(r)echt afferkandt haben, dar er und seine vorfahren von alten jahren gestanden haben.

133. Soren Iversen zu Felstrup

contra

Ebbe Persen zu Oedis sambt seine mittverwanthen, das sie ihme unrecht gethan und uber F.G. bevehlich gethan.

134. Christen Moltissen

contra

Thomas Hansen, vogten in Gramherde, das er etzliche leutte, die zweimahll verwunnen und verdelt worden und aber zum dritten mahll sie zu verdelen sich nicht undernehmen wollen, sondern solches von sich verweist.

135. Christen Moltissen

contra

Detleff Marquartsen zu Kolschnap, das er 12 eger geeschet wieder vorbott uff ein tofft.(a)

(a) I marginen: full :/: esche.

136. Christen Moltissen

contra
Andres Lousen zu Stepping, das er als ein
underschworen man 12 eger verfolget umb ein tofft
zu Horup, so in 4 part wieder recht geschworen.

137. Idem

contra
12 eger also Anders Jessen zu Hiartbro und Matz
Magnussen ibidem mit ihren mittgesellen, das sie
ein tofft in 4 deel wieder low und landtrecht
geschifftet und der kirche Stepping zuerkandt.

138. Idem

contra
Per Hansen zu Horup, das er die eger zugestattet
den tofft seines ermessens mitt unrecht zu
schiften und clegern ab, der kirchen Stepping aber
zu zuerkennen.

139. Jens Laursen

contra
Jens Persen zu Camptrup wegen etzlich geldes also
ein daler, so er die jeden also 20 jahren jehrlich
hette abkurtzen sollen und solchs nicht geschehen.

140. Niß Ericksenn

contra
die nefning in Haderßlebherde alß Matz in Salkier,
Jep Scheck, Andreaß in Gammelbuker sambt ihre
mitverwanten, daß sie seinen knecht dornhawenß
halb toch überschworen seineß bedunckenß mit
unrechte, wile se ihne nach lohe und recht nicht
dingstevent.

141. Christen Nelsen zu Ripenn

contra
fraw Catharina seligern Arnold Pegan nachgelaßne
witwe von wegen seineß bruderß hoff, Rahe genant,
daruf sie wohnt, unnd er inn pfande hat, mit waß
gerechtigkeit sie denselben besitzt.(a)
(a) I marginen: Diese sache ist biß negsten
rechtstag des clegers sachen unverfenglich

eingestellet uff F.G. bevehll.

142. Jurgen Hansen in GammelhaderBleb

contra

Sara Jurgens wegen 200 mark schult, so er ihr gelent und diselben nicht wider bekhommen khan.

143. Moritz Podebusch

contra

Jens Hansen, Inge Jensdochter und Anna Matzdochter zu Fardrup, dat sie ein zeugnus ausgegeben uff sehligen Soren Persen entleibunge.

144. Idem

contra

die 15 menner in Calslundtherde, dat sie Severin Jeßen, Jens Hansen, Inge Jensdochter und Anna Matzdochter fur araa quitt geschworen.

145. Idem

contra

die 8 santleutte in Calslundtherde, das sie Hans Jessen wegen des begangenen tothschlags mitt Soren Persen zur besserunge geschworen.

146. Simen Simensen, schroder,

contra

Niels Clausens erben als Ingburg Nielses mit ihren mittverwanten, das Christen Nugard und Per Hansen und sein sohn ein dingswind uber ihne genommen und selbst gezeuget haben uff 9 thaler lautend, woruber sein gutter als oxsen und allerhandt hausgerath wegk kommen.

147. Laurs Persen zu Heils

contra

Soren Erichsen und Erich Jespersen von wegen etzlich erde, woruff sie Soren Erichsens brieff und hevet lautend, welcher gestalt die von Heils etzlich ausgeradet landt geschiffet, und dan noch ein ander brieff gleicher gestalt uff solch erde sich referirende, und dann furter, das Soren Jerichsen und alle seine mittverwanten ihre wissenschafft gerichtlich alhier aussagen und im erscheinen.

148. Laurß Persenn zu Heilß

stefenet

Niß Schwensenn, Hanß Andersen, Matz Togsen, Jeß Martensen, Knudt Iversen, Clauß Paulsenn, Jeß Simensenn, Niß Kielsen, Hanß Laursenn, Peter Nelsen, Nickel Kelsen, Niß Nelsen, alle zu Heilß, Christen Nelsen und Esschel Nelsenn zu Stenderup. Bittet cleger, daß sie ihre wissenschaft in gerichte sagen sollen umme ein stuck erde, Helbegk genhomet, wehme dasselbige zugehoren mag.

149. Laurß Persenn

contra

Soren Erichssen und Erich Jespersen von wegen Soren Erichssen umme seines vaterß hevetbrief und Erich Jespersen umme einen brief, welcker vermeldet, wie die caspelleute zu Heilß daß brackerde zu Heilß gedeilet habenn.

150. Nels Persen

contra

Nels Michelsen zu Haverwath wegen einer wische, den cleger ihme eingenommen haben soll, auch sonst anderer sachen halber.

151. Hannß Lassen in Kiestrup

contra

Niß Hansen in Norder Mastrup von wegen daß cleger vor beklagten von ein stuck erde, so cleger ihme verkauft, die jarlich pflicht bezalen muß.

Øverst på fol. 15r udstreget: Jesper hotfilter zu.
Øverst på fol. 24r udstreget: Jeß Jespersen inn Gramherde zu Wullebui Molbui.

På et løst blad uden sidetal er opført stævning fra Moritz Podebusk til herredsfogeden og gårdmændene i Nørre Rangstrup herred. Bladet er defekt. Der kan læses:

"Moritz Podebusch contra ...ntzsen, vogdten und denn egermenn in Nord Ranx...herde, das sie wieder low und recht in seinem ab... endt ein toch uff Stendrup marck, dardurch cleger merck.. ich soll verkurtzt sein, gethan haben sollen. Actum Hansb: den 22. julii anno 80".

AMTSSACHEN

Fol. 8v

Dirich von Lantzberg, befelichaber der embter
Haderbleben und Dorningen

contra

Matz Tugsen, Soren Nissen zu Spandit mit ihren
consorten, dat sie nach landtrecht uff Niels
Hansen zu Warming verfolget wehren und keinen
toch haben thuen wollen.

Idem

contra

15 menner, die Peter Nielsen zu Brons quit
geschworen fur kerkenfrede.

Idem

contra

15 menner in Widingherde, die Peter Muller fur
kirkenfriede gefriet.

Idem

contra

die santleutte in Widingherde als Troulß Nißen
und Sibrik Jensen mit ihren mittverwanten von
wegen Andreß Nielsen, der wegen eines todt-
schlages zu friede erkent worden.

Idem

contra

Christen Nielsen zu Woder, dat er in ein
vofftein mans toch gewesen uber Bartelt Suder
und uff einen tag beid(e) ab und zu geschworen.

Fol. 9r

Idem

contra

Willatz Nielsen zu Mastrup und 15 menner, als
Lau Tusen und Hinrich Lassen zu Hurup mit

ihren mittgesellen, das sie Jep Nielsen weger
Willatz Nielsens clage zu ding geschehen quitt
geschworen.

Idem

contra

die 15 menner in Haderschleberde, als Peter
Bug, Hans Knutzen und ihre mittverwandten, das
sie Elsebe Anderstochter fur kirchenfriede
gefreiet.

Idem

contra

die acht nefning in Hadersschleberde des
vergangenen 77 jahrs wegen Jurgen Matzen zu
Moltrup, der uff F.G. kornboden gefunden und
gefriet worden.

FROSHERDE

Idem

contra

NiB Andersen zu Harrebuj und Bennidt Jonsen zu
Kobinghovet, nefningen, mit ihren mitverwandten
wegen Hans Jensen zu Tornum, den sie vor
etzlich korn, so er verlauffener zeitt von
Simen Jensens acker bekommen, quitt geschworen.

Fol. 9v

Idem

contra

8 nefning, als Knudt Moritzen und NiB Andersen,
wegen Jurgen Jensen, Michel Lassen, Peter
Michelsen und Jurgen Schnitker, die sie fur ein
böken und ein eschen, so in F.G. einmarck,
Jeckholt, gehawen, quitt geschworen.

GALSLUNDTHERDE

Idem

contra

8 neffning, als Willlatz Matzen zu Wimptrup, Paul Jensen zu Hiortlundt, wegen Terckel Matzen und Hans Andersen ibidem, die sie fur ein eke, so in Kroxtorff holtz gehawen, quitt. geschworen.

Idem

contra

15 menner, als Claus Jepsen und Christen Eisen zu Hierting mitt ihren mittverwanten wegen Terckel Matzen, den sie fur falsch gefreiet.

Fol. 10r

Idem

contra

15 menner als Jep Lassen und Peter Aleng wegen Hans Andersen, den sie fur falsch gefreiet.

Idem

contra

den 12 herdesbunden und grundtegern von wegen, das sie uff eine alte muhlenstouwunge in Flatzaa vermeug eines alten lachevets schweren sollen, und sie alleine zwene steine darhin gesetzt und daruff sie zugeeschet seindt geworden, nicht geschworen haben.

idem

contra

Hans Willlatzen zu Studing, neffning, und seine mittgesellen, dat sie wieder der andern nefning toch Laui Clausen zu Gammel Laigard quit geschworen.

(fol. 10v - 11v ubeskrevne)

FORTEGNEELSE EFTER RETSPROTOKOLLERNE FRA 1578 OVER
KOMMISSIONSSAGER. (Med skriverhånd).

Ex protocollo d.cancellarii

Verzeichnus aller sachen, die uff besichtigung gericht
sind sein.

A. 8. martii Andres Windt zu Hiorttlundt contra m.
Thomas Canuti.

8. martii Niels Hansen(a) Khon. Mayt. diener zu
Hiorttwath contra Andreas Sorensen.
Besichtigung soll furgenommen werden den
9. julii zukunfftig.

(a) Fejlagtigt for Jensen, se dom 4 af
samme dato.

8. martii (b) Der vogt soll in sachen Severin
Christensen et consortes contra Willatz
Matzen zum furderlichsten unparteische
sunsleutte darzu eschen in beiwesen des
ambtschreibers, woruf F.G. bericht
eingebracht werden soll.(b)
b-b. Er overstreget.

10. martii In sachen Hans Persen zu Festede contra
Matz Bennedsen. F.G. wollen es
besichtigen lassen und dan einer
bescheidt geben.

10. martii (c) Jon Matzen zu Festede contra Per
Hansen, soll der vogdt das suhn daruff
zufurdern.(c)

(c) Er overstreget.

B. 10. martii Matz Jepsen zu Ulmuh(1)e contra 8
santmenne in Widingherde, soll nach Jo-
hannes besichtiget unnd etzliche rethe
darzu verordnet und daruff bescheidt ge-
geben werden.

C. 11. martii Detleff von Bockwolt contra die santleutte in Gramherde, in dieser sachen soll verordnung geschehen zur besichtigung, wan die rethen zu den irrungen mitt Ripen verordnet werden.(a)

(a) I marginen: Ist die irrung zwischen Akier und Nubell.

D. 12. martii Fraw contra die zu Ostergassi. F.G. wollen diese unterschiedliche sache uff verordnungen etzlicher commissarien unterfenglicher weise eingestellet sein und zu furderlicher gelegenheit darauf die commission richten lassen.

E. 13. martii Christen Munck und Melcher Rantzow contra die santleutte in Gramherde, soll besichtigung furgenommen werden uff den 3. junii zukunfftigen des morgens zeitlich.

14. martii Moritz von Alefelt contra Jens Erichsen und 15 menner, sollen commissarien ungefehrlich nach Johannis, wen die besichtigung zu Hiorttwath, auch des aalwers mitt Detleff v Bock: geschicht, darzu verordnet werden. Moritz soll 8 tag vor pfingsten die seinen in der cantzlej nahmkundig machen, alsdan die leutte die ihrigen auch zunennen, woruff ihnen commisiones mittzuteilen, uff der 12 egerman toch des kirchen weges halber in Moritzen emarck.(b)

Nota das umb dieser zeitt auch die besichtigung der irrigen wischen zwuschen F.G. leutten und der frawen zu Solwig geschehen soll.

(b) I marginen herudfor med Oelgardts hând: Ferner bescheidt, soll in 4 wochen 4 vom adell ernennen, darauff soll ime ein commission werden mitgeteilet, glaiichßfals auch F.G. zcu thunde. Actum dominica exaudi. Fodnote: Item Benedicts Petersen contra Hacken, irrungen zu be-

sichtigen (med Oelgardts hånd).

EX PROTOCOLLO D. BAVARI

- A. 8. martii Andres Winth zu Hiortlundt contra her Hans Persen ibidem et m. Thomas. F.G. werden zu ehister gelegenheit verordnung thuen die streuttige wische zu besichtigen.
- B. Matz Jepsen zu Ullmuhle contra die 8 santleutte, F.G. wollen ettwå umb Johannis verordnung thuen, die gelegenheit zu besichtigen.
- C. Detleff von Bockwolde contra die santleute in Gramherde, wollen F.G. zu notwendiger besichtigung etzliche rethe verordnen.
- D. 12. martii Erich Lange contra Niß Andersen und andere mehr, in dieser sachen seindt zu commissarien F.G. wegen verordnet B.v.-Al., Johan von der Wisch, Hans Rantzow und H. von Kersenbruch. Erich Lange hatt furgeschlagen Hans Johansen zu Drendrup, Magnus Kaas, Benedicts Rantzow zu Grosen Tundern und Ludwig Nilsen.
- E. Moritz von Alefelt contra Jens Erichsen und andere mehr die egermenner belangen, derwegen sollen commissarien verordnet werden, die gelegenheit zu besichtigen, ob recht oder unrecht geschenen.

Nota mit Benedictus Petersen und Hacken auch besichtigung furzcunemen, vorabscheidet kan geschehen, wan die irrungen mit Melcher Rantzow besichtigt wirdt. (Med Oelgardts hånd.)

Vedlagt denne fortegnelse:
Oelgardt har på en seddel optegnet fra 8. marts de to første sager, fra 11. marts Ditlev v. Buchwalds sag med

sandemændene, fra 12. marts sagen mellem Solvig og Ø.-Gasse; endvidere at der skal foretages besigtigelse i Vesterlindet i sagen mellem D.v. Buchwald og Nis Jørgensen (se dom nr. 59 af 1576 3/11 med anm., denne sag har været behandlet i kancelliet i tiden mellem retsdagene 1576-1578).

På et halvt folioark er der med skriverhånd gjort optegnelse om sagen mellem Erik Lange til Solvig på hans to fæstere i Åveds vegne og hertugens folk i Ø.-Gasse. Her er anført som Erik Langes ridemænd: Mogens Kaas til Brønøre, Hans Johansen til Drenderup, Henrik Ahlefeldt til Tyrstrupgård, Daniel Rantzau til Søgård. - Bagpå er med Georg Beyers hånd anført, at hertugen for sit vedkommende har "deputeret" Benedikt Ahlefeldt, amtmand i Tønder, Peter Rantzau, Jørgen Moet og Hans Johansen til Fobeslet.

14. marts A) Mortiz v. Ahlefeldt til Bjerningrød (Bjerning s.) mod herredsfoged Jens Erichsen.

Sagsøgerens klage over sagsøgtes krav om, at de 15 mænd skulle afsige kendelse vedrørende kirkevejen til Bjerning kirke.

Stævning nr. 12. 13.

Oelgardt, fol. 56 r: Sagsøgeren havde forfald, fordi han var i hertugens tjeneste. Når han alligevel er blevet dømt, er det imod lovens 2. bog, kap. 50, "at lovligt forfald er en undskyldning".(a) Der er taget karle fra fremmede steder (dvs. ikke fra herredet). Dette vil fogeden ikke indrømme, idet han refererer til deres eget tingsvidne. De folk, der var tilkaldt, hørte

alle under tinget. Sagsøgerens forfald var ikke bevist. Besked: Fogeden skal ikke fældes. Der skal i tiden efter Sct. Hansdag, når besigtigelsen i Hjortvad (Kalvslund s.) og af ålegården hørende til sagen med Ditlev Buchwald skal finde sted, forordnes kommissarier til besigtigelse af kirkevejen. Sagsøgeren skal otte dage før pinse til kancelliet opgive navnene på dem, han for sin part vil forordne, hvorpå modparten skal gøre ligeså. I henhold til landretsordningen vil der derefter blive meddelt kommission til parterne vedrørende de 12 gårdmænds kendelse om kirkevejen i sagsøgerens enemærk.

(a) Vel Jyske lov I, 50 tilligemed Knud Mikkelsens Bemærkninger (se Danmarks gl. Landskabslove IV, 66).

Beyer, fol. 39 v. Ahlefeldt imod herredsfoged Jens Erichsen, fordi denne ikke ville anerkende, at han ved Hans Johansen (Lindenow) havde meddelt sit forfald og gjort en undskyldning, men havde ladet de 12 ejermænd indsværge kirkevejen. Herredsfogeden berettede, at den 3. fylling var gået, hvorfor sagen ikke kunne opsættes. At sagsøgeren havde forfald ved tjeneste for hertugen var ikke bevist. Besked: Punktet vedrørende herredsfogeden skal stilles i bero. Hvad gårdmændene angår, skal der forordnes kommissarier til at besigtige, hvorvidt de har gjort ret eller ikke.(b)

(b) Jfr. supplik af 1578 ca. 14/3 fra kirkeværgerne og sognefolket i Bjerning til hertugen, (Hansborgark. B. 23 II). Kirkevejen, der gik gennem Moritz v. Ahlefeldts enemærke, var blevet spærret, fordi M.v. Ahlefeldt havde ladet enemærket indgrøfte. På retsdagen har hertugen tilstået M.v. Ahlefeldt, at der

i henhold til landretsordningen skulle blive udnævnt kommissarier til at besigtige den af gårdmændene indsvorne og indstenede kirkevej og afsige kendelse i sagen. S.å. 31. maj udstedte hertugen derpå en kommission, hvorved det blev pålagt - idet disses navne var opgivet af begge parter - Benedict Ahlefeldt, amtmand i Tønder, Johan v.d.Wisch til Olpenæs, Jørgen Moet, Henrik v. Kerssenbruch, Christoffer Munk, Detlev Buchwald til Gram, Benedict Rantzau, amtmand i Møgeltønder, og Erik Lange til Solvig den 7. juli at give møde i Bjerning (Reg. C, 42 r). Resultatet af kommissariernes undersøgelse kendes fra en med Oelgardts hånd skrevet optegnelse i det hansborgske kancelli, dateret 15. juli, hvilken indeholdt, at den gamle kirkevej i enemærket igen skulle åbnes. (Optegnelsen ligger som bilag til ovennævnte supplik.)

(B) Severin Judt): Ytzen (til frigården Langmose i Halk s.) mod kansler dr. Hieronimus Oelgardt.

3 ørtug korn, som sagsøgte årligt får af en gård i Hejsager, (Halk s.) tilhørende sagsøgeren.

Stævning. nr. 384/1576.

Beyer, fol. 36 r: Efter sagsøgerens angivelse forholder det sig således, at degnen ved Vor Frue kirke i Haderslev havde lånt fruén, (a) som boede på denne gård, 100 mark haderslevsk. Severin Ytzens fader (b) gik i borgen for denne sum, og som underpant forskrev han sig til 3 ørtug korn af gården. Pantessummen blev udlagt af domherre Johan Humborch, hvorefter denne fik de 3 ørtug korn, så længe han levede. Derefter blev Jeronimus Boldigk forlenet hermed, efter

dennes død fik kansleren H. Oelgardt forleningen.(c) Sagsøgeren tilbyder indløsning og begærer at få gården tilbage. Således som hertugen har forefundet sagen, har en forandring ikke fundet sted, men der gives den besked, at hertugen vil lade eftersøge kapitlets breve, om der deri kan findes noget, der kan give underretning om sagen. Han vil derefter på sagsøgerens videre anmodning give en nådig besked.

(a) Formentlig Sofie Emmiksen, der antagelig har været gift med Henrik Ytzen til Langmose (Ed.Juhler: Slægten Emmiksen og Hejsagergårde, Sønderjysk Månedsskrift 21. årgang, 1945 s. 137 og H. Fangel: Slægten Emmiksen, Sønderjyske Årbøger 1972 s. 44).

(b) Hans Ytzen.

(c) 1574 17/4 fik H. Oelgardt forlening af hertugen på de fæstere og gårde, som hørte til den store domprebende og som hertugens afdøde sekretær H. Boldigk tidligere havde haft i forlening (Reg. B, 304 v).

(C) Peter Madsen i Gammel Haderslev mod 6 synsmænd.

Stævning nr. 114.

Oelgardt, fol. 50 v: Sagsøgte har ikke været til stede.

(D) Laue Tusen (Tuisen) i Hyrup (Øsby s.) mod Peter Jørgensen i Flovt (Øsby s.) og Jes Lassen i Hoptrup (Tonnes Rantzaus foged). En ager på Flovt mark. Sagsøgte Peter Jørgensen ville ikke gøre sin lovhævd på denne ager, hvilken han heller ikke ville anerkende for sin egen.

Stævning nr. 158/1576.

Beyer, fol. 36 v: Besked: To råder skal sendes til Thonius Rantzau, hvilke skal afkræve forklaring af ham, hvorfor han ikke vil svare hertugens undersåtter, der står til rette for hertugen, i dennes ret, og hvorfor han ikke vil efterkomme domme, der er afsagt i underretten, hvilket andre adelige gør. Da han til sit bedste bruger retten på tinge, skal han især forklare, hvorfor han ikke igen eller selv vil stå til rette.

(E) Mads Gregersen i Lunding (Starup s.) mod bylavet sammesteds.
Sagsøgeren har ikke 3 fulde otting.

Stævning nr. 395 a/1576.

Oelgardt, fol. 51 r: Sagen henvises til tinget, hvor fogeden skal pådømme den.

Supplement

Regester og transskription
ved Ove Clausen.

Normaliseringsangivelserne i
forordet er søgt overholdt.

Tønder 1546, 8. september.

Attest til Godske Rantzau om kirketiende.

Godske Rantzau har i et år givet afkald på sin kirke-
tiende i Haderslev og Tørning len til fordel for her-
tugen og får løfte om, at det ikke skal ske tiere.

A, fol. 95 r.

Schinn Gotzick Rantzouwen von wegen des karkenn
tegedenn.

Wy Johans etc. bekennen hirmith vor idermenniglichchen:
Nadem de ernvheste unnd erbar unnse radt und lewe ge-
truwe Gotzick Rantzow unns tho gnedig wyllen unnd ge-
fallen ock tho nottorfft unser huser den karkenteheden,
he van synen luden in Haderschleve und Doringen lehen
hebben schole, dye jar underdeniglich nagegewen, des wy
ihme derwegen dankbar synn unnd wyllen solches wedder-
umme jegenn ihme in allenn gnaden erkennenn, so wyllen
wy uns solckes derhalven, dat ith nu henfurder nicht
mer gescheen und nicht eyn gewonheit daruth komen scho-
le, hirmede vorpflichten hebben, wo wy danne in chrafft
und macht desses unnes breves dohn, inn orkundt meth
unsem singnett vorsegelth. Datum up unsem slothe Lutken
Tundernn mydweken nach Egidii anno etc. 46.

Nordstrand 1547, 28. april.

"Tovbrev" til Pelworm sogn.

Kirken og kirkegodset der.

Hertugen overlader kirken i Pelworm sogn og alt
dens tilliggende til sognet for 1000 mark lybsk. Dette
kirkegods må alene anvendes til præstens betaling.

Fol. 51 v.

Tovbreff dem kaspell tho Pilworm gewen awer de
kercke darsulwest.

Wy Johans etc. bekennen vor uns, unse erwen undt
sunst vor allermenne: Nademe unns de kergke Pilwohrm in

unsem lande Northstrandt bolegen met alle erer in und thobehorunghe thovorligende bykumpt, dat wy unsenn lewen getruwen underdanen undt inwanern unsers caspels Pilworm umme vele und flitiger vorbede willenn, ock darumme dat se gude predicantenn, so dat worth gades lutter unde reyne predigen, die hilligenn sacramente recht ministreren und reken mogen, holdenn scholenn, met alle der kergkenn in unde thobehorungke tho eynem ewigenn erfskope vor eyn dusent margk lubischen vorkofft hebben, wo wy danne chrafft dieses unses brewes dohn vorkopen gemeldten unsenn underdanen im karspell tho Pilworm erfflicken und eigen tho nutte undt behoff eres kerckheren tho gebruk undt dieseulwe kergke met alle erer in undt thobehorunge nientes buthen tho beschedenn, jedoch und also dat se vann solcker kercken guth uth nientes, eth synn vicarien memorienn, kalendegilden, renthen, acker wische, weyde, gresinge oder wes des sin moge, so tho dersulwenn kergken gehorig darvane vorsetten vorkopenn oder vorpandenn, sunder alleyne dersulwe alles tho nottrufft erer kergkendener und des geburendes hebben gebruken undt desulwen jerlicken darmede affleggenn, und wes awerich inn bewarunge by der kerckenn beholdenn scholenn alles ahne geferde. Inn orkunde met unsem furstlicken anhangenden secrete vorsegelth und gewen in unsem lande Northstrande donners-tags nach misericordias domini anno etc. 47.

Haderslev 1548, 28. februar.

Attest til beboerne i Vester Vedsted (Vester Vedsted s.) markskel mellem Vester Vedsted og Farup.

En nedsat besigtigelseskommission har trods anmodning om udsættelse fra to bortrejste parter (Erik Eriksen og Gabriel Gyldenstjerne) afsagt kendelse til fordel for Vedsted, hvilket attesteres beboerne der.

Fol. 82 r.

Schin den van Westede der schede twischen enen und dem dorpe Farderup belangen gegevenn.
Wy Johans etc. bekennen vor idermenniglichen de

dussen unsern breff sehen oder horen lesen, dat wy de erbaren unse lewe getruwen Johan Rewentlowe tho Gram, Moritz Emmeksen, Andres Johansenn, Hans Reichenbach Merten und Thimme Hackern twuschen Westede und Farderp de schede tho besichtigen und tho beriden vor ridemenne geordennet und in bevel gedahn, de vor uns berichtet, dat se dar gewesen, in meynunge demsulwen, wes wy enen bevolenn, nachekomen; also se awerst up de stede kamen, is her Erick Ericksen sin vagte erschienen und ange-thogen dat sin here her Erick und Cabriell Guldensterne nicht inwendich landes, sunder vorschickt weren, also dat se tho keinem schine unde bowyse, so sin here her Erick up solcke schede hadde kamen konde, beide bet tho sines heren thokumpst de sake berouwen tho laten. Dewyle se un densulwen irgen bewis nicht hedden van dem wedderparth gesehen, hadden se doch de scheid allenthalwen besichtigett und nicht der saken allenthalwen, wo eth darumme gelegen, enthinnen werden können, awerst doch sovele vormergkt wolden ock awerst vor kein recht afseggen, dat denen von Westede ein wennich un-recht geschege, darup de von Westede unsen schin bege-rett, denen wy enen hirmede uth gnaden thostellen laten in orkunde mit unserm furstlichen secret vorsegelt und gewen up unserm schlate Haderschlewen mitweck na Remi-niscere anno etc. 48.

Haderslev 1551, 23. april.

Attest til Nils og unge Christen Holdensen, hvis broder, Peter Holdensen, har solgt dem sin arve-part.

De tre brødre Peter, Nils og Christen Holdensen har samstemmende oplyst, at Nils og Christen Holdensen har afkøbt Peter Holdensen dennes del af den mødrene og fædrene arv, herunder andel af en selvejergård i Stenderup (Grarup s.), og der meddeles dem attest herpå.

Fol. 199

Nils und junge Cristern Holdensenn schein, datt Peter Holdenssenn sin anpartt bundensgudes tho

Stenderp liggende sampt alles, was he von siner moder gerwtt und noch nach absterbenn sines fadern erwen kan, vorkofft und vorlatenn.

Wy Johannis etc. bekennen vor jedermenniglichen so diesen unsern brieff sehenn oder horenn lessenn, datt vor uns hude dache erschenenn unse lewe getruwe underdan Peter Holdensen, nach dem eme unse ock lewe getruwenn underdannen Nils Holdennsenn, amptschreiber unnnes huses Luthkenn Tundern, unnd junge Christenn Hodensenn, sine bruder, alle sin erwe und guth, was eme vonn siner moder Catarina Holdensenn angeerwett unnd nach affsterwenn eres vadern Christenn Holdensenn eme noch erfflickenn anfallenn kann, affgekofft und betalett; gedachtenn sinnenn brudern solkes alles vor sick und sine erwen inn unser gegenwerdicheitt upgedragenn vorschottett, vorlattenn, also datt se mett solckenn bundenn gude up Haderslevenis tho Stendorp liggende sampt alle desselben thobehorunge liggende grunde farende hae bewegliche und unbewegliche guder nitches buttonn bescheidenn nach eres vadern dode sines erbtenn anparts halbenn vonn wegenn sinner muder und vater herurende ungehindertt siner erwen eres gefallenn darmede. Die wille danne solckes in unser gegenwerdicheitt geschenn, hebben uns gedachte Nils und junge Christenn Holdensenn pittlichenn ersucht, darup unseren schriftlichen schein medetthodeilenn, welchs wy uns danne nicht weigernn mogenn unnd hebbenn enen densulwen crafft und macht dieses unsers brives, die wile dattsulwe also inn unser gegenwardicheitt geschien, wy ock solckes vonn Peter Holdenssenn gehortt, medegedeilett. In urkunde met unnsERM furstlichenn secrete becrefftigett, vorsegelt und gebenn up unserm schlotte Haderschleve donnerstags nach Jubilate anno etc. 51.

Haderslev 1551 5. november.

Retsafsked til Christoffer Johansen (Lindenov) til Drenderup (Ødis s.) Østerby skov (Ødis s.)

Christoffer Johansen og nogle ligeledes adelige naboer (bl.a. Iver Krabbe) mener at have rettighed til Østerby skov og har anmodet hertugen om at unnlade at opkræve afgifter. Dette har hertugen afslået med henvisning til sine rettigheder i skoven, som føres til-

bage til Kong Hans'tid og er blevet bekræftet af alle følgende konger. Ansøgningen er imidlertid blevet gentaget og hertugens råder meddeler, at ansøgerne foreløbig kan beholde afgifterne. Den endelige afgørelse udskydes til hertugens hjemkomst.

Fol. 216 v.

Abscheit so Christoffer Johansen gebenn vonn wegen Osterbu holtz.

Nach Christi unnsers salichmachers geburth 1551 am sonnabenth nach Omniumm Sanctorum ist der erbar und veste Christoffer Johannsenn zu Drenderp vonn wegen seiner eigenn personne, Iver Krabbenn und anderer benachperten vom adell Osterbu holtz bolangenn bey meinem gnedeigen fursten und hern erscheinen und angetzeigt, wie er und dieselben vom adel so gerechtigkeit zu sollchem holtz zu habenn vermeinten, dieselbe innert dieses jares von Siverth Rantzouwenn gevestet und ime hantastunge und lobliche zusage gethann, ime solliche mastgelth uf seiner furdern zu entrichtenn und folgenn zu lassenn doch vorbehaltlichenn irer gerechtigkeit, und dieweil danne seiner furstlichen gnaden amptmann soliche mastgeld furderenn tehte, und sie doch sollichts auszugeben, weil sie in demselben holtz mith gerechtigkeit zu habenn vermeintenn, sich beschwereth fulethenn, hat er emsiglichen und underthenigklichenn gefurdert und gepethenn, das sein furstliche gnade sollichts mastgelth uf dysmall mochte nachgebenn, darauf ime mein gnediger furst und herre diesen bescheith gebenn lassen, sein furstliche gnade gestunde ime unde denn andern vom adell in sollichem holtze gar keine gerechtigkeit, in ansehunge dasselbe holtz von seinen furstlichen vorfarenn als koningk Hans, koningk Christiann der alter und koningk Friderich, seiner furstlichen gnaden her und vatter, auch diesem itzigenn koninge ane alle mitell tzu dem hause Haderschleben gepraucht wueste, demnach als das er innenn keine gerechtikeith, da sie keine hetten, selber machen muchten, solliche mastgelth keines weges nach zu gebenn mith gnediger anzeige irer zu sage nachsetzenn. Dieweill aber gedachter Christoff Johanssenn tzu biettenn nicht ablassen wollen und nochmals zum hefftigsten gefurderth und gepetenn, is seine furstliche gnade zu friedenn gewesen, das er

und die andern vonn adell sollich mastgelth, bis das seine furstliche gnade alhie dieser orthe widderumb ankommen und der selben rethe bei einander habenn wurden, bei sich behalten sollen, aber als dann widerumb dero halbenn anregunge thun und ire gerechtiketh antzeigenn. Alsdan will sich sein furstlich gnade in deme aller gnedigenn gepuer tzuertzeigenn wissenn. Es soller aber die vom adell nachmals in demselben geloffte, als sie Sieverde gethann, bestehenn pliebenn und so sein furstliche gnade als danne mith inen desselben mit vortragenn sollich mastgelth one alle weigerunge folgen lassen und ausgebenn. Gescheen am jare und tage wie obenn gemeldeth.

Haderslev 1552 31. marts.

Attest til folkene i Uge (Ugè s.)

Tørvegravning.

Hertugen har med Gregor v. Ahlefeldt mageskiftet to selvejergårde i Bjerndrup (Kliplev s.) mod ejendomme i Ravsted (Ravsted s.). Beboerne i Uge får attest på, at deres rettigheder til fri tørvegravning i Bjerndrup ikke berøres heraf.

Fol. 219 r.

Schin den luden tho Uke des torffgravens.

Wy Johans etc. bekennen nachdeme wi inn vorschienenn jaren met dem ernvestenn unnd erbarren unserm rath, diener und lieben getreuwen Gregorius vann Avelde zwei bunden tho Berndorp vobeutet und von ime hinwiderumb thor wedderlage twe lanstenn tho Rapstede bekomen dat wy uns damals, wile wi woll gewust datt unse lewen getruwen undersathen tho Uke darinne fry torffgravent gehabt, vorbealdenn hebbenn wo danne in sinem uns gegewenenn breve thoersehenn, dat 2 unsere underdanen tho Uke alle, so dar wonhafftich fry torffgravent inn solckennen beidenn bundenn tho Berndorp hebben und beholden scholen, dat ju unsen lewen getruwen underdanen tho Uke sick darna weten thorichten nicht wollen unangetoget laten sick und sinndt ju mit allem gnaden gewagen. Datum up unsem schlate Hader-

schleven donnerstags nach Letare anno etc. 52 under unsem furstlickhenn secrete.

Nordstrand 1556 20. juli.

Vidisse og bekræftelse til Vedder Boysen.

Fæstebrev på halligen Süderoog.

Vedder Boysen får som ansøgt vidisse og bekræftelse af sit fæstebrev på halligen Süderoog, da originalen er udsat for overlast under sørejser. Vedføjet en afskrift af fæstebrevet udstedt af stalleren i Nordstrand, Heinrich Hacke, 1552.

Fol. 328 v.

Vidimus und confirmation uff Vedder Boysenn uff die halligen die Suder Oich genannt. Actum im Northstrannde den 20. julii anno etc. 56.

Wy Johannis von gottes gnadenn etc. thun hirmit offentlich kunt unnd bekennen vor uns, unser erbenn und nachkomen, auch sunst jedermenniglicken, dat uns unser lieber getrewer Vedder Boysenn underthenich bericht, wie das er von dem erbarn unserm lieben getreuwen staller im Strande, Heinrick Hacken, die halligen buten dikes, die Suder Oich genannth, vor die gepurliche abgiff nachvolgender vrist gevestet also (bekenne ock Heinrick Hacke), unnd also aber solche veste brieff nur uf papir vorfertigt, und er ihe bisweilenn denselben uber wasser fuhren unnd zu seiner notturfft gebrauchenn, wordurch er vorsorglich vorletzt unnd an den buchstabenn schampffiret werdenn mochte, hat er uns underthenig ersuchen unnd pittenn lassenn, wir ihme so gnedig zuerscheinen, das er uff solchem besiegeltenn veste brieffe nicht alleine einen vidimus, sundern auch unser confirmation zuerlangen. Diweil wir danne gedachtem vestebrieff seines inhalts wie oben gemelt gesehen unnd nach der lenge vorlesen lassenn, gedachter unser staller auch ime die veste vor uns bekanth und zugestandenn, also haben wir ihme solchen gepetennen vidimus gnedig mitteilen wollenn, confirmiren und bestetigenn auch oben gedachten vestebrieff inn aller massen, wie derselbe in seinen inhaltungen von wortenn

zu wortenn meldenn und mit sich bringen thut und in craft ditz briefes sich desselben haben also zugebrauchenn unser oder der unsern ungehindert. In urkunde mit unserm furstlichen secrete vorsegelt. Actum etc.

Bekenne ick Hinrick Hacke, staller unnd amptman awer dem Northstrande, unnd do hirmede jedermenniglick kunth und tho wetennde, dat ick in minen und von wegen mines gnedigen fursten und hern hebbe dem ersamen Vedder Boysenn de halligenn buten dykes genommet de Suder Oych by kamende der kerkenn tho Pillworm vestet und vor de huer tho der hannt gedann, veste und tho der hanndt do, sodane halligenn de Suder Oich deme gemelten Vedder de tide sines lewendes alders eth sunder bewor tho hebende thogenetende und tho gebrukende idoch schall he denn olderluden, der kerkenn de jarliken hure tho rechter tidt sunder jenige insagt entrichten und vornogen und alle unplicht, so darup falt, holdenn und maken, ock de plicht, welcher myn gnediger furst unnd her siner furstlichen awericheit halwen darynne hefft deme bevelhaber des lanndes tho rechter tide unnd stede the entrichtennde idt schall ock gemelte Vedder up den see-rundt unnd wrackgutt so darup deme sande annkumt und von wedders halwen angedrewen trulich acht gewen unnd upwaren und nichts darvon siner vorsumenisse halwer wechdriwenn laten ock sunst keine untruwe daranne beweisenn odder so he ungetruwe oder vorsumelick hierynne gefundenn, dat eme lofflich kann bewisen werden, schall he der veste entsettet wesenn, wellichs alles ick gemelte Hinrick hirmede bekenne und thosta des the merer urkundt unnd tuchnisse dar warheit hebbe ick mir angeborn pitzscheer hirunter gedrucket. Datum Morsum der freitage na Conversionis Pauli anno etc. 52.

Haderslev 1558 29. maj.

Attest til Jürgen Schwabe.

Hustruens medgift og fædrene og mødrene arv.

Jürgen Schwabe har ikke kunnet nå til forlig med hustruens brødre, Ditloff og Jasper v. Buchwald, om hendes medgift og fædrene og mødrene arv. Det attesteres, at han i tide har indgivet protest.

Fol. 418 v

Schein Jurgen Schwabe seiner hausfrauen brauttschatz, vetterlich und mutterlich erbe bolangen. Actum Haderschlebenn den 29. may anno etc. 58.

Wir Johannis etc. bekennen vor jedermenniglichen, das vor uns der erbar unser liber besunder Jurge Schwawe, amptman zu Harriithschlewegarde, erschienen und in beiwesen etzlicher unser rethe uns undertheniglichen bericht gedan, wie er nochmals mit seiner hausfrauen brudern, den erbarn Ditloff unnd Jasper von Buckwaldt, gedachter seiner hausfrauen brauttschatzes, vetterlich mutterlich erbe, unnd wes ir sunst noch mehr mit rechte anfallen und zukomen mugen, unvortragen, das er auch derowegen, mit inen zu keiner vorgleichunge komen mugen und derowegen, das ime solcher vorzugk zukunfftig in seinen habenden rechten nicht schedlich oder nachteilig sein mochte vor uns sich bedingt und protestirt und darnebenes das solliches gescheen ime unsern schein gnedig mitzuteilen in aller underthenigkkeit gefurdert unnd erbeten, den wir ime sovil mit rechte zugestheen geben und mitteilen lassen. In urkunde mit unserm furstlichen secrett vorsigelt. Actum etc.

Tønder 1558 2. september.

Attest til Gregorius v. Ahlefeldt.

Landsbyen Felsteds sag mod ham om opstemning.

Landsbyen har klaget over ulemper af Gregorius v. Ahlefeldts opstemning. Der er foretaget besigtigelse af Sivert og Heinrich Rantzau og sagen er blevet forliget. Broderen, Franz v. Ahlefeldt har samtykket.

Fol. 420 r.

Schein Gregorius von Alevelde.

Geben.

Actum Tundern den 2. septembris anno etc. 58.

Wir Johannis etc. bekennen hirmit offentlich: Nachdem sich zwischen der dorffschaft Velstede, clegern, eins und dem erbarn unserm rath unnd lieben getrewen Gregorius von Alevelde, beclagten, anders teils von wegen uffstowunge eines deichs darselbst irrung erhaben, zu welcher besichtigung unnd abhelffung wir den

erbarn unsern rath und liben getrewen Siwerth Rantzowen und Gregorius seins teils Heinrich Ranzowen, amtmann zu Gottorff, vorordent etc. Also hat uns gedachter unser rath Siwerth Rantzouw in underthenigkeit bericht, das solche gebrechen durch sie, die underhendler endlich und gruntlich zu ewigen zeiten vorglichen und vordragen in beysein Franz von Allevelde, der auch seinen consent, willen und fulbort darzu gegeben und solchs beliebt und angenohmen hat unnd hernacher bestapelt unnd besteinet werden sol, in massen dasselb durch die unterhendler besterkt und abgezeichnet. Sovil aber die winter stowunge belangt, mag Gregorius diselb so hoch treiben lassen, als er mit jetziger demninge, doch das dieselb keins wegs erhohert uffstouwen mag. Dieweil uns danne Gregorius von Aleveld des umb unsern gnedigen schriftlichen schein, das wir solchs wie obengemelt gnedig gehort und bericht sein underthenig ersucht unnd gebeten, also haben wir ihme denselben zu weigern nicht gewust sundern in craft dises gnedig mitteilen lassen. In urkunde etc.

Haderslev 1560 5. april.

Attest til Baltzer Lorck.

Tilladelse til at arrestere Lorentz Lorentzen af Hasbjerg (Humptrup s.)

Baltzer Lorck får tilladelse til at arrestere Lorentz Lorentzen, der er flygtet efter at have gjort sig skyldig i visse ting (det oplyses ikke hvilke). Amtmand og herredsfogeder i Tønder amt befales at yde bistand.

Fol. 454 v.

Schein Baltzer Lorcken geben.

Actum Hadersleben denn 5. aprilis anno etc. 60.

Wir Johans etc. bekennen vor jedermennighlichen, das wir brieves zeigern, unserm lieben getreuwen Baltzar Lorcken, gnedichlicken gegunth und zu gelassen, w wir danne craft dieses unsers brieves thun, gunnen und zulassen ime, das er Lorentz Lorentzen, up Harsberck wonende, weil er etzlicher sachen halben beruchtigt und

davor fluchtig worden, wo er denselben in dem unserm begreifen und antreffen kan, gefengklichen annehmen, inziehen und setzen lassen muge. Bevelen demnach unserm lieben getreuwen ambtman Benedictus von Alevelde sampt allen herdesvoigten unser hauses Lutken Tundern ernstlichen, ihr wollet gedachten Lorken uff sein erfördern sollichs von unserntwegen nicht alleine gestatten, sonder ime uff sein anregen dazu furderlichen und behulfflichen sein und rechte widerfharen lassen. Daran geschicht unser zuvorlessige meinunge in gnaden zuerkennen. Actum etc.

Haderslev 1561 4. april

Attest til Christoffer Rantzau, amtmænd i Rendsborg.

Strid om et hus i Rathmannsdorf (Dänischenhagen sogn).

Christoffer Rantzau får attest for at have rejst protest mod, at Friedrich Brockdorff uretmæssigt har bygget et hus i Rathmannsdorf på den fælles græsgang og senere solgt det til Bertram von Ahlefeldt, der ligeledes har besiddet det uretmæssigt.

Fol. 15 r.

Schein Christuffer Rantzouwen ambtman in Rendsburg geben, das er das hauss so Friedrich Brocktorp im dorpe Ratmanstorp gebauwet bygespraken. Actum Hadersleben den 4. aprilis anno etc. 61.

Wy Johans von gots gnaden erbe zu Norwegen, herzog zu Schleswig, Holstein etc. bekennen vor jedermenniglichen, so mit disem unserm brieve ersucht werden, dat de erbar unse rath unnd lewe getruwe Christuff Ranzouwe, ambtman tho Rendsburg, by uns gewesen und in underthenigkeit angesaget und berichtet, dat de erbar unse ock lewe getruwe Friderick Brocktorp, hiebevör ein huss im dorpe Ratmanstorp inn die gemeine weide gebuwet, so he weniger dan mit rechte boseten und numals Bertram von Allevelde verkofft und von ime Bartram ock weniger dan mit rechte boseten werden soll, unnd dero

wegen solkes vor uns also rechten vochten creftigst und bostendigst geshien moge, wo eth danne hibe vorn ock bereit einmall gescheen is, bygespraken, und derowegen dat solkes vor uns gescheen umb unseren schriftlichen schin gebeten den wy ime nicht habenn weigernn können, sundern hir mit in craft dieses in aller bostendigster form und mass, wie sich solchs zu rechte eigent und geburt, mitgeteilt haben wollen. Urkuntlich mit unserm furstlichen secrete vorsiegelt. Actum ut supra.

Rendsborg 1561 28. april

Attest til Detlef von Thamme.

Tillæg (6000 mk) til hustruens medgift.

Detlef von Thamme ønsker at forøge hustruen, Anna von Thammes medgift på 2000 mk. med 6000 mk., idet der gives forskrifter for, hvorledes der skal forholdes med den oprindelige sum og tillægget ved ægtefællernes død. Detlef von Thamme får attest på ordningen.

Fol. 18 r.

Schein Ditloff vom Thamme gebenn das er seiner hausfrawen beneben dem brauttshatz, so sie zu ihme gebracht noch sechstausent marck verbessert und zugesetzt. Actum Rendsburg montags nach Jubilate anno etc 61.

Wir Johanns von gots gnaden etc thun hir mit kunth vor jedermenniglich, das an heuttigem dato der erbar unser lieber getruwen Dittloff vom Thamme vor uns und unsern rethen in underthenigkeit erschienen und bericht: Nachdeme ihme der allmechtige seine liebe hausfrawe Anna vom Thamme gnediglich zugefugt, mit der er zwey dausent marck lubisch brauttschatz erlangt und bekommen, und sie sich bisher in aller willferigkeit genth ime treulich und woll verhalten und erzeigt etc, das er demnach zu freuntlicher dankbarkeit angeregter guttwilligen erzeignung, und dieweill solch vorbesserung auch sunst in diesenn furstentumben gebräuchlich, solch zwei dausent marck benebenn noch sechsdausent marck lubisch, das also in einer summa achtdausent

marck belauffenn thete, gerurter seiner freuntlichen lieben hausfrawen uf seinen todlichenn abgang vorbesern dieselbenn zusetzen, verschreiben und vermachen wolte, welchs er denne hirmit vor uns und gedachten unsern rethen in weise, masse, form und gestalt solchs zum aller bostendigsten und bundigsten zugescheen gethan habenn wolt. Dergestalt unnd also: wan gedachte seine liebe hausfraw nach dem willenn des allmechtigen seinen todesfall uberleben und ubrig bleiben wurde, das sie solche acht dausennt marck lubisch, welche er ihr albereit an guter barschafft lauth sigell unnd brieven uberandtwurt unnd zugestellt hette, die zeit ihres lebens behalten, dieselben zu ihren bestenn nutzen und gebrauchten solt von seinen erben und sunst menniglich unvorhindert; jedoch das nach ihrem todlichen abgang die sechs tausent marck wiederumb zuruck an seine erben, in gleichem die zweitausent marck zugebrachter brauttschatz an ire erben, wie recht und billig und sunst gebrauchlich ist, keren unnd fallen solten, einem jedern zu seinen rechten. Im vhall aber er seine hausfraw uberleben und sie vor ihme absterben wurde so diese seine verordnung todt, abe, nichtig und uncreftig sein:(1) mit angehafter undertheniger vleissiger bitt, ihme daruff unsern gnedigen consent und schriftlichen besiegeltenn schein, das solchs berurter gestalt vor unns gescheen und angangen, zuvorleihen und mitzutheilen, welchs wir also, der gnedig landsfurste unnd herre, vilfeltig seiner underthenig anzeigtenn dienste halb, worumb wir ihme mit gnade gewogenn, aus gestalten billichen sachen und seiner innlichen suchunge nach fuglich nicht wissen zuvor sagen, gunnen, geben und verleihen ihme demnach solchen gebetenen schein, wie nicht weniger unser bewilligung, soweit uns in diesem vhalle geburt hirmit und in craft dieses aus furstlicher macht und von obrigkeit wegen. Urkuntlich mit unserm furstlichen anhangenden secrette besigelt actum uf unserem hause Rendsburg montags nach Jubilate anno etc 61.

(1) Hertil randnote: welchs dan alles in den willen des allmechtigsten gestelt.

Rendsborg 1561 8. maj.

Retsafsked. Hans Sivers mod Eler Harders.,
Gård (zur Hutten) i Rendsborg skov.

Hans Sivers har gjort krav på gården, der har været fæstet af hans far. Da kravet ikke blev rejst straks efter faderens død, og da skyldige afgifter ikke var betalt i en længere periode, frakendes han og hans medarvinger al ret til gården.

Fol. 18 v.

Abscheidt Hans Sivers also cleger an einem, und Eler Harders, beclagten bolangen einen hoff zur Hutten genant, im Rendsburger wolde belegen. Actum Rendesburg den 8. maii anno etc. 61.

Wir Johanns von gots gnaden etc. bekennen hirmit offentlichen: Nachdem sich zwuschen Hanns Sivers, clegern, an einem unnd Eler Harders, beclagten, anders deils von wegen des hofs zur Hutten genant im Rendsburger wolde belegen, worumb cleger denselben besprochen und angefochten, irrung erhalten, also habenn wir zu gnedigem abscheidt geben lassen: Obwoll clegers vattern solcher hoff und gutt vorschriebenn gewesen, dieweill aber nach seinem todtlichen abgange dasselbe von seinen kindern oder derselben vormunden nicht wollen angenommen werden, villweniger das unsern vorfarn die gebur und abgiff darvon begegnet und widerfahrenn, wordurch vorursacht das dasselb durch weilandt konig Christian, unsern freuntlichen gelibten hern brudern, hochloblicher und milder gedechtnus inhalts khoniglicher vorschreibung und derselben amtleuten zu andern und frembden handen zuvorstadten, das es numehr in die dritte hanndt gelangt, die danne in der zeitt wehrender vheide und krige alle beschwernussen vilfaltiger schatzung, so uf die gemeine landschaft gelecht in gleichem pflicht und dinste leisten und ertragen müssen, wie auch noch etc.: so soll clegernn Hans Sivers oder seinen mitterbenn solche vorschreibunge aus angezeigten erheblichen ursachen ferner nicht vortreglich oder ersprieslich gereichen, ihnen auch hirmit benomen sein, weiter daruff zufurdern sprechen oder beclagten einiger weise darumb zubelangen, wie sie auch darzu weder fuge

och recht habenn, sondern dieselb also vorwirgt und
vorbroschen todt, nichtig und uncrefftig sein und blei-
enn. Urkuntlich mit unserm furstlichen secrethe etc.

Haderslev 1562 7. juli.

Attest og anbefalelesskrivelse til magister
Jacob Fabricius, sognepræst i Øsby.

Om arrestation af hans tidligere kapellan, Johan
Hansen.

En kvindelig slægtning af præstens hustru er
blevet krænket i præstegården. Dette har givet anled-
ning til rygter om præsten. Den tidligere kapellan skal
imidlertid have bekendt sig skyldig, men er forsvundet.
Hertugen henvender sig til kongen og alle øvrighedsper-
soner med anmodning om, at den undvegne kapellan må
blive arresteret, hvor han antræffes, så han kan rets-
forfølges.

Fol. 33 r.

Schein und furdernusschrifft mester Jacob zu Øsbu
geben uber seinenn gewesenenn cappelan, so seines
weibs freunndin geschwecht, das derselbe, wo er
antroffen muge, angehaltenn und rechtlich vor-
volgt werden.

Actum Haderschleben den 7. julii anno etc. 62.

Wir Johans etc. empieten der konig zu Denne-
margken etc. unseres fruntlichen gelibten her vettern
und brudernn, rethen, amptleuthen, bischoffen, apten,
prioren, vogtenn, burgemestern und menniglich derselben
bevheligs unsern gnedigen grus und geneigten willen zu-
vornn und fuegen euch hirmit gnedig wissen, also sich
leider itzig lauffenden jares zugetragen, das den wir-
digen maister Jacob Schmid, pastorn zu Ossebu, seins
weibs freundin, welche einem andern ehrlich vorlobt und
vorsprochenn gewesen, in seinem hause und brot ge-
schwecht und geschendet worden, woruber gedachter
mester Jacob aus gefasten verdacht und fluchtigem
geschrei zu allerlei muhe und beschwer geratten, in de-
me er zu ablehnung geregetes argwons und errettung sei-
ner unschuldt allerhandt furbringen und sunderlich be-

richtenn lassen, das einer her Johan Hanssenn genant, sein gewesener cappelan solcher mishandlung schuldich, der auch die tadt offentlig bekant und uff sich genomenn haben solt, und sich demnach zu seiner anzeige und nachweisunge seiner gerumpten unschuld erpoten, rechtlich furderung gegen gedachten ehr, eidt und aller wolthatt vegessenen theter ernnstlich zugebrauchen und solchs alles der gepur mit rechte zu exequiren, wie ihme danne anders nicht gezimen wolt, und uns derwegen umb unseren schrifttlichenn schein und furdernus underthenig gepeten, das wir ihme demnach in anmerkunge der hochbschwerlichen allerseitz gelegenheit solch unser offen schreiben fuglich nicht wissen zuvorsagen, und gesinnen und begeren derwegen gnedig, do gedachter herr Johan Hansen etwan bei euch in eurem amtlichen jurisdiction oder gepiete möchte antreffen, und ihr drauff von unserm pastoren magister Jacob christlich er sucht werden, ihr wollet ihme nicht alleine gunstige mugliche wilfferunge beweisen, sundern auch ferners vorholffenn sein, damit er gepurlich schleunig recht wieder gedachten her Johan Hanssen zuerlangen, und das der thetter zu vorwirgten straffe, andern zum abschew und exempel und sich zuvordinst muge angehaltenn und vorvolget werden, und wollet ihme dieser unser furder nus geniesen lassen. Daran geschicht uns neben dem, das es pillig, zu sundern gefallenn, und seints hinwider mit gnad und allem guten zuerkennen geneigt. Datum unter unserm Furstlichen secrett.

Niebøl 1562 14. august.

Retsafsked til Jørgen v.d. Wisch til Olpenæs (Svans) i sag mod beboerne i Agtrup (Læk s.).
Fægang, fjernet skelsten, vejret, mølleopstemning.

I henhold til afgørelse fra 1550 skal hver landsby holde sine kreaturer på landsbyens egen jord. Den fjernede skelsten vil Jørgen v.d. Wisch sætte på plads. Med hensyn til vejretten skal forholdes som hidtil. Omkostningerne til sandemændene bæres af alle parter. Den mølleopstemning, der hindrer høbjergningen vil Jørgen v.d. Wisch bringe til ophør inden 5 dage.
Fol. 35 r.

Abscheidt Georg von der Wisch zu Olpenitz und den von Acktorp geben. Actum Nubell den 14. augusti anno etc. 62.

In sachen als sich zwuschen denn von Acktorp inn lunderlehnn eins und Jurgenn von der Wischen zu Olpenitz anders theils irrig erhaltenn ist den xiiii augusti anno etc. 62 inn beiwesende adeliger gnedigen herrn derselben beihabende retthe also Christuff und Sywerth Ranzouw, Benedicts von Allevelt, Lorentz Wensin und Georg Lonich und Jurgen von der Wischen zu Olpenitz und seinen sohn dieser abscheidt gebenn worden wie volgett: Das erstlichenn weill das santh zwuschen Acktorp, Gardlen und Horslunth anno etc. 50 eine sanndtscheydunge gangen, so sie sich der vibedriffth halbenn freundtlichen nicht zuvogleichen etc., ein jeder dorffschafft uff dem ihren ihr vehe hutten und bleiben lassen sollen; so aber Jurgen von der Wische oder seine leutte vormeinten, das ihnen unrecht widerfure und derwegenn sein furstliche gnaden nicht wolten oder konten unbesprochen lassen, wolten sein furstliche gnaden des gnedigen erbietens sein, ime oder seinen leutten des falschwor Jurgen sein furstliche gnaden derowegen mit rechte zu belangenn zurechte zuandtwurten, und wes als danne zu recht erkanth, leidenn und duldenn. Sovill aber den weggenommenen scheidestein belangenn thete, hat sich Jurgen von der Wisch vorsagt, das derselbe scheydestein solte also balt wider hingesetzt werden, da er weggenommen. Mit dem vorthwege, so durchgrabenn, ingenommen und gezeunet wordenn, soll es gelassen werdenn wie vonn alters. Sovill aber die luken bolangen wirdt nachtbarliche gleicheit billich gehaltenn, oder im mangel desselbenn durch das reep der gebur enntscheidenn. Der sannttleutte uncosten betreffen, woruber sich adeliger gnediger hern leutte beclagt, das Jurgen von der Wische leutte desselben weiger, wirt von allenn theilen billich zugleiche uffgeladenn und getragenn. Von wegen der bunden sachen soll der amtman von Jurgen von der Wischen leutten in gleichem Jurge von der Wische vonn furstlicher gnaden leutten nichts zufurdern haben. Was aber einem bunden von dem andern, oder einem bunden vom lanstein, oder einem lanstein vom bunden nach landt rechte geburen mag, hat er sich zuerfrewen. Von wegen der mollenensteuwinge, als adeliger gnediger hern leutte geclagt, das Jurgen dieselbe hoger als zuvorn gestauwet, hat Jurge von der Wisch geantwort, das sich solchs

im grunde nicht befindenn solte und sollichs uff be-
sichtunge gestalt, das dann furstliche gnaden angenom-
menn. Sovill aber das abgeschlagene haw belangen, also
adeliger gnedigen hern leutte abgestawet, hat sich
Jurge vonn der Wisch uff furstlicher gnaden bitt erbo-
tenn, in funff tagenn als denn 19. augusti das wasser
ablauffenn zulassen, damit die leutte solch hew zuge-
winnenn.

1562 Tønder, Niebøl august.

Siderne fol. 35 v og 36 r har ikke karakter af
kopier af færdige dokumenter, men fremtræder snarere
som notater om afgørelser. Forskellige, ikke sammen-
hørende sager behandles, de fleste uden overskrift og
datering.

Kirketiende i Tinglev. Sagen behandles i to om-
gange:

Det bestemmes, at der i året 1562 ikke skal ydes
korntiende til præsten. Derefter skal forholdes som
hidtil. Udateret.

Fol 35 v.

Magnus Andersen i Klægsbøl. Vejret.

Magnus Andersen påtager sig mod vederlag at holde
vej, så folk fra Kær herred kan komme til diget. Udate-
ret.

Fol. 35 v.

Samme. Digepligt.

Gennem Christoffer og Sivert Rantzau er der givet
Magnus Andersen det svar, at hertugen vil træffe af-
gørelse, om han er forpligtet til digearbejde. Udate-
ret.

Fol. 36 r.

Samme (?) Digning af kirkeland.

Arvingerne skal være de nærmeste til retten til jorden. Udateret.

Fol. 35 v.

Retsafsked til beboerne på Nordstrand.

Beboerne får løfte om, at deres betænkeligheder ved visse artikler i den nye landret vil blive overvejet. Beboernes ønske om udsættelse af digebyggeri vil blive behandlet efter stedfunden besigtigelse. Udateret.

Fol. 36 r.

Beboerne i Nordstrandischmoor. Betaling vedr. diget.

Amtmanden skal afgøre sagen mellem beboerne og Nis Jepsen (Nordstrand) om betaling til digearbejde efter rimelighed. Tønder 17.8.1562.

Fol. 36 r.

Da præsten uden øvrighedens vidende og samtykke har indgået forlig med sognefolkene, ophæves både den tidligere afgørelse og omtalte forlig, og der skal ydes tiende som hidtil, i dette år dog kun korn. Dateret Niebøl 15. august 1562.

Fol. 36 r.

Abscheidt uff die Tingleve sache

Dis jhar anno etc. 62 sollenn die leutte bei des pastorn vordracht gelassen werden, also das die pauren dis jhar dem pastor kein korn und keine garben gebenn und zehenten sollen. Das ander jar soll der kirchen und pastor die garben wie von alters gebreuchlich folgenn etc.

Item mit Magnus Andersen zu Klixbull umb den weg zu handeln, das die leute aus Karharde nach dem deiche faren können. Des weges halbenn will er sich geburlich

halten, so er wiederlage nach frommer leutte erkantnu bekommen muge.

Item wer das kirchenlandt bedeiht unnd die beschwe-
runge des deiches halten unnd tragen solte, sollenn ir-
erbenn vor frembdenn zu demselbenn lande die nehste
zur rechte sein, soverne sie es nicht vordrechen, Mag-
nus Anderssen zu Klixbull durch Christuff unnd Sivert
Ranzouw diese andtwurt gebenn worden: So er von wegen
seines werves und zugehörigen landes nicht zudeichen
bedarf, wollen furstliche gnade daruff nach koges un-
spadelandts rechte eine kennunge ihm lassen, ob er e-
zuthunde schuldig oder nicht, wie dan solchs zutund
bevelen.

Tingelleff belangen (wie zuvorn)

Den zehntenn zu Tingeleven belangen ist in de
sachen dieser abscheidt gebenn worden: Nachdem sich de
pastor one consent, wissen und willen der hohen obrig-
keit mit denn caspelleutten des zehnten halben vor-
glychen, und hiebevorn derohalben ein mandatt, al-
solche unnd alle vordrechung und contracte ufgehobe
ausgangen, das sollicher contract, so inn der sache
uffgericht, nichtig, und die leutt hinfurder den ze-
hnten zugeben schuldig sein sollen. Es sollen aber di
caspelleutt dis jhar nicht mehr als das reine korn de
kirchen und dem pastor vormugen, und hinfurder sic
dieses abscheidts halten, wellichs die caspelleut
samptlich, niemants ausgenommen, harren und der vo-
adell diener belibt und angenommen. Actum Nibull de
15. augusti anno etc. 62.

Den Leutten im Mohr, so Nis Jepsen aus dem Strand
sollenn gelt gebenn haben, das der teich nicht uber-
kommen. Ist dem amtman bevolen, das er mit denselbe
nach eines jederm gelegenheit nach gna-
den und nicht nach recht vor gelt dingen soll. Ac-
tum Tundern den 17. augusti anno etc. 62.

Haderslev 1563 25. marts.

Strandiger abscheidt

Die Strandiger bittenn, das die ubergebenne
puncte des newen landtrechtens vollen zagen werde

nuchten. Zum andern den newen deich bittenn sie, das solchs bis zu gelegener zeit beruwen mocht. Uff die artikell des landtrechten wollenn furstliche gnaden etzliche rethe zu gelegenner zeit bescheiden, auch etzliche aus dem Strande vorschreiben, und solche artikeln des rechten besichtigenn, verendern und nach gelegenheit setzenn lassen. Von solchs gescheen sollen die Strandiger wedder anregen und daruff gnedigen bescheidt erlangen. In gleichen wollen furstliche gnaden den deich zubesichtigen, ob er dem lande zu gutte fertigk gemacht oder nicht werden muge, verordnung thun. Wen sollichs gescheen, sollen sie auch uf weiter anregen uf denn artikell beschiett erlangenn. Der pfele halbenn hat Christuff Ranzouw bevell erlangt, den Strandigern ein oder zwei shiffull vor ir gelt bekommen zulassen.

Haderslev 1563 25. marts.

Retsafsked. Bønderne i Nr. Rangstrup herred mod fæsterne under Ejsbøl, Gl. Haderslev s. under Henneke v.d. Wisch.

Gæsteri og hertil hørende afgifter i Tørning amt.

Undersätterne i Nr. Rangstrup herred klager over, at fæsterne under Ejsbøl, som Henneke v.d. Wisch har købt, nægter at tage del i gæsteriforpligtelser og andre omkostninger ved hertugens rejser og forretninger i Tørning amt. Det fastslås, at disse byrder skal bæres ligeligt af alle beboere.

fol 49r

Abschiedt gemeiner baurschafft inn Norder Ranxdorpherde und den Aggelssbüll dienern wegen der ablage im ampt Dorningen etc. geben Zu Haderssleben ahm tage annunciationis Marie anno etc. 63.

Wir Johans etc bekennen hiermitt offentlig: Nachdem sich zwischen unsern lieben getrewen under-thanen inn Norder Ranxdorpherde eins unnd den Aggels-büll dienern, so von Henneke von der Wisschen erkaufft, anders theils von wegen gasterei, unkosten und zerung alss unsernt und unsre gescheffte halb im ampte Dorn-

ingen anzuwenden, irrung erhalten und zugetragen, also das die gantze gemeinheit bemelts herdes beschweret, sollichen underhalt allein zuertragen, mitt angehaffter pitt, sie, die Aggelsbüller diener und welche sich sonst weiters im Dorninger Lehn der gepuer weigern, zu gleichmessiger darlage neben inen anzuhalten. Dieweill wir dan die suchung nicht unpilligk zuvermerken unnd ahn dem, das die Aggelsbüller auch alle die andern, so sich bissher befreien wollen, mitt im herredt gesessen sich desselben dinge und rechtens auch unnsers amptmhans schutz und furderung, und was sie zu handlen haben, zu furfallender sachen gebrauchen, auch bisshero nichts weinigers uf der andern unkosten mitt gelegen und gezeret, unnd aber mitt dem geringsten nicht zubeweisen, worumb sie fur andern der beschwer und underhalts geubriget und enthoben sein solten, alss haben wir vormerckter gelegenheit nach, beiden parten diesen endtlichen pilligen und rechtsmessigen abschiedt gnedigk vermelden, geben und anzeigen lassen, das sie nhun hinfurder zu beiden theilen alle zeitt semplich den unkosten, aussgabe, underhalt und zerunge alss zu ange-regter notturft anzuwenden mitteinander aufladen, gel-den und bezalen, und kein theill fur dem andern gfreiet sein, sondern gleichmessige nachparliche burde annehmen und tragen sollen bei vormeidung unnser peen und straff, die den ungehorsamen unnachlessig ubergehen soll, unnd wirt sich menniglich darnach zurichten und fur schaden zuhueten wissen. Darann geschicht unser ernste meinung. Zu urkundt mitt unserm furstlichen auffgedruckten secrett bekreftigt. Actum auf unserem hause Haderssleben.

Haderslev 1563 27. april.

Retsafsked til Peter Monnicke.

Godtgørelse til beboerne i Nordstrand.

På Peter Monnickes vegne har Lorenz Schrøder lovet, at Peter Monnicke vil godtgøre al skade, han har voldt beboerne i Nordstrand, og for fremtiden holde sig borte fra Nordstrand.

fol 57 r.

Abscheidt Peter Monnicke, geben den 27. aprilis anno etc. 63.

Lorentz Schröder hat vor Peter Monnicke gelobt, das derselbe Monnick den leutten, so he im Strande gestochen und schaden gethan, ihren willen machen und dem amtman, wes mit dem register nicht zubeweisenn, davor er gedingt, nach billigkeit von Furstlicher gnaden wegen befridungen soll. Und wen Monnick im Strande gewesen und sein zeug weggehølet, soll er sich des Strandes verner enthalten und darein nicht kommen. Wo er aber daruber darinnen befunden, soll er sein eigen ebentheuer stehenn. Und hiruff hat er Monnicke ein geburliche urpheide gethan vor sich, seine freunde und alle vorwanten, sollicher sachen halber jegen dem staller schreiber, inwoner im Strande oder niemandts was in argem, oder ungoten zugedencken oder furzunehmen. Actum Haderschleben den 27. aprilis anno etc 63.

Haderslev 1563 29. april.

Attest og vidnesbyrd vedr. doktor David Milesius til preussisk hofråd Johan Jaske.

Johan Jaske har til opgave at føre afdøde doktor David Milesius' efterladte børn og gods til Preussen og får efter anmodning attest på, at Milesius altid har forholdt sig på bedste måde. Han har i ægteskabet med Catharina Schmitner fået børnene Johan, Catharina og David.

fol. 57v

Schein und gezeugnus doctor Davidis Milesii Johan Jaske mitgeben.

Actum Haderschleben den 29. aprilis anno 63

Wir Johannis etc. bekennen vor idermenniglichen, das der erbar unser lieber besonder Johan Jaske, preussischer hoffrath etc., weill er nach des seligen doctor Davidis Milesii nachgelassene kinder und gutter nach Preussen zubringenn, vor der freuntschafft abgefertigt, inns underthenigen belangen und furdern lassen, ihme unsern gnedig schein, wie sich bemelter doctor und die seinen in unserm dienste vorhalten, und wes er vor kin-

der in diesen orthenn mit seiner lieben hausfrauen Catharina Schmitnerin gezeuget, mitzuthellen, das wir ihme danne, angesehen seine bitt und furderunge nicht unbillig, nicht abschlagen oder vorsagen mugen, sunder sollichs gnediglichen mitteilenn und idermenniglichen hie mit vormelden und anzeigen wollen, das sich gedachter doctor die zeit uber, weill er bei uns gewesen, sambt seiner lieben hausfrauen fromlichen, erlichen und auffrichtigen auch dermassenn verhaltenn, das wir sie dero wegen nicht anders else ehrlichen und guten leutten woll anstehet zubeschuldigen, auch das sie die zeit uber und weill sie dieser orthe gewesen, drei kleine kinder else Johan, Catharina, und David, so gedachter Jaske mit sich sampt den gutern nach Preussen gefuret, in stehen der ehe ehlichenn gezeuget und vorlassenn. Das sollichs gescheen und sich nicht anders in der warheit vorhalten thut, haben wir zu mehrer becreftigung der warheit diesenn unsern schrifflichen schein und gezeugnisse mit unserem furstlichen ingesigell becrefftigt und geben lassen uf unserm schlosse Haderschleber den 29. aprilis anno etc 63.

Tønder 1563 5. maj

Dom afsagt af provsten i Tønder (Georg Petri) i forening med to præster.

Sag mellem Hans Jessen i Eggebæk og hans hustru Ellin vedr. ægteskabsbrud og blodskam.

Ægteskabet erklæres for opløst, og hun kan gifte sig igen.

fol. 58 r.

Sententz des probsts zu Tundernn. Actum den 5. maii anno etc 63.

In der sake twischen Hans Jessenn und Ellin Hanses tho Eggebeke, dewile he de ehe gebroken und sodane schande mit siner egen blotfrundinne in dem andern grade ehn thogehoret begangen, und sine ehfrauwe, ehrgemelte Ellin, ehm hirto kene orsake gegewen, kan ock derenthalven, wo billig, keine gnade by weltlicher auericheit, der sodane sunde und schande von Got tho straffen befahlen, erlangen, so erkenne ick Georgius Petri, vorordne-

ter prawest, sampt twen pastorn ut demsulvigen herde, also Regillus Nicolai, pastor tho Hastorp, und Petrus Thomæ, kerkher tho Hoist, ergemelte Hans Jessen und Ellin hirmit gescheiden, und mach sich de frouwe Ellin also dat unschuldige part, dormit se nicht in fahr der ehernn sitte, vormage geistlichen rechts doch na utwisinge und vormeldinge der ordinantien wedderumb mit einem andern gesellen ehlichen befrien. Actum ut supra

Bordesholm 1563 4. september.

Forskrivning til magister Georg Boëtius, hofpræst.

To læster korn fra Fjelstrup, Bjert, Aller, Tyrstrup og Øsby kirker.

For store fortjenester i hertugdømmets kirkeforvaltning tillægges hofpræsten for livstid på nærmere specificeret måde andel i kirketienden fra nævnte kirker. Privilegiet har tidligere tilhørt afdøde magister Anton Keyser, præst i Haderslev.

Fol. 63 v.

Magistri Georgii Boetii hofpredigers auf II last korn vorschreibung

Actum Bordessholm den 4. septembris anno etc. 63. Wir Johans etc bekennen und thuen kundt hirmitt öffentlich fur uns, unser erben, nachkomen und sonst idermüglich, das wir dem wirdigen unnserm hofpredigern und lieben getrewen ern magistro Georgio Boetio auss gnaden, wormitt wir ime gewogen, und dan umb seiner getrewen dienst willen, alss er uns inn seinem ambt und beruf, auch sonsten mitt vorwaltung unnsere probsteien, kirchen regiment und rechenschaften inn viellwege fleßsig bewiesen und erzeiget, auch hinfurder thuen kan, soll und will, zu gnediger danckbarheitt zwey last korn kirchen zehendt nemlich zu Felstrup kirche ein last alss acht ortlich roggem, acht ortlich gersten und acht ortlich haver, und dan zu Biert kirche vier ortlich roggem, vier ortlich gersten, zu Aller kirche ein ortlich roggem, ein ortlich gerste, zu Tustorp kirche inn Bugschaw acht ortlich korn, zu Ossbu kirche auf Hadersslebe

Nys drey ortich roggen, drey ortich gersten, welchs zu hauf zwey last machen thutt, und hiebevör magister Anthonius Keiser, gewesener pastor zu Haderssleben, und die alte hofmeisterye inn vorlehnung gehabt, auf seines lebens zeitt gnedigklich gegunnet, vorliehen und vorschrieben haben; begnaden ine hirmitt in kraft dieses der gestalt und also, dass er solliche zwey last korns kirchen zekendt unterschiedlicher orthor die zeitt seines lebens all auss jharlich haben und bekommen, dieselben zu seinem best annehmen, besitzen, geniessen und gebrauchen soll, von unss, unsern erben und sonst meniglich ungehindert, und gebieten und befehle darauf unsern amptmhan zu Haderssleben, so nhun ist und kunftig gesetzet werden magk, inn gleichem unnsere voigten kirchschworen und sonst menniglich unsers befehls underthanen hirmitt gnedigstlich und ernstlich, ihr wollet gedachtem magister Georg ahn diese unser begnadung kein hinder oder einnpass thuen, sondern ime sollich vorschrieben korn guttwilligst folge lassen, darbey schützen, handthaben und vorteydige helffen. Darann geschicht unser gefellige zuvorlessig meinung. Urkundlich etc.

Hansborg 1563 13. december.

Mundtlig retsafsked til Bastian Stapel og Jørgen Clausen, begge Haderslev.

Ærerørig sag. Beskyldning for trolddom.

Marie Bagerkone har i pinligt forhør beskyldt Bastian Stapels kone for at have øvet trolddom for at skade Jørgen Clausen, hvorefter den beskyldte er bleve arresteret for at blive retsforfulgt efter landretten Marie Bagerkone har imidlertid trukket beskyldninge tilbage, ligesom Jørgen Clausen har bestridt den, hva Bastian Stapel har tingsvidne på. Da sagen således er tvivlsom, og for at de 15 nævninge ikke skal aflægge e i så tvivlsom en sag, har hertugen taget sagen til sig og nedsat en kommission (amtmand Lorenz Wensin, hof prædikant Georg Boëthius, sekretær Hieronymus Boldigk til sagens afgørelse. Parterne skal trøstigt henskyde sagen til den almægtiges beslutning og i øvrigt herfter fuldstændig tie om den.

fol. 66 r.

Mundtlicher abscheidt Bastian Stapell etc. und Jurgen Clauessen belangendt die ehrenrurigen sachen gegeben worden, den 13. decembris anno etc. 63

Zuwissen das der ambtman zu Haderschlebenn Lorentz Wensin, magister Georgen Boie, hoffprediger etc. und Hieronimus Boldick, secretarius, aus bevhelles durchlauchtigen hochgeborennen fursten und hern, hern Johansen, erben zu Norwegen, hertzogen zu Schleswick, Holstein etc, die irrige sache zwuschen Bastian Stapell belangende die peinliche bekenthnisse Marin Bagerkuns, das Anne Bastians Jurgen Clauessen wes in sein hoff werffen lassen, das er nicht gedeien solte etc., worumb Anne Bastians gefenglichenn eingezogen und nach landtrechte vorfolget werden sollen, wellichs sie als weib, die Bagerkunsche, strax nach der peinlichen vorhorunge vor dem gerichte und vor dem feur, laut Bastian Stapels habender dingswinde, widder beneint und Jurgen Clauessen also abgeredet und ernstlichen, weil die sache zweifellich, also das man nicht wissenn mugen, was gescheen, das sein furstliche gnade dieselbe sache aus eigenbewegen und aus gnaden wollen nachgebenn, also als die funffzehen menne nicht uff solliche sache zeugen oder schweren sollen. Es soll aber Bastian Stapels seine kinder und gantze freuntschafft dem lieben godt die sache zu richten heimgeben. Derselbe were ein rechter richter, der wurde es woll machen und richten nach seinem heiligen gotlichen willen, und solten derselben sachen halben handt und mundt haltten und Jurgen Clauessen oder einen rath zu Haderschleben oder wer auch Bastian Stapels frauwen in gefengknisse gebracht, niemantds ausgenommen, derowegen mit keinen bosen worden oder sunst sich vorgreifen. Desgleichen solte Jurgen Clauessen auch nicht thun, dan so es von Bastian Stapel, seiner frauwen, kindern oder auch ihrer freuntschafft hernachmals oder auch Jurgen Clauessen gescheen wurde, solte die vorige sache gleiche neuge sein, und mit vorigem verlassenem landtrechte verfolget und die verbrecher in furstlicher gnaden hogsten straffe genommen werden. Danach sich beide parte zurichten. Actum Hannsburg den 13. decembris anno etc. 63

Hansborg 1564 7. februar

Forlig mellem Sivert Adsen på den ene og Jung
Nomme og Melf Nommens på den anden side, alle a
Evensbøl.

Drabet på Nomme Harsen (Evensbøl)

Sivert Adsen har nogle år tidligere dræbt Nomm
Harsen, far til Junge Nomme og Melf Nommens, hvorpå ha
flygtede fra landet. Da brødrene traf på ham i Bred
sted, forsøgte de selvtægt. Der er nu opnået forlig
hvorefter Sivert Adsen dels betaler brødrenes bøde fo
selvtægten (200 mark) dels betaler erstatning til de
(300 mark). Han kan derefter frit vende tilbage ti
egnen.

fol 71 r.

Vortragk zwischen Siverdt Adsen und Junge Nomm
und Melf Nommens zu Ewessbüll wegen eins todt
schlags ahn Nomme Harsen begangen.

Actum Hanssburgk den 7. februarii anno 64.

Wir Johans etc. thuen hirmitt kundt fur idermen
niglich: Nachdem sich vorruckter jhare zwischen Si
verdt Adsen zu Ewessbull und Nomme Harsen daselbst ei
wiederwill zugetragen, wordurch sie zu todtliche
handtgrif gerathen und darauss Nomme Harsen todtlich
entleibung erfolget, darnach sich der tedter inn et
liche jhar fluchtick gemacht und verhalten, biss e
durch des entleibten beide shone, Junge Nomme und Mel
Nommens, zu Bredstede angetroffen, alsdan inn seine
herberg mitt beweter gewaltiger handt uberfallen
geschlagen, und zu beiden theilen durch den voigt dar
selbst gefenglich eingezogen worden, woruber sich al
lerley weittleuftigkeit zugetragen, also de beide
parten bewogen worden, die rechtliche furderung hinda
zusetzen und sich zu freundtlicher guttlicher handlun
einzulassen, dessen sie auch furnemblich und fur alle
dingen unnsern gnedigen consens und willen inn dem gne
dige vorstattung und vorgunstigung zuthuen inn under
thenigkeit gebeten. Unnd ob wir nhun woll desselbe
nicht unpillig bedencken gehabt und viel lieber gese
hen, dass den sachen rechtlicher gebuer nach gesetzt
so haben wir uns aber auch eingfallener beschwerliche

gelegenheit und also gestalten sachen nach fast mitt-
leidigk angetzogen, weiter bedrawete beschwer zuvorur-
sachen, und demnach nicht allein inn gnaden bewilligt
dem handell durch freuntliche vogleichung seinemass
zugeben, sondern auch etliche unnsere amptleute und
diener darzu vorordnet, durch welche die sach nachfol-
gender weise vortragen worden, nemblich der gestalt und
also, dass die zwischen inen vorgehabte rechtfertigung
gantz und ghar eingestellt und abgeschaffet, Siverdt
Adsen ahn stadt der beiden bruder Junge Nomme und Melf
Nommens dem kuniglichen amptmhan Bertram von Alefeldt
zu abtrage ihrer zugelegten gewaltsamen vorwirkung zwey
hundert marck lubisch entrichten, und sie aldar aller
zuspruch und furderung benemen und entfreen und die
gantze sach auf sich laden soll, und den beiden brudern
noch uber solchs alles zu gutlicher aussohn drey hundert
marck lubisch vorgnugen, die helfte auf negst-
kunftig Michaelis und die ander helfte folgents Michaelis,
wan man funf und sechtzig schreiben wirt, alles
unter gutem glauben und eins fur alle, sonder alle ferner
nachwarning einiger kost oder zerung, welchs gantz
und ghar gefellet und nachgegeben sie auch ahn beiden
theilen bewilliget und der gestalt angenommen, mitt dem
ferneren bescheide das Siverdt Adsen fur der caspel-
kirchen zu Ewessbull dass jennige, wass er ahn Nomme
Harsen begangen, von den beiden brudern umb Gots wil-
len vorbitten und vorzeihung begeren soll, sich auch
hinfurder der gelage, kost oder kandelbier enthalten,
wo die beiden bruder vor und bey zufinden. Dergleichen
sollen auch die beiden bruder zu einigem getzenck oder
wiederwillen kein ursach geben. Ess soll auch Siverdt
Adsen nhunmehr hinfurder wiederumb bey den seinen ein-
keren inn unserem lande Strandt frey, sicher und unbe-
fart handlen und wandlen, und sich dieser sachen halben
niemandts zubefahren habenn. Und dieweill dan dieser
vortragk, wie wir von den unnsern alss underhendlern
berichtet, allenthalb alss nach lenge vormeldet, vor-
handelt und furgelauffen, und von wegen Siverdt Adsen
zur stette gewesen Laurenz Dudesen zu Konigssbull, Ved-
der Ocksen zu Bubte und Junge Hans Volquartsen zu Bubl-
sehe und auf der andern seithen Junge Nomme, welche alle
sollichs nicht allein bitlich begeret und darinn ge-
willigt, sondern auch dess unnsern gnedigen schrift-
lichen schein inn underthenigkeit gebeten, als haben
wir derselben zwey gleichs lauts inn unser cantzley

vorfertigen und jedem part einen inn gnaden zustellen lassen. Urkundtlich etc.

Hansborg 1564 8. februar.

Brev til de 4 sogne Hersbøl, Evensbøl, Odenbøl og Gaikebøl.

Nyt dige ved Hersbøl.

Diget ved Hersbøl er i dårlig forfatning, hvad både sognets udsendinge og sagkyndige anfører. Bygningen af et nyt skal snarest iværksættes. Byrderne skal bæres efter rimelighed af alle undersåtter i de 4 sogne. Det gamle dige skal så vidt muligt bevares under byggeriet.

Fol. 72r.

Ahnn die vier caspell Herssbull, Ewesbul, Odenbul und Gaikenbull im Strande, dass sie den newen deich zu Herssbüll vorfertigen sollen.

Actum Hanssburgk 8. februarii.

Wyr Johans etc. entbieten den vier caspelln Herssbull, Ewenssbull, Odenbull und Gaikenbull, samt einem orth von Stuntebull besuden der Suttwendung unnsern gruss und gnediger meinung zuvornehmen, wie dass Lewe Obsen und Lewe Banese fur unss inn underthenigkeit erschienen und sich alss gevolvechtigte obgemelter caspell angegeben und berichtet, dass die gelegenheit des deichs zu Herssbull dermassen mitt groser geferlichkeit gewandt und geschaffen, dass derselb ferners schwerlich bey bestande zuerhalten, derwegen die notturft erfurdert, bey zeiten vorstehenden verderb und undergangk furzubawen und kunftigem grossenn unheill zubegeggen etc., eine einsetzung zuthuen und sollichs nicht allein auss ihrem einfaltigen bedencken, sondern auss radt und kennung der vorordenten sechtzehen, welche die gelegenheit dermassen besichtiget und befunden. Demnach sie bey unss inn underthenigkeit gesucht und gebeten, unnsern gnedigen consent und willen darzu zuverleihen, damit solliche einsetzung einen fortgangk gewinnen muge. Und wan wir dan nicht allein auss sollichem ihrem bericht die gefehrlichkeit desselben orth teichs vormer-

sket, sondern dass auch genugsam anzeige und zustandt von Benne Petersen und Hans Harsen, alss zweien von den sechzehnen, erlanget, dass dem also, und die hogste notturft dass einsetzen erfurdert, alss haben wir sollich inn gnaden vorgunstiget und zugelassen, dass dem also wirckliche folge geschehen und nachgesetzt werden muge, unnd gebieten und befehlen demnach allen unnsern underthanen obvormelter caspel, soviell derselben zu sollichem deich gehorigk, hirmitt gnedicklich und ernstlich, ihr wollet samptlich darzu vordacht sein, lamitt solliche einsetzung, der kennung gemess woll ehe jhe besser zu wetters tagen fur die handt genommen, und der newe deich ewer eigen beliebung und bewilligung nach zur gebuer fortgesetzt werden muge, und euch hirmitt anzeigen, wie einem jeden daran gelegen, und die notturft dess wercks erfurdert, jedoch inn alle wege bey dem und also, dass der alte deich so lange und soviell muglich bey wolmacht und bestande erhelten und dennock nicht nachgelassen werden muge. Darann geschicht unser ernster befell und meinung, bey vormeidung straf und ungnad, unnd wolten euch diss gnediger meinung nicht vorhalten. Actum etc.

Hansborg 1565 28. juni

Attest til Hieronymus Boldigk, sekretær, borgmester i Haderslev.

Eggert Heidtmann, der har haft vikariatet ved Sankt Annas Kapel i forlening, skal uretmæssigt have brugt og solgt af det tilhørende gods. Det var overdraget Hieronymus Boldigk at foretage undersøgelser i sagen, og det attesteres, at alt, hvad han har foretaget sig, er sket på hertugens vegne.

Fol. 97r.

Schein Hieronimus Boldeken geben Actum Hanssburg den 28 Junii anno etc. 65

Wir Johannis etc. bekennen hirmitt offentlig: Nachdem wir in erfharunge gelangt, dass er Eggert Heidtman eine vicarey zu sanct Annen capellen, dem capitell und thumbkirchen zu Haderschleben zubehorich, uf

zeit seines lebens in vorlehnunge gehabt, worvon er drey guter vorwendet und voreussert haben solt, wie sich auch im grunde also befunden; das wir demnach verursacht wordenn, der dinge etwas nachforschunge zuthun, und derwegen unserm secretarius und lieben getrewen Hieronimus Boldeken, burgemeistern zu Haderschleben, zu gnedigem bevell ufferlegt, bey etzlichen leuten erkundigung vor die handt zunehmen, auch einen brieff, so daruff erlangt, inhalts eines vorsigelten dingeswindes vidimiren zu lassen, dem allerdinge also volge geschehen; was nun dises fhals durch gedachten unsern secretarius Hieronimus Boldeken vorhandelt, begunstigt und furgenommen, solches alles ist aus unserm geheis und bevell gescheenn, wollen ihm auch das jderzeit bekant und gestendig sein, und habenn des zu urkundt uff bescheen underthenig bitt und ansuchung dissen unsern schein mit unserm furstlichen secrette becrefftiget. Actum ut supra.

Slesvig 1565 13. maj.

Attest til Heinrich Rantzau, kongelig statholder og amtmand i Segeberg.

Godset Ørnsholm = Nørrevold (Arrild s.), som dronning Sophia har indstævnet ham for.

Begge parter gør krav på godset. Heinrich Rantzau mener at kunne dokumentere sine rettigheder. Parterne har indvilliget i, at sagen afgøres på næste retsdag uden yderligere stævning.

fol. 108r.

Schein Heinrich Rantzowen, kuniglichen staathalter, geben dess guts Arnsberche halben, darump kunigin Sophia etc ihne hatt citiren lassen. Actum 13. may anno etc 65 Schlesswig

Wir Johans etc. bekennen hirmitt offentlig: Nachdem die durchlauchtigste hochgeborne furstin fraw Sophia zu Denmarcken etc. kunigin, geborne zu Stettin, Pommern etc. herzogin zu Schlesswig, Holstein etc. unsre freundtliche viellgeliebte fraw mutter, den ern-

vesten unnsern lieben getrewen Heinrich Ranzowen, kuniglichen staathalter und amptmahn uf Segeberge, wegen eines guts Arnsberg genandt uf itzigen gemeinen rechtstagk anhero gegen Schlesswigk gerichtlich steffnen lassen, als haben wir unss auss gefaster zuvorsicht, sollichts unnsrer freuntlichen viellgeliebten fraw nutter nicht zuwiedern sein werde, wollmeinlich unterstanden, darauf zuhandlen, damitt angeregte gebrechen diesen rechtstagk eingestellet pleiben mochten. Mitt dem gnedigen erpieten, dass wir mitt unser freuntlichen viellgeliebten fraw nutter zu unnsrer beiderseits zusammenkunft unns von diesen sachen freuntlich bereden aller gelegenheit, dieweill wir darvon unbericht erkunden und alssdan inn befindung mugliche verwendung thuen wolten, damitt die zu guter vorgleichung zugereichen. Worauf sich Heinrich Ransow erkleret, ob ihme woll fast beschwerlich mitt ihrer Kuniglichen Majestet zu rechte zugehen und dessen viellieber uberhaben, dieweill er aber durch erlangte citation darzu vorursacht, so were ihm nichts liebers, dan dass die sachen dissnahll eins fur alle zu rechtlichem bescheide zugelangen. Er thete sich auch genzlich vorhoffen, dass er zu seiner notturft gnugsam gefast durch die ankunft, brief und siegell vor sich hette, wormitt er seinen kauf und eigenthumb bestendiglich darzuthuen und zubeweisen, innmassen er dan attestirte copeien etlicher originall kaufbriefe vor unss erzeigen und furbrengen lassen. Gleichwoll und ungeacht desselben, so wolte er unss uf bestheen gnedig ersuchen nicht enthoren und unss zu underthenigem gefallen gehelen und willigen, dass die sachen zu erbettener underhandlung biss uf negsten rechtstagk einen anstandt zugewinnen, mitt dem anhaft und bescheide, do mitler weil den sachen inn der gute nicht abgeholfen, dass alssdan uf itzige aussgangen citation ohne ferner stefing oder andere vorweilung die sachen uf negstkunftigem rechtstage inn itzigem stande und gelengenheit dem rechten mochten undergeben und beholen und eins fur alle darauf geburliche rechtmessige erorterung erlanget werden. Und dieweill wir dan sollich sein underthenig erpieten und pitten zu gnedigem gefallen vormercket und angenommen, wir demselben auch also staat gegeben und der pilligkeit nach einem jdern zu seinem rechte eingereumbt; alss haben wir der warheit zustheur diesen unnsren schriftlichen schein hiruber vorfertigen und jderm

theill einen zustellen lassen und wollen desselben, wo
ess erfurdert, deme also gescheen bekandt und gestendig
sein. Zu urkundt mitt unnsERM furstlichen secrett be-
siegelt etc.

Slesvig 1565 14. maj.

Hertug Adolfs advokat mod arvingerne efter Jürgen
v.d. Wisch til Olpenæs.

Et sted ved Slien kaldet Oldenburg.

Da givne privilegier kræver, at stridigheder mel-
lem landsherrer og undersætter forhandles i nærværelse
af repræsentanter for stænderne og sådanne ikke er til
stede, afsiger kongen og begge hertuger i forening med
edsvorne råder den kendelse, at sagen uden yderligere
stævning udskydes til næste landdag.

fol 110 r.

Hertzog Adolphen anwalt contra Jurgen von der
Wisschen, erben zu Olpenitz, einen orth ahm
Schley, die Oldenburg genandt, belangendt.

Pronunciatur 14. may anno etc 65, Schlesswigk

Inn sachen anwalden dess hochgebornen fursten
hern Adolphen, erben zu Norwegen, hertzen zu Schless-
wigk Holstein etc, clegern, ahn einem und Jurgen von
der Wisschen zu Olpenitz nachgelassen erben, beclagten,
ahm anderen theile, belangendt einen orth ahm Schlye,
welchs die Oldenburgk soll genandt sein, geben vonn
Gots gnaden wir Johans etc sampt der kuniglichen ma-
jestet zu Denmarcken etc unnsER und hochermelts unsers
freundtlichen, lieben brudern und gnedigen hern hertzog
Adolphen etc. hirzu mitt erlassung ihrer eyde vororden-
ten rethen diesen bescheidt: Nachdem die privilegia,
stetten und landtschaft gegeben, mittbrenge, wan sich
irrunge zwisschen den herren und underthanen zutragen,
dass dieselbigen fur prelaten, rethen, ritterschaft,
stetten und manschaft sollen erortert werden, ferner
inhelts derselbigen und aber itziger zeit die prela-
ten, ritterschaft, auch die von stetten und manschaft
nicht beyhanden, dass unns zu vorfange sollicher privi-
legien auf dissmahl nicht gebueren will, inn berurter

sachen zuerkennen, sondern remittiren diese sache für dieselbigen. Unnd erachten zu entscheidung dieser irrung, dass für einen gelegenen und beqwemern wegk sein, dass auf negstkünftigen landttagk die jennigen, so zu solcher cognition vormuge der privilegien gehören, erfurdert und für denselbigen beide theill ohne ferner citation erscheinen, ihre clage und antwort auch allen beweiss, dess sie zugenießen vorhoffen, anbringen und darüber rechtlicher erkentnuss und entscheidung gewarten. Urkundtlich

Slesvig 1565 14. maj

Hertug Adolfs advokat mod arvingerne efter Jürgen v.d. Wisch til Olpenæs
Samme sag som foregående.

Der anordnet en besigtigelsesforretning. Som tilforordnede udpeges Bertram v. Ahlefeldt, amtmand i Flensborg, Christoffer Rantzau, amtmand i Rendsborg, og Paul Rantzau, amtmand i Svabsted. Parterne kan medtage vidner.

Herzog Adolphen etc. anwaldt contra Jurge(n) vonn der Wisschen, erben zu Olpenitz.
Actum eodem die et loco ut supra (14.5.65, Slesvig)

Auf ansuchen anwalden hertzog Adolphen zu Schlesswigk, Holstein etc. inn sachen wieder Jeorgen von der Wisschen erben wirt ess bey vorigem bescheide gelassen. So seint auch die gebotene commissarien zu besichtigung dess streittigen orths, auch abhorung beider theill, zeugen und kundtschaft zugelassen, und darzu Berthram von Alefelde, amptmahn zu Flensburgk, Christoffer Rantzow, amptmahn zu Rendsburgk, auch Paull Rantzow, amptmahn zu Schwabstede vorordnet, und zu der notturft der montagk nach Trinitatis dess morgens zu acht uhren ahn dem streittigen orth zuerscheinen, hir angesatzt sein. So soll auch ein jeder theill seine zeugen alssdan zur stette haben. Soviell aber die durch der von der Wissche gebetene abschaffung der fischer kathen, so hochgedachter hertzog Adolf etc. ufrichten lassen, belanget, wirt dieser punct biss zu entscheidi-

gung der hauptsachen, jedem theill ahn seinem rechten unschedtlich, eingestellet. Zu urkundt etc.

Slesvig 1565 uden dato (1)

Jasper Wittorps enke mod Bordesholm kloster.
Den omstridte sag er ikke nærmere angivet.
De omstridte steder skal besigtiges og parterne opfordres til forlig.

(1) Placeringen taler for, at dommen er afsagt i Slesvig i maj måned.

Fol. 128r

Jasper Wittorps widtwe contra das closter Bordessholm

Inn sachen zwischen Jasper Wittorps nachgelassen widtfrac ahn einem, als clegerin, und dem closter zu Bordessholm anders theils, alss beclagten, ist zu bescheidt geben: Nachdem clegerin anzeige und berichte nach vorstanden, dass die zwistige sache augenscheins von nothen und darauf freuntliche behandlung und vergleichung clagender theill friedtlich eingehen und gedulden können und mugen, worauf eingewandt beclagte sich hiebevor zu gutlichem entscheidet nicht geweigert haben, besonder darzu gewilligt, jedoch vom kegentheill abgeschlagen, und weill dan beclagte jtzt anhero citirt und rechtlicher aborterung gewertig, were ihnen rechtlicher entscheidet und freuntlicher vortrag gleichst lieb, darynn sie aber furstlicher gnaden nichts vorzuschreiben, sondern jedem bescheidt trewlich zugeleben willig; Alss wollen furstliche gnaden hertzog Johans etc. die irrige und streitige orthe lassen inn augenschein nehmen und nach befindung allerseits gelegenheit zu gutlichem vortrage und entscheidet vorweisen und behandeln lassen. Wo aber solchs unfruchtbar entstehen wurde, soll jdem theill sein recht unbenommen sein und zu gebuerliche clage gelassen werden.

Rendsborg 1565 9.juli.

Attest til Lenhardt Bodenstein fra Nürnberg.
Forvaltningen af hertugens kammergods.

Lenhardt Bodenstein har på vegne af sine principaler, Bertolt Holzschuster og fæller, afgivet forslag til forøgelse af udbyttet af hertugens kammergods. Forslaget indebærer udlån mod rente og afvises kraftigt som stridende mod Guds bud.

fol. 130 r

Schein Lenhardt Botenstein von Nurmberg geben, wegen der gepflogenen handlung, dardurch furstlicher gnaden cammerguth solt gemehret werden etc betreffend. Actum Rendsburg denn 9. julii anno etc 65

Wir Johannis etc thun hirmit kunth und bekennen, das uns uff hievorig gepflogten vorbrifft und vorschriebten vorhandlung und zu volge derselben der erbar unser lieber besunder Lenhardt Botenstein im nahmen und von wegen des auch erbarnn Bartolt Holtzschustern und seiner consorten also principaln ein consilium und rathschlag vorsiegelt unnd wolvorwart neben seinem credenz brive beiligerender resolution und calculation uff vorbesserunge unserer einkhomen gericht underthenig behanden und uberantworten lassen, welchs wir auch mit vleise ubersehen und vorlesen etc. Und nachdem wir aber uber zuvorsicht den grundt und inhalt desselben zu newerung und ungewontlicher beschwer unser underthanen gericht vormergkt, warvor unsere furstenthumb von alters her privilegirt, zu dem auch die volge und wircklicheit des handels furnemlich uff wucherlichen handell und contract bestehet, dessen wir also unchristlich und von Gott ernstlich verboten von anfang unser regierung ein abscheu und misfallen getragen, und noch und ungerne im wenigsten wir uns auch aus furstlichem obliegenden ampte nicht geburt darzu ursach geben wolten, also haben wir aus menglich angezeigten bewegnussen nicht unbillig bedencken gehabt, solchen rathschlag zu wercke zurichten, bevorab dieweill wir uns anfenglich im handell wie aus unser gegebener verschreibung und darjegen erlangten reverse so zuersehen, ausdrucklich

bedingt und vorbehalten. Do wir des angeregten fundts und ratschlags nach eröffnung desselben bedencken und misfallen tragen wurden und nicht ins werck wolten bringen lassen, das erwente unsere vorpflichtung aller dinge nichtig und ungethan, getodt, auffgegeben und krafftlos sein und bleiben und wir zu einiger abgiffit noch anderer auslage, wie die namen haben mucht, ferners unverpflicht und unverbunden sein solten, woruff auch die erfindere weiter nicht zufurdern noch zu mahnen, derwegen wir die vullenziehunge genzlich hindan gesetzt und derselben vorziehen unnd begraben, die zu keinen gebrauch zubringen. Wir wollen auch hiemit vor uns und unsere erben protestirt und bedingt haben, das wir zu solchem handell ferners unvorhafft und unverbunden, sondern desselben auch aller daruff stehenden beschwer entlich entfreyet und uberhoben sein wollen, in massen wir uns in unsre handlung klerlichen bescheiden und vorbehalten. Was aber denn letzten punct solchenn ratschlag weiter ungesprengt in geheim zuhalten betreffenn, in dem wollen wir uns unvorweislichen gebur zuerzeigen wissen, und haben demnach gemelten gesanten uff sein underthenig ansuchen diesen unsern schriftlichen schein seiner vleisigen uberantwortung und ausrichtunge, wie nicht wenigens zu eigentlichen erclerunge unsers schlislichen willens, gemutt und meynung unter unserm furstlichen secrette in glaubwirdiger form mitteilen lassen. Actum ut supra.

Løgumkloster 1565 26. september

Attest til Heike Veddersen i Horsbøl (Viding) herred. Klage over dom af fireherredrådet i sag mellem ham og Meinke Frodkens.

Klageren har indgivet sin besværing rettidigt. Sagen vil blive behandlet på næstkommende retsdag i Tønder og skal stilles i bero indtil da.

Schein Heike Veddersen in Horbulherde (1) geben wegen einer beschwerten sentenzia, so duch die vier herdes rethe zwischen ime und Mainke Frodkens gesprochen etc., das er sich demnach an

furstliche gnaden berufen. Atcum Lugum Kloster
den 26. septembris anno 65.

Wir Johannis etc thun hirmit kunth: Nachdem sich unser
lieber getreuer Heike Veddersen in Horsbulherde von
wegen einer sentenzia, so zwichen ime und Mainke Frod-
kens durch die vierherdes rethe gesprochen, beschwert,
beclagt und angeben, worumb er sich an uns underthenig
beruffen und inwendig geburlicher frist sein schatsmall
gethan, der meinung und zuvorsicht, dasselb zu prose-
quirn und gerurte sentenz vor uns und unsern rethen
rechtmessig zu hintertreiben mitt angehaffter under-
theniger bitt, solchs zu gnaden an zunehmen: Also haben
wir solche seine suchunge in gnaden stadt gegeben und
das begerte schatsmall sovill also recht zugelassen,
dergestalt das er seine furderung uff nechstkunfftigen
rechtstag, so wir sambt unsern rethen zu Tundern halten
und setzen werden, von newem anstellen und seine not-
turft wieder beclagten und die vierherdesrethe gericht-
lich furbringen und ferner rechtlichen bescheidt daruff
gewarten muge. Es sollen auch alle ding ungeacht, was
bisher darinne erkanth, ohne einig execution bis zu ge-
nottem rechtmessigen austrage in ruhe stehen und blei-
ben und mitler weil uber diesen unsern bescheidt nicht
uber clegern zu dieser sache vorhengt oder nachgegeben
werden. Daran geschicht unser gefellige meinung. Zu ur-
kundt etc.

(1) sic. Fejl for Horsbulherde.

Hansborg 1565 28. september

Attest til Lorenz Wensin, amtmand i Haderslev.
Indsigelse mod økonomisk disposition af sviger-
faderen Benedict von Ahlefeldt til Gelting.

Uden Lorenz Wensin og hans hustrus vidende har
svigerfaderen overdraget en større pengesum til sønner-
ne Claus og Heinrich. Det anerkendes, at Lorenz Wensins
indsigelse på hustruens vegne mod denne disposition er
sket rettidigt.

Fol. 132v.

Schein Lorenz Wensin mitgeteilt. Actum Hannsbur den 28. septembris anno etc. 65.

Wir Johans von Gots gnaden etc. bekennen hirmi offentlich, das der erbar unser rath, ambtman z Haderschleben, und liber getreuer Lorenz Wensin vo uns in gegenwart etzlicher unser rethe und diener erschienen und underthenig bericht gethan, wie das er de 20. septembris dieses lauffenden jhars zu Rendesburg i glaubwirdig erfahrung gelangt, also solte seiner haus frauwen vatter, Benedict von Allevelde zu Geltingen seinen beiden sohnen Claus und Heinrich von Allevelden gebrudern, eine stadtliche summa gelts aus der hand gegeben und uffgetragenn haben. Und wan er aber dar gegen vor sich und an stadt seiner hausfrauwen unnd kin der erhebliche einrede furzuwenden und also bey sic nicht anders zuerachten, dan das villicht durch solch ubergabe gesucht und gemeint wurde, sie allerseitz a ihrer befugten erbgerechtigkeit zur ungbur nachtheili zuvorkurtzen, wormit ihnen also den miterben keine weges zudedulden unnd sich also uff ein heiratsvor schreibung in gleichem auch daruff erlangten rechtmes siger sentenz und erclerung, so zu crafft erreicht, ge zogen mit einfhurunge, das solche seines vatern ungut lich parteilich erzeigung, denselben ganz und gar zu wiedern auch dem lehrbuche und aller billigkeit ungeme wehre; so wolte er demnach aller solcher handlung, s seiner hausfrauwen vatter, ihnen allerseitz unwissendt in den rucken gepflogen, genzlich widersprochen un dargegen offentlich protestirt und bedingt haben, da sie zu keinen zeiten darein gehelet, gewilliget ode consentirt, vil weniger darmit friedtlich gewesen, un sich derwegen alle ihre furderung und zusprache rech unnd gerechtigkeit vorbehalten, das sie sich durc stillschweigendt davon nicht begeben, wie sich das nac art der rechte unnd furstenthumb ublichen gebrauche ei gent unnd geburt, in der besten mase, weise und gestal solchs formlichst unnd fuglichst zugescheen, alle ge ferlicheit hindan gesetzt, und uns derwegen in under thenigkeit ersucht und gebeten, ihme solcher seiner an gewandten beysprache unnd protestation, mit im nahme seiner hausfrauwen und kinder, zu geburlicher fris gescheen, nicht allein in gnaden gestendig zu sei sundern ihm auch des unsern gnedigen schein mit zu teilen. Und wan wir danne solch sein underthenig bit und furderung vor zimlich und der billigkeit gemes er

acht und vormerget, solchs auch also vor uns und unsern rethen gescheen und ergangen, und wir itziger obliegenden furstlichen regirunge halb schuldig, einem jedern der warheit und was vor uns gehandelt und ergangen zustandt zuthun und zeugnus zugeben: Also haben wir angeregte beysprache und protestation sovill recht zugelassen, ihm auch hiruber diesen unsern offenen schein gnedig mitgeteilt. Thun dasselb hirmit unnd in krafft dieses. Urkundtlich etc.

Rendsborg 1565 19. december

Attest til Christoffer Rantzau, amtmænd i Rendsborg.

Hustruens livgeding.

Christoffer Rantzau ønsker at forøge hustruen Annas medgift på 10 000 mark med yderligere 10 000 mark til et livgeding for hende på 20 000 mark. Ordningen anerkendes.

fol. 133 v

Schein Christoffer Ranzow, amtman zu Rendesburg geben, das er seiner hausfrawen zu ihrem leibgeding zwanzig tausend marck in seinen erbgutern vorschreiben etc. Actum Rendesburg den 19. decembris anno etc. 65.

Wir Johans etc. bekennen hirmit offentlig, das der erbar unser rath, amtman zu Rendesburg, und liber getreuer Christoffer Ranzow, erbgessen zu Bulck und Knop, vor uns und etzlichen unsern rethen erschienen und underthenig bericht gethan, wie das er seiner freuntlichen liben hausfraw, Anna Ranzouwen, in erster ehestiftung und heyratshandlung gegen die eingebrachten zehntausent mark brautschatzes noch zehndausent mark, welchs in einer summa zwanzig dausent mark lubisch zu einem leibgedinge vorsprochen und vurburgt hette. Nachdem er aber hernacher zu merglichen schweren schulden, die er wegen des guts Bulck uffladen mussen, geraten, also das er seinen burgen nicht alleine vor sich, alle sein guter, sunder auch seine freuntliche libe hausfraw ihren ganzen brautschatz und leib-

vermachung zu einem underpfande mit vorschreiben mus-
sen, wormit sie an dem ihren etzlicher masen beschwert
und zweivelhaft gemacht wordenn, damit sie nun gleich-
woll ihrer gutwilligen erzeigung halb, wormit sie ihme
in seinen bedrenglichen anliegen gerne gewilfaret und
treuhertzige beypflicht gethan an ihrer geburunt keinen
abgang oder schaden zuleiden oder irgents, wormit ihrer
befugten freulichen gevestigkeit halb verschellet oder
vorkurtzt, sundern uff seinen vhall und todtlichen ab-
gang sovill mehr gesichert werden muht, also das ihr-
nigen zugenissen, so ir zum leipgeding vorordent; so
wolt er ihr hirmit vor sich und seine erben solche
zwanzigtausent mark lubsch in alle seine erb und guter
vormacht unnd vorschriben haben, dergestalt unnd also,
wan er nach dem willen des allmechtigen mit tode abge-
hen und seine hausfraw seinen vhal oberleben wurde, das
als dan seine erben, so die guter wurden antasten wol-
len, vor allen dingen solten schuldig und vorpflicht
sein, seiner liben hausfrawen vor abtrettinge der guter
solche zwanzigtausent mark bar uber heraus zugeben, di-
eselben zu ihren handen zuvorreichen und ihre notturft
darvon zubeschaffen, wie leibgedings recht und gewon-
heit ist von den erben unangefochten und ungehindert.
Im vhall aber seine erben sich beschweret finden und
weigerig machen wurden, solche zwanzigtausent mark ab-
zulegen, so solte seine libe hausfraw furgemacht und
gewalt haben, in den gutern so lange zubleiben, disel-
ben ihrem selbs besten zubesitzen, genissen unnd ge-
brauchen ohne einig abgiffit oder entgeltus bis sie ih-
ren ausgesetzten summen bar uber entpfangen desselben
entricht und zufriedengestellt wehre getreulich und un-
geverlich. Und als er aber, wie zum theill oben vormel-
det, nebenst seiner freuntlichen liben hausfrawen sei-
nen burgen alle seine guter nebenst dem leipgedinge der
zwanzigtausent marck lubsch zu einer vorwahrunge un-
terpfandtlich vorschriben und eingesetzt, so solte
doch durch solch itzig vorlassunge derselben vor-
wahrungsverschreibunge gantz und gar nichts zugegen ge-
meint, benomen oder entzogen sein, sundern alles darin-
ne begriffen ungekrenket sten, vast und woll vor allen
dingen gehalten werden. Und wiewol er nun gar in keinen
zweivel zihen wolte, es wurden seine erben ohne das ge-
neigt sein undbefunden werden, alle das ihrnige zuvo-
lestrecken, was desfals von ihne zur gebur und billig-
keit vorordent und vorsehen, und sich zu dem keines

wegs widerspenstig machen, so wolte er doch nichts we-
nigers in aller underthenigkeit gesucht und gebeten ha-
ben, ihme hiruber unsern gnedigen schriftlichen schein
mit zu teilen zuvorleihen: Und wan danne aller solchen
bericht, handlung und vorlassunge dergestalt vor uns
gescheen und ergangen, wir solche vorordnunge also oben
nach lenge angezeigt personlich angehört und vernommen,
und wir sein geschafft und suchunge nicht anders also
zur pilligkeit dem rechten gemes zubefinden und demnach
aus furstlichem obligendem ampte und itziger tragenden
regirung nach so woll schuldig also geneigt sein, der
warheit iderzeit zeugnis zugeben und zustandt zuthun,
also habenn wir ihme in solchen gesuchen nicht weigerig
sein mugen und demnach gegenwartigen schein hiruber
vorfertigen und mitteilen lassen in crafft dieses. Zu
urkundt mit unserm furstlichen secrete besigelt.

Rendsborg 1565 19. december

Attest til Christoffer Rantzau, amtmænd i Rends-
borg.

Indsigelse mod broderen Jeronimus Rantzaus ejen-
domsdispositioner.

Christoffer Rantzau har erfaret, at broderen Je-
ronimus til dels til fordel for sin hustru Margarethe
har foretaget eller vil foretage ændringer i formue og
gods til skade for Christoffer Rantzau, og gør indsi-
gelse herimod.

fol. 135 r

Schein Christoffer Ranzow geben wegen einer bey-
sproke Actum Rendesburg den 19. decembris anno
etc. 65.

Wir Johans etc. bekennen hirmit offentlichen:
Nachdem der erbar unser rath amtmann zu Rendesburg,
unnd liber gtreuer Christoffer Ranzow vor uns under-
thenig erschienen und bericht, welcher gestalt sein
bruder Jheronimus Ranzow, wie es ihm gelangt seiner
hausfrauen Margarethe Ranzouwen etzlicher massen ver-
lassunge gethan haben soll, woran ihme zu beschwer und
nachteil gescheen und darmit nicht zgedulden, in glei-

chem auch das sein bruder nochweiter furhabend sein solle, vorenderunge der bewechlichen und unbeweglichen guter, so er noch bisher unter seinen handen gehabt unnd behalten, wofern dasselb nicht albereit gescheen, furzunehmen, und das auch von andern mehr, so sich gleicher gestalt gerechtigkeit zu denselben gutern anmassen wollen, deren ihnen doch nicht gestendig, eben solchs begunstigt sein und werden mucht, ihm aber alles unwissendt und in den rucken gehandelt, worentgegen er doch seine erhebliche rechtmessige einrede furzuwenden, und damit ihme aber unberichter dinge durch seinen bruder oder andere an solchen gutern zu abbruch seiner gerechtigkeit vorgangen itzt oder kunfftig durch stillschweigendt ohne sein consent, wissen und willen nichts benomen oder begeben oder ichtes was gehandelt werden mucht, das ihme zu nachteil zugereichen, so wolte er alle dasselb, was bereit gescheen oder hinfurder gescheen kunte, also nichtig un uncrefftig beygesprachen, dargegen protestirt und sich seine rechtliche notturft bedingt und vorbehalten und uns derwegen in underthenigkeit gebeten haben, solche seine beysprache und eingewandte protestation in gnedig gedenck zunehmen, und ihme hiruber unsern schriftlichen schein mitzuteilen: Also haben wir solcher seiner bitt und suchunge gnedig stadt gegeben, diselb sovill recht zugelassen und angenommen und ihme der warheit zu sterk un steuer disen schein aus furstlicher macht und von obrigkeit wegen mitteilen lassen. Thun dasselb hirmit un in craft dieses. Zu urkundt mit unserm furstlichen secrete besigelt. Actum ut supra.

Hansborg 1566 9. januar

Attest til Horsbøl (Viding) herredsråd.

Sagen om digearbejde. Appel.

Herredsrådet har dømt i en sag mellem Edde Nissen og sognefolkene i Emmelsbøl. De tre andre herredsråd har underkendt dommen. Sagen kan af herredsrådet indbringes for næstkommende retsdag i Tønder, ellers fortabes sagen. Indtil da skal sagen stilles i bero.

fol. 140 r

Schein Horssbulherder rath gebenn.

Actum Hansburg den 9. januarii anno etc 66.

Wir Johannis etc. thun hirmit kunth: Nachdem der ersamen, unsern liben getreuwen dem Horsbulherder rath ihre gesprochen sentenz in sachen Edde Nissen, clegern, an einem und Emmelsbull caspelleutte, beclagte, anders theils dicktalling betreffend durch die andern drey rethe also unrechtmessig retactirt und zuruck erkanth, womit sich gedachter Horsbulherder rath gegen uns vorwirkt und darvor zudingen schuldig gewesen, also haben wir nichts weniger uff bescheen ir underthenigs vleisigs bitten und ansuchen (1) zugelassen, das mit abdingung der broke solange soll verschont bleiben, bis die sache vor uns und unsern rethen widerumb gerichtlich gehort, gehandelt und ausfindig gemacht werde, bey welchem teile die schult zu befinden oder nicht, dessen alsdan ein jder zu genissen und entgelten. Und soll der Horsbulherder rath uff nechsten rechtsdag, so wir mit unsern rethen zu Tundern halten werden, die andern drey herde gerichtlich citirn und sein noturft und recht gegen sie bey verlust der sache furdern und austragen wie gebreuchlich und ihnen daran gelegen. Daran geschicht unser meinunge und haben ihnen dessen unsern schriftlichen schein mitteilen wollen. Thun dasselb hir mit und in craft dieses. Urkundlich etc.

(1) Tilføjjet i randen (vel forglemmelse): die weill sie ir schatsmal vor uns gethan, und wir ihnen auch hiebenvorn sechs wochen zeit zu den andern 6 wochen gegunt

Tønder 1566 4. april.

Attest til Benedict v. Ahlefeldt, amtmand i Tønder.

Hustruen Mette v. Ahlefeldts livgeding.

Benedicht v. Ahlefeldt testamenterer sin hustru Mette 16 000 mark, som hun efter hans død kan nyde som livgeding. Ordningen godkendes.

fol. 154 r.

Schein uber Benedicts von Allevelden leibgedings vormachung seiner liben hausfrauwen Mette von Allevelden geben. Actum Tundern den 4. aprilis anno etc. 66.

Wir Johannis etc. thun hirmit öffentlich kunth und bekennen, das der erbar unser rath, ambtman zu Tundern, und liber getreuer Benedict vonn Allevelde vor uns underthenig erschienen und zuerkennen gegeben, weila ime seine freuntliche libe hausfrau Mette von Allevelde ein städtlichs zugebracht und sich bisher in ehlicher beywonung gegen ime aller ehrn, lieb und trew beflissenn, freundlich, gehorsamb und gutwillig erzeigt hette, und ime mit aller gebur under augen gegangen, das er demnach hinwiderumb aus freuntlicher zuneigung entschlossen, seinen guten willen mit danckbarkeit zuercleren und sie sechzehendausent mark lubisch zubeleibdingen, dergestalt und also: Wo sie durch gotlich schickung seinen todt oberleben und ohne leibs erben ubrig bleiben wurde, das sie alsdan neben anderer freulichen gerechtigkeit, so ir des hubenbandes halb und sunst dieser furstentumbe ublichem gebrauche nach zustehen wurde, aus aller seiner barschaft, beweglicher und unbeweglichen gutern, ehe sie davon abtreten wurde, zuvor aus bekommen und haben solt sechzehendausent mark lubisch zu einem rechten leipgedinge, diselben uff zeit ires lebens zubehalten, genisen und gebrauchen, wie leibgedings recht und gewonheit ist. Nach irem todtlichen abgange aber solten solche sechszehendausent mark widerumb an seine erben keren und fallen, von den ihren unauffgehalten und unwiderfochten; und uns derwegen in underthenigkeit ersucht und gebeten, wir solche seine leipvormachung und vorordenunge nicht alleine gnedig zulassen, confirmiren und bestetigen, sondern auch unsern schriftlichen schein daruber mitzuteilen gnediglich geruhen wolten. Und wan wir danne solchen seinen willen und meinunge, vorordnunge und gescheffte gegen seine freuntliche liebe hausfrau nicht unzimlich, sondern villmehr rhumblich und billig zubefinden, und wir uns schuldig erkent, der warheit, unnd was fur uns gehandelt, zustandt zuthun, also haben wir seiner suchunge gnedig stadt gegeben, darein consentirt und bewilligt, und zu weiterer becrefftigung diesen unsern schein vorfertigen und hiruber mitteilen lassen. Thun dasselb hirmit aus furstlicher macht und von obrigkeit wegen hirmit und in crafft dieses; das es

auch dergestalt wie vormeldet vor uns gescheen und er-
gangen, das wollen wir zu jederzeit bekandt unnd ge-
stendig sein. Urkundtlich unter unserm furstlichen an-
angenden secrett etc.

Tønder 1566 4. april

Attest om Mette v. Ahlefeldts testamentering af
16 000 mark til ægtefællen Benedict v. Ahlefeldt.
Til gengæld for, at ægtefællen Benedict v. Ahle-
feldt har testamenteret hende 16 000 mk. (se foregåen-
de), testamenterer Mette v. Ahlefeldt ham samme sum.
Sagen er forelagt ved Hans Lewe og Gosseck v. Ahle-
feldt.

Fol. 153 r.

Schein uber Mette von Allevelden leibgedings vor-
machung uff sechzehen tausent mark irem liben ha-
uswirt Benedict von Allevelde mitgeteilt. Actum
Tundern den 4. aprilis anno etc. 66.

Wir Johannis etc. thun hirmit offentlich kunth,
das uns die erbare, unsere liebe besondere Mette von
Allevelde durch die erbarn unsere libe getreuwen Hans
Lewe und Gossick von Allevelde, Gregorius sohn, demu-
tiges vleises berichten und furtragen lassen, dieweill
sie ir freuntlicher liber hauswirt und ehman Benedict
von Allevelde uff seinen todtlichen vhall unnd abgang,
welchen der allmechtige zu langen zeiten gnediglich
vorhuten wolt, mit sechzehenntausent mark lubsch be-
leibgedingt und uff zeit ires lebens vorsorgt und vor-
sehen hatte, worvor sie ime nicht alleine, sundern auch
darvor danckbar zusein sich schuldig erkent, das er ir
alse ihr freuntlicher liber ehman in allen ehren lieb
und treuw freuntlich beywohnen und beypflichten und mit
geburlicher willfarung begegnen thette, das sie demnach
nit guter wissenschaft ungefurdert aus eigenem bewe-
gen, ir getreuw hertz neigung und guten willen darmit
zubezeugen und gleichmessige pilligkeit hinwider zu-
beschaffen, bedacht und entschlossen were, ime gleicher
gestalt was zu zuwenden, wie sie danne hiemit und in
krafft dieses gethan haben wolt, dergestalt und also wo

ir freuntlicher liber hauswirt Benedictus vonn Allevelde ihr endt und todt, welchs zu dem willen des allmechtigen gestalt, oberleben und nachbleiben werde, das er aus allen iren beweglichen und unbeweglichen erbgutern und landstein, ehe und bevor er diselbe wurde abtretten, nebenst anderer erbgerechtigkeit, so ime sonst nach ublichen recht, gebrauchte und gewonheit dieses herzogthumbs Schleswig darinne und aus zustehen und geburen muchte, vor allen dingen sechzehendausent mark lubsch bekommen und haben, und diselbenn uff zeit seines lebens behalten, genissen und gebrauchen solt, von iren erben und sonst menniglichs unangefochten und ungehindert. Welchs sie ime auch dergestalt willig und gerne gunnen thete, und hirmit zum aller bestendigsten vor uns zugueigent, vormacht und uffgetragen haben wolte; mit angehaffter demutiger und vleisiger bitt, wir gnediglich geruhen wolten, solch ir vorordnungen und gescheffte gegen irem liben manne in gnedig gedenck zu nehmen, dieselb zu zulassen, zu confirmiren unnd bestetigen, und unsern gnedigen schriftlichen schein daruber zuvorleihen und mit zuteilen, Und weiln wir danne solch gutwillig erzeigung aus ehlicher lieb und trew, und also gleicher gestalt vordint und vorschuldet, hergeflossen, vormerget und zimlich, geburlich und gleichmessig befunden, so habenn wir darumb, dieweill wir ohne das schuldig, der warheit und wes vor uns gehandelt jeder zeit zustandt zuthun, solcher angelegten bitt gnedig statt und raum gegeben, darein consentirt und bewilligt, und zu mehrer becreftung disen unsern schriftlichen schein aus furstlicher macht und von obrigkeit wegen in jetziger unser tragenden regirung vorfertigen und ausgehen lassen. Urkundtlich etc.

Hansborg
1566 9. juni

Attest til Hune Sønniksen, Nordstrand.
Afgift på kirkejord i Morsum.

I sine bestræbelser for at bedre kirkernes og præsternes forhold har hertugen forhøjet afgifterne på kirkejord i hele landskabet. Skønt Hune Sønniksen ved fæstebrev med kgl. konfirmation er fritaget herfor, har han erklæret sig villig til i sin livstid at erlægge 6

nk mere årligt. Fol. 160.

Schein Hune Sunnicksen im Strande, darinnen ehr sich freiwillig versprochen, die jerliche hure von etzlichen heiligen lande im Strande zu der kirchen Morsum gehorig die zeit seines lebens mit 6 mark zu verbessern. Actum Hanssburgk den 9. junii anno etc. lvi

Wir Johans etc. thun hirmit kundt: Also wie zu notturft und verbesserung unser kirchen und derselben diener undehalts das heilige landt durch den gantzen Strandt in der hure vorhohen und den benachberten gleich anschlagen lassen, wordurch verursacht, das unser staller das kirchen bull zu Morsum, woruff Hune Sunnicksen wonet, gleicher gestalt verhohet hat, dessen sich Hune gegen uns in underthenigkeit beclaget, und des einen veste brieff und daruff erlangte konigliche confirmation erzeigt und vorbracht der verhoffens derselben zu genissen, und das ehr daruber nicht zubeschweren, welchen veste brieff und confirmation wir aller dinge richtig und zu seinem best befunden, das die billig bei krafft und werden zubleiben. Also haben nichts weinigers mit gedachtem Hune Sunnicksen daruff gnedig handeln lassen dieweiln die Kirche zu Morsum vast durfftig und geringer einkhomen, auch an gebeude mangelhaft befunden, und sonst im gantzen lande das heilige landt verhohet und nach gestalt der gelegenheit den benachtbaren gmes angeschlagen, das ehr aus christlichem und den nachbarlichen bedencken umb unser gnedigen furderung willen, und nicht das ehre schuldig zuthun gewesen, unbedrengt freywillig versprochen und bewilligt, nun hinfurders jerlich der kirchen zu Morsum uff seins leben zeit zu den zwolff mark, so von altershero aus dem gute gegangen, noch sechs mark lubisch zugeben jedoch in alle wege bei deme und also das ine dasselb an seinen habenden brieff und siegeln unverfenglich und zu keiner fernern beschwer oder newerung zugereichen, dessen ehr sich gantzlich bedingt und vorbehalten. Welchs wir nicht alleine auch dergestalt also billich zugelassen, sundern ime auch des unsern gnedigen schriftlichen schein under unserm furstlichen secrete, ime darbei zuschutzen und handhaben mitgeteilt. Actum ut supra.

Tønder 1566 27. august.

Attest til kirkeværgerne i Aventoft
Jordhandel.

Hertugen har overdraget kirkeværgerne 30 dema
land i Dyrhus i bytte mod anden jord i Freesmark.

Fol 165 r

Schein uff dreissig demat landes, so furstlich
gnaden den kirchschworen zu Auentofft gegen ei
ander stucke guts uff Friesemarkt belegen uberge
ben. Actum Tundern den 27. augusti anno etc. 67
(1)

Wir Johans etc. bekennen hirmit offentlichen
dass wir mit den kirchschworen zu Auentofft umb etzlic
landt eine beutenschafft gehalten, also das sie uns z
unser notturfft gegunt und ubergeben Frisemarckt, noc
eine wische darbey, Wraldhorn genant, ein klein stuck
wisches darsellp und noch ein klein stucke wisches be
suden Bonde Iggensens haus. Derentgegen und zu gepur
licher erstattung und widerlage haben wir der kirche
widerumb erblich uffgedragen und zuge eneignet dreissi
demat landes in Durhusen, welche sollen abgemessen wer
den gegen die Harse venne und der stadt velt, deichani
und sonst aller beschwerung frei, so uns erblich zube
horig gewesen. Woraus der kirchen alle jare ire gebur
liche renthe soll verreichet und gegeben und dara
nichts entzogen werdenn, vorschoten und vorlassen dem
nach gemelter kirchen solche dreissig demat landes z
ewigem erbe und eigethumb hirmit und in krafft diese
ires gefallens darmit zuhandlen, thun und lassen e
sollen aber auch hirmit die nachstenden renthe un
schulden, so der kirchen aus Frisemarckt zukhomen hir
mit gantzlich gefelt und abgehandelt sein und bleiben
getreulich und ungeferlich. Des zu urkundt.
(1) sic. Formentlig fejl for 66.

Tønder 1566 28. august.

Fæste til Hans Jebsen, Tønder.

En tolvtedel Brarup land nord for Tønder.

Fæstet, som hans far har haft, overdrages Hans
Jebsen tilligemed en eng nord derfor.

fol. 165 v.

Hans Jebsen verfestung uff sein 12 theil Braderup
landt nordwerth, so vor Tundern gelegen. Actum
Tundern den 28. augusti anno etc. 66.

Wir Johans etc. bekennen hirmit offentlichen:
Nachdem verrugter langer jare unser freuntlicher gelip-
per her und vatter konig Friderich hochloblicher
christlicher gedachtnus zwolff burgern zu Tundern dass
Braderup landt, nordtwerdt vor der stadt gelegen, uff
ir lebens zeit vorfestet gehapt, unter welchen zwolff
burgern Hans Jebsens vatter einer mit gewesen, also
haben wir gedachten Hanss Jebsen auss gnaden, womit
wir ime gewogen, und danne von wegen seiner under-
thanigen getrewen dienste, so ehr uns erzeigt, das
zwolffe theil gemeltes landes, so sein vatter vor ime
innegehapt, sampt noch einer wischen im norden, so umb-
graben und jerlich zu unserm hause Tundern gibt acht
schilling, widerumb vorfestet und eingethann gunnen,
begnaden, verleihen und vorfesten ime solch anpartt
landes und wische hirmit und in kraft dieses dergestalt
und also das ehr dasselb die zeit seins lebens all aus-
haben, besitzen, geniessen und gebrauchen magk zu sei-
ner notturfft und besten, von menniglichen unan-
gefochten und ungehindert des soll ehr schuldig und
verpflicht sein, uff unser hauss Tundern jerlichen die
gewontliche hure so viel sich sein antheill uff das
zwolffte partt in den andert halb lasten korns belauf-
fen magk nach ausweisung des ampts registers bei ver-
lust des landes sampt den 8 schilling zu rechter zeit
unnachlessig zuentrichten und gebieten und bevelen
daruff jetzigen und kunfftigen unsern amptleuten auch
sonst menniglich unsers befelichs underthanen, ir wol-
let gedachten Hanss Jebsen bei solchem zwolffte part
und daruff erlangten begnadungs veste nicht allein
unangefochten und unbeschwert bleiben und dasselbe
geniessen und gebrauchen lassen, sundern auch darbei
schutzen, handhaben und vorteidingen helffen. Daran
geschicht unsere gefellige zuverlessige meinnunge. Zu
urkundt.

Løgumkloster 1566 20. december.

Attest til Carsten Petersen i Aventoft.
Jordhandel.

Hertugen har afkøbt Carsten Petersen 38 demat og 34 roder i Freesmark. I handelen indgår overdragelse til Carsten Petersen af 5 demat og 64 roder på Aventoft mark.

Fol. 168 r.

Schein Carsten Petersen uff funff demat und vier und sechzig ruthen landes, in Aventofft veltmark belegen, die furstliche gnaden ime in beutenschaafft vor ander landt eingegeben, betreffendt Actum Lugem Closter den 20. decembris anno etc. 66 (1)

Wir Johans etc. thun hirmit offentlig kundt und bekennen vor uns unsen erben: nachdem wir mit unserem lieben getreuwen underthan Karsten Petersen zu Aventofft etzlicher massen gehandelt und ime acht und dreissig dematt und vier und funfftzig ruthen landes uff Friessmargkt aberkaufft, der wir ime auch jeder demat mit funfftzig margk bares geldes bezalt, sampt deme was uff vier und zwanzig demat hochlandes kumfftig vor schlicklande fallen kahn, welchs uns auch zuehörig, aussgenommen funff demat und 4 ruthen landes worvor wir ime widerlage an landt bewilligt, also haben wir gedachtem Carsten Peterssen und seinen erben solchem zuvolge funff dematt und vier und sechzig ruthen landes in Aventofft veltmarck bolegen, binnen deichs in der norder vhenne, genomt Benikenshorne, welchs unser erb und eigen sein, zu angeregter beutenschaafft widerumb angewiesenn und eingethann, vorschotet und vorlassen und thun dasselb hirmit und in craft dieses dergestalt und also, das ehr nun also vorth solch funff demath und 64 ruthen landes wircklich annehmen, dieselben erblich haben und behalten, besitzen, geniessen und gebrauchen, versetzen, vorbeuten und vorkeuffen, und seins gefallens damit thun und lassen magk, von uns und sonst meninglich unangefochten und ungehindert, worbey wir ine auch und seine erben zu jeder zeit handhaben, schutzen und verteidigen, und uns nichts eigens darinne vorbe-

halten haben wollen, ohne was uns aus landesfürstlicher
obrigkeit hocheit darinne geburn magk, getreulich und
ungeferlich. Des zu urkundt

(1) rettet fra 67.

Løgumkloster 1567 23. februar.

Attest til Nis Jensen i Løgum
Del af jord i Nordmarsch. (Nordskovmark)
I henhold til dom af hertug Adolf og tingsvidne
bekræftes Nis Jensens ret til jorden.

Fol. 174 v.

Schein Niss Jensen zu Lügum von wegen eines an-
parth landes in der Nordmarsch, die ehr seinen
andern nachbarn gleich beseien und bepflügen
magk. Actum Lügum Closter den 23. februarii anno
etc 67.

Wir Johans thun hirmit öffentlich kundt, das wir
unserm underthan Nis Jensen zu Lügum gnediglich gegun-
net, verleutet und bevolen haben, das ehr sein anpart
landes, so ime in Norschowe Marckt gleich seinen andern
nachbarn mit recht geburen magk, nach laut und inhalt
unsers gelipten brudern, hertzog Adolffs sententz, auch
zufolge der 12 grundlicher dingeswindes, so von die
gantze dorffschafft das rep in solche mark geschworn,
pflügen, beseien und zu seinem best geniessen und ge-
brauchen magk, inmassen seine nachbarn neben ime thuen.
Des wir ime also seine geburliche obrigkeit zu jeder
zeit gestendig sein und hemmeln wollen. Zu urkundt

Hansborg 1569 30. maj.

Forlig og opgørelse med Mikkel Jebsen
Godset efter den dømte far.

Mikkel Jebsens far, tidligere herrredsfoged i
Fyrstrup, Nis Jebsen, er tidligere dømt fra liv og
gods, men benådet for dødsstraffen. Arvingerne tages

til nåde og kan overtage Nis Jepsens tidligere ejendom som arvefæstegods. Ejendommene specificeres.

fol. 226 r

Vertrag und abhandlung mit Michell Jepsen wegen seines vatern Nis Jepsen begangnen mishandlung etc. Actum Hansburg den 30. mai anno etc. 69

Wir Johans etc. bekennen hirmit öffentlich: Nachdem sich unser gewesener underthan Nis Jepsen, etwan herdesvagdt in Tustorpherde, seiner begangnen mishandlung halben gegen uns zu hochster ungnadt mit vorebrechung leibs und guts vorwirkt und aber durch vilfeltig gepflogen bitt und verhandlung die sachen darhin gericht das wir uns uff gewisse masse und bescheidt contentiren und befriedigen lassen, alleine das wir uns ausdrücklich bedingt und vorbehalten, das alle seine erbliche und erkauffte guter, nemblich der hoff zu Andorp mit zwey otting erde, und danne vier otting erde in Tustorpvelde und ein halb otting uff Schouwerup velde mit allen iren zubehorungen an acker, weide, wische und holtze nichts ausgenommen an uns erblich vorfallen sein und bleiben und von seinen erber widerumb von uns gefestet werden sollen, also ist volgents daruff gedachts Nis Jepsen sohn Michell Jepsen zugetretten und erstlich den hoff zu Andorp sambt seiner zubehorung von uns gefestet und dan die ubriger funfftehalb otting, so unbebawet sein und bleiben und von niemandts anders gebraucht werden sollen, sambt der funff roten, deren zwo zu Stepping, die dritte zu Frorup und die virdte und funffte up Tustorp mark gleicher weise gefestet welches alles wir ime uff seir lebens zeit vorgunstigt und zugelassen, jedoch keiner andern gestalt zugebrauchen, dan also mit veste gutern zugescheen pflegt und bey andern gebreuchlich und gewontlich ist und soll gedachter Mickell Jepsen nebenst geburlichem bedschill und dinste von dem gute zu Andorp zu jerlicher pflicht zu unserm hause Hansburg geben ein ortig roggem, ein ortig gersten, zwey ortig haver, ein schaff, ein gos, zwey huner, zehen fuder holtz und ein schwein, und danne von den vir otting erde in Tustorp velde jerlich sechs ortig und 5 schip haver und keinen dinst, so lange die unbebawet und unbewohnt bleiben, von dem halben otting aber uff Schawerup velde

soll er zu unserm hause Hansburg jerlich einen gulden zu pflicht geben und von jederer katen, deren uns vier zuebehorig, alle jar acht schilling lubsch zu vorbittelsgeldt, thut zu hauff zwo mark lubisch, und von der funfften katen, die uff der kirchen vorte stehet, der kirchen zu Stepping gleicher gestalt jerlich acht schilling lubsch. Wir behalten uns aber in allen solchen holtzungen die zall schweine gleich von unsern andern vestegutern ausdrucklich bevorn und dieweill auch sein vatter Nis Jebesen vor ime drey stucke wisches, also eine uff Farwra marck, die ander Rorholm genant und die dritte Brengard uff Tistorp veld belegen von der kirchen in veste gehabt, so haben wir gnedig vorgunstigt und zugelassen, das unser ambtman ime dieselben drey stucke wisches gleicher gestalt uff sein lebenszeit widerumb verfestet und eingethan hat, worvon er der kirchen zu Aller zu jerlicher pflicht und abgiff soll geben vir mark lubsch. Dargegen haben wir gedachts Nis Jebesen erben die gnedige vortrostunge und zusage gethan, wo oft sich die velle begen und zutragen werden, das solche guter durch absterben der besitzer vorledigt, das sie zu der veste die nechsten sein und bleiben sollen, jedoch das sie auch dasjenige darvon thun sollen, was durch andere frembde erboten wirdt und weiln dan solche Nis Jebesen obenerwente vorbrechung zu entlicher vullenkhomblicher aussohne und vorgleichunge gereicht, und wir unsern gefasten billigen zorn dargegen sincken und fallen lassen und seine erben widerumb zu gnaden und gleich andere unsere libe getreuwe underthanen in unsern gnedigen schutz und schirm zu rechte auff und angenommen haben, und derwegen mit inen fridttlich sein, so gebieten und bevelen wir daruff allen und jedern unsern liben getreuwen underthanen und sonst menniglich, ir wollet gedachtes Nis Jebesen erben ires vatern vorwirkunge halb in oder ausserhalb rechtens nichts vorweislichs oder ungutlichs auffrucken oder furwerffen oder sie desselben zu schimpff oder vorachtunge horen oder entgelten, sundern bey diser unser begnadung unbeschwert bleiben lassen bey vermeidung unser hochsten straff und ungnade. Daran geschicht unser ernstliche zuverlessige meinunge. Urkundtlich etc.

Hansborg 1569 6. august

Forlig mellem Christian Knudsen, Nygård (Åstrup s.) og Jep Knudsen, Åstrup, på deres mor Sidsels vegne og Lorentz Mikkelsen, sognepræst i Åstrup. Ærerørig tale.

Der er opnået forlig, så edsaflæggelse efter landretten er undgået. Brødrene har forbeholdt sig ret til at rense sig ved ed, hvis forliget brydes, og dette tilstås dem.

fol. 228 r

Vergleichung mit Cristian und Jeb Knutzen zu Astorp wegen irer mutter Sissell und er Laurens Michelsen, pastor zu Astorp, ehrenruriger worte halb. Actum Hansburg den 6. augusti anno etc. 69.

Wir Johans etc. thun hirmit offentlig kunth:

Nach dem sich zwischen unsern liben getreuwen underthanen Christian Knutsen zu Nugardt und Jeb Knutsen zu Astorp, gebrudern, im nahmen und von wegen irer mutter Sissel an einem und danne er Lauerentz Michelsen, pastor zu Astorp, anders theils etzlicher ehrenrurigen worte halb irrung zugetragen derwegen clegere Christian und Jeb Knutsen sich mit landtrechte zu wehren und ihre mutter zuvorbieten iren eidt zugeboten, welcher inen auch zu dinge erkant und zugefunden worden, das wir demnach aus gnediger neigung, gefeherlich eidt und weiterung zuvorhuten und fridt und einigkeit zupflanzen beide part in der gute zuvortragen gnedig vorordenunge thun lassen, welchs auch dergestalt wirklich gescheen, und dieweill sich aber clegere besorglich angegeben, do sie dismall von irem eide abstehen und denselbe durch solch freuntlich handlung zuruckgesetzt und abgeschafft werden solt, das inen solchs villicht hernacher wan dergleichen wiederumb erregt an iren rechten zuvorkurtzung und sonst allerhandt mehr vorweis gereichen, schaden und nachtheil geberen muchte, also haben wir aus furstlicher macht und von obrigkeit wegen zugelassen, do solcher handell von er Laurens Michelsen oder sunst einem andern von newem geropt ehrenrurig erwehnet oder furgezogen werden solte, das inen und der gantzen freundschaft dardurch an iren rechten nichts benom-

men, sundern zu jedern vorfellen uff weiter verursacht gleichsam jetzt hatte gescheen sollen, können oder mugen, sich mit irem eyde nach landtrechte zuwehren unvorhindert frey stehen und zugelassen sein soll ohne menniglichs behelff oder einrede. Des zu urkundt etc.

Hansborg 1569 15. september

Skøde til Wedeke Wedellberg, hofsmed.

Hus og have i Haderslev.

Hus og gård i Haderslev og have syd for byen tilskødes Wedeke Wedellberg og hans arvinger. Så længe han er hofsmed, skal han besidde ejendommen uden afgifter.

fol. 231 r

Schotebriff Wedeke Schmidt geben uff das haus zu Haderschleben. Actum Hanspurg den 15. septembris anno etc. 69.

Wir Johans der Elter etc. bekennen hirmit öffentlich vor uns, unsere erben, nachkhomen und sunst jedermanniglich, das wir unserm liben getreuwen hoffschmide Wedeke Wedellberg unser haus und hoff alhir zu Haderschleben im stadtrechten, sambt einem kalhawe sudert vor der stadt zwuschen schipper Jacobs und Andreas Simonsen hawen belegen in massen solches alles umbher benauwet, bezaunnt, bepfalt und seinen enden und scheiden begriffen und vorruckter jare durch vorebrechung Elsebe Haken an uns vorfallen ist, zu deme das wir etzliche daruff gestandene schulden zu stadttlichen summen bezalt und die vorschreibung an uns abgelost und gebracht, zu ewigem erb und eigenthumb vorkaufft, vorschotet und vorlassen und darvor geburliche bezalunge zu unsern anden erlangt und bekhomen haben, vorschoten und vorlassen ihme und seinen erben solches alles hirmit und in crafft dises dergestalt und also, das sie solch haus und kolhoff erblich und eigenthumblich haben, besitzen, behalten und gebrauchen, dasselb vorendern, vorbeuten und vorkeuffen und ires gefallens darmit handeln, thun und lassen sollen und mugen von menniglich unangefochten und unvorhindert, worbey wir und unser erben und

nachhomen sie zu jeder zeit handthaben, schutzen und verteidigen und ihnen der gewehre gestendig sein wollen, getreulich und ungeverlich. Wir haben auch gedachtem Wedeke Wedellberg diese begnadung erzeigt, das er solch haus und gehoffte, so lange er dises orts hoffschmidt sein wirdt, quiet und frey ohn alle burgerliche pflicht, beschwer und abgifft besitzen und bewohnen muge. Wan er aber darvon abstehen und nicht ferner hoffschmidt bleiben wirdt, so soll er gleich andern seinen nachbarn burgemeister und rath darvon thun und geben, was sich von rechts und gewonheit eigent und geburt und ime als einem gehorsamen burger gezimbt und woll anstehet. Des zu urkundt etc.

Hansborg 1569 24. december

Attest til Lorentz Wensin, amtmænd i Haderslev.

Hans indsigelse mod ejendomsdisposition af Clara, enke efter Tonnies Sehested.

Lorentz Wensin har erfaret, at Clara Sehested har overdraget al sin ejendom til broderen, Benedikt v. Ahlefeldt til Gelting, og hans sønner Claus og Heinrich til skade for Lorentz Wensin og hans hustru, der som datter af Benedikt v. Ahlefeldt og niece til Clara Sehested er arveberettigede. Der gives attest på rettidig indsigelse.

fol 235 r

Schein einer protestation und beysproke Lorentz Wensin geben wegen vor Clare Thonnies Sestedter nachgelassene witwe lanstein und guter. Actum Hansburg den 24. decembris anno etc. 69

Wir Johans etc. thun hirmit kunth und bekennen, das an heute dato der erbar unser rath, amtman zu Haderschleben und liber getreuer Laurens Wensin vor uns personlich erschinnen und undertheniglich zuerkennen gegeben hat, wie das er in erfahrung gelangt, das die erbare unsere libe besondere vro Klara, Tonnies Sestedten nachgelassene witwe, ihrem bruder Benedict von Allevelde zu Gelting und desselben beiden sohner Claus und Heinrich von Allevelden all ihr landstein und

gutter donations weise erblich uffgetragen, vorlassen und ubergeben haben solle, dessen er sich zum hochsten gegen und beschwert angeben aus eingewandten ursachen, das er von wegen seiner hausfrawen vormittels einer schriftlichen uffgerichteten eheberedning und daruff erfolgten khoniglichen und furstlichen sententz uff todlichen abgang fraw Clara Sesteden gleich seinen schwegern unter anderm auch zu solchen gutern seine anwartung, erblich furderung und gerechtigkeit habe, darin er sich im wenigsten nicht zubegeben bedacht und weiln ime danne solchs unwissend gescheen, und er niemals darumb befurdert oder belangt worden, so wolt ers unzweifelich darvor achten und halten, das solchs alles und was desfals oder sonst hernacher weiter gescheen muchte erstlich uncrefftig und unbundig und ihme, seiner hausfrawen und kindern kunfftig uff den vhall an ihren rechten unschedtlich und unnachtheilig sein sollte, woruber er danne hirmit vor uns als dises jars regirenden fursten protestirt und alle solche handlung und ubergabe, was und wivill das auch sein und betreffen muge, woran seine hausfraw und kinder wider recht unpilliger weise zuvorkurtzen und desselben zuentsetzen gemeint und furgehabt also nichtig und crafftlos, darein er zu keiner zeit gehelet oder gewilligt, widersprochen und sich dargegen seine rechtliche notturft, wie solchs nach diser beider furstenthumben ublichen gebrauche fuglichst und bestendigdt gescheen sollen, konnen oder mogen bedingt und vorbehalten haben wolte und uns daruff in underthenigkeit ersucht und gebeten, wir ihme solcher eingewandten protestation und beysproke zu furfallender gelegenheit nicht allein bekanth und gestendig sein, sundern ihm auch unsern schriftlichen schein daruber zuvorleihen gnediglich geruhen wolten welche sein underthenig zimblich bitt solches alles dergestalt vor uns gescheen und ergangen und wir uns schuldig erachtet, der warheit beyzupflichten, wir in gnaden bewogen und angesehen und ime derwegen solchen gebetenen schein hirmit und in crafft dises gnediglich vorfertigen und mitteilen lassen. Urkuntlich

Morsum 1570 6. juli.

Attest til kapellanerne på Pelworm.

Indtægterne af stiftelsen Mariae rosenkrans.

Indtægterne af nævnte stiftelse, der er blevet ledig ved kapellanen Otto Schmidts død, skal fordeles således mellem øens to kapellaner, af de får samme indtægt.

fol 252 v

Schein den cappellanen zu Pilworm wegen einer vicarey Maria rosenkrantz genant. Actum Morsum den 6. julii anno etc. 70

Wir Johans etc. thun hirmit öffentlich kundt und bekennen: Nachdem durch todtlichen abgang ern Otto Schmidts gewesenen cappellan zu Pilworm eine vicarey, Maria rosenkrantz genanth, so er die zeit seines lebens in belehnunge und gebrauche gehapt, vorledigt wordenn, dass wir demnach mit auss rath und bedenken unser lieben getreuwen rethe, solche vicarey den andern beiden capplanen, so jetzundt zu Pilworm sein oder kumfftig gesetzt werden mugen, mit allem lande, renthe und einkhomen zu verbesserung irer besoldung und underhalt zu ewigen zeiten begnadet, vorordnet und zugelegt habenn. Thun dasselb hirmit und in kraft dieses dergestalt und also, dass gedachte beide capplane und alle ire ordentliche successores erstlich an irer gewonlichen besoldungen, lande und einkhomen vergleicht werden, und danne das ubrig landt von her Otten vicarey, und was weiter darzu behorig, untter sie beide verteilt und also durch auss an irer gantzen besoldung, underhalt und einkhomen gleiche reich gemacht werdenn, und einer vor dem andern keinen vorzugk haben sollen welchs dergestalt zu ewigen zeiten gehalten werden soll. Erbietens und bevelen derweghen jetzigen und kumfftigen deichschworn und olderleuten, auch sunsten dem gantzen caspel Pilworm, dass ir angeregte capplane bey solcher unser begnadung bleibenn und inen alle dassjenige volgen lassen, was zu der vicarey behorig, und wir inen hir mit gnediglich gegonnet, vorordent und gegeben haben, und daran in keinen wegen hinder oder einpass zufugen. Daran geschicht unsere ernste zuverlessige meinung. Urkundtlich etc.

Hansborg 1570 25 juli.

Attest til Margrethe Goskes i sag mellem hende og doktor Heinrich Kerschenbruch, hertugelig råd. Hendes lovede medgift. (1)

Margrethe Goskes, der har været i tjeneste hos v. Kerschenbruch, gør krav på medgift og udstyr, som v. Kerschenbruchs hustru, Salome vom Hagen, skal have lovet hende. v. Kerschenbruch går ind på at betale 100 gylden i mønt, dog med forbehold af mulige modkrav.

fol. 240 v

(1) Jfr. attest. 13.2.1571

Schein in sachen doktor Heinrich Kerssenbruch und Margretha Goskes geben von wegen eines brautschatzes. Actum Hanspurg den 25. julii anno etc. 70

Wir Johans etc. thun hirmit kunth und zu wissen: Nachdem sich zwuschen unserm rath und liben getreuwen doctor Heinrich von Kerssenbruch an einem und Margarethen Goskes anderntheill etzliche irrungen erhalten von wegen eines brautschatzes und ausstattung, so gemeltes doctorn ehliche hausfraw Salome vom Hagen ihr als einer dinerin zugesagt haben solte, derenthalben sie miteinander in recht erwachsen, und mannigfaltig ansuchunge bey uns gescheen, das wir entlich sie miteinander gutlich vertragen lassen, dergestalt das gedachter unser rath uns zu underthenigem willen und gefallenn bewilligt, ihr, Margarethen, einhundert guldenmuntz uff negstem umschlag dises kunfftigen jars, wan man der weniger zall einundsibenzig schreiben wirdt alhir in unser stadt Haderschleben zuentrichten und zuvorgnugen, damit alle zuspruche und furderung, die gemelte Margaretha gegen unsern rath gehabt, gantzlich bey und abgelegt sein sollen, doch furbehaltlich wes gemelter unser rath sunst etzlicher zuspruch halben gegen sie und ihrem man hinwider in recht zuerhalten, dessen er sich nicht begeben. Und als wir nun von gemelter Margarethen umb ein schein, dessen sie sich irer notturft nach zugebrauchen demutiglichen angelangt, so haben wir daselbige nicht zuweigern gewust und ihr solchs gnediglichen mitgeteilt. Zu urkundt haben wir

unser furstlich secret hirunter gedruckt und mit eigener handt unterschriben. Actum ut supra

Hansborg 1570 30. august.

Forlig mellem præsterne i Halk og Starup på den ene og Severin Judt og Matz Vogdt på den anden side.

Ydelser til kirkerne.

Severin Judt og Matz Vogdt har vægret sig ved at betale kirkelige afgifter, hvorfor præsterne ikke har følt sig forpligtet til at lade dem og deres husstand have del i gudstjenesten. Kansler Oelgardt og sekretær Beyer har på hertugens vegne mæglet et forlig, hvor de årlige ydelser fastsættes.

fol. 240 r

Vorhandlung zwuschen den pastorn in Halck und Starup und danne Severin Judt und Matz Vogdt durch den cantzler doctor Jheronimus Oelgardt und Georg Beyer gepflogen

Zuwissen: Nachdem sich zwischen den pastorn zu Halck und Starup und danne Severin Judt und Matz Vogdt ein zeit her irrung von wegen, das sie bisanher zum kirchenamt gleich andern nichts gegeben und sich gleichwol die pastorn nicht schuldig zusein erachtet ihnen, ihren weibern, kindern und gantzem hausgesinde gantz vergebens den gottes dienst zupflegen erhalten und zugetragen, das furstliche durchlaucht beide parteien durch der Furstlichen gnaden cantzler und secretairn doctor Hieronimus Oelgardt und George Beiern folgender gestalt haben vorglichen und vortragen lassen, nemlich also, das beide Severin Judt und Matz Vogdt, ein jeder vor sich selbst, ihrem pastor alle jhar ein ortig gersten entrichten und geben sollen, und als auch Severin Judt in sunderheit ein otting erde von seinem gute zu Heissacker zu sich genomen, davon er dem pastorn zu Grarup und der kirchen daselbst den zehenten zugeben sich auch geweigert, so ist vorabscheidet, das er nun hinfurder von solchem otting erde gleich andern bunden und landsten den geburlichen zehenten dem

pastorn und der kirchen auch geben und entrichten und sich in deme unweigerlichen schicken und verhalten solle, womit also alle mengell und gebrechen beider parteien gantzlich uffgehoben und vortragen. Actum Hansspurg den 30. augusti anno etc. 70

Hansborg 1571 13. februar.

Attest til dr. Kerssenbruch, hertugelig råd.

Mellemværende med Ratke Goldschmidt vedr. medgift til dennes hustru.

v. Kerssenbruch har i henhold til forlig betalt 100 gylden mønt. Ratke Goldschmidt er rede til at møde v. Kerssenbruchs modkrav på næste retsdag i Kiel.(1)

(1) Jfr. foregående attest

fol. 241 r

Schein doctor Kerssenbruch geben uff die entrichten einhundert gulden von Ratke Goltschmidts. Actum Hanspurg den 13. februarii anno etc 71.

Zuwissen, das uff heut unterschriebenen dato der erbar ernvest und hochgelarter Heinrich von Karssenbruch, der rechten doctor, furstlicher holsteinischer rath, Margarethen Goskes ehmann Ratken Goltschmidts hundert gulden muntz vormuge eines gutlickten vertrages ihres zugesagten und versprochenen brautschatzes und ausstattung halben bar uber bezalt und entricht hat, und aber in derselben handlung gemelter von Carssenbruch sunst seine zusprach und furderunge gegen die beurte Margarethen und ihren ehman sein vorbehalten wurden, so hatt darauff ihr man Ratke Goltschmidt mit einer handtastung angelobt, das er obgedachten dem von Carssenstein auch ohne einige vorgehende stefing uff negstem rechtstage zum Kill vor den vierstadten will zu rechte stehen und antwurten, derentwegen dem von Carssenbruch uff sein bitlichs anhalten dieser schein unter furstlichem secret mitgeteilt und zugestellt worden. Actum ut supra.

Attest til sognepræst Niels Petersen i Rejsby.

Strid med Jep Bendixen samme sted om to kvier.

Selve striden om kvierne er afgjort til præsten fordel, men da præsten i sagens anledning har været ud sat for ærerørig snak, får han efter anmodning attes på, at denne del af sagen kan behandles på næstkommend retsdag.

fol. 280 r

Schein Nils Petersen pastorn zu Ressbw geben. Actum Hanspurgk den 20. martii anno etc. 72.

Wir Johans etc. thun hirmit kunth vor jedermen niglich: Nachdem vorruckter weil Jep Bendissen zu Ress buy mit her Nils Petersen, pastorn darselbst, zweye quy oder starke halb zu irrung geraten dergestalt, da Jep Bendissen die starke, so der pastor vor die sein gehalten, angesprochen, das er ime aber nicht gestendi gewesen, derwegen wir beide parte uff bit und anhalte des pastorn vor unsern ambtman, rethe, cantzler un diner bescheiden und vorhoren, auch daruff folgende bescheidt geben lassen: Dieweil der pastor her Nil Petersen von dem kirchhern zu Sem zustandt bekhommen das er ime solche qwey, worumb der streit gewesenm, ge geben mit dem neben bericht, das die qwey ins virt jhar und eben mit dem marke gezeichnet sey also sei ander vihe, das der pastor her Nils Petersen vermergk ter gelegenheit nach ungeacht Jes (1) Bendissen einred und furgebens seine qwey von Jeb Bendissen ferner unangefochten behalten, darkegen Jeb Bendissen di andere sterke, so er von magister Jasper zu Ripen i die futterunge bekhommen, auch wider an sich nehme solte; wo aber der pastor gedachten Jep Bendissen wege zugefugter bezichtigung unbelangt nicht wolte lassen solchs solte ime uff negsten rechtstage vor uns und un sern rethen unbenommen freystehen. Und ob nun woll di parte der zeit in vorabschiedunge der sachen keine schein begert, her Nils Petersen aber uns jetzt under thenig zuerkennen geben lassen, das ihme solcher han dell aus mangell bewaises durch die jenigen so darum keine wissenschaft hatten jhe bisweilen vast ehren

rurig furgezogen und in kunnfftigen zeiten sovill mehr zubefahren, derwegen er daruff unsern schein underthenig gebeten, also haben wir ihme denselben der warheit zu sterke und steur gnediglich nicht wissen zuvorsagen, sundern hirmit und in krafft dieses mitteilen lassen urkundtlich

(1) Sic.

Dagebøl 1572 21. juni

Besked til beboerne i Edoms herred.
Digearbejde.

Som svar på henvendelse fra indbyggerne i Edoms herred gives den besked, at de ikke med rette kan pålægges yderligere digearbejde uden for deres herred, da de selv har truede diger. Stalleren skal foranstalte uvildig vurdering af det allerede udførte. Der mindes om et tidligere påbud til hele Nordstrand om, at digearbejde skal udføres inden høst.

fol. 283 v

Bescheidt den inwohnern in Edomsherde wegen des teichens geben. Actum Dagebull den 21. junii anno etc. 72.

Der durchlauchtiger hochgeborner furst und her, her Johans der Elter, erbe zu Norwegen, herzog zu Schleswig Holstein etc. hat aus der gemeinen inwohner in Edomsherde in seiner furstlichen gnaden landt Strandt ubergebenen supplication ihre beschwerung ferners deichens halben im grossen koge vernummen und dieselbige gelegenheit an irem stallern und jetzigen abgefertigten des landes vorhalten und disen bescheidt hirauff geben lassen nemblichen: Nachdem die in Edoms herde zu underthenigem gehorsam und volge des furstlichen ausgegangen mandats die deiche im grossen koge einmall machen holffen, das die Edomsheder, dieweiln sie selber gefherliche deiche haben, von denen im grossen koge jetzo umb ferner hulff fuglich nicht zubelangen, besonden damit zuverschonen sein, und sollen zum furderlichsten zu besichtigung der arbeit, so

die Edomsherder im grossen koge gefertigt, sechs unparteische leute, so darauff zu beriden, vom staller vorordent werden, die da die gemachte deich zubesichtigen auch die arbeit, was sie darvor eigenen, zutaxiren; es wollen auch seine Furstlichen Gnaden, das die einwoner ires gantzen landes Nordtstrandt die deiche vermuge seiner Furstlichen Gnaden hiruber ausgegangenen mandat allenthalben mit erhohlung und verbreitung vor der erndte verbessern und niemandes zu grase oder korne gehen soll die deiche sein dan zur notturft gefertigt. Und do jemandts hirinne seumig befunden, gegen deme solle nach spadelandes rechte verfahren werden. Welchs also seine furstlichen gnaden auf der Edomsherder supplication zum bescheidt geben und der gesanten des landes anzeigen lassen. Actum

Dagebøl 1572 23. juli.

Attest til sognepræst Christian Nicolai og kirkevæggerne på Oland.

Præstens underhold og kirkejorden

Præsten klager over, at kirkejorden til dels er bortskyllet og for den tiloversblevne større dels vedkommende er bortfæstet, så at han ikke kan skaffe udkommet til sig og sine. Det bestemmes efter forhandling, at fæsterne skal afgive halvdelen af jorden til præstens eget brug. (Særlig ordning for Ludde Heysen og hans slægtninge). Ved en fæsters død skal præsten have ret til at overtage jorden til eget brug.

fol. 283 v

Schein dem pastorn und kirchschworen up Oelandt geben wegen des pastorn underhalt. Actum Dagebüll in der Westermarsch den 23. junii anno etc. 72.

Wir Johans etc. thun hirmit offentlichen kundt: Nachdem sich der wirdige unser liber andechtiger er Christianus Nicolai, pastor uff Oelandt, gegen uns beclagt, weil ihme sein landt, so zum gebrauche des pastorn vorordent, zum theil vorschlagen, das meiste und ubrige aber in frembde hande vorfestet, wie das ihme dadurch seine nahrunge entzogen, und von der

ändern, seinen underhalt vor sich, sein weib und kinder zu erlangen unmöglich, derwegen er notwendig vorursacht, entweder umb vorlaub und abschiedt oder aber auch das zubitten, das ihme vorgunstigt und zugelassen werden muchte, das vorfestete landt widerumb an sich in seinen gebrauch zunehmen; und wan wir danne nach gebabter vleissiger erkundigung vormergkt und befunden, das sich die sachen im grunde also erhalten thun, wie vor uns geclagt, und wir gleichwol bewogen, das ime durch geburliche mittell und weg zu verbesserung seines underhalts geholfen werden mus, derwegen wir auch nicht unterlassen mit den hurling, so das kirchern landt in vestung haben, daraus zureden, und sie ihres kirchhern geringschetzigen gelegenheit in gnaden zuerynnen, dessen sie auch nicht abredig sein khonnen, also haben wir ungeacht vorgebrachter vestebrive den sachen zu gnadt und gutem nach rath und bedenken unser liben getreuwen rethe disen abschiedt volgender gestalt geben lassen, das erstlich Ludde Heysen, sein bruder und bruders weib dem kirchhern die neun demat landes negst dem kirchove belegen gutwillig abtreten und volgen lassen, das andere und ubrige vestelandt aber unter sich deilen und behalten und dem kirchern wie bisher die jerliche hure darvon geben sollen; gleicher weise sollen auch die andern, so des kirchherrn landt in veste haben, die helffte desselben landes abstehen und solchs dem kirchherrn zu seinem gebrauche gestatten und einreunen, von dem ubrigen aber dem kirchern die gewontliche jerliche hure entrichten, wie anhero gescheen; wan sich auch nach dem willen des allmechtigen die vhelle begeben und zutragen solten, das die veste leute einer nach dem andern mit tode befallen und abgeben wurden, wodurch die veste erledigt, so soll dem kirchherrn frey stehen, solch ubrig landt auch an sich zunehmen und vor sich selbst zugebrauchen. Was er aber dessen nicht begert und andern vor die hure gunnen will, das soll von uns oder unserm staller wie von alter gebrauchlich widerumb gefestet und gleichwoll dem pastorn die gebur darvon gegeben werden. Und weil nun gedachter pastor sambt den kirchschworn hiruber zu jetziger und kunfftiger gewisser nachrichtunge unsern gnedigen schein underthenig gebeten, so haben wir ihne denselben hirmit und in crafft dises mitteilen lassen. Urkuntlich et.

Hansborg 1573 12. januar.

Anvisning om afgørelse af en række sager, som stalleren i Nordstrand har udbedt sig råd om. Sagerne behandles ganske kort uden udførlig sagsfremstilling.

Hans Volquartsen, der har siddet en afgørelse af femherredsrådet overhørig, skal forfølges med bøder. Hvis han fremturer, skal der foretages indberetning. Hvad der skal ske med dem, der har solgt ham jord, vil hertugen snarest beslutte.

Beboerne i Edomsherred mod beboerne i Groter Kog om betaling for digearbejde. Sagen skal indstilles, til hertugen selv kan træffe afgørelse.

Klage over mønten. Hertugen vil søge forholdene ordnet ved forhandling med hertug Adolf.

Mumme Hansen. Straf eftergives på grund af mandens uforstand.

Peter Tomasens ægteskabsbrud. Da han senere er henrettet for drab, skal stalleren gøre krav på hans ejendom.

Vidner i sagen Ingwer Harsen mod Hans Petersen kan nøjes med pengebøder for deres falske udsagn.

Hans Bartskår beskyldes for forsømmelighed i behandlingen af Laurens Lauesen med døden til følge. Sagen skal nøjere oplyses.

Ipke, der har krænket Numme Ludtsens søster, skal landsforvises.

Erklerunge unsers gnedigen fursten und hern hertzog Johansen des Eltern zu Schleswig Holstein etc. uff etzliche puncte, so der staller aus dem Strande ubergeben und daruff bescheidt gebeten.

Gegen Hans Volquartsen, so seines ungehorsams halben durch die funffherdes rethe in Furstlicher Gnaden straffe erkent, soll mit geburlicher broke und abdingunge vorfaren werden. Im vhall aber, er sich deselben vorweigern und uff vorigen ungehorsam vorharren wurde, soll Furstlichen Gnaden davon anzeige gescheen, und dem staller bevolen werden, wes er sich fernner zuvorhalten. Welcher gestalt aben gegen diejenigen, so ihme das landt verkaufft, zuvorfaren, wollen sich Furstliche Gnaden uff genommen bedencken zu ehister

gelegenheit erklären. Die fürderung und erhaltene
vardirung der aus Edomsherde gegen die in Grotem Koge
wegen bezalunge ihrer gemachten teiche, deren sich der
rote Kogh zum höchsten beschwert, begern Fürstliche
Gnaden, das dieselbe eingestelt bleiben muge, bis zu
ihrer Fürstlichen Gnaden selbs vorkor oder vorordnung
und messigung derselben rethe. Von wegen geclagter
uneinigheit der muntz, und sonderlich der von Husem un-
machtbarlichen beschnedung, wollenn Fürstliche Gnaden
uff jetzigem umschlage mit ihrem freuntlichen gelibten
brudern herzog Adolffen etc. berichten, und die dinge
zur gebur und billigkeit zurichten befurdern lassen.
Summe Hansen hatte woll eine straffe vorwirkt, das er
Fürstlichen Gnaden etzlich vorbeut landt uffgetragen,
welchs dem andern zuerkant und gehorig ist; es wollen
sie aber Fürstliche Gnaden solchs seiner armut und un-
vorstandt halb dismal gnedig zu gute halten und nachge-
hen, seine gebotene uffrisunge aber ist bewilligt, weil
er abgedingt. Was Peter Tomasen begangen ehebruck be-
langen, ob woll derselb hernacher eines todtschlags
halb gerichtet worden, nach dem er aber hirbevorn mit
seinem zuerkanten eide besitzen bliben und denselben
nicht volfuren khonnen, womit er danne sein hovettlot
verbrochen, so soll der staller uff solche vorwirkte
guter zusprechen und dieselben abzufurdern haben. Ange-
hendt die beiden zeugen in Ingwer Harsen sache contra
Jans Petersen wegen eines vertrags, ob woll die zeugen
mit ihrer falscheit, worzu sie durch die funffherdes
rethe erkant, ein anders vordint, so geben doch
Fürstliche Gnaden aus gnaden nach und seindt zufrieden,
das sie der staller mit der scherffe des rechten
vorschonen und derwegen in geburliche geltstraffe nemen
muge. Laurens Lauesen todtlichen abgang belangen, wor-
vor meister Hans, bartscherer zu Ilgrufft, verseumnus
halb, weil das kalttfeuer zugeschlagen, beschuldigt,
daruff wissen Fürstliche Gnaden unberichter umbsten-
ligkeit keinen bescheidt zugeben; werden aber des
entleibten freunde gnugsam beweisen und beybringen
khonnen, das der barbierer des todes ein ursachen
gewesen, daruber werden sie billig gehort, und ergeheth
daruff ferner, was recht ist. Uff den letzten punct,
woruff Numme Ludtsen sambt seinen brudern und
Freuntschafft gegen Ipke, so ihre schwester ge-
schwechet, geburliche execution gebeten, geben Fürst-
liche Gnaden disen bescheidt, das der thetter aus be-

weglichen ursachen und mehr unrat zuvorhuten das landt
Strandt verschweren und sich desselben die zeit seines
lebens eusern und enthalten soll andern zum abscheuen
und exempell. Actum Hanspurg den 12. januarii anno etc
73

Hansborg 1573 3. marts

Besked og erklæring om forskellige sager vedrø-
rende Nordstrand.

Udførsel af stude og heste til Gottorp og Rends-
borg kan foretages toldfrit af hertugelige undersætter-
mens fremmede skal betale told. Udførsel må kun finde
sted over Morsum og List.

Åger ved kornhandel skal bekæmpes energisk af
hensyn til fattigfolk. Det skal forbydes at udføre byg
og havre, før såtiden er forbi. Der skal fastsættes ri-
melige priser.

Fol. 291

Bescheidt und erclerunge uff etzliche ubergebene
puncten die Strandier betreffen. Actum Hanspurg
den 3. martii anno 73

Erstlich sovil ochsen und pferde belangen, so in
Strande gekaufft ausserhalb landes gefurt und uff Got-
torff und Rendesburg die gewontlichen zollstette
zutreiben, die sollen im Strande, wo es diser
furstenthumb underthanen sein, nicht verzollet
sondern frey ausverstattet werden, was aber fremde
kauffleute sein, davon gehet der zoll billig. Es sollen
aber in ausfhurung beide ochsen und pferde nicht mehr
alse die beiden vherstette Morsum und Listh gebraucht
und sonst alle ungewontliche vherstedten zu volge
unsers hivorigen derwegen ausgegangen mandats
abgeschaffet und verboten werden, bey vormeydunge
hochster straffe. Alse wir auch bericht, das uber-
messiger wucher im kornkauff gebraucht, also das unser
armen leute vor ihr korn nicht den halben werd
bekommen, so sollen beide staller und schreiber uff
solches alles gute achtung geben, und do welche
befunden, die sich solcher beschneidunge gebrauchen

dieselben zu unnachlässiger straffe anhalten. So sollen auch beide staller und schreiber ein verbott uber das gantze landt ergehen lassen, das weder gerste noch haver aus unserm lande muge gefurt werden, bissolange die sadtzeit gescheen und vorbey ist, und soll mit rath und bedenken der funffherdes rethe das korn uff einen zimlich werth gesetzt und angeschlagen werden, damit die armut im kauffe nicht zu hoch beschwert. Actum etc.

Hansborg 1574 21. februar.

Attest til Peter Laursen, Sød (Ubjerg s.) angående nogle følhopper.

Den ene hoppe brækkede halsen i en grøft, da Peter Laursen ville jage hestene ud af sin far, Laurs Petersens, kornmark. Ingen må bebrejde ham dette hændelige uheld eller udelukke ham af landsbyfællesskabet.

fol. 300 v

Schein Peter Laursen geben wegen etzlicher moderpferde. Actum Hanspurg den 21. februarii anno etc. 74.

Wir Johans etc. thun hirmit offentlig kundt: Vachdem unss unser lieber getrewer Peter Laursenn, Laurs Petersen soen zu Seth, undterthenig zuerkhennen gegeben, welcher gestalt ehr kurtz verlauffener weile etzlich moder pferde in seines vattern coppel und korne gefunden, welche ehr auss jagen wollen, woruber die eine in den graben gesturtzt und den hals entzwei gefallen, welchs ihme von etzlichen unruwigen leuten fast verweisslich uf geruckt und vorgeworffen werden sollem. Dessen ehr sich gegen unss beklagt und umb gebuerlich einsehen undterthenig gepettenn. Und wan wir uhur den fall dergestalt vermerckenn, dass sich derselbe auss pillechem: eiver seines vatern zepetteten und abgeetzten korns uber dem aussyagen ungefehr zugetragen, warumb wir ihne auch nicht unbillig entschuldigt helten, so gebieten und befehlen wir hirmit allen und jheden unsern lieben getrewen undterthanen und sonst menniglichen unsers befhelichs, ihr wollet gedachtem Peter Laursen, seinem vater oder seiner freundschaft solcher

muder halben in unguhtem nictes vorweisslichs noch schimpfllichs ufrucken noch vorwerffen wie danne auch gestalten sachen nach mit rechte nicht gescheen kan, soll und mag, sondernn ihne und sie gleich andern ehrliche leute zu costen und kindelbieren und allen andern frolicheiten gehen und stehen und alle nachbarthliche gemeinschaft betreibenn, handlenn und wandlen lassen, von menniglich derwegen unverwiesen, bei vermeidunge unser schweren straffe und ungnade, Daran geschicht unser ernste zuverlässige meinunge. Urkundtlich undter unserm furstlichen ufgedrucktem secret. Actum etc.

Hansborg 1574 2.marts.

Besked til beboerne i Nordstrand om nogle sager, forelagt i forbindelse med regnskabsaflæggelse. Korte afgørelser uden sagsfremstilling.

Hans Hansen, formynder for Stine Obbens, mod Bake Freriksen. Sagen henvises til femherredsrådet og ses gerne forligt.

Borgmester Wilhelm Schumacher mod Otto von Disen, gældsposter. Sagen henvises til femherredsrådet.

Ketel Oksen for sin søster mod Haje Petersen, ægteskabsløfte. Sagen henvises til provsten.

Hans Laurensen, Pelworm, oversvømmet og saltskadet jord. Han får afgiftsnedsættelse i tre år.

Lorentz Hansenn mod Bake Freriksen, gæld, stammende fra Obbe Hansen. Henvises til femherredsrådet.

Wunke Momsen, uagtsomt drab. Wunke Momsen får frit lejde til at udsone sig med den dræbtes pårørende. Hvis udsoning opnås, kan nådig afgørelse ventes.

Brunok, Ilgrof og Stintebøl sogne får på grund af store digearbejder tilladelse til udførsel af tørv i tre år.

Beboerne i Evensbøl og Rørbek mod beboerne i Edomshered, digebygning i Hersbøl. Amtmand i Tønder, Benedikt v. Ahlefeldt skal foretage synsforretning.

fol. 302r

Bescheidt den Strandigern uff ihre supplicationes nach vollenzogener rechenschaft des anno etc. 74 den 2. martii uff Hansburg gegeben

Bescheidt, so unser gnediger furst und her, hertzog Johans der Elter zu Schleswig Holstein, etzlichen seiner Furstlichen Gnaden underthanen, denn Strandiern uff ihre supplicationes gnediglich gebenn lassen. Actum Hanspurg den 2. martii anno etc 74

Erstlich uff Hans Hansen supplication in vormundtschaft Stine Obbens wieder Bake Frericksenn haben Furstliche Gnaden einn schreiben an die vnf herdes rethe bewilligt, die sache gerichtlich zu horen unnd mit rechte zuentscheidenn, jedoch einem jedern sein schotsmall vorbehalten; khonnen sie aber in der gute daruber vortragen werden, das lassen Furstliche Gnaden auch woll gescheen.

Uff dess burgermeisters Wilhelm Schumachers plage und Otto vonn Disen gegenbericht wegen etzlicher altenn schulde von kramgute herrurende, also Otten Bruder vonn Wilhelm bekommenn, haben Furstliche Gnaden vlegern Wilhelm Schumachern vor die funfherdess rathe aldar beklagter dingpflichtig verwiesen, darselbst seine sache auss zufuhren.

Uff Ketel Ocksenn supplication wegen seiner schwester contra Hays Petersenn einer ehgelubtnus halb haben Furstliche Gnaden die partheien vor den probst gewiesenn, aldar ir recht zusuchen unnd bescheidt zugewartenn.

Uff Hanss Laurensenn des eltern supplication in Pelworm von wegen 60 demat kirchenn landes zu Buphever kirche gehorig, welche besage seiner supplicatio mit saltzwasser belauffenn und verderbt, worunter viell aussgebawet landes, unnd das die teiche mercklich beschedigt, derwegenn aber wenig nutz dieser zeit vonn dem verderbten lande zugewinnenn, ist dieser bescheidt, das ihme Furstliche Gnaden inn betracht solcher seiner beschwernus und anliegenn, dessenn ihme auch beide staller und schreiber also kundtschaft gegeben, gnediglich uff drei jahr lang begnadet habenn, damit er sovil besser zu dem teichen zu rathen, von jederm demat nicht mehr also einen gulden zugebenn, nach verlauf aber solcher dreier jehre soll ehr, wie zuvor erkent und gesetzt, vonn jederm demat wiederumb einen daler gebenn, vorbei ess auch hernachmals zubleibenn

Uff Lorentz Hansenn supplication und clage contra Bake Frericksenn vonn wegen etzlicher schulden von Obbe Hansenn herrurende wormit ihme derselbe vermuge einer zerten vorhaft sein solte, haben Furstliche Gnaden einn vorschrift ann denn viffherdes rhade bewilligt, weill Boltrungherdes radt darauf erkandt und ehr darmit auch zufriedenn, das sie ferners darauf sprechenn unnd gerichtlichen bescheidt darinne gebenn sollenn.

Uff Wunke Momsenn supplication wegen seines begangenenn thodtschlags ann einem jungenn mit werffung eines erden klostes, so ungefehr unnd ohn allenn bosenn vorsatz gescheen, wie vom staller unnd schreiber bezeuget, bewilligen Furstliche Gnaden gestaltenn sachen und vorgebrachter gezeugnuss nach ein gleit biss uff pfingstenn, mitler weill sich mit des entleibten freundschaftt zuvortragenn unnd danne vonn denselben schein und uhrkuntt nebenst des stallers schreibenn vorzubringen und weiter ansuchung zuthun, woruf sich ihre Furstlichen Gnaden mit gnedigem bescheide fernner vernhemmen zulassen

Uff der vonn Brunock, Ilgrufft unnd Stintebul supplication, das ihnen in jetziger obliegender beschwer beide der teiche und lande zu etwas ergetzunge, furdrunge und underhalt etzlich torff ausserhalb landes zuverkeuffen muchte vergunstigt werdenn, habenn Furstliche Gnaden der armen leute bedruck und anlieger gnediglich zu gemuht gefuhret und entlich so weit gewilligt, vergunstigt und zugelassen, das obgemelte drei caspell, Stuntebul aber nicht weiter als bis zu Stuntebul Sudtwendung, die jhenigen aber, so inn unsern lande Strande selbs nicht gesessen seinn, werden hirunter nicht gemeinet, uff drei jahrlang zimblicher redelicher weise torf graben ausserhalb landes vorkeuffen und sich darvonn bergen unnd nehrenn mugen; jedoch soll unser staller etzliche bescheidene leute zu sich nemmen und ihnen zeigen und ausweisenn, wie weit und an wass orttenn sie graben sollenn aldar ess mit wenigsten schadenn zugescheenn.

Uff der vonn Eurßbull und Roebeke supplication contra die in Edomssherde umb abrehnunge 27 rodenn dikes zu Horssbul, weil sie ihres angebens mit ihrer torf deichen mercklich beschwert, habenn sich Furstliche Gnaden nicht unpillig bedenken gemacht, einig verenderunge darinne zugestatten; nachdem aber auch gleichwoll ihre Furstlichen Gnaden der armenn leuth

grossen bedrucks vonn dem staller und schreibernn erinnert, und das sie ihres clagens grosse erhebliche uhrsache habenn sollenn, so haben Furstliche Gnaden in ein schreibenn, welchs auch alsobald gefertigt, ann denn ambtmann zu Tundern Benedicts von Alleveldenn gewilligt, dass ehr sich zu ehisten wetter zeit inn den Strandt mit etzlichen teichverstendigenn verfugen, die gelegenheit mit fleiss besichtigenn und danne ihrer Furstlichen Gnaden, getrewe relation einbringenn soll, wie die teiche und derselben gelegenheit im augenscheinn befundenn und geschaffenn, worauf sie sich alssdann mit ihrenn rethen weiter beredenn und mit gnedigen bescheide vernehmenn lassen wollen, sich darnach zurichten.

Hansborg 1574 27. juli.

Forlig mellem beboerne i Størteværkkog og beboerne i Klægsbøl og Engelsbøl kog.

Der er opstået strid om, hvor stort arbejde indbyggerne i de gamle koge skal udføre ved digearbejdet på grund af bruddet i Størteværkkog, når der også er indkaldt udenkogs arbejdskraft. Amtmand Benedikt von Ahlefeldt skal søge at opnå forlig om arbejdets omfang (tre uger med hundrede vogne)

fol. 308 r

Vergleichung zwisschen den Stortenwerg Kogesleuten und danne den Klixbullinger und Engelsbullinger Kogesleuten wegen des eingebrochnen Stortewerg Koges. Actum Hansburgk den 27. julii anno etc. 74

Wir Johanss etc. thun hirmit kundt: Nachdem sich zwichenn denn Stortewergs Kogesleuten unnd danne den Klixbullinger und Engelsbullinger Kogessleuten vonn wengenn dess eingebrochenenn Stortewerg Koges, so nuhmer uber Waygardenn zubeteichenn angefangenn, irrung erhalten, derwegenn etzliche frembde uthkogessleute bescheidenn gewesen daruff zuerkhennenn, ob und wie weit die altemn kogessleute darann zuhelfenn schuldig, deme auch also folge gescheen, dessen sich aber die auss denn

altenn kogen auss sonderlich eingewandtenn erheblicher
uhrsachenn und das sie ohne das mit ihren eigenen
teichenn gnug zuthun auch albereit zu vorinn zu anderr.
kogen ein erkendt merglich beschwert sich derwegenn ann
unss beruffenn und mit solcher frembdenn arbeit
zuverschonen und sie vor ihrem vorterb zuerretten
underthenig gepettenn, welchs wir, allerhandt umbstende
und gelegenheit nach, nicht unbillig inn acht
genhommenn und bewogenn, das wir derwegenn dem erbarnn
unserm rhadt und amtmann Benedict vonn Allefelde
gnediglich aufferlegt unnd befolenn, beide partheienn
ehisten gelegenheit zuhauff zubescheidenn und mit
fleisse darauf zuhandelen, damit dieselbenn in der gute
folgender gestalt freundlich zuvergleichenn unnd
vertragenn, nemblich dass die beidenn altenn koge drei
wochenn lang unnserrn eigenen underthanenn zum
Stortewergskoge behorig jeder woche mit hundert wagenn
zu stattenn khommenn und ihnenn in deme die hulffliche
handt reichenn unnd verleihenn unnd alsdann mit
weiterer arbeit unbeschwert bleibenn soltenn, wormit
auch unnsere underthane inn gemeltem Storetewergs Koge
billich zufrieden unnd weiter unnd ferner inn die alten
kogesleute nicht zudringenn, wie wir unss dessen zu
gudtlicher hinlegung solcher irsalenn und das sie sich
zu beiden theilenn in deme gudtwillig erzeigen und
finden lassen werdenn gentzlich versehen und daran
keinen zweiffel machen wollen. Jedoch so sol bei unser
ermessigung stehen, was die alten koges leute vor
solche arbeit habenn sollenn. Daran geschicht unser
gefellige zuverlassige meinunge etc.

Rendsborg 1575 31. januar.

Attest til Schack Rumohr om oprettelse af livge-
ding for hustruen Berta.

Livgedinget omfatter jordegods i Bredbøl
(S.Brarup s), Brarup og Flarup (N.Brarup s.) samt 2400
mark, heri medgiften på 6000 mark. Dersom arvingerne
gør krav på jordegodset, skal de udrede 30000 mark.

fol. 311 r

Schein Schaken Rumorn geben auff seiner hausfrawen leibgeding. Actum Rendesburg den letsten jannuarii anno etc 75

Wyr Johans der Elter etc. thun hirmit offentlichen kundt und bekennen, das der erbar unser lieber getreuer Schake Rumor nebenst etzlicher seinen schwegern vor uns und unsern rehten erschienen und nebenst ubergeunge einer sonderlichen daruber verfasten designation und verzeichnus offentlig vermeldet und angezeigt, wie das ehr seiner lieben hausfrawen Berta Rumors aus ehelicher verwandtnus und umb sonderlicher liebe und trewe willen, so sie ihme teglich und vielfeltig gehorsamblich gudtwillig erzeigt, uff seinen todefall, woferne sie denselben aberleben wurde, zu einem leibgedinge vermacht und versprochen habe, wie ehr danne auch hirmit vor uns gethan habenn wolte, seine landtstein und guter sambt den kotenern zu Brebell, Brarup und Flarup belegen mit holtzung, fischcherey, hoheit und gerechtigkeit und allen ihren zubehorungen in massen ehr dieselben bissher freyest gehabt, gebraucht und besessen nach seynem absterben anzutasten, zugeniesen und zugebrauchen von menniglich unangefochten und unverhindert, und noch darzu vier und zwantzig tausent margk aus seinem reitesten und gewissen gelde und andern nachgelassenen gutern, die ehr jetzundt hatte und hernachmals bekommen muhte, undter welchen vier und zwantzig tausent marcken mit gemeint und begriffen sein sollen die sechs tausent margk lubisch, so ihme seine liebe hausfraw zur ehesteur und heiradts gelde zugebracht solchs alles uff ihr lebens zeit nach leibgedings recht und gewonheit mit der abnutzunge zubehalten und gebrauchen; nach ihrem todlichen abgange aber sollte ein jeders wiederumb zu ruck fallenn und keren, darhin ess mit rechte gehorig, wehre ess auch sache das seine erben gerurter seiner hausfrawen solche erwente guter nicht gestatten und folgen lassen wolten, so sollten sie schuldig und verpflichtet seynn, seiner lieben hausfrawen eins vor alle dressig tausent margk lubisch nebenst aller frewlichen geburenden gerechtigkeit zuentrichten oder vorgewissen ehe undd bevorn sie den hoff und guter reumen und abtretten wurde. Solchs wehre sein entlicher wille und meinunge, wolte sich auch versehen, das ihme seine erbenn an solcher verordenunge weder jetzo noch kunftig keine verhinderung zufugen, sondern solchs also zuge-

scheen mit dem besten befurdern helfen werden. Und hat uns derwegen gedachte Schake Rumor nicht alleine in underthenigkeit ersucht und gepeten, ihme dieser seiner leibgedingsverordenunge gnediglich zustandt zutun, sondern ihme auch daruber unsern gnedigen schriftlichen schein mit zuteilen, welchs wir ihme der warheit zu sterke fuglich nicht wissen zuversagen und thun dasselbe hirmit in jetzt unserer tragenden regierung aus furstlicher macht und von oberigkeit wegen in craft dieses briefes. Des zu uhrkundt haben wir unser furstlich secret hirunter lassen hangen und uns mit eigener handt undterschrieben. Actum ut supra

Rendsborg 1575 31. januar

Attest til Johan v.d. Wisch til Olpenitz på indsigelse mod Schack Rumohrs oprettelse af livgeding for hustruen (1)
(1) se foregående.

fol. 311 a

Schein unnd bisproke Johan von der Wisch wegen Shake Rumorn gemachtenn leibgedings uff seiner hausfrawen lebenszeit. Actum Rendesburg den letzten januarii anno etc. 75

Wyr Johanns der Elter etc. thun hirmit kundt also der erbar unser lieber getrewer Schake Rumor an heute dato vor uns und unsern rehten erschienen und seiner lieben hausfrawen Berta Rumorn uff seinen totlichen abgang ein leibgeding uff etzliche landtstein und guter zu Brebel, Brarup und Flarup belegen nebenst vier unnd zwanzig tausent margk lubisch, worunter die sechs tausent margk mitt gerechent, so ihme seine hausfraw an brautschatze zugebracht, uff ihr lebens zeit wie leibgedings recht und gewonheit zugebrauchen vermacht, oder im fall seine erben ihr die landtguter nicht wollen folgen lassen, das sie ihr eins vor allen dreisig tausent margk lubisch herausser geben oder vorgewissen solten, alles weiterer vermuge und besage eins schriftlichen scheins, so gedachter Schake Rumor von uns darauf gebeten und bekommen, das vort desselben tags darauf

ler auch erbar unser radt und lieber getrewer Johan von
ler Wisch, zu Olpenitz erbgessen, vor uns und unsern
rechten erschienen und solche oberwente leibgedings
vermachunge also seines erachtens ubermessig, unbundig
und unkreftig mit im namen seines schwagern Assmus
Rumorn und der andern erben bei gesprochen mit angehaf-
ter protestation, das sie darein weder gehelet noch ge-
willigtt, sundern uns inn underthenigkeit ersucht und
gebeten haben wolten, ihnen uff eingewante protestation
und beisproke einen gegenschein mit zuteilen, denen wir
ihnen hirmit und in craft dieses aus furstlicher macht
und von oberigkeit wegen einem jedem zu seinem rechten
gnediglich verfertigen und mit theilen lassen. Uhr-
kundtlich undtder unserm furstlichen uffgedruckten sec-
ret und handtzeichnung. Actum

Rendsborg 1575 18. februar

Besked på supplik fra Ludde Harksen i Wiriks-
herred angående hans to anholdte brodersønner,
Heye og Hacke Petersen

De to nevøer er anholdt i en ægteskabssag. Stal-
leren skal påse, at Heye efterkommer provstens dom og
ægter kvinden samt betaler 100 daler i bøde. Hacke skal
stilles for femherredsrådet.

fol. 313 r

Bescheidt auff Ludde Haicksen supplication seiner
beiden gefangenen bruder sohns halben. Actum Ren-
desburg den 18. februarii anno etc. 75.

Auff Ludde Haicksen in Wiicksharde ubergebene
supplication belangende die sache mit Winneke Ocksens
dochter und seine beiden bruder sohn, Heye und Hacke
Petersen, davon einer als Heye Petersen von wegen ver-
achtung Furstlicher Gnaden hirinne gegeben bescheidts,
der ander Hacke Petersen aber, das er durch die funff-
hardes rethe des landes verweisen und sich dessen unge-
achtet im lande finden lassen, in des stallers haften
gekhummen gibt der durchleuchtiger hochgeborner furst
und her, her Johans der Elter etc. disen bescheidt: Als
und nachdem seine Furstlichen Gnaden das urteil, welchs

derselben probst und geistlichen in diser ehesachen er-
geben haben lassen, confirmiret, daruber auch ihme Hays
Petersen bey poen 100 daler aufferlegt zwuschen das un-
michaelis die person zubeehligem, demselben er aber
nicht nachkhummen ist, so soll der staller vor erst
solche 100 daler bruche ime abfurdern oder diselber
sich genugsam vorburgen lassen und zu register bringen,
ferner ime auch aufferlegen, das er zwuschen dato die-
ses und kunfftigen pfingsten des probst urtell noch
nachkhummen solle bey vermeidung seiner Furstlicher
Gnaden ungnade und straffe. Sovil aber den andern Hacke
Petersen belangen thut, soll er vor recht gestellet und
von den funffherdes rethen, was er desfalls verbroschen,
erkant und hirinn seiner Furstlichen Gnaden bescheidt,
umb weitem bevlich zugeschriben werden. Demselbern al-
lem der staller gehorsam und geburlich nachzukhummen.
Daran geschicht seiner Furstlichen Gnaden bevelich und
meinung. Urkundtlich etc.

Tønder 1575 28. april

Attest til borgmester i Flensborg Thomas Fink om
hertugens køb af 3 fæstegårde.

Købssummen er 3800 mark lybsk. Heraf er 1000
daler straks betalt, restsummen loves, når skødet fore-
ligger. Af to tilføjede noter fremgår, at købet er en-
delig berigtiget 20.1 1578.

fol. 324 r

Schein Thomas Fincken, burgermeistern zu Flens-
purgk wegen des entpfangenen geldes der abge-
kaufften drey lansten halben. Actum Tundern den
28. aprilis anno etc. 75.

Wir Johans etc. bekhennen hirmit offentlich, also
wir dem ersamen unserm liben getreuwen Thomas Fincken,
burgermeistern zu Flensburg, drey landsten besage eines
kauffbrives vor drey tausent achthundert mark lubsch
aberkaufft, woran wir ihme als vort bezalet haben ein-
dausent daler und es aber an deme, das er uns solche
landsten zu dinge offentlich verschoten und vorlasser

soll und will, so gereden und verschreiben wir uns hirmit, wan die schote ergangen und uns dessen geburlicher schein zu handen gebracht, das wir ime also dan gegen uberlieferung diser unser bekentnis das ubrige nachstendige gelt, nemblich achzehundert mark lubsch, gleicher gestalt vergnugen und entrichten wollen ohne ver hinderung oder verzug, getreulich und ungeverlich. Des in urkundt haben wir unser furstlich secrett hiru nter drucken lassen und mit eigener handt unterschriben. Actum ut supra

Nota

Noch hat Thomas Finck uff verschreibung von Furstlicher Gnaden uff Hanspurck empfangen - 800 mark den 29 julii anno etc. 75

Noch hat Thomas Finck aus Furstlicher Gnaden bevell zum Kill empfangen den 20. januarii anno 78 - 1000 mark

Hansborg 1575 9. juni

Forlig i uoverensstemmelse mellem sognepræst i Åstrup Laurentius Michaelis og flere sognefolk angående ukvemsord.

Teksten tager sig ud som en kladde: flygtigt skrevet med udstregninger og rettelse og tilføjelser. Det har ikke været muligt at få en sammenhængende tekst frem, og det ses ikke, hvad forliget, der synes opnået ved provstens mellemkomst går ud på.

Sognefolkenes navne opgives i marginen
Overskriften står sidst.

fol. 328 r

Confirmation und bestettigung einer vertracht zwischen her Laurentz zu Astorp und etzlichen einwohnern daselbst im caspell schelde worter belangende. Actum Hanssburg den 9. junii anno etc. 75.

Navne i marginen:

Christen Nugardt, Christen Gudemase, Nelss Claussen, Martin Ibsen, (ulæseligt) Christen Matensen, Christern Bunde stadt seines vattern, Peter Bundt und Lorentz

Schrader zu Astorp.

Desuden anføres:

Reinhardt Pommelberch, Paull Biber, Casper Pogevelt,
Casper Wist.

Hansborg 1575 4. november

Attest til Arndt Schull, Kølñ.

Arndt Schull har rigtigt - og med fritagelse for
al told - leveret rhinskvin til hertugens hofholdning,
og fået betaling herfor. (I attesten nævnes særskilt
borgmester og råd i Kampen (Nederlandene))

fol. 323 r

Schein Arndt Schullen mitgeteilt uff die gelifer-
ten und bezalten weine. Actum Hanspurg den 4. no-
vembris anno etc. 75

Wir Johans etc. thun hirmit kunth vor jedermen-
iglich, sunderlich aber euch burgemeister und rath der
stadt Campen, das wir in disem jhare mit dem ersamer
unserm liben besundern Arnth Schullen, burgern zu
Colln, wie auch etzliche jhar zuvorn gescheen, handlung
pflegen und treffen lassen, uns zwolff zollast weins zu
unser furstlichen hoffhaltung am Reinstrom, wo der best
zubekommen, zu gutem zuerkauffen und vor unser stadt
Haderschleben zu uberbringen, zu welcher behuff wir ih-
me unser pasbort und freybrive mitgegeben, damit er
denselben nach altem furstlichen gebrauch und herkhom-
men und sonderlich darauff ervolgter romischer keyser-
licher mayestet etc. und des heiliger reichs gemachter
vorordenungen und abscheides zollenfrey auszuerlangen,
welchen er uns auch dergestalt ohne beschwer zollenfrey
gelivert und woll zu handen gebracht hat, also das wir
mit ihme in gnaden fridtligh, ihme auch darvor gebur-
liche entrichtunge und bezalunge gethan und alle unsere
rechenschafften bis uff dise zeit mit ime vorclaret und
richtig gemacht haben. Und wan nun gedachter Arndt
Schull solcher gethanen verhandlung und uberlieferung
der erwenten weine unsern schein, sich desselben zu se-
iner notturfft haben zugebrauchen undertheniglich, ge-
beten, so haben wir ihme denselben der warheit zu steur

hirmit und in crafft dises gnediglich mittheilen lassen.
Urkuntlich etc.

Petersdorf 1576 23. september

Attest til borgmester Steffen Pechlin, Burg på Femern. Borgmester og råd i Burg mod Steffen Pechlin i sag om jordkøb.

Rådet har anfægtet Steffen Pechlins køb af 1 drømt sædejord fra Sankt Jørgens stiftelsen. Sagen er forligt ved amtmand Hans Rantzau, Rendsborg, og sekretær Georg Beier. Steffen Pechlin skal yderligere betale 30 mark lybsk til den oprindelige købesum på 120 mark. Steffen Pechlin skylder endnu 60 mark og skal forrente og stille sikkerhed for dette beløb.

fol. 8v

Schein Steffen Pechline zur Borch uff Vemern geben wegen ein drompt satlandes. Actum Petersdorff den 13. septembris anno 76.

Wir Johannis etc. thun hirmit kunth, das wir die ersamen unsere libe getreuwen burgemeister und rath unser stadt Borch uff Vhemern also clegere eins und danne Steffen Pechlin, auch burgemeister, beclagten anders theils in irrigen gebrechen belangende ein drompt satlandes etwa zu Sanct Jurgen behorich, welchs der burgemeister Steffen Pechlin kauffweise an sich gebracht, aber vom rathe widerfochten werden, durch den erbarn unsern rath, amtman zu Rendesburg, und liben getreuwen Hans Ranzouwen und dan unsern sectrearien Georg Beiern volgendor gestalt mit beiderseitz bewilligung vergleichen und vertragen lassen, das gedachter Steffen Pechlin vor solch erkaufft ein drompt satlandes den armen zu Sanct Jurgen hove zu dem ersten kauffgelde, nemblich einhundert und zwanzig marken, noch dreissig mark lubss zulegen soll, thut also das gantze kauffgelt zuhauff einhundert gulden in muntz, woruff er wegen des gebauten Sanct Jurgen hoves neunzigk mark lubsch berechent und bezalt, bleibt derwegen den armen noch schuldig sechzigk mark lubss, welche er den armen jerlich bis zur ablose jeder mark mit einem schilling

verrentten und das hauptgelt gnugsam vergewissen und versichern soll; darenthgegen soll Steffen Pechlin und seine erben, oder weme sie das gunnen werden, solchs ein drompt sadtlandes zu ewigem erbe und eigenthumb haben und behalten, von menniglich unangefochten und unverhindert. Und dieweill nun gedachter burgemeister Pechlin solcher verhandlung, abrede und bewilligung unsern schein gebeten, so haben wir ihme denselben hirmit und in crafft dises gnediglich mitteilen lassen. Urkuntlich etc.

Hansborg 1576 25. oktober

Attest til Erik Lange til Solvig. Strid mellem nogle af hans og hertugens fæstere.

Til afgørelse af en strid mellem fæstere under hertugen og under Erik Lange (Åved, Vodder s.) og Gasse (Skærbæk s.) nævnes) skal på Erik Langes anmodning ned-sættes en kommission. Hertugen udpeger sine repræsentanter, Erik Lange står frit med hensyn til valget af sine.

fol. 9 r

Schein in sachen zwuschen Furstlicher Gnaden und Erich Langen zu Solwig dinern geben. Actum Hanspurg den 25. octobris anno 76.

Wir Johans etc. thun hirmit kunth, also sich zwuschen unsern und Erich Langen zu Solwig dinern zu Orvidt, Gasse und mehr umbligenden dorffern etzlicher acker und wische halb, worauff unsere sandleutte in Widing harde geschworen, irrung erhalten, und gedachter Erich Lange zu besichtigung solcher irsaln umb etzliche commissarien underthenig gebeten, also haben wir solcher seiner suchunge gnediglich stadt gegeben und unsers theils mit darein gewilligt, dergestalt, weil solche verordnung dem regirenden hern zustendig, das Erich Lange solchs aldar geburlicher weise suchen und eine commission daruber zuwegebringen soll, worzu wir unsers theils die erbarn unsern rethe und libe getreuwen Benedict von Allevelde, ambtman zu Tundern, Peter Ranzouw, ambtman zu Flenspurg, Hans Johansen zu Vobi-

slett und Georgen Moetten vorgeschlagen. Wen nun Erich lange seines theils darzu benennen wirdt, stehet ime frey, und dieweil er aber dessen unsern gnedigen schein gebeten, haben wir ihme denselben zu gutter nachrichtunge hirmit und in crafft dises gnediglich mitteilen lassen. Urkuntlich etc.

Hansborg 1576 25. november

Attest til Christoffer Hansen i Assens. Toldsag.

Christoffer Hansens karl er redet forbi tolden i Haderslev med en kleppert, hvorfor denne er blevet beslaglagt. Christoffer Hansen har nu betalt alt, hvad man var blevet skyldig.

Fol. 10v.

Schein Christoffer Hansen zu Assens geben eines unverzoltten pferdes belangende. Actum Hanspurg den 25. novembris anno etc. 76

Wir Johans etc. thun hirmit kunth, also sich verlauffenen jars begeben, das Christoffer Hansen junge zu Assens mit einem beigefurten clepper unsern zollen zu Haderschleben verritten, derwegen ime der clepper abgenommen etc. das volgents sein herschafft nicht alleine hernacher khommen und solchen zollen, sondern auch was desfalls durch seinen jungen verwirckt zu erledigung des cleppers richtig gemacht und bezalt hat, also das wir mit ime in gnaden fridtlich und ferners nicht zu beschuldigen wissen, und haben ihme derwegen uff sein underthenigs ansuchen disen unsern schriftlichen schein gnediglich mitteilen lassen. Urkuntlich etc.

Tønder 1579 17. maj

Attest til Heinrich Hochusen i Essen.

Det attesteres, at en handel om nogle stykker skyts er rigtigt afsluttet.

Fol. 100 r

Schein Heinrich Hochusen geben. Actum Tundern der
17. may anno etc. 79

Wir Johans etc. thun hirmit kunt und bekhenner
hirmit offentlich nachdem wir verwurkter weill mit
Heinrich Hochusen von Essen umb etzliche stuck ge-
schutzes handeln lassen und ihme zu dero behuff neun-
hundert daler vorgestreckt haben, worvor er uns durch
Gertt Huttken zu Hamburg burschafft bestellet, welchs
numehr alles geschehen und sowoll die lieferung als die
bezalung eins gegen das ander richtig gemacht, also das
daran ferner kein mangel, so haben wir ihme diser
schein, weil wir des von Huttken verburgte ver-
schreibung nicht zuhanden gehabt der warheit zu steuer
gnedig und wissentlich mitgeteilt. Actum.

Risum 1579 15. september

Besked til Detlef d. Ældre, Magnus Ebsen, Jens
Heinsen og Jens Jensen vedrørende Hans Heinsens
ejendomme.

De fire nævnte er gået i borgen for Hans Heinser
og Dancklof Hansen for et større pengebeløb mod pant i
Hans Heinsens ejendomme. Hans Heinsens arvinger og
Danckloff Hansen påberåber sig ældre bevisligheder.
Sagen henvises til Kær herreds ting

fol. 106 r

Bescheidt Olde Ditloff und Magnus Ebsen, Jens
Heinsen und Jens Jensen wegen Hans Heinsens gut-
ter. Actum Risum den 15. septembris

Wir Johans etc. thun hirmit kunth: nachdem sich
Olde Ditloff und Magnus Ebsen, Jens Heinsen und Jens
Sunnicksen gegen uns in underthenigkeit beclagt, das
sie vor Hans Heinksen und danne Danckloff Hansen vor
eine städtliche summe geldes gelobt burge worden und
zum theil bezalen müssen, worvor ihnen Hans Heinsens
guter underpfendlich verschriben und eingesetzt, inner
auch zu dinge die einweisunge zuerkant, worzu sie aber
bisher nicht gelangen mugen, und uns derwegen umb die
immission in underthenigkeit ersucht und gebeten, Hans
Heinksens erben und Danckloff Hansen auch der schulder

wol gestendig, aber furgewendet, das eltere briff und sigell vorhanden, die billig vorzuzihen, also haben wir beiden parten folgenden bescheidt geben lassen, das Danckloff Hansen und seine miterben disen negsten donnerstag uber virzehn dage alle seine gleubiger und burgen zu Karharder dinge furdern und stehen soll, aldar ihre briwe und sigell vorzubringen und von dem hardesfoget zuersehen und mit vleise zuverzeichnen, wer die eltisten brive haben mag, woruff alsdan mit anweisung der guter und sonst ferner der gebur nach zuverfahen. Urkuntlich etc.

Supplement.

Ved Troels Fink.

Nogle af hertug Hans d. Ældres domme er ikke indført i protokollerne, men man kan derfor, som Emilie Andersen og Troels Fink, have held til at finde en eller anden i underinstancernes arkiver. Troels Fink har således fundet nedenstående dom i Haderslev østre husfogederis arkivnr. 2. embedsbog 1743 - 44, s. 887 (V)

Hansborg 1566 26. december.

Jørgen Henriksen Keding til Olufskær (Starup s.) contra samtlige beboere i Hejsager (Halk s.), Vilstrup og Lunding (Starup s.).

Noget jord mellem Vilstrup og Lunding Fæled, som er overladt Jørgen Henriksen Keding og som denne har indgravet.

Olufskær er et privilegeret adeligt gods med alle et sådants rettigheder og stående uden for den almindelige borgerlige ret. Sagsøgeren skal beholde den omstridte mark og lade den indgrave med en tre alen dyt grøft. Det skal stå ham frit for at indgrave sin jord med en tre alen dyb grøft, hvad enten det oprindeligt er hans egen, er tilkøbt eller mageskiftet uden at spørge nogen derom. Samtlige beboere skal hver bøde to haderslevske mark, fordi de bevidst har handlet mod kgl. og fyrstelig hånd og segl. I sagsomkostninger skal de inden otte dage betale ham 70 haderslevske mark, såfremt de vil undgå at blive sat i fængsel.

Hansborg 1566 26. december.

Copia copיא.

In sacken twischen den edlen Jürgen Hinrichser tho Olwerskier an einem und de sambtlicken inwohner Heißacken, Vilstrup und Lundtingen anderndehlen, belangende een stück erdde, so Jürgen Hinrichsen Keding

zwischen Vilstrup und Lunding Fælde, hefft ingenahmend und see nar eren witten gedancken ehme dat sülve tho verhendern, so hebben wy angesehen, dat Olweskieer eenen fry adelicken guth ist und mit adelicken frieheiten, privilegien unde demselben in allen dingen glick dohn unde under kehen bürgerrecht stahn, alß bekennen wy Johannes von Gottes gnaden erwe tho Norwegen, hertog tho Schleswig Holstejn neben unseren leven getrüwen räthen vör recht dat Jürgen Hinrichsen sülve stück lande, alß ehme von rechts wegen thokömbt inbeholden schölen und mögen, und enen 3 ellen deebe gröfft begraven lathen; thum andern schall Jürgen Hendrichsen fry stahn von sin landt intonehmen it mack sin von sin egen edder gekofft edder vertuschet lande datsülve intonehmen ohne jemandt darümb tho fragend, by sinen koppeln edder mitten uppen velde, wo ehme, seen erwen und nachkommen to ewigen getiede ehnen tho passe komen und mit 3 ellen deebe gröfft begraven lathen und ferner nicht schuldick sin den öffrigkeit darümb tho fragen; thum dritten schölden de samblicke der dörppinwohner, mann vör amnn, jeder thowe haderschlebsche marck tho bröcke gewen, dat see wissentlich gegen königl. und fürstl. handt und ziegel strieten wollen und J. Hinrichsen vor sinen umkostninge, dat see ehme unnöttig uppedingen, schölen see tho ehme geven söventick haderschlebsche marck und dat alles binnen 8 dagen tho betalen, so leve see butten de gefängniße verblieven wollen. Tho uhrkundt mit unsern angehengkten füstl. secret bevestiget. Act. op unserm slotte Hanßburgk nach Christi geburt in föftein hundred und der weniger im söß auer sößtig jahre, donnerstagen in den hilligen winachten.

(LS)

Ordforklaring.
Ved Troels Fink.

Bol

Opr. en stor gård og fra 11. årh. tillige beskatningsenhed. Brøkdeler af et bol kunne betegne den enkelte bondes relative andel i jordareal samt rettigheder og pligter i landsbyfællesskabet.

Certe, certeparti
Kontrakt.

Demat

Areal mål fortrinsvis anvendt i marsken ca. 1/2 ha. Ordet betyder oprindeligt, hvad en mand kan meje på en dag, degemath.

Enemærke

Areal, der drives uden for landsbyfællesskabet.

Femherrederådet

Fællesrepræsentation for de fem gl. herreder på øen Nordstrand før stormfloden i 1634. Tillige i retlig henseende melleminstans, mellem de fem herredsting og hertugens retsdage. Femherrederådet ophørte med at eksistere efter 1634.

Fireherrederådet

Fælles melleminstans for de frisiske herreder Viding, Bøking, Sild og Før.

Fledføring

Forsørgelse af en person, der har overdraget hele sin ejendom til den, den påtager sig forsørgelsen.

Gadejord

Fællesjord i en landsby umiddelbart foran ejendommene.

Kog

Inddiget areal.

Kønsnavn

Partsed med mededsmænd, som blev udtaget indenfor eds-aflæggerens slægt.

Lovhævd

Attest fra tinget på retmæssig adkomst til ejendom.

Mindremand

Mand, der har mistet sin ære ved at blive idømt en bøde på tre mark til kongen; det gjaldt især bøder for injurier.

Otting

Betegnelse for den andel den enkelte bonde i en landsby har i jord samt i rettigheder og pligter.

Ransnævninge

Årligt af herredet udpegede nævninge, der tog sig af sager vedr. ran; ved ran forstod man åbenlys tilegnelse af anden mands værdier eller rettigheder, modsat tyveri, som man forudsatte at være sket i hemmelighed.

Ridemannsbrev

Fastsættelse af skel mellem herreder, sogne og evt. også landsbyer.

Redsel

Ydelser, afgifter i årlig skat og landgilde af bonden til godsherren.

Rode

Længdemål af ulige længde. I Tønder amt brugtes en rode på 18 Tønder fod = 5.23 m.

Samfrændebrev

Udtalelse især i arvesager af slægtninge.

Sandemand

I følge Jyske Lov skulle der i hvert herred være otte af kongen udnævnte sandemænd, der deltog i retsudøvelsen i grovere sager. Senere blev sandemænd udnævnt af amtmændene. Efterhånden blev de nærmest domsmænd, der på skift to ad gangen deltog i retssager. Deres funktion kan imidlertid være højst forskellig fra egn til egn. På Tønderregnen har de truffet afgørelser i civilprocessager.

Staller
Øverste embedsmand på Nordstrand.

Stuf
Jorder, der var holdt uden for landbyfællesskabet. Ofte enkelte agre, der var skænket til kirken.

Særmark
Areal i individuel drift uden for landsbyfællesskabet.

Tingsvidne
Oprindeligt erklæring afgivet af tingmændene om, hvad de havde overværet på tinge. Senere betegnelse på et af retten udstedt dokument om en afgørelse på tinge.

Tylvtered
Ed aflagt af den anklagede sammen med 11 mededsmænd (en tylvt).

Vidisse
Bekræftet genpart.

Ørtug
Kornmål, hvorpå der almindeligvis gik 10 skæpper rug, 12 sk. byg og 20 sk. havre.
Forholdet kunne også være 8-10-16.

Sagregister
Ved Troels Fink

I Retsdage og Ting

1. Amtsretsdage i Haderslev

1. 1545	28. og 31. dec. s. 14
2a 1547	10. feb. s. 39
2. 1547	30. dec. s. 54
3. 1548	20. febr. - 2. marts s. 55
4. 1549	1. - 4. jan. s. 80
5. 1553	5. febr. s. 158
6. 1554	13. febr. - 21. febr. s. 250
7. 1556	20. - 23. april s. 307
8. 1562	2. juli s. 580
9. 1567	9. - 17. maj s. 590
10. 1576	22. okt. - 10. nov. s. 754
11. 1576	22. okt. - 10. nov. s. 764

2. Haderslev by

- a. Dom underkendes 91, 768, 1058
- b. Dom stadfæstes 873
- c. Husundersøgelse godkendt 794
- d. Anklager mod byfogeden 158, 1071, 1082, 1106
- e. Adelsmænds skattepligt 308, 1055
- f. Retsudøvelse i Gl. Haderslev 1057

3. Haderslev herred

- a. Dom underkendes 274, 617, 624, 764, 782, 849
- b. Dom stadfæstes 646, 649, 824, 841, 846, 879, 984, 988, 1053, 1059, 1063
- c. Kendelse skal omgøres 613, 793
- d. Sag henvises til tinget 592, 911, 971, 998, 1002
- e. Ordre til at afsige kendelse 274
- f. Bøde til sandemænd 1055
- g. Herredsmændene afviser at afvige kendelse 1023

4. Tyrstrup herred

- a. Dom underkendes 252, 646, 795, 805
- b. Dom stadfæstes 253, 580, 634, 645, 808, 816, 843, 1062, 1074
- c. Sag henvises til tinget 796, 841, 865, 911, 915, 1035, 1036, 1039

5. Gram herred

- a. Dom underkendes 69, 78, 252, 264, 268, 296, 797, 805, 806, 831, 1004, 1007, 1052
- b. Dom stadfæstes 93, 259, 289, 295, 303, 607, 616, 625, 894, 964, 991, 1005
- c. Sag henvises til tinget 860, 981
- d. Sandemænd vægrer sig ved at afsige dom 943
- e. Divergenser mellem nævninge 957

6. Nørre Rangstrup herred

- a. Dom underkendes 598, 603, 801, 851, 901
- b. Dom stadfæstes 622, 633, 774, 781, 792, 817, 848, 962, 965, 979, 1060
- c. Dom stilles i bero 848, 1061
- d. Sag henvises til herredstinget 908
- e. Nævninge frifindes for amtmandens anklage 1039, 1041, 1042
- f. Nævninge dømmes efter amtmandens anklage 1040, 1041

7. Frøs og Kalvslund herred

- a. Dom underkendes 64, 250, 263, 945, 951, 1048, 1050
- b. Dom stadfæstes 77, 318, 614, 623, 632, 651, 833, 839, 916, 926, 938, 949, 953, 990, 1046, 1047, 1049
- c. Sag henvises til herredsting 810, 928, 971
- d. Nævninge benådes 89, 1049
- e. Foreløbig stadfæstelse af dom 292, 1048

8. Hvidding herred

- a. Dom underkendes 771, 788, 838, 877, 886, 947
- b. Dom stadfæstes 90, 577, 596, 627, 639, 652, 817, 839, 867, 884, 886, 889, 922, 927, 934, 1066
- c. Sag tilbagevises til herredstinget 836, 891, 907, 909, 1016, 1030
- d. Klage over retsudøvelsen i Hvidding herred 912

9. Retsdage i Tønder

- 1. 1545   4. - 6. marts s. 1
- 2. 1546   30. aug. - 8. sept. s. 16
- 3. 1551   9. - 21. marts s. 105
- 4. 1553   27. nov. - 7. dec. s. 159
- 5. 1556   6. - 14. juli s.324

6.	1559	14. - 26. nov. s. 471
7.	1560	4. - 9. nov. s. 541
8.	1567	21. - 29. maj s. 655
10. Tønder by
- a. Borgmester og råd i sag om formynderskab 32
  - b. Ordre til borgmester og råd om at holde pinligt forhør 111
  - c. Klage over krænkelse af byens privilegier 220
11. Tønder herred
- a. Dom underkendes 29, 31, 523
  - b. Dom stadfæstes 155, 193, 402, 475, 502, 506, 555, 571, 655, 669
12. Løgumkloster Birk
- a. Dom stadfæstes 161, 357, 679, 959
13. Højer herred
- a. Dom stadfæstes 121, 129, 139, 152, 182
  - b. Tønder by anklager herredet for salg af korn til fremmede købmænd 220
14. Slogs herred
- a. Dom underkendes 27, 218, 497
  - b. Dom stadfæstes 337, 481, 482, 486, 660
15. Lundtoft herred
- a. Dom stadfæstes 332
  - b. Anklage mod sandemændene 271
16. Kær herred
- a. Dom underkendes 11, 163, 167, 341, 384, 495, 697, 701
  - b. Dom stadfæstes 4, 23, 75, 367, 369, 373, 484, 504, 508, 519, 536, 546, 550, 561, 574, 695
  - c. Sag henvises til tinget 26, 269, 344, 372, 392, 503, 527, 529, 572
  - d. Hele Herredet indkaldes til at aflægge vidnesbyrd 187
17. Læk birketing
- a. Birketinget mod bolsmændene 207

18. Viding og Bøking herreder
- a. Dom stadfæstes 23, 139, 349, 394, 508, 536
  - b. Sag henvises til herredet 230, 234, 522, 566, 568, 672, 703
  - c. Sag mod Bøking herreds råd 228
19. Før
- a. Landet Før fritages for erstatningspligt 143
  - b. Østerlandfør sikres græsningsret på Vesterlandfør 145
20. Firherredsrådet (fællesinstans for Viding og Bøking herreder samt Før og Sild)
- a. Dom underkendes 522
  - b. Dom stadfæstes 336, 394, 510, 565, 680
  - c. Appel til Firherredsrådet fra beboere i Viding herred 129, 139
  - d. Ordre til at færdigbehandle en sag 542
  - e. Ordre til efterprøve kendelse fra Bøking herred 567
  - f. Divergenser i firherredsrådet 672
  - g. Klage over dom fra firherredsrådet 1231
21. Retsdage på Nordstrand
1. 1547	26. - 30. april s. 40
2. 1556	15. - 21. juli s. 415
3. 1563	7. maj s. 582
4. 1570	28. juni - 10. juli s. 705
22. Femherredsrådet (fællesinstans for herrederne på Nordstrand)
- a. Dom underkendes 435
  - b. Dom stadfæstes 41, 42, 43, 45, 49, 50, 51, 416, 420, 421, 463, 466, 468, 709, 710, 712, 720, 722, 725, 727, 729, 746, 1261
23. Pelworm herred
- a. Æresoprejsning for rådet 454
24. Retsdage i Rendsborg
1. 1571	28. sept. - 8. okt. s. 750
25. Retsdage på Femern
1. 1550	17. - 18. april s. 100

26. Landretsdage

- a. Sager henvises til landretsdage 173, 415, 530, 533, 541, 559, 593, 778, 869, 1016, 1227

II Herredstingenes organisation

27. Herredsfoged, Herredsråd

- a. Herredsfoged kendt inhabil 896
- b. Herredsråd 23
- c. Æresoprejsning for herredsråd 454
- d. Klage over herredsfoged 1178, 1188

28. Sandemænd, ridemænd og synsmænd

- a. Dissens ikke tilladt 166
- b. Sandemænd pålægges at træffe afgørelse 31, 944
- c. Anklage mod sandemænd 271, 1158, 1159, 1163, 1165, 1171, 1172, 1174, 1175, 1177, 1180, 1186 1188
- d. Sandemænd må ikke dømme i voldssager 1046
- e. Sondring mellem sandemænd og ransnævninge 848
- f. Udmelding af sandemænd 271, 1054, 1152
- g. Godtgørelse til sandemænd 31, 944
- h. Ridemænd 107, 218, 370, 907, 1021, 1188,
- i. Synsmænd, herredsbønder 11, 27, 57, 485, 488, 492
- j. Klage over synsmænd 1163, 1174, 1184

29. Nævninge

- a. Nævninge pålægges at afsige kendelse 1043
- b. Nævning udslår sig 885
- c. Ved stemmelighed 4 - 4 rippleres nævninge 1043, 1044
- d. Klage over nævninge 1179
- e. Dobbelttylft 67, 75, 107, 142, 485, 495, 833, 838, 934, 1074
- f. Tredobbelt tylft 495, 504
- g. 2 x 15 mandskendelse 934, 945
3 x 15 mandskendelse 889
4 x 15 mandskendelse 607
9 x 15 mandskendelse 504, 615

30. Samfrænder

- a. Medvirken ved skifte og forlig 2, 8, 10, 18, 21, 38, 81, 84, 109, 112, 126, 138, 173, 191,

- 195, 239, 278, 286, 298, 311, 325, 332, 334,
337, 344, 363, 366, 376, 379, 395, 397, 404,
408, 475, 494, 499, 519, 544, 548, 555, 562,
599, 612, 671, 701, 826, 911, 961, 974, 1028,
1035, 1039
- b. Samfrændebrev 368
- c. Afgørelse underkendes 386
- d. Afgørelse stadfæstes 395
- e. Samfrænder udpeges til at udvise jord 21

III Dømmende funktioner

31. Stævning 761

32. Udeblivelse

- a. På grund af sygdom og rejse 184, 495, 1063
- b. Uden grund 484, 555, 573, 591, 594
- c. Udeblivelse straffes 573

33. Forlig og voldgift

- a. Forlig i retten 61, 85, 191, 454
- b. Forlig stadfæstes 20, 28, 54, 58, 146, 175,
223, 229, 241, 256, 407, 410, 435, 476, 814,
906, 1221
- c. Sager henvises til forlig 91, 97, 346, 522,
532, 804, 904, 1016, 1023, 1066, 1069, 1074
- d. Voldgift 61, 170, 1021

34. Bevis og ed

- a. Ed underkendes 5, 8, 67, 86, 802, 905, 963,
- b. Ed stadfæstes 18, 60, 627, 632, 636, 866, 895,
925,
- c. Falsk ed 116, 211, 237
- d. Uregelmæssighed ved vidneførelse 919, 1135, 1136
- e. Ed på bogen 789, 1046
- f. Omstridt tolvmandsed 139, 1160, 1161
- g. Tilladelse til at aflægge tolvmandsed 158

35. Tingsvidner, sognevidner

- a. Underkendt tingsvidne 57
- b. Forseglet tingsvidne 24
- c. Omstridt tingsvidne 269, 658, 795
- d. Falsk sognevidne (om ålegård) 27, 36
- e. Underkendt lovhævd 57
- f. Krav om lovhævd 150

IV Retskilder

36. Danske retskilder

- a. Dansk ret i Bøking herred 142
- b. Sag indbragt for Danmarks Riges råd 82
- c. Injuriesag mellem adelige henvist til Kongen af Danmark 173

37. Frisisk ret 128, 230, 336, 421, 446, 447, 463, 518, 1213

38. Spadelandsret 355, 458, 552, 553

39. Hertugens egne forordninger

- a. Mandat mod deling af gårde 109, 341, 345, 348, 352, 378, 397, 398, 404, 473, 475, 492, 548, 599, 644, 664, 782
- b. Mandat mod ukontrolleret skovhugst 619, 634
- c. Mandat mod mened 269, 522
- e. Forordning om at kirkejord skal forblive samlet 418
- f. Mandat mod for høje ejendomspriser 169
- g. Mandat om fæstegårde 911
- h. Mandat om forældelsesfrist 549
- i. Forordning angående åger 990
- j. Mandat mod nyoprettelse af husmandssteder 1053
- k. Reces om skifte af arvegods 341
- l. Nordstrands Landret 1212

40. Koldingforliget 1576 758, 837, 838, 877, 881, 883, 884, 1036, 1042, 1049, 1061, 1065, 1078

41. Sakrale retskilder

- a. Biblen 63
- b. Gudsdom 898
- c. Båreprøve 452

42. Tønders eneret på kornhandel 220

V Retsforhold og retsbrud

43. Mord, drab og legemsbeskadigelse

- a. Mord 53, 122, 152, 204, 268, 289, 351, 421, 427, 432, 452, 484, 486, 625, 652, 792, 802,

- 838, 872, 896, 905, 934, 941, 947, 949, 964, 973, 1087, 1094, 1098, 1114, 1122, 1133, 1141, 1144, 1145, 1169, 1180, 1182, 1221
- b. Uagtsomt manddrab, dødelige ulykker 633, 1121, 1265
  - c. Barnemord 781, 1033, 1056
  - d. Barn dræbt ved ulykke 574, 593
  - e. Meddelagtighed (Åråd) i drab 896, 934, 1033, 1037, 1094
  - f. Legembeskadigelse 349, 429, 506, 660, 817, 888, 938, 1061, 1091
  - g. Trussel om drab 1112, 1115
44. Brud på gårdfred, hærværk og vold
- a. Brud på gårdfred, gårdgang 646, 679, 1085, 1086, 1115, 1150
  - b. Hærværk 227, 774, 874, 1084, 1115, 1123, 1124, 1130, 1139
  - c. Vold 12, 26, 227, 252, 264, 504, 574, 655, 656, 772, 842, 849, 874, 905, 1029, 1094, 1095, 1143
  - d. Nedstukne dyr 173, 502, 1007
  - e. Voldsanvendelse i vejstrid 26
  - f. Voldsanvendelse mod skib 772
  - g. Stimandsfærd (baghold) 1045
45. Æreskrænkelser, injurier 42, 118, 166, 186, 214, 223, 254, 407, 453, 454, 574, 621, 656, 767, 866, 904, 963, 1000, 1063, 1082, 1114, 1116, 1124, 1134, 1142, 1144, 1160, 1167, 1171, 1249, 1257, 1274
46. Bestikkelse, mened, forfalskninger og meddelagtighed
- a. Bestikkelse 905, 941, 1041, 1132, 1172
  - b. Mened 237, 263, 1261
  - c. Forfalskninger 550, 558
  - d. Meddelagtighed, (Åråd) 1099, 1103, 1166, 1167, 1180
47. Trolddom, hekseri 193, 966, 1033, 1157, 1159, 1178, 1219
48. Værgemål for mindreårige
- a. 32, 232, 320, 326, 337, 363, 376, 476, 506, 582, 612, 638, 647, 674, 682, 684, 694, 748, 807,

- 870, 996, 1111, 1131, 1156, 1157, 1162
b. Værgemål opgives 301
49. Værgemål for kvinder 720, 1265
50. Aftægt og fledføring
- a. Aftægt 372, 954
  - b. Fledføring 278
  - c. Forsørgelsespligt for moder 546
  - d. Forsørgelsespligt for søster 476
  - e. Livgøding for adelsdame 1234, 1238, 1240, 1269, 1271
51. Usædelighed, utugt.
- a. Krænkelse af kvinder 71, 72, 254, 525, 1087, 1091, 1100, 1143
  - b. Ægteskabsbrud 1217, 1261
52. Troløvelse og ægteskab
- a. Brudt troløvelse 63, 213, 1016
  - b. Brudt ægteskabsløfte 770, 1110, 1118, 1119, 1128, 1139, 1143, 1162, 1176, 1265, 1272
  - c. Ægteskab med beslægtet i tredje led 540
  - d. Ægteskab tilladt for at opretholde gård 381
  - e. Faderskabssager 895
  - f. Besvangring 525, 680, 770, 999, 1016, 1110, 1176
53. Forholdet mellem ægtefæller
- a. Ægtehustrus retsstilling ved salg af jord 154
  - b. Medgift 1205, 1254, 1256
54. Forholdet mellem forældre og børn
- a. Vold mod forældre 22
  - b. Krav fra søn mod fader 19, 320
  - c. Kun for ægtefødte betales mandebod 142
  - d. Uægtefødte kan ikke arve 495, 1100
  - e. Lysning i kuld og køn 245
  - f. Underkendelse af lysning i kuld og køn 205
  - g. Ulovlig indflytning hos forældre 1048, 1150
55. Arvegang og testamente
- a. Arvinger og formynder sikres mod indgreb i arven 41, 154, 351, 361, 682, 809, 870, 1068
  - b. Stadfæstelse af testamente 157, 342

- c. Forlig om arveskifte 28, 175, 411, 780, 1075
- d. Arvegang fastlægges 729, 782, 784, 811, 844, 875, 958, 995, 1028, 1084
- e. Broderdele og søsterdele 626, 875
- f. Søsterdele 634, 645, 710, 738, 968, 1068

56. Arv og gæld

- a. Arv 175, 245, 250, 260, 376, 408, 411, 447, 875
- b. Afkøbt arv 1196

- #### 57. Arvestrid
- 2, 3, 41, 49, 52, 81, 95, 124, 126, 137, 154, 176, 191, 195, 222, 239, 256, 285, 286, 313, 320, 322, 325, 326, 329, 334, 339, 342, 344, 345, 362, 363, 372, 374, 379, 381, 386, 387, 390, 391, 395, 401, 424, 435, 445, 463, 488, 494, 495, 499, 514, 532, 535, 542, 560, 577, 585, 587, 592, 597, 599, 604, 612, 626, 645, 647, 653, 671, 674, 675, 684, 691, 696, 703, 711, 712, 719, 729, 738, 750, 753, 782, 784, 811, 818, 820, 825, 844, 889, 903, 904, 912, 961, 974, 1002, 1012, 1018, 1027, 1028, 1029, 1036, 1081, 1084, 1089, 1090, 1092, 1099, 1103, 1111, 1112, 1121, 1125, 1130, 1136, 1157f, 1168, 1201, 1232, 1236, 1251

58. Trætte

- a. Uberettiget klage 501, 507

59. Hævd

- a. 100 års hævd på Ålegård 36
- b. Hævd på gårde og agre 46, 70, 73
- c. Hævd på arvegods 18

60. Jord, mark, mose

- a. Frapløjet jord 609, 1069, 1082
- b. Omstridte enge og agre 68, 92, 185, 265, 266, 497, 629, 788, 804, 836, 899, 917, 930, 936, 968, 1020, 1060
- c. Omstridt græsning og ran af hø 318, 804, 817, 881, 942, 1060, 1094, 1096, 1108, 1110, 1111, 1141, 1176
- d. Bortført korn 836, 874, 937
- e. Omstridt lyngslet 62
- f. Bortførte dyr 1176

61. Bygninger

- a. Lade kræves nedbrudt 664
- b. Ulovligt genopført hus 1133

62. Skel, gærder, hegn og grøfter

- a. Skelstrid 5, 596, 786, 804, 859, 899, 908, 1088, 1092, 1102, 1113, 1144, 1148, 1158, 1177, 1184, 1209
- b. Falske skelsten 69, 1081
- c. Markskel stadfæstes 11, 156, 216, 370, 658, 942, 1030, 1195
- d. Uberettiget indhegning 598, 910

63. Veje

- a. Omstridte veje 26, 523, 561, 646, 882, 910, 972, 978, 1025, 1059, 1099, 1115, 1156, 1171, 1172, 1173, 1186, 1188, 1211

64. Vandløbsvæsen

- a. Vandløb 552, 757, 771
- b. Opstemning 1202

65. Selvejergods

- a. Selvejergård 19, 33, 281, 311, 313, 325, 332, 345, 348, 376, 382, 473, 481, 515, 610, 612, 626, 653, 666, 782, 816, 844, 846, 870, 879, 882, 1014, 1029, 1034, 1083, 1084, 1097, 1109
- b. Krav om bevis for selveje 610, 1137
- c. Gård solgt med urette som selvejergård 133

66. Beskyttelse af besiddelse og ejendomshjemmel

- a. Stadfæstelse af køb 24, 38, 39, 46, 49, 50, 70, 73, 75, 92, 94, 111, 116, 135, 136, 141, 148, 149, 151, 157, 163, 164, 173, 179, 183, 189, 199, 200, 203, 207, 210, 216, 217, 224, 225, 227, 231, 233, 236, 238, 241, 242, 243, 248, 257, 265, 272, 275, 276, 280, 281, 295, 304, 305, 330, 333, 334, 337, 339, 366, 369, 374, 382, 386, 389, 398, 408, 413, 438, 441, 443, 448, 460, 462, 468, 478, 479, 481, 485, 492, 494, 498, 508, 515, 518, 519, 523, 526, 531, 543, 544, 546, 549, 555, 564, 580, 600, 612, 617, 628, 643, 650, 659, 662, 666, 667, 668, 700, 703, 709, 765, 775, 776, 782, 799, 811, 813, 818, 855, 865, 879, 893, 922, 930, 933,

935, 937, 940, 980, 991, 1082, 1087, 1088,
1090, 1092, 1093, 1096, 1102, 1109, 1113, 1123,
1173, 1246, 1250

67. Tyveri og tingsbeskadigelse

- a. Tyveri 67, 259, 649, 794, 1053, 1112, 1121,
1127, 1157, 1169, 1183
- b. Ran 77, 93, 263, 1047, 1049, 1089, 1097, 1108,
1112, 1115, 1145, 1154, 1168

68. Bedrageri

- a. Vedr. en gedebuk 627
- b. Vedr. kaution 629, 708
- c. Vedr. et svin 833, 1098, 1099
- d. Vedr. en rødbroget okse 33
- e. Vedr. levering af brænde 1086, 1088, 1089

69. Hittegoods 78

70. Jagt

- a. Mishandling af en hare 1041, 1074
- b. Nedlagte rådyr 1047, 1048, 1150
- c. Harejagt 1101, 1148

VI Indbyggernes retsstilling

71. Fæstemål

- a. Fæstebreve stadfæstes 8, 15, 39, 47, 48, 76,
79, 123, 227, 233, 238, 247, 272, 281, 293,
322, 403, 408, 409, 446, 547, 560, 639, 659,
662, 725, 744, 862, 878, 973, 1200, 1244
- b. Forbrudt fæste 22, 96, 266, 440, 591, 601, 1207
- c. Omstridt fæste 897, 911, 1015, 1035, 1051, 1151
- d. Ikke ydet fæsteafgift eller forbedelsespenge
907, 1125
- e. Falsk fæstebrev 111
- f. Landgilde 38, 1050
- g. Hovtjeneste 19

72. Lån og gældsager

- a. Lån og gæld 3, 30, 59, 68, 86, 176, 353, 337,
373, 476, 516, 550, 555, 556, 597, 570, 631,
640, 716, 730, 734, 742, 747, 764, 889, 932,
958, 1027, 1029, 1032, 1072, 1083, 1091, 1093,
1096, 1107, 1108, 1110, 1114, 1115, 1129,
1133, 1142, 1152, 1170, 1177, 1179, 1180, 1265

- b. Falsk ed i forbindelse med gæld 237, 315, 319, 713
  - c. Kaution 237, 1083
  - d. Forslag til hertugen om hårdere udnyttelse af de hertugelige ladegårde 1230
73. Misligholdelse af aftaler 30, 237, 432, 514, 591, 635, 720, 738, 739, 778, 976, 1023, 1120, 1123, 1128, 1129, 1131, 1132, 1139, 1146, 1164, 1167
74. Skatter og afgifter
- a. Uberettiget skatteydelse 917
  - b. Lejere i adelsgårde i Haderslev bør betale skat 308, 1056
  - c. Naturalafgifter 1050
  - d. Afgiftsunddragelse 1125, 1146
  - e. Ulighed i skattetilsvær 1142, 1145, 1146
  - f. Nedsat afgift 1149
  - g. Gæsteri 1214
75. Køb og salg
- a. Omstridte salg af dyr 33, 253, 744, 1048, 1055
  - b. Omstridte salg af gårde og jordarealer 304, 326, 460, 462, 514, 686, 702, 709, 775, 1008, 1124, 1126
  - c. Køb af jord 1245, 1273
  - d. Køb af vin 1275
76. Mageskifte 44, 136, 424, 437, 706, 720, 733, 735, 823, 914, 1038, 1059, 1122, 1243
77. Pant
- a. Pant i almindelighed 5, 8, 17, 23, 647, 820, 1032, 1035, 1138, 1152, 1179, 1190
  - b. Pantsætning på åremål 4, 13, 37, 45, 95, 376, 647
  - c. Panteindløsning godkendt eller påbudt 75, 350, 384, 402, 416, 436, 506, 532, 572
  - d. Omstridte panter stadfæstes 5, 108, 114, 164, 168, 232, 313, 526, 532, 558, 571, 655, 670, 689, 698, 791, 870, 923, 1004
  - e. Panteforskrivning underkendt 154, 278, 448
  - f. Pantebreve tilintetgøres 399, 405, 828, 842
  - g. Misligholdt pant 108, 109, 139, 655, 835, 1091, 1279

VII Sanktioner og straffe

78. Bøder

- a. Manddrabsbøder 204, 484, 487, 593, 725, 1115, 1177
- b. Bøde for uretmæssig ændring af forlig 489
- c. Kollektiv bøde til landet Før 143
- e. Mandebod omstødes 142, 372
- f. Mandebod forældet 692
- g. Ikke betalte bøder 635, 1055
- h. Erlagt bøde tilbagebetales 132
- i. Strid mellem hertugen og Haderslev by om retten til at opkræve bøder 1057

79. Fængsel 511, 781, 801, 848, 1001, 1016, 1083, 1090, 1095, 1102, 1143, 1148, 1162, 1167

80. Husundersøgelse 794, 1085

81. Fredløshed 53, 289, 351, 792, 905, 934, 1100, 1167, 1203

82. Dødsstraf 87, 153, 161, 261, 471, 510, 649, 1037, 1159

83. Tortur 111, 427, 471, 537, 848

84. Benådning og æresoprejsning 88, 89, 93, 111, 198, 226, 228, 230, 235, 261, 301, 360, 453, 454, 473, 491, 537, 925, 935, 948, 967, 985, 988, 1010, 1015, 1018, 1077

VIII Det dyrkede areal

85. Drift, avl, græsning, dyrehold og tørvegravning

- a. Skadeserstatning for ødelagt korn 303, 317
- b. Underhold for bytyren 291
- c. Svinehold reguleret efter otting 283
- d. Løsgående svin 317
- e. Oldensvin 857
- f. Olden 1019
- g. Omkomne heste 1264
- h. Urigtige oplysninger om fårehold 651
- i. Ålegårde 27, 36, 810, 913, 929, 944, 970, 1093,

- 1106, 1140, 1143, 1189
- j. Bier, honning 253, 295, 957, 1156
  - k. Tørvegravning 4, 370, 908, 1049, 1070, 1159, 1199
  - l. Lyngslet 62
  - m. Græsningsret stadfæstes 370, 468, 618, 634, 747, 814
  - n. Uretmæssig græsning 740, 798, 817, 1093
  - o. Fordelingsnorm for græsningsret 25, 283
  - p. Græsningsret i skov 1019
86. Opmåling, rebning
- a. Opmåling af omstridt jord 5, 720, 723, 739, 790, 828, 915, 982, 987, 1006, 1031, 1078, 1104, 1135, 1143, 1145, 1155, 1179, 1192
  - b. Rebning 56f, 66, 74, 482, 489, 520, 615, 765, 788, 790, 805f, 828, 835, 845, 854, 860, 865, 930, 1069, 1075, 1140, 1166
  - c. Rebning frarådet 917
  - d. Landmåler 460
87. Diger, inddigning, koge
- a. Inddigning på Nordstrand 54, 465, 705, 709, 723, 728, 737, 745, 1212f, 1223, 1261, 1265
  - b. Diget fra Højer til Kær herred 355, 552, 687
  - c. Inddigning af Kolddamskogen 456, 558
  - d. Vedligeholdelse af diger 425, 428, 430, 455, 467, 475, 552f, 1237, 1268
  - e. Digepenge 672
  - f. Arbejdspligt ved diger 1212, 1258
88. Hegn, gårder, grøfter.
- a. Grøfter og hegn mellem naboer 11, 1059
  - b. Nedbrydning af hegn 595, 798
  - c. Krav om fast skel 1072
  - d. Indhegnet gadejord 276
  - e. Indhegningspligt for særjord 283
  - f. Andel i gårders vedligeholdelse 1009
89. Bymarken og dens opdeling
- a. Fordeling efter otting o. l. 5, 25, 61, 273, 280, 283, 497, 606, 618, 790, 822, 841, 852, 881, 920
  - b. Indhegning af fælles græsgang 370, 598, 910, 978, 1076

- c. Opmåling af indhegnet areal 5
  - d. Omstridt jord i bymarken 1138, 1164, 1165, 1168, 1170, 1180f
90. Skove og træer.
- a. Uretmæssig skovhugst 287, 358, 603, 619, 622, 886, 1045, 1121, 1148f
  - b. Uretmæssig fældning af træer 64, 250, 296, 357, 603, 616, 619, 622, 634, 779, 851, 886, 925, 951, 956, 979, 1019, 1049, 1052, 1072, 1085, 1101, 1110, 1149, 1150, 1183f
  - c. Retmæssig fældning af træ 776
  - d. Omstridte skovanparter 283, 606, 778, 857, 1075, 1110, 1112, 1135, 1197
  - e. Olden 283, 285, 287, 857, 1086, 1146
91. Enemarker
- a. Enemarker 68, 74, 283, 297, 324, 346, 358, 370, 472, 541, 637, 646, 805, 806, 828, 859, 860, 900, 956, 1010, 1019, 1050, 1067, 1076, 1093, 1117, 1140, 1156, 1175, 1178, 1181, 1183, 1186, 1281
  - b. Gribsjord 637, 860
  - c. Stuf 340, 882, 1067, 1123
92. Gårddelelinger
- a. Gårddeling 22, 305, 311, 325, 330, 666, 816, 826, 878, 905
  - b. Gårdbrødre 644, 1029, 1048, 1083
93. Fællesarealer i landsbyen, veje
- a. Omstridt fælles græsning 629, 814, 859, 886, 899, 942
  - b. Jord går tilbage til fællesskabet 291, 297, 907
  - c. Gadejord 276, 291
  - d. Ugyldigt mageskifte mellem landsbyer 1005
  - e. Bygning på fælles græsgang 1204
94. Byggesteder og tofter
- a. Kådnersted nedlagt 1031
  - b. Regulering af toft 273
  - e. Gravning i toft eller gårdsplads 1031
95. Møller
- a. Møllepligt 706, 911, 916, 926, 1066, 1067

- b. Opstemning af møllevand 955
- c. Omstridt mølle 1017, 1140, 1209

IX Byers og landsbyers beboere

96. Landsbyens styre og tillidsmænd

- a. Landsbyvedtægt for Læk 208
- b. Landsbyvedtægt for Rejsby 788
- c. Underhold for bytyren 291

97. Landsbyfællesskabet 1168

98. Håndværkere og kådnere i by og på land

- a. Brud på lavsskrå 97, 1001, 1075
- b. Husmand som skrædder 965
- c. Skræddere i Haderslev mod bønhaser 1078, 1107
- d. Garver 988
- e. Linnedvævere 1076
- f. Strid mellem bønder og kådnere i Læk 207
- g. Bartskår beskyldt for forsømmelighed 1261

99. Forholdet til andre landsbyer

- a. Markskel mellem landsbyer 62, 145, 155, 218, 271, 907, 1014, 1031, 1131, 1135, 1139, 1167
- b. Herredsskel mellem Gram og Rangstrup 1060
- c. Skel mellem Haderslev by og Haderslev herred 1056

X Jordens ejere

100. Selvejere

- a. Selvejergårde 13, 19, 133, 281, 311, 313, 325, 332, 341, 345, 348, 362, 376, 382, 404, 473, 481, 515, 591, 610, 612, 626, 653, 666, 782, 816, 844, 846, 870, 879, 882, 1014, 1029, 1034, 1083, 1086, 1111
- b. Indkaldelse af breve på frigårde 1152

101. Adeligt gods

- a. Omstridt adelsgods 799, 1225, 1277, 1281
- b. Adelsmand må ikke erhverve bondejord 685

XI Myndigheder

102. Amterne, købstæderne, herrederne

- a. Strid mellem amtmanden i Tønder og herredsfogden i Kær herred 106
- b. Herredsfoged straffes 166
- c. Herredsfoged dømt for falskneri 983
- d. Benådning af herredsfoged 491
- e. Byfoged handler ulovligt 767, 1071
- f. Flensborgs borgmester og råd 34
- g. Købstadrettigheder 220
- h. Byvægter i Haderslev anklaget for åråd (meddelagtighed) 1125
- i. Kogene, digevoldere 355, 728

XII Militærvæsen

103. Soldaterhold og udskrivning

- a. Udskrivning af krigsmandskab 105, 656, 910, 1115

XIII Kirkelige forhold

104. Gejstligheden

- a. Konsistoriet i Slesvig 213
- b. Præsteembede forbrudt 63, 120, 450
- c. Afsat præst beholder indtægt af vikariat 422
- d. Præst beholder privilegium 553
- e. Præst får lov at købe gård 1051
- f. En præsts uægteskabelige børn har ikke arveret 82
- g. Præst indblandet i strid om et falsk tingsvidne 269
- h. Præster fritaget for digepligt 553
- i. Præst nægter at uddele sakramente 187, 1037
- j. Kapellan får ikke sine indtægter 1066
- k. Klage over præst 1134
- l. Flygtet kapellan efterlyses 1208

105. Kirkeværger, kirkefred, kirkestole

- a. Kirkeværger 14, 15, 151, 216, 350, 443, 572, 714

- b. Brud på kirkefred 623, 1044, 1052, 1060, 1062, 1109, 1137
- c. Strid om kirkestole 607, 798, 831, 907, 913, 980, 992, 1031, 1037, 1044, 1070, 1071, 1096, 1101, 1108, 1110, 1112, 1126, 1149, 1175, 1178

106. Kirkegods

- a. Fæstebreve på kirkejord stadfæstes 47f, 76, 123, 191, 216, 227, 233, 234, 236, 287, 293, 418, 441, 443, 487, 497, 530f, 547, 564, 676, 681, 683, 693
- b. Omstridt kirkejord 15, 47f, 65, 123, 134, 182, 293, 350, 440, 443, 482, 572, 585, 639, 641, 742, 744, 861, 865, 901, 982, 987, 1024, 1114, 1128, 1130, 1136f, 1139, 1155, 1171, 1179, 1224, 1259
- c. Genkøb af eng fra provst og kapitel i Slesvig 170
- d. Falsk oplysning i kirkeregister 151
- e. Salg af kirkegods 1194

107. Afgifter til kirker og kirkelige embedsmænd

- a. Tiende 14, 328, 756, 913, 994, 1024, 1037, 1061, 1069, 1116, 1122, 1134, 1164, 1167, 1194, 1211, 1218
- b. Afgift erlægges i tørv, ikke i penge 201
- c. Afgiftsrestance 907, 1138, 1255
- d. Levering af hø 800
- e. Oldensvin til præster 857
- f. Legat tilfalder præsten 104
- g. Stiftelse til fordel for kappelan 714, 1253
- h. Afgifter til kirken 1140, 1241
- i. Præbender 1191
- j. Ekstra tiende til hofpræsten 1218

108. Præstegårde

- a. Strid om bygning af præstegård 58
- b. Skat af præstegård 857
- c. Strid om digepenge af præstegård 672

109. Præstegårdsjord

- a. Sikring af præstegårds tilliggende 683, 861
- b. Strid om præstegårdsjord 102, 257, 683, 994, 1077, 1150

XIV Forsørgelsesvæsen

111. Private forsørgelsesforanstaltninger

- a. Fledføring 278
- b. Forsørgelsespligt for moder 546
- c. Forsørgelsespligt for søster 476
- d. Livgeding for adelsdamer 1234, 1238, 1240, 1269, 1271

112. Stiftelser, hospitaler, skoler

- a. Almissestiftelser 100, 302, 676, 681, 989, 1010, 1035, 1276
- b. Hospitalet i Haderslev 911
- c. Helligåndshuset i Flensborg 25
- d. Legat til skolen i Flensborg 127

XV Priser, pengevæsen og told

113. Møntsorter, rentefod

- a. Mønt i almindelighed 1261
- b. Mark lybsk. 165, 176, 304, 308, 322, 448, 476, 514, 541, 546, 564, 604, 655, 687, 706, 922, 1032, 1129
- c. Mark danske 638
- d. Mark Haderslevsk 1028, 1103, 1142, 1190
- e. Engelske pund 50, 51
- f. Gylden 278, 435, 699, 747
- g. Daler 580

114. Priskontrol

- a. Kontrol med kornpris 220, 1263

115. Told

- a. Ikke erlagt told 614, 983, 1042f, 1064, 1077, 1148
- b. Tilstået toldfrihed 1263, 1275
- c. Toldsag bilagt 1278

XVI Handel, skibsfart og vraggods

116. Handel

- a. Øksnehandel 1042f
- b. Udførselstilladelse 1265

- 117. Skibsfart og vraggods
  - a. Overfald på skib 772
  - b. Vraggods 1078

XVII Naturbegivenheder

- 118. Stormfloder 330, 420, 468, 472, 727, 1265
- 119. Epedemier
  - a. Pest 591

Stedregister.
Ved Peter Kr. Iversen

Forkortelser anvendt i sted- og personregister:

dtr. = datter
g. = gift
Gl. = Gammel
hert. = hertugelig
hrd. = herred
ls. = landsogn
mag. = magister
Nr. = Nørre
s. = sogn
Sdr. = Sønder
St. = Sankt
st. = store

For de sydslesvigske stednavnes vedkommende er deres tyske form tilføjet efter Wolfgang Laur: Historisches Ortsnamenlexikon von Schleswig-Holstein. Den danske form, der står først, er taget efter J. P. Trap: Statistisk-topografisk Beskrivelse af Hertugdømmet Slesvig, 1864. I flere tilfælde er den danske og tyske navneform dog den samme.

Ved navne på sognebyer er sogn ikke angivet.

Abild 556, 1091	flere Holm i Kalvslund
Abkær, Vedsted s. 625, 1005, 1121	hrd. 1099
Agerskov 315, 641, 781, 848, 900f, 1083, 1095, 1116f, 1135, 1148, 1169	Aller 305, 841, 1033, 1035, 1068, 1085, 1087f, 1130, 1144, 1158, 1170, 1218, 1247
Agtrup, Bjært s. 70, 266, 293, 319, 339, 813, 1035, 1143f, 1147	Allerup, Toftlund s. 62, 817, 872, 1039, 1095f, 1115, 1124, 1148
Agtrup, Achtrup, Læk s. 515, 1209	Allingshave, eng på Agtrup mark, Bjært s. 266
"Alem", måske Holm,	

Almstrup, Uge s. 109
 Alslev, Højst s. 181,
 238, 679
 Anderup, Stepping s. 841,
 857f, 1088, 1113, 1138,
 1175, 1247
 Anebylund, Ahnebylund,
 Hanved s. 34
 Anslæt, Fjelstrup s.
 1091, 1146
 Arrild 265, 275, 958,
 1100, 1134, 1169
 Assens 1278
 Astrup, Brøns s. 889ff,
 904, 907, 911, 921,
 1015, 1096, 1114ff,
 1121, 1141, 1155, 1164
 Astrupgård, Brøns s.
 577f, 817f
 Aventoft 1243, 1245

 Bajstrup, Tinglev s. 18
 Ballum birk 31, 754
 Barslund, Hygum s. 936,
 1105
 Bastrup, Vamdrup s.
 786f, 1081, 1109f
 Balum, Pelworm 745
 Bankel sø, Halk s. 777
 Baskær, skov under Gram,
 Vesterlinnet 853
 Bastrup, Vamdrup s.
 786f, 1108, 1140
 Beggars Otting, Bramdrup
 mark, Ødis s. 1085
 "Beirloss", Haderslev
 Næs 1111
 Bejerholm, Halk s. 261,
 818f, 995f, 1086, 1125,
 1168, 1170
 Bejstrup, mark, Skodborg
 1076f
 Beltring hrd., Nordstrand
 41, 416, 420, 726, 1267

 Bengård, Bjært s. 779
 "Benikens Horne", Aventoft
 1245
 Benninghusum, Horsbøl s.
 703
 Bergen, formentlig Ubjerg
 s. 196
 "Berth", ager på Kvi-
 strup mark, Øsby s. 299
 Bevertoft, Nykirke s. 510
 Bevtoft 1125
 Billund, Jegerup s. 289,
 652
 Binderup, Bjært s. 645,
 1032f, 1056, 1087,
 1089, 1129f, 1144
 Binderup Mølle, Bjært s.
 645, 1032f, 1087
 Birkelev, Vodder s.
 925, 1123
 Bitlumris, Øster Gasse,
 Skærbæk s. el. Øbjerg,
 Arrild s. 1044, 1148
 Bjerndrup, Klipleve s. 1199
 Bjerndrup, Nr. Løgum s.
 132
 Bjerndrup, Stepping s.
 65, 257, 637, 819, 1039,
 1074, 1092, 1096, 1101,
 1163, 1175
 Bjerndrupgård, Stepping s.
 779, 1027, 1029, 1083,
 1088, 1108
 Bjerning 15, 1022, 1156,
 1188ff
 Bjerningrød, Bjerning s.
 1022, 1143, 1157, 1173,
 1188
 Bjolderup 482
 Bjært 293, 612, 1034,
 1084, 1218
 Bjørnshave, Fjelstrup s.
 1058
 Bjørnskov, Agerskov s.
 1040, 1148

Bjørnsotting, Fjelstrup s. 1057f
 Bodskov, Vilstrup s. 777
 Boiem se Boyen
 Bojskov, Tyrstrup s. 253, 765ff, 818f, 1084, 1086, 1093
 Bolderslev, Bjolderup s. 628
 Bolhuse, Bollhaus Risum s. 508
 Bolmusfrahe, Vellerup, Agerskov s. 1032
 Bordesholm 1218, 1229
 Bosbøl, Bosbüll, Klægsbøl s. 141f, 148, 162, 175f, 245, 248, 278, 374f, 383f, 479, 527f, 674, 692
 Boversted, Boverstedt, Ladelund s. 6, 191
 Bovlund, Agerskov s. 622
 Boyen (?), Gl. Haderslev s.(?) 1002, 1173
 Bramdrup, Moltrup s. 94, 1109f, 1139
 Bramdrup, uvist Moltrup el. Ødis s. 1038f
 Bramdrup, Ødis s. 634, 979f, 1085, 1144, 1159
 Branderup 639, 958, 967, 1032, 1040, 1069f, 1091, 1095, 1134, 1148, 1159
 Brarup, Angel 1269ff
 Brarup, Braderup, Kær hrd. 75, 154, 157, 162, 213, 242, 248, 368, 392, 479, 492, 511, 666, 670, 686, 694, 703
 Brarup Land, Tønder ls. 244
 Bredbøl, Brebel, Sønder Brarup s. 1269ff
 Bredevad, Bylderup s. 38
 Bredsted, Bredstedt 124, 128, 139, 568f, 684, 1221
 Bremen stift 105f
 Brink, Ballum s. 31
 Broager 572
 Broderup, Tinglev s. 18, 33, 179, 656, 1023
 Bronsby (?), Gl. Haderslev s. 1002
 Bronstorp, Øster Gasse (?) Skærbæk s 1015
 Brorsbøl, Starup s. 879f, 1002, 1058f, 1111, 1152, 1173
 Brorsmark, Lunding, Starup s. 1111
 Brundlund, Åbenrå 1065
 Brunok, Brunock, Nordstrand, 1265, 1267
 Brunskær, Brøns s. 887
 Brændstrup, Rødding s. 931, 937f, 1131f, 1163
 Brængade (?), Tyrstrup 1248
 Brønøre, Frørup s. 795f, 803f, 1024, 1030, 1072, 1092, 1107, 1139(?), 1188
 Brerå, Hoptrup s. 1022, 1175
 Brøns 90, 814f, 886f, 892, 911, 927, 932, 945, 1000, 1016, 1067, 1096, 1100, 1117ff, 1120, 1167, 1182
 Brønstrup mark, Arrild el. Skærbæk s. 1014
 Brøstrup, Hygum s. 14, 926, 1046, 1107, 1136, 1150, 1175f, 1178 (?)
 Buphever, Pelworm hrd. 723, 727, 735, 1265
 Bupschluth, Bupschlut, Nordstrand, 745

Bupsee, Nordstrand 450,
 728, 1222
 Bupte, Buptee, Nordstrand
 728, 1222
 Burg, Femern 100f, 104,
 1276
 Buskmose, Rinkenæs s. 326
 Bygvrå, Fjelstrup s. 1147
 Bülk, Dänischenhagen s.
 1234
 Byttebøl, Büttjebüll,
 Bordelum s. 8, 21, 138,
 507
 Bæk, Nustrup s. 797,
 981, 1031, 1092, 1101,
 1108, 1120, 1126, 1137,
 1146, 1171
 Bæk, Vonsbæk s. 283, 297,
 823, 842, 1093, 1095,
 1111ff
 Bækbølling 898
 Bøghoved, Haderslev 1137
 Bøking hrd. 23, 139, 205,
 228, 336, 349, 394, 413,
 479, 488, 518, 536, 542,
 549, 562, 565, 567f, 672f
 Bølsbøl, Büllsbüll, Læk s.
 525
 Bøvlund, Bøgelum, Sdr. Lø-
 gum s. 247, 555

 Dagebøl, Dagebüll 549,
 1258f
 Dalby 580, 803, 825,
 863, 1089, 1096, 1125f,
 1142, 1144
 Daler 146, 199, 379, 552,
 700, 702
 Damkog, Dammkoog, Ejder-
 sted 712
 Dedsbøl, Deezbüll 120,
 205, 488
 "Dennewerck", Klægsbøl 170
 Diernæs, se Nørballe og
 Sønderballe Diernæs
 983, 1161
 Diernæs Hoved, Hoptrup s.
 1176
 Ditmarsken, Dithmarschen
 358, 750
 Dover, Lintrup s. 632,
 940, 1101, 1164
 Drenderup, Drenderupgård,
 Ødis s. 252, 854, 1021,
 1068, 1128, 1136, 1166,
 1187f, 1197
 Dyrhus, Tønder ls. 1243

 Eckernførde 541
 Edoms hrd., Edomsharde,
 Nordstrand 41, 416, 721,
 725, 737, 1258, 1261,
 1265, 1267
 Eggebæk, Tinglev s. 179,
 189, 324, 472, 1217
 Egholt, i Obbekær, Fole s.
 (før 1864) 956, 1183
 Egholt, Favrvrå mark, Tyr-
 strup s. 854f, 1128
 Ejsbøl, Gl. Haderslev s.
 994, 1159, 1214
 Elben, Elbe 656, 910, 1115
 Ellehoved, Ellhöft, Sdr.
 Løgum s. 213, 247, 403,
 409
 Ellum, Løgumkloster ls.
 700
 Embsbøl, se Emmelsbøl
 Emmelsbøl, Emmelsbüll
 123, 672f, 1237
 Emmerlev 31f, 552
 Enge 166, 387, 390, 456f,
 484, 488, 531, 536, 544,
 553
 Engelsbøl kog, Engekog
 268
 Enget, Seggelund, Tyrstrup
 s. 835

Erlev, Gl. Haderslev s. 978, 1173
 Errested, Bjerning s. 1024, 1143, 1173
 Eskagre, mark, Skodborg 1076f
 Essen 1278
 Evensbøl, Evensbüll, Nordstrand 416, 430, 436, 451f, 583, 720, 725f, 1221ff, 1265, 1267
 Faretoft, Fahretoft 241, 549
 Farshem, Højer ls. 700
 Farup, se endv. Nørre Farup 68, 950, 1100, 1154, 1174, 1180, 1195
 Favrby, Løgumkloster ls. 1174
 Favrvrå, Tyrstrup s. 81, 84, 647f, 854f, 1087, 1090, 1128, 1146, 1166, 1248
 Favstrup, Tyrstrup s. 803, 816, 1086, 1128, 1132f
 Feddersbøl Sluse, Feddersbüll Schleuse, Nykirke s. 687
 Feldum, Vonsbæk s. 283, 297, 967, 1057, 1090, 1111f, 1152, 1159, 1178
 Fellingodde, Hammelev og Vedsted s. 1052, 1150
 Felsted 73, 201f, 1202
 Femern, Fehmarn 80, 100ff, 590, 1276
 Fjelstrup 298, 1010, 1062, 1087, 1126, 1130, 1136, 1139, 1164, 1178, 1218
 Fjelstruphave, Fjelstrup s. 1091, 1146
 Fladså, Frøs hrd. 955, 1184
 Flarup, Nørre Brarup s. 1269ff
 "Flatssway", Frøs hrd. 1140
 Flensborg 33f, 79f, 100, 105f, 112, 127, 138, 183ff, 237, 241, 307, 353, 360f, 366f, 371, 373, 390, 415, 495, 529, 532f, 569, 593, 631, 640, 659, 676f, 681, 684, 771ff, 1121, 1273
 Flensborg amt 471, 1228, 1277
 Flensborg, Helligåndshuset 25
 Flensborg vej (fra Spandet) 1065
 Flots vang, mølle, Frøs hrd. 1067
 Flovt, Øsby s. 599, 776, 1054, 1093, 1105, 1113, 1152, 1156, 1191f
 Foldingbro, Folding s. 898, 940, 1164
 Fole 64, 855f, 888, 935, 1044, 1105, 1110
 Fovslet, Ødis s. 608, 777, 813, 1084, 1188, 1277f
 Fredsted, Gl. Haderslev s. 1107
 Freesmark, Aventoft s. 1243, 1245
 "Frese" enge, Bosbøl, Klægsbøl s. 374f
 Fresenhaven, Fresenhagen, Læk s. 554
 Frestrup, Bylderup s. 671
 Frisenborg, Fresenburg, Tumby s. 473, 535
 Friskær, Rurup, Branderup s. 643

Fromhave, eng på Agtrup
 mark, Bjært s. 266
 Frørup 796, 803, 979,
 1039, 1092, 1127, 1162f,
 1247
 Frøruprød, Frørup s.
 1039, 1092
 Frørup Åkær, Frørup s.
 795f
 Frøs hrd. 64, 89, 250,
 263, 318, 622, 632, 651,
 754, 787, 897, 926,
 930f, 938, 953, 955ff,
 1015, 1044ff, 1075,
 1105, 1108, 1110, 1140,
 1149f, 1168f, 1175f,
 1183
 Fuglsang, Hoptrup s.
 1001, 1107, 1138
 Fuglsang, eng, Skodborg
 1076f
 Fåsted, Hygum s. 281,
 928f, 1015, 1050, 1067,
 1106, 1133f, 1140, 1171,
 1185
 Før, Föhr 143, 145, 336,
 542, 565, 568, 672f, 683
 Fårhus, schæferi, Agerskov
 s. 88
 Gabøl, Nustrup s. 63,
 831, 980, 1051, 1073,
 1101, 1108f, 1127f,
 1170f
 Gaden, Ved, Højer ls. 547
 Gaikebøl, Gaikebüll, Nord-
 strand 54, 463, 465f,
 583, 712, 1223
 "Galmus Frahe", eng i
 Møllerup, Agerskov s.
 1091
 Galsted, Agerskov s. 622,
 781, 801, 1040, 1083,
 1090, 1095, 1148
 Gammelby, Fjelstrup s.
 266, 276, 803, 1074,
 1121
 Gammelbyg, Vonsbæk s.
 1179
 Gammel Haderslev 846,
 967, 989, 1025, 1035,
 1053f, 1057, 1077f,
 1092, 1106, 1111ff,
 1115, 1127f, 1137, 1143,
 1152, 1162ff, 1173ff,
 1177, 1180, 1191
 Gl. Ladegård, Hammelev s.
 1052, 1150, 1184
 Gammelskov, Agerskov s.
 900, 965, 1124f
 Ganderup, Fole s. 64,
 888, 1044, 1073, 1105,
 1149
 "Garhouet", Eggebæk mark,
 Tinglev s. 179
 Gasse, Skærbæk s. 948,
 1016, 1020f, 1121, 1162,
 1165f, 1277
 Gastrup, Hjerting s.
 1045, 1150
 Gastrupgårde, Hjerting s.
 1145
 Geestrup, Agerskov s.
 900, 963, 1025, 1030f,
 1083, 1106, 1116f, 1121,
 1134ff
 Gejlå, Holbøl s. 628
 Gelså 1060
 Gelting 324, 415, 471f,
 532, 591, 1232, 1251
 Gesing, Skærbæk s. 866,
 934, 936, 1097, 1100,
 1116, 1118f, 1133, 1167
 Glædehale, Hjerting 836f,
 1104f
 Gottorp, Gottorf 1263
 Gottorp amt 1203
 "Gragart Kill", eng
 Ubjerg s. 217

Gram, gods og by 831f, 852f, 855f, 941ff, 1037, 1050, 1060, 1101, 1128, 1158, 1166f, 1172, 1190, 1196
 Gram hrd. 69, 78, 93, 252, 259, 289, 295f, 303, 382, 607, 616, 619, 625, 649, 754, 767f, 787, 797, 805f, 827f, 831, 894, 943, 955, 964, 966, 980ff, 984, 987, 1004, 1007, 1024f, 1031, 1042, 1051f, 1060f, 1064f, 1073, 1077, 1092ff, 1101ff, 1108ff, 1112f, 1117, 1131, 1137, 1144, 1146, 1150, 1158f, 1166, 1169, 1171f, 1178, 1181, 1186f
 Grarup 653, 811f, 969, 1100, 1255
 Graugård, Vandling, Starup s. 1019, 1022, 1175
 Gredstedbro 839, 1097
 Grelsbøl, Grelsbüll, Humtrup s. 242, 304, 350, 355, 532f, 552
 Groter Kog, Grosser Koog, Nordstrand 1261
 Grødebøl, Vilstrup s. 1176
 Grønninghoved, Vejstrup s. 1036, 1052, 1092, 1151
 Gudskog, Gotteskoog 687
 Gudsnap, Kalvslund s. 908f, 926, 1047, 1049, 1104, 1136, 1159, 1171, 1175
 Gudsnap Mose, Kalvslund s. 1149
 Gymose, Vonsbæk s. 580
 Gørding hrd. 913, 1160
 Gøttrup, Tirslund s. 598, 603, 979, 1121
 Gånsager, Vodder s. 895, 909, 1100, 1116
 Gåskær, Bjolderup s. 1103
 Haderslev 14f, 39, 54ff, 80ff, 86, 91, 97, 105, 118ff, 158f, 250ff, 259ff, 301f, 307ff, 324, 471, 577, 580, 589ff, 604, 608, 628, 633, 635, 647f, 757ff, 764, 767f, 775, 794, 818f, 873ff, 966, 978, 988, 1001, 1011, 1018f, 1027ff, 1033, 1055ff, 1070ff, 1075ff, 1081ff, 1085f, 1088ff, 1096, 1103f, 1106ff, 1113, 1117, 1119f, 1125ff, 1129, 1136, 1138f, 1141ff, 1146, 1152, 1157, 1163, 1168, 1170, 1173, 1175ff, 1190, 1194f, 1203f, 1214ff, 1224, 1250, 1254, 1275, 1278
 Haderslev amt 580, 590, 598, 603, 614f, 755f, 758, 760, 833, 903ff, 1055f, 1154ff, 1182ff
 Haderslev hrd. 274, 286, 646, 653, 770, 775, 782, 793, 822ff, 842f, 846, 849f, 966, 972, 983f, 988, 1003, 1020, 1022, 1033, 1053ff, 1056f, 1062f, 1072f, 1082, 1085f, 1089f, 1094, 1099, 1103, 1112, 1117, 1126f, 1129f, 1133, 1144, 1151f, 1175, 1179, 1183
 Haderslev len 1056f, 1194
 Haderslevhus 849, 862f, 1136

Haderslev Næs 1111
 Haderslev, Sankt Annas kapel 1224
 Hage, Vonsbæk s., jfr. Ørby Hage 770, 1124
 Hajstrup, Bylderup s. 660
 Hajstrup, Øsby s. 618f, 1090, 1122
 Halk 72, 299, 776, 782f, 983, 1054, 1081f, 1086, 1090, 1098, 1105, 1114, 1122, 1140, 1152, 1161, 1170, 1255
 Halk, In der, Nordstrand 462
 Hallensmade = Hollendes Maj, Årup, Gram s. 68
 Hamburg 772, 1279
 Hamm, Hamme, Nordstrand 445, 706, 746
 Hammelev 71, 625, 1112f
 Hansborg 585ff, 590ff, 754ff, 903ff, 1003, 1027, 1219ff, 1232, 1237
 Harkekogen 440
 Harreby, Hygum s. 68, 929, 953, 1047, 1067, 1106, 1140, 1150, 1183
 "Hartigs Molwat", Ustrup, Vedsted s. 805, 807
 Hasbjerg, Haasberg, Humtrup s. 415, 471f, 532ff, 1203
 Haseldorf, Holsten 106
 Hasselburg, Holsten 763
 Have, Fjelstrup s.; jfr. Hage, Vonsbæk s. 1089, 1091
 Havervad, Brøns s. 59, 629f, 1095, 1097, 1099, 1116, 1119f, 1164, 1167, 1181
 Havsted, Ravsted s. 181, 204
 Hejls 70, 795, 808, 1006, 1085, 1088f, 1091f, 1180f
 Hejsager, Halk s. 72, 613, 616, 850, 998, 1027f, 1081, 1158, 1164, 1167f, 1190, 1255, 1281
 "Helbegk", Hejls 1181
 Hellemans Kær, Ødis 1004, 1113
 Hellevad 781, 848
 Herrested, Toftlund s. 1069, 1132
 Hersbøl, Hersbüll, Nordstrand 1223, 1265, 1267
 Hesbøl, Hesbüll, Nykirke s. 499, 540, 562, 748(?)
 Hillerup, Farup s. 915f, 1094, 1104, 1162
 Hindemade, Hammelev 1112
 "Hinsel", Nr. Rangstrup hrd. 1129
 Hjartbro, Bevtoft s. 625, 961, 982, 987, 1007, 1102f, 1126, 1157, 1159, 1171f, 1179
 Hjarup, Anst hrd. 1136
 Hjemsted, Skærbæk s. 1014, 1020, 1097, 1114, 1165f
 Hjerndrup 284f, 778, 803, 819, 1068, 1087f
 Hjerndrupgård, Hjerndrup s. 637, 779, 1087f, 1125
 Hjerting 273, 281, 836, 896f, 906, 913, 940, 952, 1017, 1094, 1097f, 1104, 1154, 1160, 1164, 1184
 Hjortlund 917, 952, 1146, 1184f, 1187
 Hjortvad, Kalvslund s. 67, 908f, 919, 944, 1047, 1049, 1101, 1107, 1145, 1147, 1149f,

1159f, 1185f, 1189
 Hokær = Kokær(?), Tyrstrup
   s. 842f, 1093
 Hokkerup, Holbøl s. 107
 Holbæk, Hejls 1006, 1091
 Holbæk, Sommersted s. 611
 Holbøl 271, 628, 696
 Hol Eskær, Sønderballe Dier-
   næs, Hoptrup s. 860f, 1102
 Holkær, Ødis Bramdrup,
   Ødis s. 787
 Holm, Brarup s. 492, 533,
   670
 Holm, Brøns s. 814f,
   1097f, 1117
 Holm, Højst s. 481, 491,
   671
 Holm(?), Kalvslund hrd.
   1099
 Holm, Starup s. 588
 Holmsgård (?), Lunding,
   Starup s. 587f
 Holsten 587, 590
 Holt, Medelby s. 12
 Holter (?), Vesterlinnet,
   Gram s. 853
 Hoptrup 317, 625, 649,
   805, 828, 842, 964,
   1094f, 1105, 1112, 1141,
   1146, 1150, 1161f, 1191
 Hoptrup s. 1096
 Horsbøl, Horsbüll, (Vi-
   ding) hrd., se endv. Vi-
   ding hrd. 336, 522,
   540, 542, 562, 565, 568,
   672f, 680, 685, 687,
   693, 1237
 Hostrup, Slogs hrd. 36,
   337, 530(?), 1218
 Hovgård, Åstrup s. 994
 Hovst, Vilstrup s. 617f,
   650
 "Hoydt", skov under Gram,
   form. Holter, Vesterlin-
   net 853
 Humtrup, Humptrup 3, 24,
   126, 231, 237, 342, 344,
   350, 526, 532f, 537, 571
 Humtrupgård, Humptruphof
   3, 222, 237, 239, 411,
   471, 473
 Hundebøl, Rødding s. 1045
 Hundevad, Vonsbæk s. 1106
 Husum 108, 447, 708, 713,
   716f, 720, 731, 734,
   1262
 Husum, Ballum s. 1020,
   1097, 1141, 1165f, 1169f
 Husumtoftmark, Ved Gaden,
   Højer ls. 150, 182
 Hviding 595f, 601, 1038,
   1091
 Hviding hrd. 90, 577,
   595f, 621, 627, 629,
   638, 652, 754, 771f,
   788, 814, 817, 838,
   866f, 870, 877, 881ff,
   884, 886f, 889f, 891,
   904, 907, 911, 921, 927,
   932, 934, 945ff, 1000,
   1014, 1017, 1021, 1036f,
   1043f, 1066, 1095ff,
   1099f, 1114ff, 1118f,
   1121, 1126, 1133, 1140f,
   1149, 1165f, 1177, 1182,
   1185, 1277
 Hygum 14, 1154, 1168, 1170
 Hyrup, Hürup, Angel 243
 Hyrup, Bevtoft s. 272,
   636, 848, 899f, 1030,
   1040, 1084, 1088, 1095,
   1124f, 1148, 1156, 1169,
   1177f, 1179(?)
 Hyrup, Øsby s. 623, 1105,
   1179(?), 1182f, 1191
 Hytkær, Vedsted s. 806
 Hytten, Hütten 1207
 Høgelund, Vedsted s. 625
 Høgsbro, Hviding s. 920,
   1036, 1089, 1097, 1145f

Høsgård, Tyrstrup s. 1130, 1139
 Højer 20, 514, 543, 547,
 Højer hrd. 121f, 149f,
 152, 182, 220, 355, 489,
 754
 Højrup, Stepping s. 786,
 1081, 1139f
 Højst 328, 1218
 Høllerskov, Toftlund s. 603
 Hønning, Arrild s. 62,
 1121
 Hørlykke, Skrydstrup s. 625

 Ilgrof, Nordstrand 1262,
 1265, 1267
 Ingjord, Seggelund, Tyr-
 strup s. 835

 Jardelund, Medelby s. 154
 Jegerup 252, 264, 1095
 Jejsing, Hostrup s. 27,
 36, 404, 520
 Jels 1094
 Jerstal, Vedsted s. 1005,
 1012, 1102, 1121
 Jynde vad, Burkal s. 491

 Kabbel, Nørlem s., Skod-
 borg hrd. 918, 1154
 Kalvslund 85, 919, 1107,
 1160
 Kalvslund hrd. 77, 754,
 833, 836f, 839f, 896ff,
 905, 916, 926, 949, 951,
 971, 1017, 1049f, 1078,
 1094, 1097ff, 1104,
 1145, 1149, 1154f, 1159,
 1171, 1173f, 1180, 1184
 Kampen (Nederlandene) 1275
 Kamtrup, Hygum s. 651,
 936, 990, 1048, 1067,
 1105, 1150, 1154, 1179

 Karkov, Seem s. 1154
 Karlum 107, 134, 162,
 269, 498, 504, 572, 667
 Kastrup, Gram s. 71, 1060f,
 1094f, 1131, 1154, 1164
 Kastvrå, Sommersted s.
 1095(?)
 Kathale, Katal, Klægsbøl
 s. 173
 Keldet, Fjelstrup s. 273f,
 276, 283, 297, 1063
 Kelstrup, Holbøl s. 271,
 376
 Kestrup, Vilstrup s.
 73, 849f, 1102
 Kestrup, Hoptrup s. 820,
 824, 1022f, 1074, 1096,
 1099, 1109, 1112f, 1129,
 1146, 1175, 1181
 Kiestrup, Kestrup, Hoptrup
 el. Jegerup s. 1127,
 1166, 1175
 Kestrup, Jegerup s. 1004
 Kiding, Felsted s. 223
 Kiel 106, 1256, 1274
 Kirkenshøj, Vedbøl, Ved-
 sted s. 1102
 Kjems gård, Hygum s. 957,
 1156
 Klangsbøl, Klanxbüll 682
 Klintum, Læk s. 4f, 203,
 366, 396, 484, 570
 Klægsbøl, Klixbüll 1, 6,
 8, 26, 37, 107f, 116,
 120, 134, 151, 157, 170,
 173, 175, 191, 195, 216,
 227, 245, 334, 339, 351,
 363, 367f, 383, 395,
 405, 498f, 503, 525,
 527, 529, 550, 557, 562,
 564, 572, 574, 664, 667,
 676f, 681, 698, 1211ff,
 1268
 Knoop, Dänischenhagen s.
 1234

Knorborg, Hygum s. 928,
 1106, 1171
 Knud, Fjelstrup s. 1072,
 1127f, 1135
 Kokær, Tyrstrup s. 259,
 313, 842f(?), 1093
 Koldamskog, Risum og Lind-
 holm s. 456ff, 553
 Kolding 40, 159f, 216,
 250, 593f, 756ff, 838,
 877, 884, 898, 920,
 1036f, 1042, 1061, 1065,
 1068, 1078, 1142, 1147
 Kolsnap, Nustrup s. 264,
 827f, 980f, 1030f, 1092,
 1101, 1109, 1120, 1123,
 1146, 1154, 1165, 1171,
 1178
 Kolstrup, Stepping s. 56f,
 999, 1123, 1176f
 Konningsbøl, Königsbüll,
 Nordstrand 460f, 582f,
 585, 706, 714f, 720,
 1222
 Kornhave (Karenhave),
 Hjerndrup s. 1087
 Kornhavegård, Hjerndrup s.
 778ff
 Korntved, Tønder ls. 155,
 689
 Kragelund, Vonsbæk s. 580,
 784f, 1081
 Krakebøl, Krakebüll, Hum-
 trup s. 237
 Krogsgård, Skodborg hrd.
 918
 Krogstrup, Skrave s. 623,
 632, 952, 1173, 1184
 Kumled, Kummerlev, Brede
 s. 476
 Kvistrup, Øsby s. 299,
 606, 618f, 1054, 1106,
 1109, 1112, 1122, 1129,
 1152, 1156
 Kær, Bevtoft s. 1088
 Kær hrd. l, 6, 10f, 23f,
 26, 106f, 166f, 186f,
 196, 198, 205, 215, 224,
 227, 235, 269, 329,
 339f, 344, 370, 373,
 384, 413, 456ff, 471,
 479, 484, 492, 495, 498,
 509ff, 517, 519, 546,
 550, 556, 558, 561f,
 574, 664, 691f, 695ff,
 698, 701, 703, 1211f,
 1279
 Kærbøl, Farup s. 1174
 Kærbølling, Rejsby s. 836,
 1104, 1141, 1158
 Kærgård, Agerskov s. 641
 Kærgård, Andst el. Skod-
 borg s. 81f, 84
 Kærgård, Emmerlev s. 476
 Kærgård, Hunderup s. 273,
 292, 953, 1047
 Kærstrup, Haderslev Næs
 309
 København 118, 261, 307,
 332, 472
 Københoved, Skrave s.
 279f, 874f, 897, 923,
 930, 953, 1076, 1099,
 1112, 1138, 1160, 1168f,
 1183
 Købmandhem, Ubjerg s. 402
 Köln 1275
 Købsmark, frigård i Læk s.
 498, 664
 Ladelund 135, 696f
 Landkirchen, Femern 102
 Langelund, Agerskov s.
 1134f
 Langenæs, Langeness 448
 Langetved, Skrave s.
 279f, 913
 Langkær, Gl. Haderslev s.
 1009f, 1019f, 1175(?),
 1177

Langmose, Halk s. 764,
 1142, 1168, 1190f
 Laveslund, Kalvslund s.
 1050
 Lendemark, Bylderup s. 38
 Lert, Sommersted s. 786,
 982, 1007, 1081, 1103,
 1110f, 1144, 1158f, 1172
 Lildholt, Skrydstrup s.
 966, 1159
 Lille Darum, Darum s.
 905, 912, 919, 1159f
 Lillehorn, Lütjenhorn,
 Læk s. 127, 407, 533
 Lille Røvekær, Vandling,
 Starup s. 1020
 Lindholm 205, 236, 518,
 536, 549, 585, 714
 Lintrup 292, 810, 919,
 970, 1093, 1160, 1171,
 1173
 Lintrup Mølle, Lintrup s.
 926
 List, Sild 1263
 Lith, Lundenberg hrd.,
 Nordstrand 447
 "Lodtshuy", Gram s. 1128
 Lovtrup, Uge s. 658
 Lunde, Agerskov s. 1088
 Lundemark, Agerskov s.
 899f
 Lundenberg hrd., Nord-
 strand 4, 416, 447,
 713, 748
 Lunding, Starup s. 94f,
 587f, 596f, 846, 879,
 972, 1111, 1145, 1156,
 1171, 1192, 1281
 Lundsgård, Skodborg s. 263
 Lundtoft hrd. 271, 332,
 658
 Lustrup birk 754, 1115
 Lübeck 756, 819, 1042
 Læk, Leck 2, 4f, 24, 26,
 116, 151, 207f, 210f,
 243, 346, 362, 373, 495,
 513, 545f
 Læk vandmølle, Leck Was-
 sermøhle 17
 Læksgårde, Lexgaard, Kar-
 lum s. 75, 106, 154,
 269, 686, 1210
 Løgum(kloster) birk 160f,
 307, 357, 679, 959, 1174
 Løgumkloster 160f, 239,
 320, 328, 358, 415, 577,
 591, 679, 955, 959,
 1067, 1174, 1231, 1245f
 Løgumkloster amt 934f,
 1017, 1067
 Lønt, Starup s. 1098,
 1105, 1122
 Maden, Nordstrand 441
 Madens Hamme, Nordstrand
 441
 Magstrup 268, 596f, 607,
 611, 1007, 1115, 1161f,
 1169, 1171(?), 1176
 Malt hrd. 898, 1018
 Maribo kloster 780
 Markenskelhem, Sød, Ubjerg
 s. 655
 Marstrup, Hoptrup s. 820,
 967, 972, 992, 1009,
 1054, 1073f, 1096, 1103,
 1105, 1107, 1112, 1171,
 1177f, 1181f
 Mecklenburg 307
 Medekog, Nordstrand 455
 Medelby 519
 Medsted, Halk s. 653,
 776, 1086
 Mejlby, Lintrup s. 916,
 918, 1099, 1104, 1224,
 1139, 1154f
 Mellerup, Agerskov s.
 1032, 1041, 1091, 1129,
 1135, 1145f, 1148

Melvad, eng i Arrild 265
 Meng, Aller s. 256, 893,
 1090, 1145f
 Mersgård, Hviding s. 1043
 Midtersø, kirkejord på
 Nordstrand 417
 Mildsted 713
 "Molbeck", Frøs hrd. 1107
 Moltrup 992, 1003, 1071f,
 1096, 1164, 1178, 1183
 Moringer = Bøking hrd. 542
 Morsum, Lundenberg hrd.
 Nordstrand 419ff, 443,
 447, 582, 586, 705, 708,
 720, 748, 1241, 1253,
 1263
 Mosekær, Højst s. 358
 "Mulgårde", Lunding, Sta-
 rup s. 94f, 597
 Munkegård, Seem s. 1070,
 1098
 Mærskgård (?), Hviding s.
 1043
 Møgeltoft, Stepping s. 65
 Møgeltønder birk 31, 754
 Møgeltønder len 160, 472,
 1021, 1187, 1190
 Mølby, Oksenvad s. 1181
 Møllegårde, Lunding, Sta-
 rup s. 94f, 597
 Møllemade, Varmark, Sdr.
 Stenderup s. 799f
 Mølletoft, Bjerndrup Mark,
 Stepping s. 257

 Navtruptoft, Sverdrup, Øs-
 by s. 76
 Neder Jerstal, Bevtoft s.
 1030, 1084
 Neder Kestrup, Hoptrup s.
 1022
 Nelsholm, Gram el. Toft-
 lund s. 1060
 Niblum, Nieblum, St.
 Johannes s., Før 145
 Niebøl, Niebüll 205, 228,
 233, 407, 1209, 1211,
 1214
 St. Nikolai kirke, Før
 683
 St. Nicolai klostets birk
 (ved Ribe) 754, 837
 Nitriskær, Agerskov s.
 899ff
 Nordkogen, Nordkoog,
 Evensbøl, Nordstrand
 430
 Nordmarsch, Langenæs s. 46
 Nordskovmark, Nr. Løgum
 1246
 Nordstrand 16, 40ff, 79f,
 250, 324, 415ff, 446,
 450, 452, 462, 465ff,
 582f, 585f, 705ff, 1194,
 1200, 1212f, 1214f,
 1221ff, 1241, 1258,
 1261ff, 1265
 Nordstrand enge, Astrup,
 Brøns s. 907
 Nordstrand, Ny kog, Neu-
 koog 735
 Nordstrandischmoor 1212,
 1214
 Normsted, Brøns s. 885ff,
 1119f, 1158
 Nortorf, Rendsborg amt 750
 Normsted, Brøns s. 629f,
 1118
 Nustrup 69, 831f, 964,
 981, 1031f, 1037, 1092,
 1094, 1101, 1108f, 1120,
 1124, 1137f, 1141, 1159,
 1170ff
 Nyborg 105f, 158
 Nybøl, Gram s. 944, 1185
 Nybøl, se Niebøl
 Nygård, Åstrup s. 287,
 1098, 1249

Nørballe Diernæs, Hoptrup
     s. 841f, 1094
 Nørby Marstrup, Hoptrup s.
     1103, 1146, 1177
 Nørby Vilstrup, Vilstrup
     s. 1142
 Nørby Åstrup, Åstrup s.
     1123
 Nørgård, Lunding, Starup
     s. 596
 Nr. Farup, se endv. Farup
     833, 896, 1017, 1094,
     1098
 Nørrekoog, Nordkoog, Edoms
     hrd. 737
 Nr. Løgum 859, 1113f,
     1246
 Nr. Marstrup, Hoptrup s.,
     se Marstrup
 Nr. Rangstrup hrd. 598,
     603, 622, 633, 636, 642,
     774, 781, 792, 801, 848,
     851, 899, 962, 965f,
     979, 982, 1025, 1030,
     1039ff, 1060f, 1083f,
     1088ff, 1095, 1097,
     1116f, 1121, 1124f,
     1130f, 1135f, 1144,
     1148, 1169, 1178, 1181,
     1214
 Nørreskov, Nr. Løgum 1246
 Nr. Stenderup 319, 1088
 Nr. Vilstrup, Vilstrup s.
     974f
 Nørrevold, Arrild s. 1225

 Obbekær 1160
 Odenbøl, Odenbüll, Nord-
     strand 421ff, 444, 1223
 Oksenvad 1088
 Oland 440, 738, 1259
 Oldenburg, Oldenburg, ved
     Slien 1227
 Olfhusum, Horsbøl s. 522

 Olpenæs, Olpenitz 106,
     763, 1209, 1227f, 1271
 Olufskær, Starup s. 285,
     646, 850, 1125(?), 1156,
     1281
 Ophusum, Bordelum s. 6,
     18, 541, 763
 Ophusum, Brarup s. 114,
     166, 168, 217, 235, 670
 Osterwold, Pelworm 719
 Over Jerstal, Vedsted s.
     625, 1005, 1129
 Oxholm, Aventoft s. 688

 Pamhule, Hammelev og
     Hoptrup s. 964, 972,
     1058, 1103, 1141, 1156,
     1171
 Pebersmark, Burkal s. 189,
     218f, 324, 415, 472, 541
 Pelworm, incl. hrd., Nord-
     strand 41, 48, 416,
     424, 428, 444, 453f,
     717, 719, 721, 730, 732,
     734, 739, 1194, 1200f,
     1253, 1265
 Pelworm, Maries og Skt.
     Jakobs len 428, 1253
 Pelworm, Nordre Kapel 428
 Pelworm, Søndre Kapel 428
 Petersdorf, Femern (?)
     1276
 "Popell", Gram hrd., vel
     identisk med Pamhule
     1141
 Preetz 105f
 Præsteng, Skudstrup,
     Skodborg s. 1076

 Rangstrup, Agerskov s.
     1030f, 1083
 Rangstrup hrd. 754, 1178
 Rathmannsdorf, Dänischen-
     hagen s. 1204

Ravsted, Slogs hrd. 132,
 381, 661, 1091, 1199
 Rejsby 638, 788, 933,
 1036, 1089, 1099f, 1170,
 1257
 Rendsborg 80, 100, 102,
 106, 533, 541, 590, 717,
 750ff, 755, 1119, 1205,
 1228, 1233f, 1236, 1263,
 1269-73, 1276
 Rendsborg Skov 1207
 Rens, Burkal s. 218f
 "Ressbuyholm", Frørup
 s. ? 1092
 Revslund, Branderup s.
 859, 1042, 1097, 1113f,
 1148
 Revsø, Sommersted s. 56
 Ribe 81, 85, 250, 577f,
 594, 639, 754ff, 772,
 905, 907, 917, 926,
 976f, 983, 1042, 1048,
 1064, 1077, 1125, 1132,
 1146, 1148, 1154f,
 1160ff, 1168, 1170,
 1174, 1177, 1179, 1257
 Ribe hospital 754ff
 Ribe domkapitel 754ff,
 788, 882, 907ff, 1016,
 1037, 1049f, 1162
 Riberhus 1116
 Riberhus amt 836, 838,
 840, 898, 1036, 1047,
 1061, 1078f, 1097, 1154
 Ribe å 1078
 Rhinen 1275
 Rikkelsbøl, Rickelsbüll,
 Rodenæs s. 149
 Ringtved, Magstrup s.
 1131, 1171
 Rinke­næs 80, 628
 Risbyholm, Stepping s.
 1039, 1163
 Risum 509, 1279
 Risummose, Risummoor
 37, 135, 142, 205f, 233,
 236, 329, 396, 456ff,
 471, 569
 Roager 867, 883, 1133f
 Rodenæs, Rodenäs, Horsbøl
 (Viding) hrd. 336
 Rohlstorf, Segeberg
 kreds. 763
 Roost, Arrild s. 265,
 290f, 958
 Roostgård, Arrild s. 265
 Rovstrup, Moltrup s. 1162
 "Ruchkarte", Gl. Haders-
 lev s. (?) 1175
 Rudbøl, Højer ls. 477f,
 687
 Rudebæk, Vedsted s. 761,
 1113, 1129
 Ruglykke, Brøns s. 814f
 Rurup, Branderup s. 643,
 979, 1068f, 1095, 1121
 Rævekær, St., Vandling,
 Starup s. 1019f
 Rødding 14, 81, 84f,
 250f, 593, 956, 1048,
 1150, 1171
 Rørbæk, Rorbek, Nordstrand
 1265, 1267
 Rørholm, Tyrstrup 1248
 Rørkær, Hostrup s. 391,
 404, 497
 Råde, Øsby s. 1090,
 1106, 1179 (?)
 Råhede, Hviding s. 591,
 1100, 1119
 Sachsen 105, 756
 "Santhorne", Bøking hrd.
 479
 Satrupholm 324, 415
 "Schecksacker", Kelstrup,
 Vilstrup s. 73
 Seem 870ff, 1115, 1257
 Seest 861ff, 1135f

Segeberg 1225
 Seggelund, Tyrstrup s.
   253, 313, 765ff, 790f,
   834f, 1029, 1084, 1089,
   1093, 1166
 Selskær, Jegerup s. 71,
   258, 1012, 1121, 1179(?)
 Sild, Sylt 30, 336, 542,
   565, 568, 672f
 Sillerup, Fjelstrup s.
   811, 1028, 1057, 1083,
   1102, 1112, 1125, 1152
 Sillerup, St. Vi s., Vis
   hrd. 337
 Simmersted, Magstrup s.
   252, 1127
 Sindet, Agerskov s. 792,
   1089
 "Sitzels", Gram eller
   Toftlund s. 1060
 Sjelle Skovgaard,
   Sjelle s. 1063
 Sjølund, Vejstrup s.
   322, 803
 Skaftlund = Skovlund,
   Schafflund, Medelby s.
   340
 Skanderborg 755
 Skardebøl, Schardebüll,
   Enge s. 183, 231,
   353, 366
 Skardebølmark, Enge s.
   112
 Skartved, Bjært s. 645,
   825, 1096, 1142
 Skindersig, Agerskov s.
   900
 Skjoldager, Gram s. 991,
   1124, 1137, 1154
 Skodborg 913, 1076,
   1078f, 1112, 1132,
   1140, 1176
 Skodborg len 914
 Skodborg å 898, 905f,
   914, 918
 Skovby, Grarup s. 793,
   1085f
 Skovby, Vedsted s. 295,
   317, 805, 1008, 1119,
   1129, 1145, 1163, 1172
 Skovbøl, Felsted s. 325
 Skovbøl, form. Skovby,
   Vedsted s. 317
 Skovbølling, Bjerning s.
   1143
 Skovkro, Gram s. 942,
   976, 1163
 Skovlund, Lintrup s. 292
 Skovlund = Skaftlund,
   Schafflund, Medelby s.
   340
 Skovrup, Tyrstrup s.
   1094, 1130, 1133, 1247
 Schoutrup felde ?? 1088
 Skydstrup 625, 987,
   1007, 1012, 1051, 1103,
   1121, 1150, 1172
 Skudstrup, Skodborg s.
   786, 1075f, 1078f, 1081,
   1108ff, 1139f
 Skærbæk 866, 1114, 1162
 Skærbæk, Hoptrup s. 625
 Skærbæk mølle, Lintrup s.
   916
 Slesvig, Schleswig 16,
   170, 213, 422, 533,
   593f, 1225ff
 Slien, Schlei 1227f
 Slogs hrd. 27, 33, 36,
   38, 238, 378, 400f, 415,
   481f, 486f, 491, 656,
   658, 660, 1091f
 Smallund, Stenderup,
   Toftlund s. 92, 1132
 Snattebøl, Schnatebüll,
   Læk og Stedesand s. 4f,
   24, 185, 329, 396, 515
 Sode, Halk s. 72
 Solvig, Hostrup s. 31,
   328, 355, 357, 530,

1020f, 1165f, 1186,
 1188, 1190, 1277
 Sommersted 1132
 Sottrup, Stepping s.
 786f, 1081, 1109, 1139f
 Spandet 867f, 895, 946,
 1065f, 1070, 1100,
 1122f, 1133f, 1182
 Spandetgård, Spandet s.
 836, 839, 946, 949,
 1042, 1066, 1069f, 1174
 Spangholm, Tønder 96,
 146, 702
 Spangsholm, Folemark,
 Fole s. 855f, 1110
 Starup, Haderslev hrd.
 1085, 1255
 Starup, Løgumkloster
 flække 161
 Stedesand 127, 203,
 339
 Stemmild, Burkal s.
 13, 326, 378, 401
 Stenderup, Grarup s.
 76, 793, 798f, 846f,
 1090, 1093f, 1111,
 1152, 1196
 Stenderup, Toftlund s.
 92, 973, 1041ff, 1060f,
 1097, 1120, 1130ff,
 1148, 1181
 Stenderup, Tyrstrup hrd.
 266f, 319, 800, 803,
 1085f, 1124, 1181
 Stenderupgård, Stenderup
 s. 799f
 Stenderup Vargård, Sten-
 derup s. 799f, 813,
 869, 1085, 1092, 1094,
 1134
 Stendet, Åstrup s. 992,
 1178
 Stens, Hjortlund s. 1099
 Stensbæk, Hjortlund s.
 1099
 Stepping 257, 857f,
 1024, 1089, 1110f, 1113,
 1175, 1179, 1247
 Stintebøl, Stintebüll,
 Nordstrand 1223, 1265,
 1267
 Stevelt, Øsby s. 623,
 1117
 St. Emmerske, Tønder ls.
 31, 155
 St. Rævekær, Vandling,
 Starup s. 1019
 Storde, Brede s. 476
 Strand, se Nordstrand
 Stregeng, Skudstrup,
 Skodborg s. 1076
 Struksbøl, Struxbüll,
 Sdr. Løgum s. 8, 12,
 21, 110f, 137f, 195f,
 225f, 334, 386, 395,
 501, 507, 516
 Struksbølgård, Sdr. Løgum
 s. 10, 110f, 136, 225
 Strårup, Dalby s. 1035,
 1085, 1143f, 1147, 1158
 Stubbum, Aller s. 644,
 802f, 808, 819, 1084,
 1086, 1090, 1093, 1121
 Stubbæk, Ensted s. 80
 Stursbøl, Oksenvad s. 1138
 Stuvjord, Åstrupmark,
 Åstrup s. 1123
 Styding, Hammelev s.
 1004, 1113, 1164, 1169,
 1172, 1184
 Størteværk Kog, Størte-
 werkerkoog 1268f
 Svabsted, Schwabstedt amt
 1228
 Sverdrup, Øsby s. 76,
 592, 606, 846, 1054,
 1059, 1098, 1111, 1152
 Syderog, Süderoog, Pel-
 worm 1200

Sydkogen, Süderkoog,
   Evensbøl, Nordstrand
   430
 Sød, Ubjerg s. 4,
   13, 29, 116, 168,
   217, 232, 345, 402,
   475, 502, 506, 523,
   555, 571, 655, 668,
   694, 1264
 Søgård, Grarup s.
   879
 Søgård, Klipleve s.
   74, 80, 107, 201f,
   224, 271, 1188
 Søgård, Seegarden,
   Pelworm 429, 731
 Søholm, Søholm, Enge s.
   22, 126, 239, 342, 344,
   411
 Sønderballe, Hoptrup s.
   805
 Sønderballe Diernæs,
   Hoptrup s. 617f,
   628, 860f, 983,
   1102, 1161, 1169f,
   1176f
 Sønderkog, Süderkoog,
   Edoms hrd. 737
 Sønder Farup, Vester
   Vedsted s. 119, 1118
 Søndergøs, Südergoes
   hrd. 713, 732
 Sønder Løgum, Süderløgum
   114, 225, 369f, 409,
   544, 559ff, 570, 695
 Søndernæs, Brøns s.
   621, 627, 877,
   881ff, 884, 907,
   1014, 1095, 1097,
   1114, 1118f, 1126,
   1140ff
 Sønder Risum, Süder
   Risum, Risum s. 509
 Söse (?), måske Sode,
   Halk s. 1177
 Søst, Rise s. 1023
 Søstgård, Rise s. 1023
 Tapsore (Uhr), Taps s.
   305, 646f, 1089, 1145
 Terkelstoft, Stepping s.
   1138
 Thienbüttel, Nortorf s.
   750
 Tinglev 486, 547f,
   656, 658, 662, 1212
 Tinningsted, Karlum s.
   5, 25, 210, 269, 362,
   489, 504, 572f, 691,
   695, 701
 Tiselholt, Vejstrup s.,
   Fyn 778, 1087
 Tiset, Gram s. 60, 941f,
   954, 1126, 1128, 1166f,
   1172
 Tislund 598, 789, 1095
 Todsbøl, Bjolderup s. 19,
   659
 Todsholm (Tutzholm, Tot-
   tesholm), Gram el. Toft-
   lund s. 1060
 Toftlund 92, 1061, 1069,
   1095, 1116, 1132
 Toftum, Emmelsbøl s. 685
 Tombøl, Felsted s. 332
 Torgau, Sachsen 80
 Torning, Tyrstrup s. 608,
   813, 1084f
 Torning mølle, Tyrstrup s.
   813, 1085, 1151
 Tornum, Lintrup s. 916,
   953, 1047, 1101, 1104,
   1107, 1150, 1159, 1171,
   1183
 Torp, Ensted s. 1023
 Tovskov, Sommersted s.
   17, 982, 1176
 "Treig", eng i Skodborg
   s. 1076f

"Treig", eng i Øster Gas-
 se, Skærbæk s. 1020f
 Trendermarsk, Nordstrand
 54, 465, 720, 737
 Trindeeng, Københoved,
 Skrave s. 1112
 Trindeng, Skodborg 1076
 Trøjborg 147, 590
 Tråsbøl, Felsted s. 223,
 325
 Tudtmose, Burkal s. 27, 36
 Tumbøl, Felsted s. 131,
 473
 Tved, Tønder ls. 200f, 555
 Tved, Ø. Linnet s. 1108
 Tvedsgård, Dalby s. 813,
 1085
 Tværbjerg ager, Søndernæs,
 Brøns s. 877f, 882
 Tyrstrup 254, 313, 648,
 841, 1087f, 1090, 1146,
 1218, 1247
 Tyrstrupgård, Tyrstrup s.
 65, 257, 1188
 Tyrstrup hrd. 253, 619,
 644ff, 754, 795, 803f,
 808, 813, 816, 825, 835,
 864, 869, 1032f, 1052f,
 1062, 1073ff, 1086ff,
 1089ff, 1093, 1101,
 1123, 1126f, 1130, 1145,
 1151, 1177, 1247f
 Tønder 1ff, 6, 8, 16ff,
 30, 32, 80, 96, 105ff,
 111ff, 146, 155, 158ff,
 185, 191f, 195, 199,
 214, 216, 220, 222, 228,
 232, 250, 269, 324ff,
 351, 360, 370, 394, 402,
 415f, 471ff, 475ff, 506,
 518, 541ff, 556, 565,
 589f, 655ff, 689, 702,
 757, 1194, 1211, 1214,
 1217, 1232, 1238, 1243f,
 1273
 Tønder amt 120, 415,
 471ff, 559, 656f, 675,
 705, 756, 1188, 1190,
 1203, 1244, 1265, 1277
 Tønder hrd. 29, 31, 155,
 193f, 475, 485, 524,
 557, 571, 655, 669, 689,
 754
 Tønder kog 402
 Tønder slot 511
 Tørning, Hammelev s. 258,
 281, 295
 Tørning amt, len 580,
 590, 755f, 758, 760,
 844f, 903f, 1154ff,
 1182ff, 1194, 1214
 Tørning Mølle, Hammelev s.
 254, 258, 1112
 Tørsbøl, Kværs s. 107
 Tåbdrup, Stepping s. 982,
 1159
 Ubjerg 4, 17, 29, 164f,
 168f, 217, 232, 485,
 494, 526, 668f
 Uge 348, 1199
 Uldal, Skrydstrup s. 625,
 767f, 827f, 987, 1051,
 1103, 1120, 1146, 1150f,
 1165, 1171f
 Uldallund; Skrydstrup s.
 827f
 Ullemølle, Skærbæk s.
 1017, 1067, 1114, 1177,
 1185, 1187
 Ullerup, Skærbæk s. 61,
 909f, 1115f
 Ulleruplund, Skærbæk s.
 61, 577, 910, 1115
 Ullumbjerg, Uhlenberg
 Sdr. Løgum s. 161, 369f
 Ulstrup, Nr. Løgum s.
 320
 Ulvekær, Sønderballe

Diernæs, Hoptrup s. 860f, 1102
 Under Bjerget, Søndernæs, Brøns s. 877f, 882
 Uphusum, Bordelum s. 6, 18
 Ustrup, Vedsted s. 263, 295, 626, 805ff, 987, 1008, 1052, 1093, 1094(?), 1117, 1131, 1138, 1143, 1146, 1150, 1163, 1171f
 Vaigård, Waygaard, Risum s. 1268
 Vamdrup 786, 1081, 1110, 1139
 Vandling, Starup s. 764, 782, 809, 811f, 850, 968, 971f, 995, 1018ff, 1054, 1083, 1120, 1125, 1129, 1152, 1157
 Vandlinggård, Starup s. 798f
 Vargård, Hejls s. 608, 637, 1033f, 1094, 1134
 Varmark, Sdr. Stenderup s. 799, 1092
 Varming, Seem s. 946, 1182
 Varnæs 325
 Vedbøl, Vedsted s. 303, 625, 651, 997, 1025, 1102, 1113, 1119, 1140, 1145, 1172
 Ved Gaden, Højer ls. 547
 Vedsted s. 805 (?), 996, 1138
 Vedstedgård, V. Vedsted s. 757, 772
 Vejstrup 1052
 Vejstruprød, Vejstrup s. 802, 1052, 1090, 1151
 Vellerup, Agerskov s. 315f, 640, 1032, 1069, 1091, 1132, 1134f
 Venedig 756
 Verden stift 105
 Vestergård, Øsby s. 599
 Vesterholt, Nordstrand 745
 Vesterholt, Westerholz, Svesing s. 708
 Vesterlindet, Gram s. 852f, 957, 1128, 1132, 1139, 1156, 1168, 1188
 Vesterlund, Kalvslund s. 1049f, 1101, 1149
 Vestersø, kirkejord på Nordstrand 417
 Vester Vedsted 756, 870f, 1115, 1141, 1195
 Vestre, Ladelund s. 667
 Viborg landsting 82, 898, 905, 1018, 1170
 Viding hrd, Wiedingharde; se endv. Horsbøl hrd. 20, 128f, 139, 230, 234, 432f, 510, 522, 542, 562, 565, 568, 672f, 680, 685, 687, 693, 1231, 1236
 Villebøl, Kalvslund s. 66f, 1099
 Vilstrup 72f, 415, 1015, 1028, 1054, 1060, 1081, 1083, 1090, 1129, 1141f, 1144, 1152, 1158, 1176, 1178, 1281
 Vimersbøl, Wimmersbüll, Sdr. Løgum s. 18, 106, 186f, 226, 304, 371, 532, 560f, 691
 Vimtrup, Lintrup s. 77, 905, 919, 952, 1050, 1149, 1154, 1160f, 1171, 1173f, 1184
 Vindtved, Sdr. Løgum s., nu Burkal s. 345
 Vippel, Tinglev s. 662

Visbjerg, Nr. Løgum s. 679
 Visby 552
 Vodder 950, 1182
 Vojens 1095, 1166, 1169
 Voldkær, Normsted, Brøns s. 629f
 Volgsbøl, Volksbüll, Nordstrand 420f, 438, 455, 460
 Vollerup, Bjolderup s. 482f, 659f
 Vonsbæk 283, 286, 297, 301, 311, 770, 784, 823, 842, 1054, 1081, 1093, 1095, 1113f, 1152, 1164, 1178
 Vonsild 863, 1035, 1089, 1092, 1127, 1137, 1143
 Vormtøj eng, Abkær, Vedsted s. 1005, 1121, 1129
 "Wraldhorn", Aventoft s. 1243
 Vrå, Bevtoft s. 598, 1095
 Vrå, Nustrup s. 1120
 Vrågård, Wraagaard, Klægsbøl s. 681
 "Wester Schowling", Lintrup s. 292
 Wiriks hrd., Nordstrand 41, 416, 738
 Wittenberg 444

 Øbjerg, Arrild s. 485, 1014, 1029f, 1044, 1083, 1132
 Ødis 58, 803f, 1004, 1113, 1123, 1178
 Ødis Bramdrup, Ødis s. 634, 865, 979f, 1093, 1114, 1127, 1164
 Ørby, Vonsbæk s. 1117, 1144, 1166, 1178

 Ørbyhage, Vonsbæk s., jfr. Hage 770, 1081
 Ørderup, Toftlund s. 774, 789, 872, 973, 979, 1084, 1088, 1115, 1120f
 Ørnsholm, Arrild s. 1225
 Ørsted, Oksenvad s. 591
 Øsby 623, 967, 1024, 1159, 1167, 1208, 1218
 Østerby, Vamdrup, tidl. Ødis s. 1140
 Østerby skov, Ødis s. 786f, 1081, 1197
 Øster Gasse, Skærbæk s. 1014f, 1020, 1044, 1119, 1132, 1178, 1186, 1188
 Østergård, Medelby s. 519
 Østergård, Vonsbæk 823f
 Øster Hjortvad, Kalvslund s. 67
 Øster Højst, Højst s. 88, 382
 Øster Lindet 318, 1120
 Øster Snattebøl, Oster Schnatebüll, Læk s. 663
 Østersø, kirkejord på Nordstrand 417
 Øster Vedsted 756
 Øster Vejle, Ødis el. Vamdrup s. 787

 Åbro, Abro, Medelby s. 692
 Åbøl, Tislund s. 598, 1090
 Åbølling, Brøns s. 882, 1123
 Åkær, Fole s. 944, 1185
 Årlund, Lintrup s. 614, 622
 Årup, Gram s. 68
 Åstorp, Taps s. 305, 600, 1136, 1144, 1147, 1151
 Åstrup 287, 581, 596,

610, 798, 822, 994,
1063f, 1089, 1094, 1099,
1108f, 1117, 1121ff,
1126, 1138, 1143(?),
1144, 1164, 1178, 1249,
1274f
Åstrupgård, Åstrup s. 994
Åtte, Føvling s. 77
Åved, Vodder s. 1020f,
1165f. 1188, 1277

Personregister
Ved Peter Kr. Iversen

Hvor et navn både kan være fornavn og slægtsnavn er sidste anbragt først. Adelsnavn er anbragt under slægtsnavn, hvilket også gælder adelige sen-navn som Andersen og Emmiksen. Iøvrigt er registret i almindelighed opstillet efter fornavn, men hvor der er tale om håndværkernavne som f. eks. skomager, snedker både på fornavn og erhvervsnavn.

- Abel, fru, Kærgård,
Hunderup s. 953, 1047
Adde Edleffsen, Klægsbøl
503, 698
Adde Frese, Haderslev
86, 118f, 158, 261
Adde Nomesen, Nordstrand
448
Addens, Sophia, Haderslev
819
Adde Renssen, Pelworm
424
Adolf, hertug 39, 56,
105, 307, 713, 731,
1022f, 1227f, 1261
Agathe Laurentzes, Flens-
borg 684
Ahlefeldt, Anna, Nord-
strand 437
Ahlefeldt, Benedikt, Gel-
ting 324, 415, 471ff,
532f, 591, 1232, 1251
Ahlefeldt, Benedikt,
hert. råd, amtmand, Tøn-
der 6, 541, 590, 594,
657, 675, 705, 763, 772,
853, 903, 1021, 1045ff,
1055, 1065f, 1187f,
1190, 1210, 1238, 1240,
1265, 1268f, 1277
Ahlefeldt, Bertram, kgl.
statholder, amtmand i
Flensborg 160, 1204,
1222, 1228
Ahlefeldt, Clara 473
Ahlefeldt, Claus 1020,
1051, 1232, 1251
Ahlefeldt, Detlef, lens-
mand, Møgeltønder 160,
552
Ahlefeldt, Drude, Claus
Ahlefeldts enke 1020
Ahlefeldt, Franz, Søgård
74, 107, 201f, 224, 271,
1202
Ahlefeldt, Gregers, Sø-
gård 55, 73f, 80, 107,
160, 324, 471, 1199,
1202
Ahlefeldt, Gossek,
Gregers A's søn 1240
Ahlefeldt, Hans 911f,
1051
Ahlefeldt, Henrik, Tyr-
strupgård, Tyrstrup s.
1188, 1232, 1251(?)
Ahlefeldt, Henrik, amt-
mand, Tønder 8, 108,
330, 415, 532, 1251(?)
Ahlefeldt, Mette, g. med
amtmand i Tønder Bene-
dikt A. 6, 675, 1238,
1240
Ahlefeldt, Moritz, Bjer-
ningrød, Bjerning s.
992, 1022, 1024f, 1156,
1173, 1188ff

Ahlefeldt, Moritz, Satrup-
 holm 324, 472, 532ff,
 1178, 1186f
 v. Ahlefeldt, Wolf,
 Haseldorf 106
 Aleng, Peter, Kalvslund
 hrd. 952, 1184
 Alsen el. Alsing, Andreas,
 Seest 862
 Ambdisen, Hans, tingskri-
 ver, Kær hrd. 235
 Anders Andersen, Daler
 199, 379
 Anders Bunsen, Høgsbro,
 Hviding s. 1089, 1145f
 Anders Christensen, Ha-
 derslev hrd. 1117
 Anders Christensen, Åstrup
 1099
 Anders Densen, "karntrei-
 ber", kærrekører, Ha-
 derslev hrd. 1133
 Anders Drog, gammel, Vil-
 strup 1158
 Anders Ebbesen, Rørkær,
 Hostrup s. 404
 Anders Eysen, Fole 65,
 1110
 Anders Falsen, Haderslev
 hrd. 1117
 Anders Hansen, sogne-
 præst i Dedsbøl 120
 Anders Hansen, Haderslev
 1127
 Anders Hansen, Haderslev
 hrd. 1129f
 Anders Hansen, Ladelund
 135
 Anders Hansen, Stens,
 Hjortlund s. 1099
 Anders Harcksen, Haders-
 lev ? 1132
 Anders Jacobsen, Starup
 1085
 Anders Jacobsen, Strårup,
 Dalby s. 1143f, 1147
 Anders Jensen, Aller
 1170
 Anders Jensen, Gesing,
 Skærbæk s. 1116
 Anders Jensen, Hjortvad,
 Kalvslund s. 1150
 Anders Jensen, Meng, Al-
 ler s. 1085, 1145
 Anders Jensen, Nr. Rang-
 strup hrd. 1090
 Anders Jensen, Tapsore,
 Taps s. 1145
 Anders Jespersen, præst,
 Fole 1110
 Anders Jessen, Hjartbro,
 Bevtoft s. 1179
 Anders Jessen, Hviding
 601
 Anders Knudsen, Kestrup,
 Hoptrup s. 1096
 Anders Kundesen, Gl. Ha-
 derslev 1137
 Anders Laurensen, Vil-
 strup 72
 Anders Laursen, Haderslev
 (?) 1130
 Anders Laursen, Kærbøl-
 ling, Rejsby s. 1158
 Anders, lille, Vilstrup
 1158
 Anders Madsen, Bæk, Vons-
 bæk s. 1090, 1095
 Anders Martensen, Løgum
 birk 1174
 Anders Michelsen, Tirslund
 598
 Anders Michelsen, Ustrup,
 Vedsted s. 1131, 1172
 Anders Momsen, Klægsbøl
 499
 Anders Møller, Tørning
 mølle, Hammelev s. 254
 Anders Nielsen, Astrup,
 Brøns s. 1141

Anders Nielsen, Havervad,
 Brøns s. 1116
 Anders Nielsen, Hjerting
 281
 Anders Nielsen, Seem 1115
 Anders Nielsen, Ullerup,
 Skærbæk s. 1116
 Anders Nielsen, Øbjerg,
 Arrild s. 1132
 Anders Nissen, kirkevæрге,
 Grelsbøl, Humtrup s.
 350
 Anders Nissen, Karlum 504
 Anders Nissen, Revslund,
 Branderup s. 1148
 Anders Paisen, Frøs hrd.
 1176
 Anders Paulsen, Kastrup,
 Gram s. 1094f
 Anders Persen, Frøs og
 Kalvslund hrd. 1128
 Anders Petersen, Hjemsted,
 Skærbæk s. 1114
 Anders Petersen, Meng,
 Aller s. 256
 Anders Persen, Nr. Rang-
 strup hrd. 1090
 Anders Petersen, Tiset,
 Gram s. 941, 1126
 Anders Sønnicksen, Klægs-
 bøl 6, 564
 Anders Sorensen, Halk
 1081f
 Anders Sørensen, Hjortvad,
 Kalvslund s. 919, 1107,
 1159f
 Anders Truelsen, Tinglev
 547
 Andersen, adelig slægt,
 Klægsbøl 6
 Andersen, Anders, Klægsbøl
 176, 698f
 Andersen, Broder, Klægsbøl
 698
 Andersen, Hans, Klægsbøl
 170, 173, 175f, 245, 698
 Andersen, Ludde, Klægsbøl
 175f, 245
 Andersen, Magnus, Klægsbøl
 1, 141, 148, 170; 173,
 175f, 191, 216, 245,
 363, 383f, 503, 525,
 527f, 550, 557, 559,
 564, 572, 574, 667, 698f
 Andersen, Mette, Klægsbøl
 5f, 16f, 26, 173, 191,
 245, 574
 Andreas, Andres
 Andreas i Gammelbyg (?),
 Vonsbæk s. 1179
 Andreas Alsen el. Alsing,
 Seest 862
 Andres Ambdisen, tingskri-
 ver, Kær hrd. 214f
 Andreas Andersen, skriver
 på Riberhus 838, 1036,
 1062
 Andres Becker, Haderslev
 1155
 Andreas Boysen, Nordstrand
 741
 Andreas Brodersen, Klægs-
 bøl 677
 Andres Bundtsen, Høgsbro,
 Hviding s. 920
 Andreas Eisen, Fole 855f,
 888, 935, 1105
 Andres Engels, Astrup,
 Brøns s. 921f
 Andreas Feddersen,
 Lindholm 205
 Andres Frodtsen, Toftum,
 Emmelsbøl s. 107, 672,
 675, 685
 Andreas Hansen, Boversted
 6
 Andreas Hansen, Tved, Tøn-
 der ls. 200
 Andreas Hinricksen, Klin-
 tum, Læk s. 4

Andreas Jacobsen, Agtrup,
 Bjært s. 1143
 Andreas Jacobsen, Strårup,
 Dalby s. 1035, 1158
 Andreas Jensen, Aller
 1035, 1158
 Anders Jensen, Hjortvad,
 Kalvslund s. 1047
 Andres Jensen, Læk 2
 Andreas Jensen, Meng, Aller
 s. 1090
 Andreas Jensen, Nordstrand
 53
 Andres Jensen, Søndernæs,
 Brøns s. 621, 627
 Andres Jespersen, Åstrup
 994, 1164
 Andreas Jessen, Eggebæk,
 Tinglev s. 179f
 Andreas Jensen, Hvididng
 1038, 1091
 Andres Jessen, Søndernæs,
 Brøns s. 621, 627
 Andreas Karsten 510
 Andreas Knudsen,
 Frøs hrd. 1045
 Andres Knudsen, Kestrup,
 Hoptrup s. 820f
 Andreas Laursen, Haderslev
 1019, 1023, 1175, 1177
 Andres Laursen, Harreby,
 Hygum s. 929, 1106
 Andres Lousen, Stepping
 1179
 Andres Madsen, Bæk, Vons-
 bæk s. 823
 Andreas Madsen, Ribe 85
 Andreas Martensen, Brande-
 rup s. (?)
 Andreas Martensen, Løgum
 birk 959
 Andres Mennicksen, Ubjerg
 164f, 168
 Asmus Mertensen, Gl. Ha-
 derslev 1162
 Andreas Mommesen, Klægsbøl
 1, 5f, 17, 26, 28, 173,
 191, 351, 363, 473, 544
 Andreas Nielsen, Grelsbøl,
 Humtrup s. 242
 Andreas Nielsen, herreds-
 fogdens søn, Havervad,
 Brøns s. 889f, 947f,
 1098, 1182
 Andreas Nielsen, Marstrup
 (?), Hoptrup s. 1073f
 Andres Nielsen, Seem
 872f
 Andreas Nielsen, Ullerup,
 Skærbæk s. 909
 Andreas Nissen, Astrup,
 Brøns s. 891f
 Andres Nissen, kirkeværg
 i Humtrup 532f
 Andres Nissen, Læk 513
 Andreas Nissen, Revslund,
 Branderup s. 1042
 Andres Petersen, Hviding
 hrd. 1014
 Andres Persen, Meng, Aller
 s. 1090
 Andres Petersen, Tinning-
 sted, Karlum s. 210
 Andres Persen, Tiset, Gram
 s. 954, 1172
 Andreas Pedersen Barsbøl,
 se Barsbøl, Andreas Pe-
 dersen
 Andreas Simonsen, Haders-
 lev 1250
 Andreas Sunnicksen, Klægs-
 bøl 216
 Andres Sørensen, Halk 782
 Andreas Sørensen, Hjort-
 vad, Kalvslund s. 908,
 1185
 Andreas Tyling, borger,
 Flensborg 33
 Andreas Wind, Hjortlund
 917

- Anker Ankersen, Haderslev 118, 158, 261
- Anker Marquartsen, Haderslev 86, 119, 158, 818f, 1086
- Anna, prinsesse 80
- Anna Christensen, Seest 861f, 1135f
- Anna, Eske Petersens enke, Gesing, Skærbæk s. 1036, 1100, 1116
- Anna Essches, Gesing, Skærbæk s. 866
- Anna Frese, Husum 6
- Anna Gotbarsdatter, Karsten Jensens mor, Risum 569
- Anna Hansdatter, Magstrup s. 1176f
- Anna Madsdatter, Farup 1180
- Anna Jesdatter (Struck) 196
- Anna, g. m. Laurentz Backsen, Gaykenbøl, Nordstrand 583
- Anne Jeppes, Krogstrup, Skrave s. 623
- Anna Lassen, Gl. Haderslev 1025
- Anna Laurskone, Gesing, Skærbæk s. 934
- Anna Laursen, Seggelund, Tyrstrup s. 790, 835, 1089
- Anne Ludesen, Lude Frodesens enke, Emmelsbøl 123
- Anna Mathias' 1. gang gift med Mathias Hansen, borgmester i Tønder 184f, 199, 518, 568, 684
- Anna Nisdatter, Hesbøl, Nykirke s. 540
- Anna Nisses, Vonsild 1137
- Anna Nommensen, Nordstrand 50f
- Anna, Peter Snedkers, Haderslev 1033, 1056
- Anna Plessen 708
- Anna Lange, f. Gjordsen, Solvig 1165
- Anna Ulfeldt, Stenderup Vargård, Stenderup s. se Ulfeldt, Anna
- Annicke Pauls, præsteenke, Landkirchen, Femern 102
- Anton Hansen, præst Vonsild, Dalby og Seest s. 863
- Arfart Harsen, Nordstrand 706
- Arst, se Asser
- Arste Ludicksen, Rikkelsbøl, Rodenæs s. 150
- Asmus Christiansen, Pebersmark, Burkal s. 541
- Asmus Hansen, Lunding, Starup s. 879
- Asmus Jepsen, Skrydstrup (?) 1007
- Asmus Johansen, Varnæs 325
- Asmus Martensen, Allerup, Toftlund s. 817, 1096
- Asmus Martensen, Gl. Haderslev 525, 989, 1024, 1167 (?)
- Asmus Nielsen, Stenderup, Grarup s. 1152
- Asmus Nielsen, Stenderup, Toftlund s. 1043
- Asmus Rasmussen, Vonsbæk 770
- Asmus Schmidt, Brøns 815, 1096
- Asmus Sørensen, Stenderup, Toftlund s. 1042, 1148
- Asser (Oster) Pedersen, kapellan, Spandet 1066, 1122, 1134

Asser, Åbølling, sandemand
 i Hviding hrd. 882
 August, kurfyrste, Sachsen
 1061, 1116
 Axen, hr., Lundenberg 416

Backe Eddesen, Volgsbøl,
 Nordstrand 419
 Backe Frederichsen, Kon-
 ningsbøl, Nordstrand
 720, 1265, 1267
 Backe Levesen, Nordstrand
 711
 Baltzer Petersen, Jegerup
 264
 Bandick Luddesen, Pelworm
 716f
 Bane, se Bone
 Bane Ebsen, Pelworm, Nord-
 strand 739
 Bane Hansen, Osterwold,
 Pelworm 719, 739
 Bane Harresen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 384
 Bannecke Brodersen,
 Klægsbøl 191
 Bannicke Hansen 211
 Bannicke Sonnicksen,
 Viding hrd. 522
 Barber, Christen, Ribe
 1161, 1177
 Barber, Enevold, Haderslev
 260
 Barber, Simon, Haderslev
 775
 Barber, Talike, Haderslev
 775
 Barsbøl, Andreas Pedersen,
 sognepræst, Lintrup
 810, 970, 1093, 1173
 Barsøe, David, sognepræst,
 Fjelstrup 1126
 Bartelt, se endv. Bertel
 Bartels Petersen 56

Bartelt Laursen, Haderslev
 hrd. 1090
 Bartelt Suder, Hviding
 hrd. 1182
 Bartskaar, Hans, Ilgrof,
 Nordstrand 1261
 Basse, Anna, f. Emmiksen,
 frue, Hejsager, Halk s.
 1164f, 1168
 Basse, Claus, Hejsager,
 Halk s. 1168
 Basse, Margrethe, frøken,
 Hejsager, Halk s. 1167f
 Bastian Stabel, amtsskri-
 ver, Haderslev 91
 Baye Oksen, Volgsbøl,
 Nordstrand 419
 Becker, Andreas, Haderslev
 1155
 Becker, Baltzer, hert. råd
 763, 1072
 Becker, Hans Petersen,
 Haderslev 1139
 Becker, Oluf, Haderslev 1155
 Becker, Peter, Haderslev 91
 Bende Hansen, Bøvlund,
 Sdr. Løgum s. 247
 Bendit Jensen, Københoved,
 Skrave s. 953
 Bendit Jepsen, Krogstrup,
 Skrave s. 632
 Bendit Jepsen, Magstrup 1115
 Bennith Jonsen, Københ-
 ved, Skrave s. 1183
 Benedict Bentsen, Nord-
 strand 441
 Benedict Iversen, Køben-
 hoved, Skrave s. 844f,
 923, 930, 1138
 Benedict Petersen (Deden),
 Bjerndrupgård, Stepping
 s., Kornhave, Hjerndrup
 s. 778f, 1027, 1029,
 1083, 1088, 1096, 1108,
 1186f

Benedict Petri, sogne-
 præst, Magstrup 611
 Benedictus Truwelsen,
 Tinglev 486f
 Benne Petersen, landskri-
 ver, Pelworm 723, 730,
 741, 748, 1224
 Benne Truelsen, Tinglev
 547
 Bent Hansen, Københoved,
 Skrave s. 930, 1099
 Bent Iversen, Københoved,
 Skrave s. 844f, 923, 930
 Bent Jonsen, Frøs hrd.
 1045
 Bent (Bennith) Laursen,
 Skjoldager, Gram s. 991f,
 1137
 Berndt Christensen, Tyr-
 strup hrd. 1144
 Berenth Froddesen 107
 Berndes, Johan, sogne-
 præst, Karlum, sen.
 Broager 269, 572
 Berndt Laursen, Sød,
 Ubjerg s. 694
 Bertel Götze, Hovst, Vil-
 strup s. 616
 Bertel Jensen, Billund,
 Jegerup s. 289
 Bertel Lassen, Jels 1094
 Bertel Madsen, Skovby (?),
 Vedsted s. 109
 Bertel Olufsen, Magstrup
 1161f
 Bertel Pedersen, Gudsnap,
 Kalvslund s. 908, 926,
 1047, 1104, 1136, 1171,
 1175f
 Bertel Petersen, Magstrup
 268
 Bertel Riggelsen, Løgum
 birk 679
 Bertel Sørensen, præst,
 Gl. Haderslev 1164
 Beyer, Georg, (Jørgen),
 sekretær, Haderslev 56,
 87, 160, 185, 241, 261,
 268, 288, 293, 297, 541,
 590, 759ff, 763, 903,
 1023, 1027, 1255, 1276
 Biber, Paul 1275
 Birthe Hanses, Københoved,
 Skrave s. 844f
 Bocke Schwensen, Læk (?)
 151
 Bodenstein, Lenhardt,
 Nürnberg 1230
 Boel, se endv. Bole, Bo-
 dil, Bodel
 Boel Andersen, Højer hrd.
 152
 Bodil Andersen, Slogs hrd.
 204
 Boel Christensen, Højer
 543
 Bodil Christoffers, Ha-
 derslev 1136
 Bodil Hansen, Allerup,
 Toftlund s. 1124
 Bodil, Jens Møllersd.,
 Binderup, Bjært s. 1033
 Boel Jeppes, Vonsbæk 286,
 311
 Boel Madsdatter, Vamdrup
 1139
 Bodel Rasmusdatter, Ha-
 derslev hrd. 1142
 Boe, Boo
 Boe Feddersen, Vimmersbøl,
 Sdr. Løgum s. 304
 Boe Magnussen, Før 143
 Boø Petersen, Pelworm 429
 Boëthius, Georg, hofpræst,
 provst, Nordstrand, sen.
 Haderslev, 415, 585,
 863, 1023, 1052, 1060,
 1218f
 Boetius, Sara, provsteen-
 ke, Haderslev 1023

Boie, Georg = Boëthius,
Georg

Boye Danckelsen, Enge 531

Boie Feddersen, Brarup,
Kær hrd. 75

Boie Feddersen, foged
Viding hrd. 20, 432

Boye Feddersen, Vimmers-
bøl, Sdr. Løgum s. 560

Boye Hansen, Tinningsted,
Karlum s. 142, 211,
691, 695

Boye Ipsken, Nordstrand
745

Boye Jensen, Oland 738

Boye Jensen, Viding hrd.
230

Boye Laurentzen, Nord-
strand 706

Boye Lubbesen, Nordstrand
710

Boie Luthsen, Kær el. Bø-
king hrd. 23

Boye Mommen, Nordstrand
742

Boye Nissen, Karlum 107,
498

Boye Nissen, Sdr. Løgum
560

Boye Ocksen, herredsfoged,
Højer hrd. 150

Boye Ocksen, Husumtoft-
mark, Højer ls. 149f

Boye Petersen, Damkog, Ej-
dersted 712f

Boye Volquerdsen, Nord-
strand 722

Bolde Feddersen, Nord-
strand 745

Boldigk, Hjeronimus,
hertug Hans' sekretær,
borgmester, Haderslev
1, 56, 91, 160, 541,
594, 989, 1025, 1104,
1190f, 1219, 1224

Boldick, Margarethe, Ha-
derslev 1025, 1103f,
1113

Bole, Søren el. Severin
Knudsens kone, præsteen-
ke, Rødding 82, 594

Bolgener, Vyth, skriver,
Vamdrup 786f

Bonde, Christern, Åstrup
s. 1274

Bonde Iggensen, Freesmark
1243

Bone Bahnsen, Ubjerg 4

Bone Mommicke, Nordstrand
463

Bone Ketelsen, Nybøl
(Niebøl) 205f

Bonne Feddersen, Viding
hrd. 234

Bone Ultsen, Kær hrd. 479

Boneke, Bonnicke, Bonnike,
Bonike

Boneke Andersen, Rodenæs,
Horsbøl (Viding) hrd.
336

Boneke Christensen, Brarup
666

Boneke Frellosen, Rodenæs
336

Boneke Jensen, Oxholm,
Aventoft s. 688

Boneke Petersen 510

Boneke Uthsen, Brarup 368

Borchart Jensen, Åstorp,
Taps s. 600

Bott, Jørgen, Ribe 772f

Botern, Hans 753

Botern, Jurgen 753

Breide, Hans, Vargård,
Hejls s. 1033f

Breide, Jochim, Vargård,
Hejls s. 637

Breide, Karen Hansd., Kel-
det og Sjelle Skovgård,
Sjelle s. 1063

Breide, Povl, Bodskov,
 Vilstrup s. 777
 Breyholt, Marquart 753
 Bring, Per, Højer hrd.
 121
 Brockdorff, Friedrich
 1204
 Broder, Bruder
 Broder Andersen, Klægsbøl
 6, 562, 564
 Broder Bonsen, Lillehorn,
 Læk s. 127, 407
 Broder Ebbesen, Lindholm
 236
 Broder Feddersen, Nord-
 strand 729
 Broder Harcksen, Læk (?)
 495
 Broder Jensen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 141f, 148,
 162f
 Broder Jensen, Klægsbøl
 107
 Broder Jepsen, Kær hrd.
 373
 Broder (Peter) Jessen
 (Struck), Klægsbøl 196
 Broder Lydiksen, Klægsbøl
 11
 Broder Mommesen (Noment-
 sen), Klægsbøl 170,
 383, 394, 503, 557, 698
 Broder Nissen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 248, 278
 Broder Paysen, Nordstrand
 748
 Broder Petersen, sandemand
 i Hviding hrd. 882
 Broder Petersen, Tønder
 394
 Broder Riequartsen, Klægs-
 bøl 170, 383f, 503,
 557, 698f
 Broder Tadtzen, Pelworm,
 Nordstrand 727
 Broder Ultsen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 674
 Brun, Chresten, sogne-
 præst, Stepping s. 257
 Brun, Claus, Langetved,
 Skrave s. 913, 1108,
 1160
 Brun, Jasper, sognepræst,
 Stepping 857f, 1113
 Brun, Mads, Brøstrup, Hy-
 gum s. 14
 Brun, Niels el. Nis,
 Kalvslund 919, 1160
 Brun, Peter, Haderslev
 hrd. 1054
 v. Buchwald, Anna, Nord-
 strand 437
 v. Buchwald, Detlef, Gram
 831f, 852f, 855, 941ff,
 957, 1032, 1037f, 1050,
 1060f, 1101, 1110, 1128,
 1131, 1158, 1166f, 1172,
 1186ff, 1189f, 1201
 Buchwald, Jasper 1201
 Bugh eller Buig el. Bug,
 Moltrup 1071f, 1096, 1183
 Bunde, Nis, Lert, Sommer-
 sted s. 1110
 Bunde Andersen, Havervad,
 Brøns s. 1095, 1097
 Bunde Andersen, Ubjerg
 17, 164f, 494
 Bunde Louwe Andersen,
 Ubjerg og Sød 29
 Bunde Villadsen, Brøns
 932, 1100, 1120
 Bundi Jeskone, Gesing,
 Skærbæk s. 1133
 Bundi, Nis, Lert, Sommer-
 sted s. 1172
 Burgschreiber, Johan, Ha-
 derslev 1136
 Busch, Gerdt, købmand, Ha-
 derslev 1027, 1083, 1130,
 1170

Busch, Hans, fattigfor-
 stander, Haderslev 301f
 Busch, Marcus el. Marx,
 købmand, Haderslev
 1029, 1096, 1164, 1167f
 Bushell, Hans v., huskok,
 Haderslev 1025
 Byskriver, Mathias, Ha-
 derslev 1085, 1120, 1174f
 Bøsemager, Jacob, Ha-
 derslev 1155
 Baad, Anna, Tiselholt,
 Vejstrup s., Fyn 779f
 Baad, Jens, Tiselholt,
 Vejstrup s., Fyn 778f,
 1087

 Carsten, se Karsten
 Carstin, se Kirstine
 Caspergaard, Claus J.,
 sognepræst, Vonsbæk
 770, 1164
 Cathrina se Katharina
 Chresten, Christen,
 Christian
 Christian II, konge 1198
 Christian III, konge
 102, 250, 307
 Christian, hertug 63
 Christian Andersen, Brarup
 157, 686
 Christian Andersen, Span-
 det 1066, 1122
 Christian Andersen, Sdr.
 Løgum 114
 Christian Andersen, Tudt-
 mose, Burkal s. 36
 Christian Bankesen 411
 Christian Boysen, Jejsing,
 Hostrup s. 520
 Christian Bunde, Åstrup s.
 1274
 Christian Clausen, garver,
 Haderslev 988, 1166

 Christen Clausen, Toftlund
 92
 Christen Eisen, Hjerting
 952, 1184
 Christen Hansen, Enge 553
 Christen Gudemase, Åstrup
 s. 1274
 Christen Gunnos, Haderslev
 hrd. 1109
 Christen Hansen, Frøs hrd.
 1049
 Christen Hansen, Hyrup,
 Bevtoft s. 272
 Christen Hansen, Hyrup,
 Øsby s. 624
 Christen Hansen, Krage-
 lung, Vonsbæk s. 580
 Christen Hansen, Åstrup
 822, 1089, 1138
 Christen Hayessen, Enge
 390
 Christen Heinsen, Klægsbøl
 664f
 Christen Holdensen, Sten-
 derup, Grarup s. 76,
 274, 1093
 Christen Holdensen, (unge
 og gamle) Stenderup,
 Grarup s. 1196f
 Christen Iversen, Brarup
 492, 511, 573
 Christen Jensen, Dover,
 Lintrup s. 622, 632,
 940, 1101, 1159, 1164
 Christen Jepsen, Sønder-
 balle Diernæs, Hoptrup
 s. 1176
 Christen Jessen, Kalvslund
 hrd. 950, 1174
 Christen Jørgensen, Gee-
 strup, Agerskov s.
 1030f, 1083
 Christen Jørgensen, Kast-
 vrå (?), Sommersted s.
 1095

Christen Karlsen, Læksgårde, Karlum s. 75, 154, 392
 Christen Knudsen, Nygård, Aller s. 1249
 Christen Knudsen, Nygård, Åstrup s. 1098
 Christen Laursen, Bjørns- have, Fjelstrup s. 1058
 Christen Laursen, Haderslev 1019
 Christen Laursen, Kærbøl- ling, Rejsby s. 1037, 1100
 Christen Matzen, Frøs hrd. 1049
 Christen Madsen, Kelstrup, Vilstrup s. 849f
 Christen Maltesen (Viffert), Brænore, Taps s. 1024, 1072f
 Christen Marquartsen, Hy- rup, Bevtoft s. 899, 1030, 1084, 1088
 Christen Mertensen, Hyrup, Bevtoft s. 1157
 Christen Mertensen el. Mar- tensen, Åstrupgård, Å- strup s. 994, 1164, 1274
 Christen Moltesen, Brænore, Frørup s. 1107, 1178f(?)
 Christen Nicolai, sogne- præst, Oland 1259
 Christen Nielsen, Nr. Rang- strup hrd. 1157, 1177f
 Christen Nielsen, Ribe 1154f, 1168, 1170, 1179
 Christen Nielsen, Stende- rup, Tyrstrup hrd. 1181
 Christen Nielsen, Stevelt, Øsby s. 623f
 Christen Nielsen, Vodder 950, 1182
 Christen Nissen, Frøs hrd. 1049
 Christen Nissen, Hjortvad, Kalvslund s. 908, 1145, 1147, 1159
 Christen Nissen, Sdr. Lø- gum 695
 Christen Nugardt, Åstrup s. 1274
 Christen Nygård 596
 Christen Paulsen, Frøs hrd. 1175f
 Christen Paulsen, Hynding, Ravsted s. 1091
 Christen Persen, Over Jer- stal, Vedsted s. 1102, 1129
 Christen Petersen, Nustrup s. 1101
 Christen Persen, Toftlund 92
 Christen Petersen, Åstrup 1117, 1170
 Christen Schmidt, Halk 1090
 Christen Suder, Mellerup, Agerskov s. 1145
 Christen Sønniksen, Læksgår- de, Karlum s. 269, 686
 Christen Taysen, Burkmosse 326
 Christen Teisen, Haderslev 1075f
 Christen Termensen, Krage- lund, Vonsbæk s. 580
 Christen Tustussen, Brø- strup, Hygum s. 14
 Christen Tychsen, Volle- rup, Bjolderup s. 659
 Christina, se endv. Kir- stine, Kerstine, Kirsten
 Christina Ankersen, Ha- derslev 819
 Christina Hansen, Halk 782, 1081f
 Christina, Hans Levenssens hustru, Nordstrand 425

Christina Brodersen,
 Klægsbøl 677
 Christina Hayens, Kær hrd.
 278
 Christoffer Hansen, Assens
 1278
 Claus, abbed, Løgumkloster
 1067
 Claus Ankersen, Haderslev
 818f, 1086
 Claus Bundsen, Rurup, Bran-
 derup s. 979, 1121
 Claus Frese, rådmand, Flens-
 borg 112f, 183, 353, 360,
 366
 Claus Hansen, Alslev, Højst
 s. 679
 Claus Jensen, Lert, Som-
 mersted s. 1007, 1103
 Claus Jensen, præst, Vons-
 bæk 1081
 Claus Jepsen, Hjerting 940,
 952, 1098, 1164, 1184
 Claus Laursen, Favstrup,
 Tyrstrup s. 816, 1086
 Claus Lausen, Langetved,
 Skrave s. 279
 Claus Laursen, Ustrup,
 Vedsted s. 805
 Claus Marquartzen, Haders-
 lev 819
 Claus Mikkelsen, Sød,
 Ubjerg s. 232, 506, 571
 Claus Nielsen, Tørning,
 Hammelev s. 258
 Claus Paulsen, Haderslev
 hrd. 1156
 Claus Paulsen, Hejls 1181
 Claus Petersen 389
 Claus Petersen, Bygvrå,
 Fjelstrup s. 1147
 Claus Skomager, Schumacher,
 Læk 2, 546
 Claus, Sorte, Kær hrd. 692
 Claus Villadsen, Gammelby,
 Fjelstrup s. 266, 1074,
 1101
 Clement, Erik, Husum 720
 Clement Martensen, Højer
 hrd. 121f
 v. Coln, Lubbert, Hamborg
 772f
 Dam, Hans, Gram hrd. 1166
 Dancklof Hansen, Kær hrd.
 1279
 Danckwalt Richardsen,
 Holt, Medelby s. 12
 David Barsøe, sognepræst,
 Fjelstrup 1126, 1164
 Decker, Thomas, Risummose
 135
 Deden, Benedict Petersen,
 Bjerndrupgård, Stepping
 s., Kornhavegård, Hjern-
 drup s. 778f, 1027,
 1029, 1088
 v. Deden, Margrethe 779f
 Detlef, Ditlev, Ditlof
 Detlef d. Ældre, Kær hrd.
 1279
 Detlev Ebbesen, Husum 16,
 108, 716
 Detlef Gotbarsen, Bredsted
 124, 128f, 139, 542,
 567ff, 684
 Detlef Hansen, Gram hrd.
 1103
 Detlef Ipsen, Nordstrand
 745
 Ditlev Marquartzsen, her-
 redsfoged, Gram hrd., Kol-
 snap, Nustrup s. 264,
 767f, 797f, 827f, 831,
 981, 984f, 1005, 1024,
 1030, 1061, 1064, 1082f,
 1101, 1103, 1106, 1108f,
 1121, 1123, 1125, 1127f,
 1132, 1137, 1154, 1162,
 1171f, 1178

Ditlef Nissen, Klintum,
 Læk s. 570
 Ditlev ridefoged, Københoved,
 Skrave s. 897, 1047
 Diedrick Paynck, kapellan,
 Morsum, Nordstrand 708
 Dinggreve, Henrik, provst,
 Haderslev 999, 1062f, 1108,
 1113, 1126f, 1177
 Disen, Otto v., Nordstrand
 1265
 Ditmers, Peter Nielsen
 146f
 Dorns, Duyke, Lindholm
 549
 Dorothea, dronning 594
 Dorothea Heinsen, Lindholm
 585, 684, 714f, 728
 Dorothea Knudsen, Haderslev
 1157, 1168
 Dorothea Paulsen, Bjært
 612
 Drag, Willatz, Vilstrup
 1090
 Drog, Anders, gammel, Vilstrup
 1158
 Duyke Dorns, Lindholm 549
 Duyke Jansen, Klangsbøl
 682
 Duicke Jensen, Hesbøl, Nykirke
 s. 499, 562
 Duye Ketelsen, Horsbøl hrd.
 680
 Duye Lützen, Kær hrd. 662f
 Duye Momsen, Bøking hrd. 568f

 Ebbe Bonsen, Risummose
 329f
 Ebbe Heiksen, kirkevæge, digefoged,
 Emmelsbøl 672, 687
 Ebbe Jessen, Frestrup,
 Bylderup s. 671
 Ebbe Laursen, Ødis. 803f, 1123
 Ebbe Nielsen, Bramdrup,
 Ødis s. 979
 Ebbe Nielsen, Hjerting 1104
 Ebbe Nielsen, Spandetgård,
 Spandet s. 836f
 Ebbe Nielsen, Ødis Bramdrup,
 Ødis s. 1127
 Ebbe Nissen, Emmelsbøl 672f
 Ebbe Persen, Ullumbjerg,
 Sdr. Løgum s. 161, 369f
 Ebbe Persen, Ødis 803f, 1123,
 1178
 Ebbesen, familie, Haderslev
 1019
 Edde Brudersen, Kær hrd. (?)
 663
 Edde Nissen, Emmelsbøl 673,
 1237
 Edlef, Edlof
 Edlef Ibsen, Nordstrand 745
 Edlef Jensen, Lindholm 536
 Edlof Momsen, Trendermarsk,
 Nordstrand 465, 737
 Edlef Siverdsen, landskriver,
 Nordstrand 427, 730, 748
 Edlef Tamsen, Nordstrand 52
 Elef Christensen, Bøking og
 Kær hrdr. 413
 Elena Christens, Brarup 686,
 703
 Elena Haules, Rørkær, Hostrup
 s. 391
 Eler Harders, Hytten 1207
 Elisabeth, hertuginde af
 Mecklenburg 307
 Ellen, Ellin

Ellen Eschels, Rurup,
 Branderup s. 1068f
 Ellin Hanskone, Eggebæk,
 Tinglev s. 1217
 Ellen Hanses, Kvistrup,
 Ørby s. 1106
 Ellen, Hanses, Stenderup
 Grarup s. 846
 Ellen Laursdatter, Ke-
 strup, Hoptrup s. 1074f
 Elsebe Andersdatter, Ha-
 derslev hrd. 1183
 Elsebe Haken, Haderslev
 1250
 Elsebe Jenses, Åstrup
 1123
 Eme Bossen, Højer 547
 Emmicksen, Emmiksen -
 slægten
 Emmicksen, Dorothea, jom-
 fru 591
 Emmicksen, Erik, Tyrstrup-
 gård 65, 257, 473
 Emmicksen, Moritz Ottesen,
 Refsø 56f, 296, 308,
 1196
 Emmicksen, Otte, Tyrstrup-
 gård 257
 Emmicksen, Sofie, Hejs-
 ager, Halk s. 1190f
 Enevold, Enwold
 Enevold Barberer, Haders-
 lev 260
 Enwold Laursen, husfoged,
 Ribe 1042
 Enevold Simonsen, Høge-
 lund, Vedstet s. 625
 Engels, Andres, Astrup,
 Brøns s. 921f, 1141
 Erik, Erich
 Erik Andersen, Haderslev
 hrd. 1090
 Erik Christensen, Gymose,
 Vonsbæk s. 580
 Erik Christensen, Hunde-
 vad, Vonsbæk s. 1106
 Erik Clement, Husum 720
 Erik Eriksen, Jestrup,
 Tandslet s. (?) 1195
 Erik Eschelsen, Højer 543
 Erik Gregersen, Haderslev
 hrd. 1090
 Erik Hansen, Gl. Haderslev
 1035, 1092
 Erik Hansen, Skovby, Gra-
 rup s. 793, 1085f
 Erik Hansen, Vonsbæk 784,
 1081
 Erik Iversen, Tapsore,
 Taps s. 1089
 Erik Jensen, herredsfoged,
 Vandling, Starup s. 1063
 Erik Jespersen, Hejls
 1006, 1180f
 Erik Jørgensen, Stubbum,
 Aller s. 644
 Erik Matzen, kirkevæge,
 Skovbølling, Bjerning s.
 1143, 1156
 Erik Nielsen, Favstrup,
 Tyrstrup s. 1133
 Erik Randulf, Hejls 70
 Erik Thomsen, Frøs hrd.
 64f
 Esben Madsen, Frøs hrd.
 1045
 Esbern Jepsen, Daler 146f
 Eske Andersen, Fole 1105
 Eske Moritsen, Åbøl, Tirs-
 lund s. 1090
 Eske Nielsen, sandemand,
 Kalvslund hrd. 1101,
 1174
 Eske Petersen, Rejsby
 838, 1036ff
 Eskil, Eskild
 Eskil Andersen, Fole 888
 Eskild Hansen, birkefoged,
 Munkegård, Seem s.
 1070, 1098

Eskild Juel, Binderup,
 Bjært s. 1129
 Eskil Mikkelsen, Høgsbro,
 Hviding s. 920, 1145
 Eskild Nielsen, sandemand,
 Lintrup 1173
 Eskild Nielsen, Stenderup,
 Tyrstrup hrd. 1181
 Esterman, Philippus, præst
 i Vonsild, Dalby og
 Seest s. 862f
 Evald Laursen, husfoged,
 Riberhus 840, 906
 Evert Hokell, Husum 716
 Evert Johansen, kirkevær-
 ge, Husum 716ff
 v. Everstorp, Henning,
 husfoged, Haderslev 775
 v. Everstorp, Talike, Ha-
 derslev 775

Fabricius, Jacob, sogne-
 præst, Øsby 1208
 Falle Petersen, Haderslev
 hrd. 1099
 Fanninger, Hans, borgme-
 ster, Ribe 905f, 1161
 Fedder, Veder
 Fedder Backsen, Nordstrand
 41
 Fedder Bossen, Vimmersbøl,
 Sdr. Løgum 304
 Vedder Boysen, Syderog,
 Pelvorm 1200
 Fedder Brodersen, Edoms
 hrd., Nordstrand 725
 Fedder Gonnesen, landskri-
 ver, rådsherre, Nord-
 strand 720, 730, 748
 Fedder Hansen, Flensborg
 495
 Fedder Hinrichsen, Pebers-
 mark, Burkal s. 218f
 Fedder Jacobsen, Sød,

Ubjerg s. 555
 Fedder Japsen, Kær hrd.
 24
 Fedder Jensen, Lindholm
 518
 Fedder Ketelsen, Læk 545
 Fedder Nielsen, Astrup-
 gård, Brøns s. 817f,
 1095f
 Veder Ooksen, Bupte, Nord-
 strand 741, 1222
 Fedder Paulsen (Paysen),
 Morsum 447
 Fedder Richardsen, Holt,
 Medelby s. 12
 Fedder Steffensen, Nord-
 strand 50
 Fedder Tygesen (unge),
 Dagebøl 549
 Fedder Volquerdtzen, Nord-
 strand 712
 Fellum, Offer, Gram hrd.
 1112
 Finbager, Mathias, Haders-
 lev 1057f
 Fincke, Jep, Gl. Haderslev
 1173
 Fink, Thomas, borgmester,
 Flensborg 1273f
 Fodknægt, Jens Gl. Haders-
 lev 1137
 Fodknægt, Jep, Gl. Haders-
 lev 1002, 1073f, 1107
 Foeth, se endv. Vogdt,
 Fueth og Voeth
 Foet, slægten 819
 Foet, Christina, Haderslev
 261, 996
 Foet, Vogdt, Hans, Bejer-
 holm, Halk s. 819,
 1086, 1156
 Foet, Mathias el. Matz,
 Bejerholm, Halk s.
 818f, 995, 1085, 1125,
 1168, 1170, 1255

- Foged, Jens, Vandling;
Starup s. 1018f
- Franz Madsen, Ribe 578
- Frantz Petersen, Haderslev
hrd. 1099
- Frederik I, konge 1198
- Frederik II, konge 472,
677, 754
- Frederik Levensen, præst,
Nordre Kapel, Pelworm
428
- Frederik Schrøder, Flens-
borg 659
- Fredloff Thomsen, Ravsted
381
- Frende Perssen, birkefo-
ged, Løgum birk 679
- Frese, Adde, (Addi), Ha-
derslev 86, 118f, 158,
261, 1019, 1129
- Frese, Anna, Husum 6
- Frese, Claus, rådmænd,
Flensborg 112f, 183,
353, 360, 366, 663
- Frese, Hans 203, 397
- Fries, Addi, Haderslev, se
Frese, Adde 1129
- Fries, Jep, Tyrstrup hrd.?
1088
- Friis, Markvard Henriksen,
sognepræst, Nustrup 63
- Frilund, Frylund, Hans,
sandemand, Hajstrup,
Øsby s. el. Ørby, Vons-
bæk s. 1090, 1117,
1144, 1178
- Frodde, Frode
- Frodde Duisen, Tinning-
sted, Karlum s. 504
- Frodde Ebbesen, Læk 210f,
513
- Frodde Japsen, Benninghu-
sum, Horsbøl s. 703
- Frodde Jensen, Klintum,
Læk s. 396
- Frodde Petersen, Læk 211
- From, Simon, Ustrup (?),
Vedsted s. 806f
- Frylund, se Frilund
- Fueth, Hans (jvnfr. Foeth,
Foet) 751
- Fuglsang, Nis, Fuglsang,
Hoptrup s. 1001, 1107
- Funebo, Asmus, Haderslev
1157
- Garman, Hinrich, Nord-
strand 740
- Georg Andrea, sognepræst,
Ravsted s. 661
- Georg Petri, provst i Tøn-
der 1217
- Georg Rising, Tønder 556
- Gertrud, Jens Fodknægts
hustru, Gl. Haderslev
1137
- Gertrud Matzes, Tyrstrup
hrd. 1085
- Gertrud Wilhelmsen, Ødis
58
- Gese Peters, Dover, Lin-
trup s. 632
- Gjordsen, Anna, Solvig,
Hostrup s. 1165f, 1186
- Gjordsen, Eggert, Solvig,
Hostrup s. 358
- Gjordsen, Mathias, Solvig,
Hostrup s. 31, 328,
355ff
- Gorm Ipksen, Langenæs 448
- Gotbar 569
- Gotbar Lassen, Viding hrd.
124, 128
- Gotbar Nissen, Viding hrd.
20
- Gotskalk, biskop, Slesvig
422
- Grabenus, Ejler, Fyn
1144

Gregers Christensen,
 Åstorp, Taps s. 305
 Gregers Espersen, Københoved,
 Skrave s. 1160
 Gregers Hansen, Errested,
 Bjerning s. 1024, 1173
 Gregers Hansen, Haderslev
 hrd. 1058
 Gregers Hansen, Tapsore,
 Taps s. 647
 Gregers Iversen, Vonsild
 1127, 1137
 Gregers Laursen, Styding,
 Hammelev s. 1004, 1113
 Gregers Madsen, Hammelev
 1112f
 Gregers Paulsen, Haderslev
 91
 Gregers Petersen, Gram
 hrd. 1143
 Gregers Petersen, Vedsted
 s. (?) 1145
 v. Groningen, Jacob, Haderslev
 301f
 Gude Gummes, Nordstrand 44
 Gue Ivers, Rudbøl, Højer
 ls. 477f
 Guldsmed, Jacob, Haderslev
 635
 Guldsmed, Ratke, Haderslev
 1256
 Gunde, Gunder, Gundi, Gunne
 Gunde, mester, magister,
 Ribe 917
 Gunde Brudersen, Oland
 440
 Gunde, Claus Schumachers,
 Læk 546
 Gunde Froddesen 32
 Gunde Hansdatter., Rørkær,
 Hostrup s. 391
 Gunde Hanses, Kelstrup,
 Holbøl s. 376, 696
 Gunde Iversen 278
 Gunde Jensen, Oland 738
 Gunde Pedersdatter, Galsted,
 Agerskov s. 781, 801, 848
 Gunde Persen, Flensborg
 390
 Gunnewolt Jensen, Horsbøl
 hrd. 680
 Gyldenstjerne, Gabriel
 1195
 Gyldenstjerne, Henrik
 Knudsen, lensmand, Tørring
 1508-17, 844f
 Gudemase, Christen, Åstrup
 s. 1072, 1274
 Gymose, Erik, Gymose,
 Vonsbæk s. 580f
 Götze, Bertel, Hovst, Vilstrup
 s. 616
 Hack, Hacke
 Hack, slægten 779, 819,
 1186f
 Hack, Haggen, Hans, Bjern-
 drupgård (?), Stepping
 s. 779, 1029
 Hack, Heinrich, staller,
 Nordstrand, 415, 440,
 460, 723ff, 742, 744,
 1200
 Hack, Heinrich, Simmer-
 sted, Magstrup s. 1127
 Hack, Inger, Bjerndrup,
 Stepping s. 637
 Hack, Katharina, g. m.
 Arndt v. Pegaw 591
 Hack, Katharina, Bejerholm
 819
 Hack, Lucia 819
 Hack, Mads, Hjerndrupgård,
 Hjerndrup s. 637, 778f,
 1053, 1087f, 1125, 1163
 Hack, Morten Jensen,
 Hjerndrup 285, 779,
 819, 1156, 1196

- Hack, Nis, Hjerndrupgård,
Hjerndrup s. 284, 637,
779, 1156
- Hack, Timme, Bjerndrup,
Stepping s. 637, 779,
819, 1196
- Hack Petersen, Wiriksher-
red, Nordstrand 1272
- Hackelschnider, Lorens,
Nordstrand 47
- v. Hagen, Salome, Haders-
lev 1254
- Haick, Haie, Heike, Hay,
Haye
- Haick Jensen, Viding hrd.
230
- Haick Feddersen, Horsbøl
(Viding) hrd. 693, 1231
- Haick Aloffsen, Nordstrand
462
- Haick Brudersen, Oland
440
- Haick Feddersen, Klægsbøl
529
- Haick Jessen (Struck) 196
- Haick Petersen, Nordmarsch,
Nordstrand 46, 1265
- Haick Petersen, Wiriksher-
red, Nordstrand 1272
- Haken, Elsebe, Haderslev
1250
- Hans , Råde, Øsby s. 1090
- Hans , præst, Vedsted
1156
- Hans Ambdissen, tingskri-
ver, Kær hrd. 235
- Hans Anckersen, præst,
Starup 1058f, 1152
- Hans Andersen 389
- Hans Andersen, Daler (?)
379
- Hans Andersen, Fæsted,
Hygum s. 281
- Hans Andersen, Haderslev
1139
- Hans Andersen, tingskri-
ver, Halk 983f, 1161f
- Hans Andersen, Hejls 1181
- Hans Andersen, Hjortlund
951f, 1184
- Hans Andersen, Holm, Bra-
rup s. 492
- Hans Andersen, kirkevæрге,
Humtrup s. 350
- Hans Andersen, Klægsbøl
6, 170, 173, 175f, 363,
383f
- Hans Andersen, Kær hrd. 6
- Hans Andersen, Løgumklo-
ster 679
- Hans Andersen, Villebøl,
Kalvslund s. 66f
- Hans Andersen, Åstrup 610
- Hans Antonii, præst, Seest
861ff, 1135f
- Hans Arntsen, Kokær, Tyr-
strup s. 259f, 313, 1151
- Hans Asmussen, Vedbøl,
Vedsted s. 997, 1172
- Hans Assersen, Daler 700
- Hans Bentzen, Nordstrand
441
- Hans Bonnicksen, Brarup
666
- Hans Bensen, Nordstrand
729
- Hans Bordersen, Balum,
Pelworm 745
- Hans Bordersen, Bup-
schluth, Nordstrand 745
- Hans Bramsen, Hammelev
1113
- Hans Brodersen, Edoms hrd.
Nordstrand 725
- Hans Brodersen, Nordstrand
49, 425
- Hans Brodersen, Volgsbøl,
Nordstrand 421
- Hans Bundtzen, skrædder,
Haderslev 97f

Hans Busch, fattigforstan-
 der, Haderslev 301f
 Hans Christensen, Bevtoft
 1125
 Hans Christensen, Brarup
 666
 Hans Christensen, Haders-
 lev hrd. 1054, 1072,
 1176
 Hans Christensen, Hynding,
 Rabsted s. 1091
 Hans Christensen, sandemand,
 Hyrup, Bevtoft s. 1040,
 1148, 1169
 Hans Christensen, Kragelund,
 Vonsbæk s. 580
 Hans Christensen, Nr. Rang-
 strup hrd. 851
 Hans Christensen, Tudtmose,
 Burkal s. 27, 36
 Hans Clausen, Læk 346f
 Hans Dinsen, sandemand,
 Knud, Gammelby, Fjel-
 strup s. 803, 1072,
 1121, 1135
 Hans Ditmersen, Tønder 199
 Hans Ebsen, Haderslev hrd.
 1072, 1076
 Hans Ebsen, Løgum birk
 959, 1174
 Hans Edlefsen, Nordstrand
 50
 Hans Edsen, Nordstrand 41
 Hans Eskesen, Nr. Rang-
 strup hrd. 1090
 Hans Feddersen, Kær hrd. 24
 Hans Feddersen, Tyrstrup
 hrd. 1053
 Hans Frederichsen, Tren-
 dermarsch 720
 Hans Gregersen, Halk 299,
 1054
 Hans Gregersen, Ødis Bram-
 drup, Ødis s. 634, 865,
 1114
 Hans Hagensen, Holbøl 628
 Hans Haincksen, Øster
 Snattebøl, Læk s. 662f
 Hans Hansen, Evensbøl,
 Nordstrand 583
 Hans Hansen, Holm, Brarup
 s. 492
 Hans Hansen, Jegerup 252,
 264
 Hans Hansen, Klægsbøl 6
 Hans Hansen, Lert, Som-
 mersted s. 1111
 Hans Hansen, Meng, Aller
 s. 893, 1090, 1145
 Hans Hansen, Nordstrand
 1265
 Hans Hansen, Nr. Rang-
 strup hrd. 636
 Hans Hansen, Tumbøl, Fel-
 sted s. 473
 Hans Hansen, Pamhule,
 Hammelev s. 964
 Hans Hansen, Pelworm,
 Nordstrand 53, 706,
 729, 735, 748, 1224
 Hans Heinsen, Lindholm
 585, 715, 1279
 Hans Heinsen, Vellerup,
 Agerskov s. 1032, 1091
 Hans Henriksen, kleinsmed,
 Haderslev 775, 1088
 Hans Hjuler, Hyrup, Øsby
 s. 624
 Hans Humersen, Husum 716
 Hans Jensen, Daler 379
 Hans Jensen, Ejsbøl, Gl.
 Haderslev s. 967, 1117,
 1159
 Hans Jensen, felbereder,
 Haderslev 1126, 1173
 Hans Jensen, Kalvslund
 hrd. 949
 Hans Jensen, Magstrup 93
 Hans Jensen, Ophusum, Bra-
 rup s. 114, 168, 217

- Hans Jensen, Skudstrup,
Skodborg s. 786f, 1081,
1109, 1139
- Hans Jensen, Sød, Ubjerg
s. 13, 402, 523
- Hans Jensen, Sønderballe
Diernæs, Hoptrup s. 628,
860f
- Hans Jensen, Tornum, Lin-
trup s. 953, 1047,
1150, 1171, 1183
- Hans Jensen, Ustrup, Ved-
sted s. 626
- Hans Jensen, Vedbøl, Ved-
sted s. 1102, 1145
- Hans Jensen, Vedsted el.
Hoptrup s. 805
- Hans Jepsen, Fjelstrup
1136
- Hans Jepsen, lille, Haver-
vad, Brøns s. 1118
- Hans Jepsen, Kelstrup,
Holbøl s. 376
- Hans Jepsen, Sommersted
1132
- Hans Jepsen, Spandet
867f, 1133
- Hans Jepsen, Toftlund
1132
- Hans Jepsen, Torning, Tyr-
strup s. 608, 813, 1084f
- Hans Jepsen, Tønder 1243f
- Hans Jepsen, Vestergård,
Øsby s. 599
- Hans Jessen, Eggebæk,
Tinglev s. 1217
- Hans Jessen, Kalvslund
hrd. 1180
- Hans Jessen, Slogs hrd.
238
- Hans Jessen, foged, Span-
detgård, Spandet s. 1174
- Hans Johansen, se Lindenau
- Hans Jürgensen, Ellum, Lø-
gumkloster ls. 700
- Hans Jørgensen, Errested,
Bjerning s. 1173
- Hans Jørgensen, Gabøl, Nu-
strup s. 1127
- Hans Jørgensen, Gram hrd.
1103
- Hans Jørgensen, Uldal,
Skrydstrup s. 987,
1120, 1146, 1171f
- Hans Jørgensen, Haderslev
794f, 1085, 1090
- Hans Karlsen, Lille Darum,
herredsskriver i Gørding
hrd. 905f, 912, 919,
1159ff
- Hans Karlsen, Meng, Aller
s. 256
- Hans Ketelsen, Oland 440
- Hans Kjelsen, Favstrup,
Tystrup s. 816, 1086
- Hans Kjelsen, Stubbum,
Aller s. 808, 1086
- Hans Kleinschmidt, Tønder
17, 232
- Hans Knudsen, Astrup,
Brøns s. 1015, 1115
- Hans Knudsen, Brøns 927
- Hans Knudsen, Haderslev
hrd. 1183
- Hans Knudsen, Hviding hrd.
889f, 1116
- Hans Knudsen, Ringtved,
Magstrup s. 1172
- Hans Knudsen, Tyrstrup
hrd. 1127
- Hans Knudsen, Vedbøl, Ved-
sted s. 1140, 1145
- Hans Lambertsen, Frøs hrd.
1046, 1150
- Hans Lassen, Gl. Haderslev
1025, 1113
- Hans Lassen, Halk s. (?)
72
- Hans Lassen, Kestrup, Hop-
trup s. 1181

Hans Lassen, Tinglev 658
 Hans Laugesen, biskop, Ribe 881ff
 Hans Laursen 594
 Hans Laursen, Hejls 1181
 Hans Laursen, Jegerup 1095
 Hans Laurensen, Kærgård, Skjern s. 81, 84
 Hans Laurensen, Nordstrand 417, 745
 Hans Laurensen, Pelworm 1265
 Hans Leve, Nordstrand 427, 435, 437
 Hans Levessen, Nordstrand 425
 Hans Madsen, Alslev, Højst s. 181
 Hans Matzen, Halk 783
 Hans Madsen, Høgsgård, Tyrstrup s. 1130, 1139
 Hans Madsen, Kamtrup, Hygum s. 651
 Hans Madsen, Magstrup 1169
 Hans Madsen, Skudstrup, Skodborg s. 1075, 1108, 1110
 Hans Madsen, Skovrup, Tyrstrup s. 1133
 Hans Madsen, Styding, Hammelev s. 1172
 Hans Madsen, Tornum, Lintrup s. 916, 1104
 Hans Madsen, Vonsild 1143
 Hans Madsen, Ødis 1004, 1113, 1123
 Hans Madsen, Ørderup, Toftlund s. 774, 789, 1084, 1088
 Hans Magnussen, Hjartbro, Bevtoft s. 1157
 Hans Magnussen, Ophusum 6
 Hans Marquartsen, Gabøl, Nustrup s. 894, 1128
 Hans Mattisen, Alslev, Højst s. 679
 Hans Mikkelsen, Hyrup, Bevtoft s. 1030f, 1084, 1157
 Hans Mikkelsen, Højer hrd. 122
 Hans Mikkelsen, Øster Højst, Højst s. 382
 Hans Nielsen, Gl. Haderslev 989, 1035, 1092, 1162
 Hans Nielsen, Haderslev hrd. 1058, 1072
 Hans Nielsen, Moltrup s. 992, 1178
 Hans Nielsen, Nørgård i Lunding, Starup s. 596
 Hans Nielsen, herredsfoged, Lundtoft hrd. 658
 Hans Nielsen, Medsted, Halk s. 653
 Hans Nielsen, Nr. Rangstrup hrd. 1090
 Hans Nielsen, Rovstrup, Moltrup s. 1162
 Hans Nielsen, Styding, Hammelev s. 1164
 Hans Nissen, herredsfoged, Slogs hrd, 1560-74, Hajstrupgård, Bylderup s. 656, 660
 Hans Nissen, Tønder 360, 477
 Hans Nissen, Viding hrd. 234
 Hans Nissen, Ørsted, Oksenvad s. 591
 Hans Ocksen, Pelworm 48
 Hans Olufsen, Tyrstrup hrd. 1124
 Hans Onning el. Onniksen, Lundenberg 416, 436
 Hans Outzen, herredsfoged, Nr. Rangstrup hrd, Roost, Arrild s. 290, 781, 973, 1120, 1134
 Hans Paulsen, Frøs hrd. 1045

Hans Paulsen, Rødding 1048, 1150
 Hans Poulsen, Sillerup, Fjelstrup s. 1057f, 1152
 Hans Paysen, Flensborg 33
 Hans Pelsen, Geestrup, Agerskov s. 963, 1106, 1121, 1134
 Hans Petersen, Brarup 248, 392
 Hans Petersen, Edoms hrd. Nordstrand 721
 Hans Persen, Fæsted, Hygum s. 1015, 1067, 1140, 1185
 Hans Persen, Hejsager, Halk s. 998, 1028, 1158
 Hans Persen, præst, Hjortlund 917, 1146, 1187
 Hans Petersen, bager, Haderslev 1126
 Hans Petersen, Haderslev amt 615
 Hans Petersen, Kestrup, Hoptrup s. 1104, 1113, 1166
 Hans Petersen, Københoved, Skrave s. 279
 Hans Petersen, Lith, Nordstrand 447
 Hans Petersen, Nordstrand 1261
 Hans Petersen, Rejsby 1036f
 Hans Petersen, Risumose 236
 Hans Petersen, Stenderup, Grarup s. 846f
 Hans Persen, Sønderballe Diernæs, Hoptrup s. 1176
 Hans Petersen, gamle, Søndernæs, Brøns s. 1095, 1099, 1118f
 Hans Petersen, Tinningsted, Karlum s. 489
 Hans Persen, Tyrstrup hrd. 1053
 Hans Petersen, Ulleruplund, Skærbæk s. 61, 577, 910, 1115
 Hans Persen, Ulstrup, Nr. Løgum s. 320
 Hans Petersen, Vester Vedsted 1141
 Hans Petersen, Vippel, Tinglev s. 662
 Hans Petersen, Øster Linnet 1120
 Hans Rasmussen, foged, Spandetgård, Spandet s. 868
 Hans Rasmussen, Vedbøl, Vedsted s. 625, 651, 805
 Hans Ravn, Nr. Vilstrup, Vilstrup s. 974f
 Hans Richardsen 241
 Hans Riggelsen, Buskmose, Rinkenæs s. 326
 Hans Schmitt, Frøs hrd. 1049
 Hans Schroder, Ødis Bramdrup, Ødis s. 634
 Hans Sibbersen, Kær hrd. 695
 Hans Sibbersen, Ophusum, Bordelum s. 18
 Hans Simensen, Odenbøl, Nordstrand 421
 Hans Simonsen, Vilstrup 73
 Hans Sivertsen, Bosbøl, Klægsbøl s. 374
 Hans Skytte, Hytten 1207
 Hans Skriver, Haderslev 1039
 Hans Skytte, Agerskov 315
 Hans Stauensen, Errested, Bjerning s. 1173
 Hans Suder, Øster Højst, Højst s. 88

- Hans Svensen, Stenderup,
Toftlund s. 1041, 1148
- Hans Sørensen, Hjerting
913, 1098, 1160
- Hans Sørensen, Kolstrup,
Stepping s. 56f
- Hans Sørensen, Rurup,
Branderup s. 643
- Hans Tadesen, landskriver,
Pelworm 727, 730
- Hans Tadesen, Volgsbøl,
Beltring hrd., Nord-
strand 438f, 460f
- Hans Tamsen, Frøs hrd.
1046
- Hans Terkelsen, sogne-
præst, Branderup 639
- Hans Tolder, Haderslev
794, 1050
- Hans Truelsen, Branderup
639
- Hans Truelsen, Uldal,
Skrydstrup s. 625, 768,
1051, 1103, 1120, 1151
- Hans Tudtmose, Brarup 694
- Hans Tønder, præst, Ved-
sted 996f
- Hans Vildtskytte, hertuge-
lig skytte 1074
- Hans Villadsen, Styding,
Hammelev s. 71, 1184
- Hans Vilsen, Fårhus, Ager-
skov s. 88
- Hans Volquartsen, unge,
Bupsee, Nordstrand 1222
- Hans Volquartsen, Nord-
strand 45, 1261
- Hans Wonnicksen, Pelworm
454
- Harcke Bonsen, Skardebøl-
mark, Enge s. 112, 183,
231, 353, 366
- Harders, Eler, Hytten 1207
- Harke Jensen, Stedesand
339
- Harre Hansen, Konningsbøl,
Beltring hrd., Nord-
strand 582
- Harre Hansen, Pelworm
735f, 745
- Harre Oksen, Pelworm 444
- Harre Sunnichen, Nord-
strand 729
- Hatfilter, Jesper 1181
- Hegemann, Dietrich, Ha-
derslev (?) 1018f, 1129
- Heike, Heye, se Haick,
Haie m. v.
- Heidtmann, Eggert, præst,
Haderslev 1224
- Heinreich, A. 705f, 729
- Heine Volquartsen, Kon-
ningsbøl, Beltring hrd.,
Nordstrand 715
- Hemme Paysen, Klægsbøl 227
- Hemme Rickardsen, Faretoft
(?) 241
- Hemme Sunickens, Kær hrd.
349
- Henning Husfoged, Haders-
lev 1088
- Henning Japsen, Viding el.
Bøking hrd. 139
- Henrik, Heinrich, Hinrich
- Henrik, skriver 537
- Henrik Garman, Nordstrand
740
- Henrik Hansen, Agerskov
641
- Henrik Jurgensen, Olufs-
kær, Starup s. 1156
- Henrik Knudsen, Rødding
81, 84f, 250, 593f
- Henrik Larsen, Hyrup, Øsby
s. 624, 1054, 1182
- Henrik Matzen, Wulfkier =
Olufskær (?), Starup s.
1125
- Henrik Nissen, borgmester,
Tønder 111, 214f, 360f

Henrik Petersen 361
 Henrik Petersen, Almstrup,
   Uge s. 109
 Herbu, Johan, degn, Nord-
   strand 47
 Herman Utzberg, Flensborg
   237
 Hildensheim, Hans von,
   Haderslev 1107
 Hindewath, se Hundewath
 Hjuler, Hans, Hyrup, Øsby
   s. 624
 Hochendach, Jørgen, Vons-
   bæk s. (?) 771, 1024
 Hochhusen, Heinrich, Essen
   1278f
 Hoicke Duisen, Snattebøl,
   Læk s. 515
 Hokell, Evert, Husum 716
 Holck, Haderslev 308f
 Holck, Anne Godskesd. 309
 Holdensen, Niels, amtsskri-
   ver, Løgumkloster 160
 Holdrich Hansen, Pelworm
   719, 735
 Holm, Mikkell, herredsfog-
   ged, Hviding hrd. 937,
   1167
 Holm, Peter, Frøs hrd.
   1175f
 Holm, Thomas, Astrup,
   Brøns s. 890
 Holzschuster, Bertolt 1230
 Huberg, Peter, skrædder,
   Hviding hrd. el. Ribe ?
   1162
 Hugger, Erik, Stenderup-
   gård, Stenderup s. 799f
 Hugger, Hans, Stenderup-
   gård, Stenderup s.
   799f, 1092, 1094, 1124
 Hugger, Jens, Stenderup-
   gård, Stenderup s.
   799f, 1092
 Hugger, Jep, Stenderup-
   gård, Stenderup s. 266,
   800
 Hugger, Per 1128
 Huitfeldt, Poul 250
 Humborch, Johan, domherre,
   Haderslev 1190
 Hundewath (Hindewath),
   Erich, Vonsbæk 1090,
   1126, 1178
 Hundach, Jørgen, Haderslev
   hrd. 1142
 Hune Jensen, Klintum, Læk
   s. 484
 Hune Petersen, Husumtoft-
   mark, Højer ls. 150
 Hune Sønniksen, Nordstrand
   1241
 Hunwart Jensen, Enge 488
 Husfoged, Henning, Haders-
   lev 1088
 v. Hussen, Tilemann, bi-
   skop, Slesvig 107
 Huttken, Gertt, Hamburg
   1279
 Høck, Høcken
 Høck, Didrik, Kestrup,
   Hoptrup s. 309, 1038f,
   1109, 1144
 Høck, Hippolyta, f. Rant-
   zau 624
 Høck, Moritz, hoftjener
   hos hertug Hans, Kær-
   strup, Haderslev Næs
   308f, 623
 Høyer, Johan, herredsfoged,
   Søndergøs hrd. 712, 718
 Ib Martensen, Havervad,
   Brøns s. 59
 Ildrick Harsen, Pelworm
   735
 Ing, Inge, Inger
 Ing Hanses, Sød, Ubjerg s.
   217, 555

Ing Ivers, Seggelund, Tyr-
 strup s. 791
 Ing Jensdtr., Farup 1180
 Ing Nisses, Nis Petersens
 enke, Byttebøl, Bordelum
 s. 137f, 507
 Ing Nisses, Klægsbøl 195,
 334, 386
 Ingeborg Nielses, Haders-
 lev hrd. 1180
 Ingeborg Petersens, Sød,
 Ubjerg s. 506
 Ingeborg Skrivners, Flens-
 borg 771f
 Ingwer Harssen, landskri-
 ver, rådsherre, Lunden-
 berg hrd., Nordstrand
 52, 446, 706, 713, 720,
 730, 748, 1261
 Ingwer Hunesen, Nordstrand
 706
 Ingwer Laursen, Nordstrand
 79
 Ipke, Nordstrand 1261
 Ipke Bonsen, Oland 440
 Ipke Lorentzen, Nordstrand
 745
 Ipken Volquardtsen, Pel-
 worm, Nordstrand 727
 Iven Andersen, Haderslev
 86
 Iver, Favrby, Løgumkloster
 ls. 1174
 Iver Andersen, Kolding 1147
 Iver Andersen, Kolstrup,
 Stepping s. 999, 1176f
 Iver Andersen, Sdr. Løgum
 225
 Iver Assersen, Lillehorn,
 Læk s. 127, 407
 Iver Berntsen, Benninghu-
 sum, Horsbøl s. 703
 Iver Bertelsen, Søndernæs,
 Brøns s. 877, 881ff,
 1126, 1141f
 Iver Christensen, Lunding,
 Starup s. 879
 Iver, foged, Rødding 956
 Iver Gregersen, Knud,
 Fjelstrup s. 1127f
 Iver Jensen, Hejsager,
 Halk s. 998, 1158
 Iver Jensen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s. 1176
 Iver Jensen, Vonsild
 1035, 1092
 Iver Knutzen, Husum 716
 Iver Karlsten, herredsfoged
 i Kær hrd., Læksgårde,
 Karlum s. 1, 75, 106,
 154, 392
 Iver Kjeldsen Juel, dom-
 provst, Ribe 31
 Iver Lassen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s.
 805, 860f, 1102, 1176f
 Iver Laursen, Knud, Fjel-
 strup s. 1072, 1135
 Iver Madsen, Frøs hrd. 1046
 Iver Madsen, Lunding, Sta-
 rup s. 587, 596, 879f,
 1111
 Iver Mathiesen, Lunding,
 Starup s. 880
 Iver Nissen, Møllerup,
 Agerskov s. 1032, 1091,
 1129
 Iver Paulsen, Dalby 1096
 Iver Petersen, Brarup 666,
 670
 Iver Petersen, Dalby 825
 Iver Petersen, sandemand,
 Stubbum, Aller s. 802f,
 1090, 1093, 1121
 Iver Petersen, Tyrstrup
 hrd. 1142
 Iver Schomacker, Evensbøl,
 Nordstrand 725, 744
 Iver Stub, Søholm, Enge s.
 342

Iver Taysen, Kær hrd. 691
 Iver Terkelsen, Hjerting
 896ff, 905, 1017, 1094
 Iver Tordsen, sandemand,
 Brarup 479
 Iver Tuesen, Hyrup, Øsby
 s. 624
 Iver Ultsen, Bosbøl, Klægs-
 bøl s. 674
 Jabker, Oye, Jegerup 1095
 Jacobs, skipper, Haderslev
 1250
 Jacob Asmussen, Haderslev
 1117
 Jacob Busmaker, Haderslev
 1155
 Jacob Gotbarsen, Hesbøl,
 Nykirke s. 540
 Jacob v. Groningen, Ha-
 derslev 301f
 Jacob Guldsmed, Haderslev
 635
 Jacob Julsen, Frøs hrd.
 1045f, 1150
 Jacob Momsen, præst, Enge
 553
 Jacob (Jap) Mommesen, Hum-
 trup 24
 Jacob Nielsen, Strårup,
 Dalby s., Agtrup, Bjært
 s. 1035, 1085
 Jacob Nissen, Ubjerg 217
 Jacob Outzen, rådmænd, Ha-
 derslev 794, 1085
 Jacob Rasmussen, Haderslev
 1061f
 Jakob Thomsen, Sød, Ubjerg
 s. eller Tønder 502, 506
 Jacob Tomsen, Åbøl, Tirs-
 lund s. 598
 Jacob Ytzen (eller Jud-
 sen), Langemose, Halk s.
 764, 1084
 Jan Japsen, Storde, Brede
 s. 476
 Janne Petersen, Vimmers-
 bøl, Sdr. Løgum s. 106f,
 186ff, 226
 Janiek Haicksen, digevol-
 der, Tønder 96, 146,
 402, 510, 702
 Jap (Jeb) Bonsen, Struks-
 bøl 111, 116
 Jap Christensen 408
 Jap Jepsen, herredsfoged,
 Kær hrd. 198
 Jap Karlisen, Læksgårde,
 Karlum s. 75
 Jap Mummesen, Sød, Ubjerg
 s. 475
 Jap Truelsen, Brarup (?)
 157
 Jaske, Johan, preussisk
 hofråd 1216
 Jasper, magister, Ribe
 1257
 Jasper Kundesen, Sverdrup,
 Øsby s. 592
 Jasper Kallesen, sande-
 mand, Agerskov 1116f
 Jasper Laursen, Medsted,
 Halk s. 653
 Jeb, se Jep
 Jens, Kjems gård, Hygum s.
 957, 1156
 Jens Andersen, Tønder
 475, 477, 506
 Jens Andersen, Ubjerg
 164f, 232
 Jens Artzen, Sød, Ubjerg
 s. 168f, 523
 Jens Bockwat 199
 Jens Bonsen, Dedsbøl 205
 Jens Boysen 399f, 405
 Jens Brodersen, Klægsbøl
 676
 Jens Brodersen, sandemand,
 Kær hrd. 479
 Jens Brudersen, Nordstrand
 448

Jens Christensen, Brøns s.
 (?) 59
 Jens Christensen, Vonsbæk
 311
 Jens Duyesen, Risummose
 518, 542, 567, 569
 Jens Erichsen, herredsfoged,
 Haderslev hrd.,
 Vandling, Starup s.
 286, 653, 764, 782, 809,
 811f, 846, 879f, 968f,
 971f, 995f, 1018, 1020,
 1028, 1038, 1054, 1063,
 1081, 1083, 1102, 1109,
 1111, 1117, 1120, 1125,
 1129, 1133, 1152, 1156f,
 1186ff, 1189
 Jens Gotbarsen, Viding
 hrd. 124, 128f
 Jens Gregersen, Ustrup(?),
 Vedsted s. 1094
 Jens Hansen, Branderup
 1032, 1091
 Jens Hansen, undersåt un-
 der Løgumkloster 161
 Jens Hansen, Farup 1180
 Jens Hansen, Skovby, Ved-
 sted s. 1008, 1172
 Jens Hansen, Vestre, Lade-
 lund s. 667
 Jens Hansen, Viding hrd.
 432
 Jep Hansen, Øster Gasse,
 Skærbæk s. 1015
 Jens Hansen, Øster Snatte-
 bøl, Læk s. 663
 Jens Hansen, Lindholm
 715, 1279
 Jens Holdensen, sandemand,
 kirkeværge, Nustrup
 831, 964, 982, 1124,
 1141, 1159, 1170, 1172f
 Jens Holdensen, husfoged,
 Tønder 489
 Jens Holoffsens, Vimmers-
 bøl, Sdr. Løgum s. 18
 Jens Hyrde 614
 Jens Iversen 400, 405
 Jens Japsen, Karlum (?)
 162
 Jens Jensen, Kær hrd. 1279
 Jens Karlsten, Meng, Aller
 s. 256, 893, 1090, 1145
 Jens Ketelsen, Enge 488
 Jens Ketelsen, Klægsbøl
 170
 Jens Knutzen, Kær hrd. (?)
 663
 Jens Kundesen, Flovt, Halk
 s. 776, 1086
 Jens Lassen, Agerskov 781,
 1083, 1148
 Jens Lassen, Fole s. 888,
 1105
 Jens Laursen, Brønøre,
 Frørup s. 1139
 Jens Laursen, Kamtrup, Hy-
 gum s. 990, 1179
 Jens Lausen, sognepræst,
 Magstrup 611
 Jens Levesen, Kær hrd. 339
 Jens Laurensen, Lundsgård,
 Skodborg s. 263
 Jens Laurensen, Selskær,
 Jegerup s. 71, 258, 268
 Jens Laurensen, Tønder
 8f, 13, 111
 Jens Lutzen, Klangsbøl (?)
 682
 Jens Madsen, Dalby 1089
 Jens Madsen, Errested,
 Bjerning s. 1024, 1173
 Jens Matzen, Ubjerg 485
 Jens Matzen, Øbjerg, Ar-
 rild s. 1030
 Jens Møller, Binderup,
 Bjært s. 1130
 Jens Nielsen, Brøns 1096
 Jens Nielsen, Holm, Brøns
 s. 814f, 1097f

Jens Nielsen, Fredsted,
 Gl. Haderslev s. 1107
 Jens Nielsen, Holm, Brøns
 s. 1117
 Jens Nielsen, Hviding hrd.
 877, 1126
 Jens Nielsen, sandemand,
 Sjølund, Vejstrup s. 803
 Jens Nissen, Hjerndrup-
 gård, Hjerndrup s. 779
 Jens Nissen (Nielsen),
 Klægsbøl 108, 395
 Jens Nissen, Struksbøl,
 Sdr. Løgum s. 516
 Jens Olofsen, Før 143
 Jens Oltsen, Lindholm 536
 Jens Owsen, Løgum birk
 959, 1174
 Jens Paulsen, Øster Hjort-
 vad, Kalvslund s. 67
 Jens Persen, Kamtrup, Hy-
 gum s. 990f, 1179
 Jens Petersen, Kelstrup,
 Holbøl s. 376
 Jens Petersen, Nørre Sten-
 derup, Stenderup s. 1088
 Jens Petersen, Rørkær, Ho-
 strup s. 497
 Jens Petersen, sandemand,
 Stenderup, Stenderup s.
 803, 1128
 Jens Petersen, Sdr. Løgum
 561
 Jens Simensen, Obbekær
 1160f
 Jens Skriver, herredsskri-
 ver, Hviding hrd. 882,
 884
 Jens Sørensen, Frøs hrd.
 1045f
 Jens Tamsen, Gesing, Skær-
 bæk s. 866f, 1114
 Jens Thomsen, Rødding 593f
 Jens Tordtsen, Krakebøl,
 Humtrup s. 237
 Jens Truelisen, Binderup
 mølle, Bjært s. 645,
 1032f, 1087, 1144
 Jens Willartsen, Haderslev
 hrd. 1090
 Jens Volckquartsen, Kær
 hrd. 511
 Jens Volquartsen, Løgum
 birk 679
 Jens Volthsen, Faretoft 549
 Jensen, mag., Ribe (?) 1158
 Jeb, Jep, Jeppe
 Jeb, Tinningsted, Karlum
 s. 25
 Jeb Andersen, Fole 888,
 1105
 Jeb Andersen, Rudbøl, Hø-
 jer ls. 477
 Jeb Bendixen, Rejsby 1257
 Jeb Bonsen, Lindholm 549
 Jeb (Jens) Boysen, se Jens
 Boysen
 Jeb Brodersen, Klægsbøl
 107, 498
 Jeb Christensen, sande-
 mand, Bosbøl, Klægsbøl
 s. 386, 479
 Jeb Christensen, Ganderup,
 Fole s. 888, 1105
 Jeb Christensen, Kelstrup,
 Vilstrup s. 849f, 1102
 Jeb Clausen, Kalvslund
 hrd. 913, 1161
 Jeb Esbernson, Daler 702
 Jeb Feddersen, Tinning-
 sted, Karlum s. 504
 Jeb Fincke, Gl. Haderslev
 1173
 Jeb Fodknægt 1073f, 1173
 Jeb Gregersen, Nustrup
 1094, 1145
 Jeb Hansen, sandemand,
 Gram hrd. 1172
 Jeb Hansen, Stensbæk,
 Hjortlund s. 1099

Jeb Hansen, Stepping 1089
 Jeb Hansen, Tumbøl, Fel-
 sted s. 473
 Jeb Hansen, Ødis Bramdrup,
 Ødis s. 865, 979, 1114,
 1127, 1164
 Jeb Hansen, Øster Gasse,
 Skærbæk s. 1121, 1132,
 1178
 Jeb Ibsen, herredsfoged,
 Kær hrd., Vimmersbøl,
 Sdr. Løgum 106f, 186f,
 227, 703
 Jeb Iversen, Hyrup, Øsby
 s. 624
 Jeb Iversen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s.
 805, 1176
 Jeb Jensen, Haderslev hrd.
 1058
 Jeb Jensen, Magstrup 93
 Jeb Jensen, Rurup, Brande-
 rup s. 1095
 Jeb Jensen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s.
 860f, 1102, 1169f, 1176f
 Jeb Jebsen, Gejlå, Holbøl
 s. 628
 Jeb Jepsen, Øster Gasse,
 Skærbæk s. 1178
 Jeb Jersenn, Spandet 1134
 Jeb Jessen, Hjartbro, Bev-
 toft s. 625, 1007, 1103
 Jeb Jessen, Vippel, Ting-
 lev s. 662
 Jeb Jørgensen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s. 983,
 1161
 Jeb Kallesen, Toftlund 92
 Jeb Karlsen, Læksgårde,
 Karlum s. 154
 Jeb Knudsen, Erlev, Gl.
 Haderslev s. 1173
 Jeb Knudsen, Åstrup 1249
 Jeb Lassen, Foldingbro,
 Lintrup og Folding s.
 940, 952, 1164, 1184
 Jeb Lassen, Havsted, Rav-
 sted s. 204
 Jeb Lassen, Kolstrup,
 Stepping s. 1123
 Jeb Laursen, Geestrup,
 Agerskov s. 1025, 1136
 Jeb Matzen, Frøs hrd.
 1046, 1049
 Jeb Madsen, Kastrup, Gram
 s. 1154
 Jeb Madsen, Seggelund,
 Tyrstrup s. 790, 834f,
 1089, 1166
 Jeb Madsen (= Petersen),
 Stenderup, Grarup s.
 846f, 1111
 Jeb Madsen, Søndernæs,
 Brøns s. 1097
 Jeb Marquartsen, Bjært
 612, 1034, 1084
 Jeb Michelsen, Haderslev
 hrd. 1175
 Jeb Michelsen, Hyrup, Øsby
 s. 624
 Jeb Nielsen, Agtrup, Bjært
 s. 319
 Jeb Nielsen, Bjerningrød,
 Bjerning s. 1143
 Jeb Nielsen, Haderslev
 hrd. 1183
 Jeb Nielsen, Seggelund,
 Tyrstrup s. 765f, 1084,
 1093
 Jeb Nielsen, Vejstruprød,
 Vejstrup s. 802, 1090
 Jeb Nielsen, Vilstrup 1083
 Jeb Nissen, Hajstrup, Øsby
 s. 1090
 Jeb Nissen, Mellerup,
 Agerskov s. 1032, 1091,
 1145f
 Jeb Nissen, Pamhule, Ham-
 mele s. 1103

Jeb Olufsen, Binderup,
 Bjært s. 645
 Jeb Outzen, Åstrupgård,
 Åstrup s. 994, 1164
 Jeb Pannicken, Struksbøl,
 Sdr. Løgum s. 110f
 Jeb Pannicksen, Læk 2
 Jeb Paulsen, Brøstrup, Hy-
 gum s. 926, 1136
 Jeb Persen, Dalby 580
 Jeb Petersen, Gabøl, Nu-
 strup s. 1051, 1073
 Jeb Petersen, Stenderup,
 Grarup s. 846f
 Jeb Petersen, Stenderup,
 Toftlund s. 973, 1097,
 1120
 Jeb Petersen, Sød, Ubjerg
 s. 116
 Jeb Petersen, Sdr. Løgum
 409
 Jeb Persen, Tiset, Gram s.
 942, 954, 1126, 1128,
 1167
 Jeb Riggelsen, Oksenvad
 1088
 Jeb Simonsen, Bjært 1034,
 1084
 Jeb Steffensen, Frøs hrd.
 622
 Jeb Sørensen, Rurup, Bran-
 derup s. 643
 Jeb Taysen, Broderup,
 Tinglev s. 656
 Jeb Tericksen, Brændstrup,
 Rødding s. 1131f
 Jeb Terkelsen, Brændstrup,
 Rødding s. 937, 1131f
 Jeb Terkelsen, Hjerting
 898, 905f, 918
 Jeb Tomsen, Gram hrd. 296
 Jeb Tusen, sandemand,
 Frørup 803, 1142
 Jeb Tusen, Halk, 1140
 Jeb Wiedt, Uge 348
 Jeb Vinter, Tyrstrup hrd.
 1053
 Jep, se Jeb
 Jerre Jurgensen, Haderslev
 hrd. 1174f
 Jes, Favrbj, Løgumkloster
 ls. 1174
 Jes Andersen, Åstrup 1123
 Jes Bernthsen, Sdr. Løgum
 544
 Jes Bossen, Højer 20
 Jes Bossen, Tønder 3,
 222, 399f
 Jesse Brodersen, Klægsbøl
 698
 Jes Christensen, Sønder-
 næs, Brøns s. 1014, 1114
 Jes Ebsen, Brøstrup, Hygum
 s. 1175f
 Jes Ebsen, Jejsing, Ho-
 strup s. 520
 Jes Eskelsen, Tiset, Gram
 s. 942, 1166f
 Jes Gotzensen, Frestrup,
 Bylderup s. (?) 671
 Jes Gregersen, Hovst, Vil-
 strup s. 650
 Jes Hansen, tingholder,
 Branderup 958, 1134
 Jes Hansen, Skodborg 913,
 1140
 Jes Hansen, Skovby, Ved-
 sted s. 1163
 Jes Hansen, Vedbøl, Ved-
 sted s. 1102
 Jes Hansen, Ødis Bramdrup,
 Ødis s. 979, 1127
 Jes Herresen, Haderslev
 hrd. 1090
 Jes Hinrichsen, Haderslev
 hrd. 1126
 Jes Ibsen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s. 861
 Jes Iversen, Kær hrd. (?)
 222

- Jes Iversen, Vippel, Tinglev s. 662
- Jes Iversen, Vonsild (?) 1137
- Jes Iversen, Hviding hrd. (måske Skærbæk s.) 934, 1133
- Jes Jensen, Tved, Tønder ls. 201
- Jes Jepsen, Agtrup, Bjært s. 266
- Jes Jepsen, Brøstrup, Hygum s. 926, 1136
- Jes Jepsen, Sottrup, Stepping s. 786f, 1081, 1109, 1139f
- Jes Jepsen, Vejstruprød, Vejstrup s. 802
- Jes Jespersen, Gram hrd. 1181
- Jes Juel, Tørning, Hammelev s. 295
- Jes Jørgensen, Hyrup, Øsby s. 624
- Jes Ketelsen (Kelsen), Åstorp, Taps s. 305
- Jes Knudsen, Haderslev hrd. 1090
- Jes Koch, Seggelund, Tyrstrup s. 766
- Jes Lassen, Brøstrup, Hygum s. 14
- Jes Lassen, Tonies Rantzau s faged, Hoptrup 625, 649, 1016, 1024, 1105, 1112, 1161f, 1191
- Jes Laursen, Birkelev, Vodder s. 925, 1123
- Jes Laursen, Geestrup, Agerskov s. 1025, 1136
- Jes Laursen, Tiset, Gram s. 942, 1166f
- Jes Madsen, Brorsbøl, Starup s. 1002, 1058f, 1152, 1173
- Jes Madsen, Grarup 1100
- Jes Madsen, Jerstal, Vedsted s. 1005, 1012, 1102, 1121
- Jes Madsen, Seggelund, Tyrstrup s. 1029
- Jes Madsen, Skrydstrup 1012, 1121, 1172
- Jes Madsen, Vedsted eller Hoptrup s. 805
- Jes Marquartsen, Tyrstrup hrd. 1053
- Jes Martensen, Hejls 1181
- Jes Mathiesen, Lunding, Starup s. 880
- Jes Nielsen, Astrup, Brøns s. 889f, 1015, 1115f, 1121
- Jes Nielsen, Favstrup, Tyrstrup s. 1128
- Jes Nielsen, Fuglsang, Hoptrup s. 1138
- Jes Nielsen, Lert, Sommersted s. 786, 1081
- Jes Nielsen, Seggelund, Tyrstrup s. 835, 1089
- Jes Nielsen, Årup, Gram s. 68
- Jes Nielsen, Seggelund, Tyrstrup s. 790
- Jes Nolle, Sillerup, St. Vi s. 337
- Jes Olufsen, Hajstrup, Øsby s. 619
- Jes Paulsen, Frøs hrd. 1045
- Jes Persen, Gl. Haderslev 1173
- Jes Petersen, Grarup (?) 1100
- Jes Persen, Haderslev 1155
- Jes Petersen (Struck), Klægsbøl 196
- Jes Petersen, Kær hrd. 373

Jes Petersen, Lunding,
Starup s. 879

Jes Petersen, Sønderballe
Diernæs, Hoptrup s.
617f, 860

Jes Ravn, Nr. Vilstrup s.
849, 974f

Jes Roe, herredsfoged,
Gram hrd. 259

Jes Simensen, Hejls 1181

Jes Tamsen, Gesing, Skær-
bæk s. 867

Jes Tamsen, Hajstrup, Byl-
derup s. 660f

Jes Tamsen, Rødding 1045,
1048, 1171

Jes Taysen, Lovtrup, Uge
s. 658

Jes Taysen, Rinkenæs 628

Jes Thomassen, kirkevæge,
Rødding 14

Jes Truwelsen, Tinglev
486f, 547, 656

Jes Tygesen, Frøs hrd. 622

Jes Wollesen, Skærbæk, Hop-
trup s. 625

Jes Wollesen, Ustrup, Ved-
sted s. 1143, 1147

Jesper Andersen, Moltrup
1071f, 1096

Jesper Christensen, Tyr-
strup hrd. 1132f

Jesper (Jørgen) Hansen,
Højrup, Stepping s.
786, 1081, 1139f

Jesper Jensen, Frørup 979,
1127

Jesper Kallesen, sande-
mand, Agerskov 1169

Jesper Laursen, Grarup (?)
1100

Jesper Schmidt, Skodborg
1132

Jheronimus Tansen, Nr.
Rangstrup hrd. 1090

Jochim Leve, staller, Nord-
strand 79, 427, 435ff,
467f

Jodeke Petersen, hr. præst
(?), Risum (?) 396

Johan, sognepræst, Bjolde-
rup 482

Johann Adams, sognepræst,
Bupsee, Nordstrand 450

Johan Burgschreiber, Ha-
derslev 1136

Johan Hansen, kapellan,
Øsby 1208

Johan af Heideck 105

Johan Herbu, degn, Nord-
strand 47

Johan Hoicksen, Tønder 32

Johan Høyer, herredsfoged,
Søndergøs hrd. 712, 718

Johan Jensen, Niebøl 407

Johan Møller, Haderslev
966, 1053, 1087

Johan Wonnicksen, Pelworm
454

Johannes Leve, Nordstrand
442

Joldrich (Holdrich) Han-
sen, Pelworm 735

Jon Madsen, Fæsted, Hygum
s. 929, 1106, 1185

Jon Nissen, Klægsbøl 116

Josef Olufsen, Haderslev
hrd. 1099

Jost Andersen 1092, 1134

Jost Brodersen, Flensborg
367

Jost Logit 764

Judt, Severin, Halk eller
Starup s. 1255

Judt Laursen, Hejsager,
Halk eller Grarup s.
998, 1027f, 1081,
1158

Juel, Eskild, Binderup,
Bjært s. 1129

Juel, Hans, Grønninghoved,
 Vejstrup s. 1035f, 1092
 Juel, Hartvig, biskop,
 Ribe 639
 Juel, Iver Kjeldsen, dom-
 provst, Ribe 31
 Juel, Jes, Tørning, Hamme-
 lev s. 295
 Juel, Jørgen Hansen, lens-
 mand, Brink, Ballum s.
 31
 Juel, Laue, Tyrstrup hrd.
 1053, 1145
 Juel, Peter, Agtrup og Bin-
 derup, S. Bjært s. 1143f,
 1147
 Jul, Per, Strårup, Dalby
 s. 1035
 Jul, Peter, Ødis Bramdrup,
 Ødis s. 865, 1114
 Juel, Peter Åstorp (?),
 Taps s. 1147
 Juel, Peter, Lille, Åstrup
 1121f
 Jul, Simon, Djernæs, Hop-
 trup s. 983, 1161
 Jul Christensen, kirkevæge,
 Brøstrup, Hygum s. 14,
 926, 1045f, 1107, 1136,
 1150
 Jun Nømmesen, Nordstrand
 709
 Junge Broder, Nordstrand 43
 Jørgen, Jürgen, Jürgen,
 Juren
 Jørgen, Lille, Magstrup
 1007, 1103
 Jørgen, Store, Magstrup
 1007, 1103
 Jørgen Andersen, Kær hrd. 6
 Jørgen Baltharsen, Haders-
 lev 604
 Jørgen Bendsen, Bæk, Nu-
 strup s. 1101, 1120
 Jørgen Botern 753
 Jørgen Clausen, Erlev, Gl.
 Haderslev s. 1773
 Jørgen Clausen, Haderslev
 259, 1219
 Jørgen Ebbesen, Stenderup,
 Grarup s. 793, 1085f
 Jørgen Eriksen, Stendet,
 Åstrup s. 992, 1178
 Jørgen Falsen, Bramdrup,
 Moltrup s. 1109
 Jørgen Falsen, Hyrup, Øs-
 by s. 624, 1175
 Jørgen Frellesen, Løgum
 birk 959, 1174
 Jørgen Gregersen, Hjem-
 sted, Skærbæk s. 1020,
 1165f
 Jørgen Hagensen, Holbøl
 628
 Jørgen Hansen, Flovt, Øsby
 s. 599, 1093
 Jørgen Hansen, Gl. Haders-
 lev 1180
 Jørgen Hansen, Haderslev
 hrd. 1090, 1175
 Jørgen Hansen, Hyrup, Øsby
 s. 624
 Jørgen (Jesper) Hansen,
 Højrup, Stepping s. 786
 Jørgen Hansen, Mellerup,
 Agerskov s. 1032, 1091
 Jørgen Hansen, Ribe (?)
 1161
 Jørgen Hansen Juel, lens-
 mand, Brink, Ballum s.
 31
 Jørgen Hinrichsen, Løgum-
 kloster 959, 1174
 Jørgen Henriksen, Olufs-
 kær, Starup s. 284f,
 646, 1156
 Jørgen Iversen, Seggelund,
 Tyrstrup s. 1089
 Jørgen Jensen, Frøs hrd.
 1049, 1175f, 1183

- Jørgen Jensen, Hyrup, Øsby s. 624
- Jørgen Jensen, Lildholt, Skrydstrup s. 966, 1159
- Jørgen Jensen, Tved, Tønder ls. 200
- Jørgen Jepsen, Daler (?) 146f, 702
- Jørgen Jepsen, Haderslev hrd. 1174f
- Jørgen Jepsen, Kolsnap, Nustrup s. 980, 1109, 1165, 1171
- Jørgen Jepsen, Skjoldager, Gram s. 1154
- Jørgen Jessen, Arrild 1169
- Jørgen Johansen, Tråsbøl, Felsted s. 325
- Jørgen Johansen, Varnæs 325
- Jørgen Julsen, Hjortvad (?), Kalvslund s. 1049
- Jørgen Knudsen, fattigforstander, Haderslev 301f
- Jørgen Lassen, Gram hrd. 1143
- Jørgen Lausen, Branderup 989, 1040f, 1148, 1159
- Jørgen Madsen, Haderslev 1155
- Jørgen Madsen, Moltrup 1003, 1183
- Jørgen Madsen, Vojens 1095
- Jørgen Marquartsen, Kolsnap, Nustrup s. 1101, 1109
- Jørgen Moet, Vandlinggård, Starup s. 798f
- Jørgen Møller, Tørning, Hammelev s. 258
- Jørgen Nielsen, "Hinsel", Nr. Rangstrup hrd. 1129
- Jørgen Nielsen, Hjarup, Anst hrd. 1136
- Jørgen Nielsen = Jørgen Rohe, Hjerndrup 1068
- Jørgen Nielsen, Hyrup, Bevtoft s. 272
- Jørgen Nielsen, sandemand, Kalvslund hrd. 1174
- Jørgen Nielsen, Korntved, Tønder ls. 689
- Jørgen Nielsen, Lunding, Starup s. 587
- Jørgen Nielsen, Nørballe Diernæs, Hoptrup s. 841f, 1094
- Jørgen Nissen, Revslund, Branderup s. 1097
- Jørgen Persen, Hjartbro, Bevtoft s. 961, 1157
- Jørgen Petersen, Kiding, Felsted s. 223f
- Jørgen Petersen, Nordstrand 42
- Jørgen Petersen, Nr. Rangstrup hrd. 1090
- Jørgen Rickquartsen, Ophusum, Brarup s. 136, 166f, 235, 670
- Jørgen Rumor (Laursen), Seggelund, Tyrstrup s. 313f
- Jørgen Schmidt, Bæk, Nustrup s. 1101
- Jørgen Smed, Rødding 250
- Jørgen Snedker, Frøs hrd. 956
- Jørgen Snedker, Haderslev 794
- Jørgen Suder, Mellerup, Agerskov s. 1145
- Jørgen Sørensen, Bramdrup, Moltrup s. 1110
- Jørgen Sørensen, Skovby, Vedsted s. 1119
- Jørgen Tamsen, Nørby Åstrup, Åstrup s. 1123
- Jørgen Tilsen, Flensborg 631
- Jørgen Willats, Gram hrd., måske Hammelev 625

Jørgen v. d. Wisch 2

Kaet, Laurs, Åstorp (?),
Taps s. 1151

Kaet, Nis, Åstorp (?),
Taps s. 1151

Kaedt, Svend, Åstorp, Taps
s. 600, 1127, 1136, 1147

Kaye Hanses, enke, Rejsby
1036, 1099f

Kaye, Laurens Nissens ko-
ne, Kærbølling, Rejsby
s. 838, 1036

Kaje Petersd. (Struck)
196

Kalle Gotzensen, Korntved,
Tønder ls. 689

Kalle Nissen, Arrild 1100

Kalle Petersen, Jejsing,
Hostrup s. 520

Karen, Karin

Karen Eskilds, Frøs hrd. 89

Karen Janicksen, Flensborg
371

Karen Jenses 398

Karen, Jens Madsens dtr.,
Gabøl, Nustrup s. 63

Karen Laursd., Kestrup,
Hoptrup s. 1074f

Karen Madsdtr. Riggelsen,
Stemmild, Burkal s. 326f

Karen Mickels, Hejls 1085

Karen Mickels, Seest 863,
1135f

Carin Timmes, troldkvinde,
Haderslev 966

Karina Petersen, Højer 514

Karl Japsen el. Jepsen,
Læksgårde, Karlum s. 75,
154

Karsten, Kersten, Carsten

Karsten Andersen, Tønder 111

Karsten Brodersen, Klægs-
bøl 134, 367, 405

Karsten Hayken, Læk 243

Karsten Heinsen, Enge 544

Karsten Jensen, Risumose
569

Karsten Jeppes, Stenderup,
Grarup s. 846

Carsten Laursen, Haderslev
1019

Carsten Nickelsen, Nord-
strand 747

Carsten Petersen, Aventoft
1245

Carsten Petersen, sogne-
præst, Sct. Nicolai, Før
683

Karsten Petersen, købmand,
Tønder 185, 199, 518, 567

Karsten Selander, Haders-
lev 91

Karsten Tamsen, Åstrup
1064

Karsten Thomsen, Humptrup
571

Karsten Tychsen, Vollerup,
Bjolderup s. 660

Katharina Ankersen, Ha-
derslev 818f

Catharina, Carsten Laur-
sendtr., Haderslev 1019

Cathrin, Claus Anckersens
enke, Haderslev 1086

Cathrine Frodsen, Uphusum
6

Catharina Holdensen, Sten-
derup, Grarup s. 1197

Katharina Jørgens, Flens-
borg 184f, 361, 568f

Catharina, Lorens Bossens
kone, Brarup 213

Katharina Laurensen, Bæk,
Vonsbæk s. 842f, 1093

Cathrine Magnusdtr., Uphu-
sum 6

Katharina Marquartsen, Ha-
derslev 819

Katharina Mikkelsen, Seest 861f
 Cathrine Nissen, Ladelund 135
 Kathrine Oldes, Struksbøl, Sdr. Løgum s. 225f, 386
 Keding, Jørgen Henriksen, Olufskær, Halk s. 128
 v. Kersenbruch, Heinrich, hert. råd, Haderslev 763, 804, 853, 903, 1021, 1023, 1033f, 1187, 1190, 1254, 1256
 Ketel Brodersen, kirkeværge, Enge 531
 Ketel Nissen, Klægsbøl 116
 Ketel Ocksen, Nordstrand 1265
 Kettel Paysen, Agtrup 339
 Ketel Petersen, Mildsted 713
 Keyser, Antonius, mag., provst, Haderslev 56, 1035, 1218
 Kirstine, Kerstine, Kirsten, Carstin
 Kirstine, Franz Madsens kone, Ribe 578
 Kirstine Hanses, Læk 243
 Kirstine Jesses, Læk 243
 Kirstine Laurs, præstenke, Aller 1067
 Kirstine Laursdatter, Haderslev (?) 1130
 Kirstine Lawis, Hjarup el. Ødis s. 1136
 Kirstine, g. Mommesen, Kær hrd. 6
 Kier, Pier, Hviding hrd. 877
 Kjær, Peter, Øbjerg, Arrild s. 1029, 1132
 Kierstrup, Søren, Haderslev 1104
 Kleinschmidt, Cordt, præst, Lybæk 819
 Kleinsmed, Hans, Tønder 232
 Kleinsmed, Hans Henriksen, Haderslev 775, 1088
 Knivsmed, Lambert, Haderslev 1155
 Knud, Bojskov, Tyrstrup s. 253
 Knud, Nygård, Åstrup s. 287
 Knud Clausen, Kvistrup, Øsby s. 1156
 Knud Hansen, Skovby, Vedsted s. 1145
 Knud Hansen, Tinglev 662
 Knud Hinricksen, Fjelstrup 298
 Knud Henriksen, Rødding, senere Kolding 250, 593f
 Knud Ivens, Husum 716
 Knud Iversen, Hejls 1181
 Knud Iversen, Hejsager, Halk el. Grarup s. 1027, 1081
 Knud Jensen, Halk 1140
 Knud Jepsen, Vedbøl, Vedsted s. 303, 651
 Knud Jurgensen, Beltring hrd., Nordstrand 726
 Knud Jørgensen, Kalvslund hrd. 1174
 Knud Kjeldsen, Hejls 808, 1089
 Knud Kundesen, Flovt, Halk s. 776, 1086
 Knud Lassen, Åkær, (?) Fole s. 944
 Knud Laursen, Aller 1170
 Knud Laursen, Bojskov, Tyrstrup s. 765f, 1084, 1093
 Knud Laursen, Bramdrup, Ødis s. 1085

Knud Laursen, Seggelund,
 Tyrstrup s. 253
 Knud Laurentsen, Nord-
 strand 417
 Knud Lorentsen, Pelworm
 453
 Knud Madsen, Vester Lin-
 det, Gram s. 1139
 Knud Moritzen, Brændstrup,
 Rødding s. 930f, 937f,
 956, 1131f, 1163, 1168f,
 1183
 Knud Nielsen, Anderup,
 Stepping s. 1175
 Knud Nielsen, Dalby 825f,
 1096, 1125f, 1142
 Knud Nielsen, Havervad,
 Brøns s. 1099
 Knud Nielsen, Hejls 1088f
 Knud Nielsen, Hviding hrd.
 889f, 1116
 Knud Nonnen, Buphever, Nord-
 strand 735, 748
 Knudt Paulsen, sandemand i
 Hviding hrd. 882
 Knud Petersen, Haderslev
 hrd. 1054
 Knud Petersen, Husum 734
 Knud Persen, Nr. Rangstrup
 hrd. 1090
 Knud Petersen, Stevelt, Øs-
 by s. 1117
 Knud Petersen, Tislund 1095
 Knud Persen, Vonsbæk 311
 Knud Severinsen, Rødding 594
 Knud Skomager, Flensborg 185
 Knud Tamsen, Frøs hrd. 1045,
 1049
 Knud Toisen, Agerskov 315
 Knud Willatzen, rådmænd,
 Haderslev 1085
 Knud Villadsen, Vandling,
 Starup s. (?) 969, 995,
 1125
 Knud Wonsen, Vonsbæk 286
 Knud Wunnicksen, Søgård,
 Pelworm 429, 454, 723,
 731, 743
 Kock, Dominicus, Haderslev
 1163
 Koch, Jes, Seggelund, Tyr-
 strup s. 766
 Koch, Marten, Seggelund,
 Tyrstrup s. 766, 1093
 Kock, Nis 301
 Krabbe, Iver 1197
 Kragelund, Hans, Krage-
 lund, Vonsbæk s. 580
 Kragelund, Niels, Vonsbæk
 1113
 Krummedige, Claus, lens-
 mand, Tørring 1051
 Kræmer, Niels, Tønder 689
 Kundi Jaspersen, Sverdrup,
 Øsby s. 592
 Kræmmer, Thomas, Ribe (?)
 976, 1163
 Krøger, Johan, sognepræst,
 Åstrup 287
 Kurfyrsten af Sachsen 1061,
 1116
 Kåes, Anna, Stenderup Var-
 gård, Stenderup s. 1094,
 1134
 Kaas, Magnus (Mogens),
 Brønøre, Frørup s. 779,
 795ff, 803f, 1021, 1030ff,
 1064, 1092, 1123, 1137f,
 1187
 Kaas, Niels, Ørndrup, Karby
 s., Thisted amt 918
 Lambert Hansen, Vonsbæk
 784
 Lambert Madsen, Københoved,
 Skrave s. 844f, 923,
 1045, 1099, 1138
 Lambert Mesmacker, Haders-
 lev 1155
 v. Landsberg, Diederich,
 amtmand, amtsforvalter i

- Haderslev 1577-80, Løgum-
kloster ... 590f, 759,
859, 935, 945ff, 950ff,
955f, 1003, 1039ff, 1182ff
- Lange, Abel, Kærgård, Hun-
derup s. 953, 1047
- Lange, Anna, f. Gjordsen
Solvig, Hostrup s. 1020f,
1165f
- Lange, Erik, Solvig, Hostrup
s. 530, 1021f, 1187f,
1190, 1277
- Lange, Gunde, Keldet, Fjel-
strup s. 273f, 276, 283,
297, 1057f
- Lange, Niels, Kærgård, Hun-
derup s. 273, 292
- Lange, Niels, lensmand,
Trøjborg 147
- Langelund, Togi, Agerskov
315
- Lankoer, Mads, Hejsager,
Halk s. 613
- Las Brudersen, Kumled, Bre-
de s. 476
- Las Hansen, Gøttrup, Tirs-
lund s. 598, 1090
- Las Hansen, Sode, Halk s.
72
- Las Hansen, Vellerup, Ager-
skov s. 1134
- Las Iversen, Sønderballe
Diernæs, Hoptrup s. 617f,
860
- Las Jebsen, Vejstruprød,
Vejstrup s. 1052, 1151
- Las Jensen, Agerskov 781
- Las Lausen, Kestrup, Hop-
trup s. 820f, 1096, 1146
- Las Laursen, Marstrup, Hop-
trup s. 972, 1058, 1171
- Las Madsen, Lintrup 1171
- Las Madsen, Seem 870f, 1115
- Las Nielsen, Haderslev hrd.
1058, 1133
- Las Persen, Skjoldager,
Gram s. 991f, 1137
- Las Petersen, Åtte, Føv-
ling s. 77
- Las Sørensen, Kestrup,
Hoptrup s. 824, 1099
- Las Thomsen, Gannerup,
Fole s. 1073
- Las Tamsen, Frøs og Kalvs-
lund hrd. 1107
- Las Tygesen, Medelby 519
- Laue Bertelsen, Magstrup
268
- Lawe Christensen, Gram
hrd. ? 1166
- Laue Clausen, Gl. Lade-
gård, Hammelev s. 1184
- Laue Duiesen el. Tusen,
Hyrup, Øsby s. 624,
1105, 1182f, 1191f
- Lawe Hansen, Brånore (?),
Frørup s. 1139
- Laue Hansen, Fæsted,
Hygum s. 928, 1106,
1171
- Laue Jacobsen, Nr. Rang-
strup hrd. 1090
- Laue Jebsen, Hajstrup, Øs-
by s. 1090
- Laue Jebsen, Kestrup, Hop-
trup s. 820, 1096
- Laue Jensen, præst, Aller
305, 1068
- Laue Juel, Tyrstrup hrd.
1053
- Lawi Jørgensen, Sommersted
1110
- Lawe Knutzenn, Aller 1170
- Laue Knudsen, Bramdrup,
Ødis s. 1085
- Laue Knudsen, Åstrup 610
- Laue Madsen, Kestrup, Hop-
trup s. 820, 1096
- Lau Mikkelsen, Sjølund,
Vejstrup s. 322

Laue Mikkelsen, Vonsbæk
 823, 842
 Laue Mikkelsen, sandemand,
 Vonsbæk 301, 1054, 1072,
 1093, 1095, 1115, 1152
 Laue Nielsen, Favrvrå,
 Tyrstrup s. 1087
 Lau Nielsen, Sjølund, Vej-
 strup s. 322
 Laue Nielsen, Ustrup,
 Vedsted s. 626, 806f
 Laue Nielsen, Vedbøl, Ved-
 sted s. 1025, 1102,
 1113, 1138, 1140, 1145
 Laue Nissen, Mellerup,
 Agerskov s. 1032, 1091
 Laue Persen, Københoved,
 Skrave s. 844f, 930,
 1099
 Laue Petersen, Rejsby 1036
 Laue Persen, Tyrstrup 648,
 1090, 1146
 Laue Tomesen. Tapsore,
 Taps s. 305
 Lawi Tuisen, Hyrup, Øsby
 s., se Laue Duiesen
 Laurens, se Lorentz
 Lauritz (Lorentz) Michel-
 sen, præst, Åstrup 994,
 1063f, 1164, 1249, 1274
 Laurs Eskildsen, Høgsbro ?
 Hviding s. 1089
 Laurs Hansen, sandemand,
 Bæk, Nustrup s. 980f,
 1101, 1108, 1146, 1171
 Laurs Hansen, Åstrup 1117
 Laurs Henriksen, Agerskov
 s. (?) 1134
 Laurs Jacobsen, Gl. Ha-
 derslev 1111f
 Laus Jensen, sandemand,
 Hjartbro. Bevtoft s.
 987, 1171
 Laurs Jensen, stedfortr.
 herredsfoged i Haderslev
 hrd., Sillerup, Fjel-
 strup s. 1083, 1112,
 1125
 Laurs Jensen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s. 861
 Laurs Jepsen, Høgsbro,
 Hviding s. 1089
 Laurs Jessen, Gram hrd.
 1161
 Laurs Jessen, Hjartbro,
 Bevtoft s. 1102, 1126,
 1172f
 Laurs Johansen, Gram hrd.
 måske Hammelev 625
 Laurs Knudsen, Vesterlin-
 det, Gram s. 957, 1156
 Laurs Laursen, Københoved,
 Skrave s. 845
 Laurs Martensen (Merten-
 sen), Gesing, Skærbæk s.
 1133
 Laurs Nielsen, Bæk, Nu-
 strup s. 1101, 1108,
 1120
 Laurs Nielsen, Frøs hrd.
 1049
 Laurs Nielsen, Åstrup 1123
 Laurs Nissen, Hviding hrd.
 1116
 Laus Nissen, Lunde, Ager-
 skov s. 1088
 Laurs Persen, Hejls 1006
 Laus Petersen, Bygvrå,
 Fjelstrup s. 1147
 Laurs Persen, Hejls 1180f
 Laurs Petersen, Rejsby
 1099f
 Laurs Petersen, Sød,
 Ubjærg s. 1264
 Laurs Tamesen, Åstrup
 1058, 1108
 Laurs Troulsen, Gabøl, Nu-
 strup s. 1128
 Lene Ipsdatter, Gram hrd.
 1166

- Lene Jørgens, Gasse, Skær-
bæk s. 1016, 1162
- Leve slægtsnavnet først,
derefter fornavne
- Leve, Anna 437
- Leve, Dorothea, Nordstrand
437
- Leve, Hans, Nordstrand
427, 435, 437, 723, 1240
- Leve, Jochim, staller, Nord-
strand 79, 427, 435f, 467
- Leve, Johannes, Nordstrand
442
- Leve, Junge, Nordstrand
442
- Leve, Lorenz, Nordstrand
436f, 468
- Leve, Sibbe, hustru, Hamm
443, 445
- Leve, Sile, Nordstrand
437
- Leve Autsen, Gaikelbøl,
Nordstrand 463, 466
- Leve Backsen, Morsum,
Nordstrand 720
- Lewe Banese, Nordstrand
1223
- Leve Boensen, Nordstrand
79
- Leve Feddersen, Bupsee,
Nordstrand 450
- Leve Frederichsen, Nord-
strand 720
- Leve Hansen, Konningsbøl,
Nordstrand 583, 725
- Leve Ingwersen, Konnings-
bøl, Nordstrand 583
- Leve Jürgensen, Nr. Rang-
strup hrd. 633
- Leve Mummesen, Edoms hrd.
725
- Leve Nilsen, Bosbøl,
Klægsbøl s. 374
- Leve Obbessen, Odenbøl,
Nordstrand 444
- Lewe Obsen, Nordstrand 1223
- Leve Paysen, Morsum, Lun-
denberg hrd., Nordstrand
42, 712f, 735, 748
- Leve Tadesen, staller,
Nordstrand 441f
- Leve Truelsen, kirkevæрге,
Tinningsted, Karlum s.
269, 489, 504, 572, 701
- Lindenov, Andreas Johansen
Drenderup, Ødis s. 1196
- Lindenov, Christoffer Jo-
hansen, Drenderup, Ødis
s. 252, 591, 865, 1197
- Lindenov, Hans Johansen,
Drenderupgård, Ødis s.
854f, 865, 1021, 1068,
1128, 1136, 1166, 1187f
- Lindenov, Hans Johansen,
Fovslet, Ødis s. 608f,
777, 779, 813, 1084,
1188f, 1277
- Logit, Jost 764
- Lonich, Georg, hert. råd
1210
- Lorck, Andreas, Flensborg
677
- Lorck, Baltasar (Baltzer),
Flensborg 472, 529,
532, 676f, 681, 1203
- Lorck, Christina, Flens-
borg 677
- Lorck, Jasper, Flensborg
676f, 681
- Lorck, Melchior, Flens-
borg 677
- Lorck, Thomas, byfoged,
Flensborg 533, 677
- Lorenz, Laurens
- Laurens Andersen, Norm-
sted, Brøns s. 1158
- Laurens Andersen, Rejsby
638
- Lorens Andersen, Ubjerg
29, 168

Laurentz Backsen, Gaike-
 bøl, Nordstrand 583
 Laurentz Boisen, Volgsbøl,
 Nordstrand 420
 Lorentz Bonsen, Nordstrand
 709
 Lorens Bossen, Brarup 213
 Lorentz Bosen, Holm, Højst
 s. 481, 491
 Lorentz Bosen, Sød,
 Ubjerg s. 502, 523, 668
 Laurens Christensen, Abild
 1091
 Lorenz Christensen, foged,
 Spandetgård, Spandet s.
 1069f
 Lorentz Christensen, Toft-
 lund 1095
 Laurenz Dudesen, Konnings-
 bøl, Nordstrand 1222
 Laurens Eschelsen, Hviding
 hrd. 788
 Laurens Feddersen, Nord-
 strand 740ff
 Laurentz Gevertsen, Ha-
 derslev (?) 1114, 1131
 Lorentz Hansen, Bøvlund,
 Sdr. Løgum s. 555
 Lorentz Hansen, Konnings-
 bøl, Nordstrand 460, 582
 Lorentz Hansen, Nordstrand
 41, 53, 729, 746, 1265,
 1267
 Laurens Hansen, Vrå, Bev-
 toft s. 598, 1095
 Lorenz Hansen, Åstrup 1064
 Lorenz Hackelschnider,
 Nordstrand 47
 Lorenz Jacobsen, Gl. Ha-
 derslev 1115
 Laurents Jaspersen, Hunde-
 bøl, Rødding s. 1045f
 Laurentz Jensen, Hyrup,
 Øsby s. 624
 Lorentz Jensen, Rødding 593
 Lorentz Jensen, Seggelund,
 Tyrstrup s. 253
 Lorentz Jensen, tinghol-
 der, Sillerup, Fjelstrup
 s. 811, 1028, 1102
 Lorentz Jensen, Skjoldager,
 Gram s. 1124
 Laurentz Jensen, Sød, U-
 bjerg s. 655
 Laurens Jensen, Sønderbal-
 le Diernæs, Hoptrup s.
 1176
 Laurens Jepsen, Gl. Ha-
 derslev 1177
 Lorens Jepsen, Hejsager,
 Halk s. 616
 Laurens Jepsen, Hviding
 hrd. 788
 Lorentz Jessen, sandemand,
 Hjartbro, Bevtuft s.
 982, 1103, 1159, 1172
 Lorentz Jessen, Hostrup,
 Slogs hrd. 337
 Lorens Kalleesen, Rens,
 Burkal s. 218f
 Laurentz Knudsen, Nord-
 strand 417f
 Laurens Lauesen, Nord-
 strand 1261
 Lorenz Leve, Nordstrand
 436f, 468
 Lorentz Levensen, Trender-
 marsch 737
 Lorentz Lorentzen, Hasbjerg,
 Humptrup s. 471f, 1203
 Lorentz Ludsen, herredsfo-
 ged, Højer 149f, 489
 Lorentz Matzen, Haderslev
 1024, 1076, 1142, 1167(?)
 Lorentz Martensen, Sdr.
 Løgum 559
 Lorentz Mertensen, Gesing,
 Skærbæk s. 934, 1167
 Lorentz Michelsen, præst,
 Åstrup, se Lauritz

Laurens Momsen, Hersbøl
 (?) 748
 Laurens Nielsen, Hovst,
 Vilstrup s. 650
 Lorentz Nielsen, Simmer-
 sted, Magstrup s. 252
 Lorentz Nielsen, Ustrup,
 Vedsted s. 626
 Laurens Nissen, Kærbøl-
 ling, Rejsby s. 838,
 1036f, 1066f, 1141
 Lorentz Nissen, Tislund
 789, 1095
 Lorentz Nommesen, Nord-
 strand 748
 Laurentz Obbesen, Lunden-
 berg hrd. 43, 713
 Laurens Olafsen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 384, 503,
 528, 698
 Laurens Paysen, Nordstrand
 706
 Laurentz Petersen 398
 Laurentz Petersen 476
 Lorentz Petersen, Sød,
 Ubjerg s. 4, 345, 668
 Laurens Persen, Hejls 1091
 Laurens Persen, Holbæk,
 Sommersted s. 611
 Lorenz Schmidt, Sild 30
 Lorentz Schrader, Åstrup
 1275
 Lorens Svendsen, Brøns
 1016, 1167
 Laurens Thomsen, Gram hrd.
 382
 Laurens Tamsen, Åstrup
 1063f
 Lorenz Truelsen, Gabøl,
 Nustrup s. 63
 Lorentz Tøgersen, Ribe
 983, 1064f, 1125, 1161
 Lorentz Uloffsen, Klægsbøl
 698
 Lubbe Bennensen, Beltring
 hrd., Nordstrand 726
 Lubbe Petersen, Nordstrand
 741
 Lubert Haysen, hr., Nord-
 strand 448
 Ludde, Ludder, Lude, Lutke
 Ludde Andersen, Klægsbøl
 6, 175f, 363, 698
 Ludde Fritzen, Bøking og
 Kær hrdr. 413
 Ludde Frodesen, Emmelsbøl
 123
 Ludde Hansen, Pelworm 739
 Ludde Haysen, Oland 738,
 1259
 Luder Hansen, Ved Gaden,
 Højer ls. 547
 Ludde Hansen, Pelworm 719
 Lude Harksen, Wiriks hrd.,
 Nordstrand 1272
 Ludder Hunsen, Husumtoft-
 mark, Ved Gaden, Højer
 ls. 182
 Lude Ocksen, herredsfoged,
 Højer hrd. 150
 Ludde Petersen, Risummose
 37
 Ludick Tøgersen, Husum,
 Ballum s. 1169
 Lutke Anders, Vilstrup
 1158
 Lutke Jensen, Brarup 694
 Ludke Luddesen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 1, 6, 175f,
 245, 383f, 495, 527f,
 550, 558
 Lutke Oldensen, Kær hrd.
 349
 Ludvig Nielsen, Høgsbro,
 Hviding s. 1036, 1097,
 1187 (?)
 Ludvig Tygesen, Husum,
 Ballum s. 1097
 Lunbarth Hansen, Vonsbæk
 1081

- Lund, Nis, borgmester, Haderslev 91
- Lundt, Nis, Tønder 689
- Lund, Terkel Jepsen, Hjer-ting, herredsfgd. i Kalvslund hrd. 834, 836f, 896ff, 905f, 913, 919, 1017f, 1046f, 1094f, 1104, 1107, 1155, 1160f, 1173
- Lutke Hans Jepsen, Haver- vad, Brøns s. 1119
- Lykke, Erik, amtmand, Ribe 754, 905f, 908f, 918, 920, 1061f, 1116, 1154, 1161
- Mads i Salkier (Selskær, Jegerup s. ?) 1179
- Mads Andersen, sandemand i Hviding hrd. jfr. Ma- thias Andersen 882
- Mads Andersen, Ribe 85
- Matz Arntsen, Kokær, Tyr- strup s. 313, 1151(?)
- Mads Bennesen, herredsfog- ed i Frøs hrd., Køben- hoved, Skrave s. 897, 929, 931, 935, 1015, 1046, 1075ff, 1105, 1108, 1110, 1112, 1131f, 1140, 1185
- Matz Bosen, Sdr. Løgum 561
- Mads Brun, Brøstrup, Hy- gum s. 14
- Mads Christensen, Karkov, Seem s. 1154
- Mads Christensen, Farup 68
- Mads Falsen, kirkeværge, Halk 1140
- Mads Gregersen, Lunding, Starup s. 972, 1145, 1171, 1192
- Mads Hansen, Frøs hrd. 1049
- Mads Hansen, Skartved, Bjært s. 825f, 1096
- Mads Iversen, Haderslev 604
- Mads Iversen, Kvistrup, Øsby s. 1109
- Mads Jacobsen, Herrested, Toftlund s. 1132
- Mads Jensen, Billund, Je- gerup s. 289
- Mads Jensen, Haderslev 875
- Mads Jensen, Kamtrup, Hy- gum s. 1154
- Mads Jensen, Lunding, Sta- rup s. 879
- Mats Jensen, Nørre Sten- derup 319
- Mads Jensen, Skodborg 1140
- Mads Jensen, Tyrstrup hrd. 1127
- Mads Jepsen, Dalby 1125f
- Mads Jepsen, Hejsager, Halk s. 998, 1081, 1158
- Mads Jepsen, Lunding, Sta- rup s. 587
- Mads Jepsen, Skodborg 913f
- Mads Jepsen, Torp, Ensted s. 1023
- Mads Jepsen, Ullemølle, Skærbæk s. 1017, 1177, 1185, 1187
- Mads Jespersen, Hejsager, Halk el. Garup s. 1027
- Mads Jessessen (sic!), Enge 390
- Mads Kencksen, Vilstrup 1158
- Mads Knudsen, Kvistrup, Øsby s. 299
- Mads Knudsen, Kær hrd. 154
- Mads Knudsen, Vesterlin- det, Gram s. 1139
- Mads Lankoer, Hejsager, Halk s. 613
- Mads Lassen, Rejsby 788, 1089
- Mads Laursen, Geestrup, Agerskov s. 1135

Mads Laursen, Hoptrup s.
 (?) 820
 Mads Laurensen, Kærbøl-
 ling, Rejsby s. 838,
 1036
 Mads Laursen, Kestrup,
 Hoptrup s. 1074f, 1096,
 1129
 Mads Lausen, Nr. Rangstrup
 hrd. 1090
 Matz Ludersen, Kær hrd. 495
 Mads Madsen, Gl. Haderslev
 1053f, 1151f
 Mads Madsen, Over Jerstal,
 Vedsted s. 625
 Mads Magnussen, Hjartbro,
 Bevtoft s. 961, 1157,
 1179
 Mads Marquartsen, Gl. Ha-
 derslev 1054
 Mads Martensen, Spandet s.
 1122
 Mads Michelsen, Feldum,
 Vonsbæk s. 1090, 1111f
 Mads Mikkelsen, Nørre Fa-
 rup 833, 896, 1017,
 1094, 1098
 Mads Nielsen, Bjerndrup,
 Stepping s. 1175
 Mads Nielsen, Dalby 825f
 Mads Nielsen, Hviding hrd.
 652
 Mads Nielsen, Lunding,
 Starup s. 587
 Mads Nielsen, Vandling,
 Starup s., se: Mads Ros-
 kemmer
 Mads Nielsen, Øsby 967,
 1159
 Mads Nissen, Galsted, Ager-
 skov s. 801f, 1090, 1148
 Matz Nissen, Grelsbøl,
 Humtrup s. 304
 Mads Nissen, Stemmild,
 Burkal s. 326
 Mads Olufsen, Brorsbøl,
 Starup s. 879f, 1058f,
 1111, 1152
 Mads Olufsen, Fæsted, Hy-
 gum s. 1133f
 Mads Petersen, Frøs hrd.
 1045, 1150
 Mads Petersen, Gabøl, Nu-
 strup s. 1051
 Mads Petersen, sandemand,
 Kvistrup, Øsby s. 1054,
 1112, 1152
 Mads Persen, Vedsted el.
 Hoptrup s. 805
 Mads Rasmussen, Halk 782,
 1081f
 Martz Reyersen, Søvang,
 Højst s. 530
 Mads Roskemmer = Mads
 Nielsen, Vandling, Sta-
 rup s. 968, 971f,
 1119f, 1157
 Mads Steffensen, Åstrup
 1138
 Mads Sørensen, Kestrup,
 Hoptrup s. 1112
 Mads Taisen, Hoptrup 805
 Mads Tamsen, Frøs hrd. 1046
 Mads Tamsen, Vonsild
 1035f, 1092
 Mads Togsen, Hejls 1181
 Mads Tygsen, Spandet 946,
 1182
 Matz Werckmeister, råd-
 mand, Tønder 96, 146,
 702
 Magnus Andersen, Klægsbøl
 1, 141, 148, 170, 173,
 175f, 191, 216, 245,
 363, 383f, 503, 525,
 527f, 550, 557, 559,
 564, 572, 574, 667,
 1211f
 Magnus Ebsen, Kær hrd.
 16, 1279

Magnus Hansen, Klægsbøl 6
 Magnus Jørgensen, herredsfoged, Stubbum, Aller s. 644, 869, 1084, 1094, 1127f, 1130, 1134, 1136, 1143, 1163
 Magnus Lowsen, Ophusum, Bordelum s. 6
 Maler, Offer, Haderslev 794, 1085
 Malene, Hans Richardsens datter 241
 Mansfeld, greve af 105
 Margrethe Goskes, Haderslev 1254, 1256
 Margrethe Jeppes, Åstrup 1122
 Margrethe Knutzen, Hamm, Nordstrand 445
 Margreta Magnusdtr., Ophusum, Bordelum s. 6
 Margaretha Petersen, Kær hrd.(?) 408
 Margreta Pogwisch, Klægsbøl 6
 Marie Bagerkone, Haderslev 1219
 Marin Anderskone, Agerskov s. 1134f
 Marin Hansdatter, Halk s. (?) 72
 Marina Henriksdtr. g. m. Thomas Jensen, Rødding 593f
 Marine Jenses, Rørkær, Høstrup s. 497
 Marin Jenses, Åstorp, Taps s. 600
 Marine Jesdtr. Nolle, Sillerup, St. Vi s. 337
 Marina Kerstens 241
 Marin Lamberts, Favstrup, Tyrstrup s. 1128
 Marina Laursdatter, Gesing, Skærbæk s. 934
 Marin Laurentzen, Magstrup 596f
 Marin Matzes, Kvistrup, Øsby s. 1129
 Marina Nilsen, Holm, Højst s. 481, 491
 Marin Nisdtr., Kastrup, Gram s. 71
 Marine Petersdatter, Ubjerg 485, 506
 Marin, Peter Nissens stedatter, Ravsted 381
 Marin Ranuls, Haderslev amt 39
 Marin Stabels el. Stapels, Haderslev 1018, 1155
 Marin Steffensdatter, Åstrup 1122
 Maren Toges datter, Åstrup 1122
 Marquard Anckersen, borger, Haderslev 996
 Marquarth Andersen, Gammelby, Fjelstrup s. 276
 Marquart Breyholt 753
 Marquart Hansen, Skartved, Bjært s. 1142
 Marquart Henricksen, sognepræst, Nustrup 63
 Marquarth Paulsen, Anebylund, Hanved s. 34
 Marten, Martin, Merten
 Marten, Skovby, Vedsted s. 805
 Marten Adsen, Pelworm 719, 739
 Marten Hacke, Hjerndrup 285
 Martin Ibsen, Åstrup s. 1274
 Marten Jessen, kirkeværge, Holm, Højst s. 328, 671
 Marten Koch, Seggelund, Tyrstrup s. 766
 Marten Lassen, Haderslev 1028, 1081

Merten Laursen, Geestrup,
Agerskov s. 1116f
Merten Laursen, Gesing,
Skærbæk s. 934
Merten Matzen, Kvistrup,
Øsby s. 1109
Marten Magnussen, Ophusum,
Bordelum s. 6
Merten Michelsen, Hejs-
ager, Halk s. 998, 1158
Marten Nielsen, Mejlby(?),
Lintrup s. 1124
Merten Ochsen, Nordstrand
417
Marten Persen, Skovbøl
(Skovby, Vedsted s.?)
317
Marten Persen, Skovrup,
Tyrstrup s. 1094, 1130,
1133
Merten Stoppen, Haderslev
hrd. 1058
Marten Svendsen, Rejsby 638
Martini, præst, Fole 1044
Marx Ankersen, Haderslev
261, 819
Matthias, Hønning, Arrild
s. 1121
Mathias Andersen, sande-
mand, Hviding hrd.
1116, 1140f
Matthis Brodersen, Tin-
ningsted, Karlum s. 489
Mathis byskriver, Haders-
lev 1085
Matthias Finbager, Haders-
lev 1018, 1057f
Mathias Hansen, borgmester
i Tønder 185, 518
Mathias Iversen, Lunding,
Starup s. 94
Matthias Jacobsen, præst,
Toftlund 1069f
Mathias Jensen, Branderup
s. (?) 1068f
Mathias Jensen, Selskær,
Jegerup s. 268
Mathias Jensen, Skovby,
Vedsted s. 1163
Matthias Johansen, byskri-
ver, Haderslev 767f,
1082f, 1106, 1175
Matthias Lassen, Uldal,
Skrydstrup s. 828
Mathias Michelsen, Kolding
1147
Mathias Møller, Ullemølle,
Skærbæk s. 1067
Mathias Nielsen, Lunding,
Starup s. 94
Mathias Nissen, Stemmild,
Burkal s. 13
Mathias Nissen, Vrå, Nu-
strup s. 1120
Matthias Paysen, herreds-
foged, Søndergøs hrd.,
Husum 731f
Mathias Petersen, Brors-
bøl, Starup s. 879f
Mathis Terkelsen, Hyrup,
Bevtoft s. 636
Mathias Weisbecker, Ha-
derslev 1129
Maximillian, kejser 677
Meckelburg, Oluf, borgme-
ster, Haderslev 635
Meinke Frodkens, Viding
hrd. 1231
Melf Nommens, Evensbøl,
Nordstrand 1221
Mennicke Andersen, Ubjerg
164f
Mesmacker, Lambert, Ha-
derslev 1155
Mette Andersen, Klægsbøl
5f, 16f, 26, 173, 191,
245, 574
Mette Ebbeskone, Læk 210f
Mette Jenses, Fjelstrup
298

Mette Jenskone, Sød, U-
 bjærg s. 475
 Mette Johannis, Skovbøl,
 Felsted s. 325
 Mette Knuds, Gesing, Skær-
 bæk s. 1097
 Mette Laurensdtr., Kærbøl-
 ling, Rejsby s. 838,
 1036
 Mette, Martensdtr. g.
 Ahlefeld 6
 Mette, Peter Nissens sted-
 datter, Ravsted 381
 Mette Pers, Åstrup 1122
 Mette Sørensdr., Vedbøl,
 Vedsted s. 1119
 Michel, Mikkel
 Mikkel Hansen, Hviding
 595, 601, 1038, 1091
 Mikkel Hansen, Uldal, Skryd-
 strup s. 987, 1103, 1146,
 1171f
 Mikkel Heinsen, Vellerup
 (?), Agerskov s. 1032,
 1091
 Mikkel Jebsen, Anderup,
 Stepping s. 1246f
 Mikkel Jebsen, Hviding 595
 Mikkel Jensen, Brøns s. (?)
 59
 Mikkel Jensen, Gram hrd.
 1012
 Mikkel Keelsen, Hejls
 1085
 Mikkel Lassen, Frøs hrd.
 956, 1046, 1183
 Michel Laursen, Pamhule,
 Hammelev s. 1103
 Mikkel Laursen, Ustrup,
 Vedsted s. 806f, 1117
 Mikkel Madsen, Sjølund,
 Vejstrup s. 322
 Michel Michelsen, Flovt,
 Øsby s. 1156
 Mikkel Mikkelsen, Hejs-
 ager, Halk s. 998,
 1028, 1072, 1158
 Mikkel Nielsen, Anderup,
 Stepping s. 841, 1081,
 1138, 1175
 Mikkel Nielsen, Haderslev
 hrd. 1090
 Mikkel Paulsen, Seest 863
 Mikkel Petersen, sogne-
 præst, Stenderup 800
 Michel Persen, Gram hrd.
 1103
 Michel Petersen, Tyrstrup
 hrd. 802f, 1090f
 Michel Persen, Uldal,
 Skrydstrup s. 1146
 Mikkel Riggelsen, Gande-
 rup, Fole s. 65
 Michel Schrøder, Ørby,
 Vonsbæk s. 1166
 Mikkel Skriver, Riberhus
 836, 1097
 Michel Therlofsen, sogne-
 præst, Skrydstrup 1150f
 Mikkel Willensen, Rejsby
 933, 1170
 Milesius, David, doktor,
 læge, Haderslev og søn
 1216
 Milesius, Johan, Haderslev
 1216
 Milesius, Catharina, Ha-
 derslev og datter 1216
 Moet, Georg, hert. råds-
 herre, staller, Vand-
 linggård, Grågård,
 Vandling, Starup s.
 717f, 778, 798f, 850,
 853, 1019ff, 1094, 1109,
 1175, 1188, 1190, 1278
 Momme Andersen, Klægsbøl
 6
 Momme Brudersen, Tønder
 hrd. 193
 Momme Duiesen, Kær hrd. 510

Momme Ebsen, Husum 108
 Momme Frodtgens, Horsbøl
 (Viding) hrd. 693
 Momme Hansen, Pelworm
 739, 1261
 Momme Hemmingsen, foged,
 Niebøl 228
 Momme Heulesen, Humtrup
 231
 Momme Holoffsen, Humtrup-
 gård 3, 342
 Momme Jurgensen, Nord-
 strand 742f
 Momme Loddicksen, Pelworm
 733
 Mombke Lubbesen, Pelworm
 424
 Momme Luddesen, Nordstrand
 729
 Momme Mommens, Pelworm 733
 Momme Nickels, Volgsbøl,
 Nordstrand 438
 Momme Nissen, Brarup 511
 Momme Obsen, Nordstrand 45
 Mumme Oslichsen, købmand,
 Pelworm 730, 732, 734
 Momme Paysen, Faretoft 241
 Momme Petersen, Klægsbøl
 368
 Momeke Volquardtsen, Nord-
 strand 710
 Mommesen, Andreas, Klægs-
 bøl 173, 191
 Mommicke Bone, Nordstrand
 463
 Monnicke, Peter, Nord-
 strand 1215
 Monnicke Andersen, Ubjerg
 494
 Moritz, kurfyrst, Sachsen
 105
 Moritz Andersen, Daler (?)
 379
 Moritz Assersen, Daler
 700

Moritz Jørgensen, Gram
 gods 1101
 Moritz (Mads) Nissen, Gal-
 sted, Agerskov s. 1040
 Moritz Ottesen, Refsø,
 Sommersted s. 56f
 Moritz Persen, Hørlykke,
 Skrydstrup s. 625
 Mumme Oslicksen, Vester-
 holt, Svesing s. 708
 Munck, Christian, Tåbdrup,
 Stepping s. 982, 1159,
 1186
 Munk, Christoffer 1190
 Munk, Hans, Krogsgård 918
 Munck, Ide og datter til
 Kappel, Nørlem s., Skod-
 borg hrd. 905, 918,
 1154
 Møller, Anders, Tørning
 Mølle, Hammelev s. 254
 Møller, Jens Truelsen,
 Binderup, Bjært s.
 1032f, 1130
 Møller, Jep, Tyrstrup hrd.
 1151
 Møller, Johan Hansen, Ha-
 derslev 966, 1033,
 1053, 1087, 1130, 1152,
 1159
 Møller, Jørgen, Tørning,
 Hammelev s. 258, 1112
 Møller, Mathias, Ullemøl-
 le, Skærbæk s. 1067,
 1114
 Møller, Nis, Aller 1087,
 1130
 Møller, Peter, Astrup,
 Brøns s. 890, 945, 1182
 Møller, Sønnik, Skærbæk
 1162
 Mørk, Simon, Skovkro, Gram
 s. 976, 1163

Name Kallesen, Agtrup, Læk s. 515
 Namen Iversdtr., Brarup 694
 Nanne Hansen, Enge 553
 Nickels Brodersen, Ham, Nordstrand 706
 Nickel Hansen, Nordstrand 49, 53
 Nickel Jensen, Oland 738
 Nickel Kelsen, Hejls 1181
 Nickels Levesen, Nordstrand 446
 Nickel Svendsen, Kær el. Bøking hrd. 23
 Nicolai, Richelius, sognepræst, Hostrup s. 1218
 Nicolaus Hansen, præst, Odenbøl, Nordstrand 422f
 Nicolaus Petersen, hr., Lillehorn gods, Læk s. (?) 532f
 Nidt, Bodil, Haderslev 875
 Nidt, Christoffer, hofskomagere, Haderslev 875f
 Niels abbed, Løgumkloster 1067
 Niels Andersen, Agtrup, Bjært s. 293
 Niels Andersen, Husum, Ballum s. 1020, 1165f
 Niels Benditsen eller Bennesen, Bæk, Vonsbæk s. 1054, 1090, 1111f, 1178
 Niels Bentsen, skriver, Spandetgård, Spandet s. 1069f
 Niels Christensen, Nr. Rangstrup hrd. 1061f, 1117
 Niels Clausen, Haderslev hrd. 1180
 Niels Clausen, Stenderup, Grarup s. 1152
 Niels Clausen, Stenderup, Toftlund s. 1043, 1132
 Niels Clausen, Toftlund 92
 Niels Clausen, Åstrup 596, 610, 1089, 1138, 1178, 1274
 Niels Gregersen, Øbjerg, Arrild s. 485, 1029, 1083, 1132
 Niels Hansen, Bjerndrup, Stepping s. 1074, 1101
 Niels Hansen, Frøs hrd. 1045
 Niels Hansen, Kastrup, Gram s. 1164
 Nils Hansen, Kragelund, Vonsbæk s. 784f, 1081
 Niels Hansen, Københoved, Skrave s. 844f, 930,
 Niels Hansen, Varming, Seem s. 946, 1182
 Niels Holdensen, amtskriver, Tønder 160, 244, 1196f
 Niels Jepsen, Gram hrd., måske Hammelev 625
 Niels Jensen, Agtrup, Bjært s. 70
 Niels Jensen, "Beirloss", Haderslev Næs 1111
 Niels Jensen, Hjortvad, Kalvslund s. 908, 1101, 1159, 1185
 Niels Jensen, Rødding 1048, 1150
 Niels Jensen, Skaftlund, Skovlund, Medelby s. 340
 Niels Jensen, Ødis 803f, 1123
 Niels Jepsen, Hyrup, Bevtøft s. 1124f
 Niels Jepsen, herredsfoged, Tyrstrup hrd. 804, 825
 Niels Kallesen, Arrild 275
 Niels Kelsen, Fjelstrup 1010

- Niels Kræmer, Tønder 689
Niels Laursen, Favrvrå,
Tyrstrup s. 1128, 1146
Niels Lassen, Gesing,
Skærbæk s. 1097, 1118f
Niels (Nis) Lauesen, Ulle-
rup, Skærbæk s. 909f
Niels Laursen, Favrvrå,
Tyrstrup s. 854f
Niels eller Nis Laursen,
Gesing, Skærbæk s. 934
Niels Laursen, Hviding
hrd. 838
Niels Laursen, Tyrstrup
hrd. 1053, 1127
Niels Laursen, Åstrup
822, 1089
Niels Laurensen, Kærbøl-
ling, Rejsby s. 1036
Niels Madsen, Haderslev
1076
Niels Magnussen, Hjartbro,
Bevtoft s. 961, 1157
Niels Mickelsen, Errested,
Bjerning s. 1173
Niels Michelsen, Haderslev
hrd. 1090
Niels Mikkelsen, herreds-
foged i Hviding hrd.,
Havervad, Brøns s. 621,
629, 814, 838, 868, 870,
883f, 889f, 904, 909,
911, 927, 932, 948,
1016, 1020, 1036, 1066,
1096f, 1100, 1114ff,
1117ff, 1142, 1158,
1164f, 1167, 1169, 1181
Niels Mikkelsen, Roager
867f, 1133
Niels Nielsen, Broderup,
Tinglev s. 18, 33
Niels Nielsen, Normsted,
Brøns s. 1158
Niels Nielsen, Skrydstrup
1007
Niels Nielsen, sognepræst
i Sommersted 616f
Niels Nissen, Brarup
162f, 242
Niels Nissen, Ellehoved,
Sdr. Løgum s. 403
Niels Olufsen, Kamtrup,
Hygum s. 1048, 1150
Niels Overskærer, undersåt
under Løgumkloster 161
Niels Poulsen, byfoged,
Ribe 905f, 1161
Niels Petersen, Astrup-
gård, Brøns s. 577,
818, 904, 907, 911, 921,
1066f, 1114, 1141, 1155,
1164, 1181
Nils Persen, Emmerlev 31
Niels Petersen, Holbøl 696
Niels Petersen, Hyrup,
Øsby s. 624
Niels Pedersen, Kærbøl,
Farup s. 1174
Niels Petersen, sogne-
præst, Rejsby 1257
Niels Persen, skriver,
Spandetgård, Spandet s.
1069f
Niels Petersen, Tornum,
Lintrup s. 1101, 1107,
1159
Niels Petersen, Villebøl,
Kalvslund s. 1099
Niels Simonsen, Søndernæs,
Brøns s. 877f, 881ff,
1126, 1140ff
Niels Sørensen, Frøs hrd.
1046
Niels Sørensen, Hjerting
281
Niels Tamsen, Ganderup,
Fole s. 1044, 1149
Niels Terkelsen, Hygum 1168
Niels Termensen, Hviding
hrd. 1099

Niels Thomsen, Haderslev 1168
 Niels Trousen, Branderup 1095
 Niels Tugesen, Agtrup, Sdr. Bjert s. 813, 1144
 Niels Tøndebinder, København 118, 158, 261
 Niels Willatzen, Brøns 1100
 Nis Andersen 1187
 Nis Andersen, Branderup s. (?) 1068
 Nis Andersen, Brarup 162
 Nis Andersen, kirkeværge, Halk 1054f, 1098, 1105, 1114, 1122, 1140
 Nis Andersen, Harreby, Hygum s. 953, 956, 1183
 Nis Andersen, Kærgård, Emmerlev s. 476
 Nis Andersen, Ladelund 696
 Nis Andersen, Skudstrup, Skodborg s. 1108
 Nis Andersen, sandemand, Sverdrup, Øsby s. 606, 846f, 1054, 1059, 1072, 1098, 1111, 1152
 Nis Andersen, Vester Linnet, Gram s. 1131
 Nis Assersen, Tombøl, Felsted s. 332f
 Nis Bandexen, Olfhusum, Horsbøl s. 522
 Nis Bartelsen, Todsbøl, Bjolderup s. 19
 Nis Bossen, Brarup 162
 Nis Bosen, Humptrup 526
 Nis Bosen, Højer 543
 Nis Boesen, Klægsbøl 157
 Nis Boesen, Slogs hrd. 36
 Nis Bunde, Lert, Sommersted s. 1110, 1172
 Nis Bundtsen, Kær, Bevtoft s. 1088
 Nis Bundtsen, Nitriskær, Agerskov s. 900
 Nis Christensen, Gl. Haderslev 989, 1035, 1092, 1162
 Nis Christensen, Klintum, Læk s. 203
 Nis Christensen, Lunding, Starup s. 587, 846, 1111
 Nis Clausen, Åstrup 822
 Nis Dausen, Åstorp, Taps s. 305
 Nis Duysen (Tugensen) 184, 568
 Nis Ebsen, Buphever, Pelworm hrd. 719, 723, 739
 Nis Eriksen, Kelstrup, Vilstrup s. 73
 Nis Erichsen, Vandling, Starup s. 809, 811f, 968, 971f, 1072, 1102, 1109, 1120, 1157, 1179
 Nis Fries, Gl. Haderslev 1106
 Nis Gundesen, Gl. Haderslev 846f, 1090
 Nis Hansen, Frøs hrd. 1175f
 Nis Hansen, Haderslev 1125
 Nis Hansen, Hejsager, Halk s. 1028
 Nis Hansen, Hjortvad, Kalvslund s. 67
 Nis Hansen, Kastrup, Gram s. 71
 Nis Hansen, sandemand, Marstrup, Hoptrup s. 1054, 1072, 1105, 1112, 1146, 1181
 Nis Hansen, Rurup, Brandrup s. 639, 643
 Nis Hansen, Rørkær, Hostrup s. 391
 Nis Hansen, Vedbøl, Vedsted s. 1145
 Nis Hansen, Årlund, Lintrup s. 622

Nis Hansen, Åstrup 1089
 Nis Henrichsen, Gram hrd.
 964, 1141
 Nis Hercksen, Viding hrd.
 540
 Nis Hinricksen, herredsfo-
 ged, Slogs hrd. 31, 34f,
 38, 360f
 Nis Iversen, Hoptrup 805
 Nis Iversen, Langelund,
 Agerskov s. 1134f
 Nis Jacobsen, Ubjerg 526
 Nis Japsen, Skudstrup,
 Skodborg s. 1109
 Nis Jensen, Feldum, Vons-
 bæk s. 1178
 Nis Jensen, Hjerndrupgård,
 Hjerndrup s. 779
 Nis Jensen, Lunding, Sta-
 rup s. 587, 1156
 Nis Jensen, Nr. Løgum 1246
 Nis Jensen, Seggelund, Tyr-
 strup s. 790, 834f, 1089
 Nis Jensen, Sverdrup, Øsby
 s. 76
 Nis Jensen, Sdr. Risum, Ri-
 sum s. 509
 Nis Jensen, Vimmersbøl, Sdr.
 Løgum s. 691
 Nis Jebsen, herredsfoged,
 Anderup, Stepping s.
 813, 1035, 1087, 1246f
 Nis Jepsen, Dalby 825,
 1096, 1125f, 1142
 Nis Jebsen, Hyrup, Øsby s.
 624
 Nis Jepsen, Langkær, Gl.
 Haderslev s. 1009, 1177
 Nis Jepsen, Nordstrand
 50f, 1212, 1214
 Nis Jepsen, Ravsted 132
 Nis Jessen (Jepsen), Jej-
 sing, Hostrup s. 27, 36
 Nis Johansen, Tråsbøl,
 Felsted s. 325
 Nis Jørgensen, Frøs hrd.
 938
 Nis Jørgensen, Vesterlin-
 det, Gram s. 852, 957,
 1128, 1156, 1188
 Nis Karlsen, Meng, Aller
 s. 256
 Nis Kelsen, Fjelstrup
 1053, 1130
 Nis Kielsen, Hejls 1181
 Nis Klixbull = Nis Peter-
 sen af Byttebøl 8
 Nis Knudsen, Aller 841,
 1088
 Nis Knudsen, Dalby 825f
 Nis Knudsen, Flensborg
 184f
 Nis Knutzen, Haderslev
 1139
 Nis Knudsen, Skodborg 1176
 Nis Kock, Haderslev hrd.
 301
 Nis Kundesen, Gl. Haders-
 lev 1111
 Nis Laursen, Barslund, Hy-
 gum s. 1105
 Nis Laursen, Bjært 612,
 1034, 1084
 Nis Laursen, Barslund, Hy-
 gum s. 935f
 Nis Laursen, Favrvrå, Tyr-
 strup s. 647, 1090
 Nis Laursen, Fjelstrup 1087
 Nis Laursen, Gram hrd. 1052
 Nis Laursen, Harreby, Hygum
 s. 1047, 1150
 Nis Laursen, Hoptrup 842,
 1094, 1150
 Nis Laursen, Ullerup, Skær-
 bæk s. 1115f
 Nis Lund, borgmester, Ha-
 derslev 91
 Nis Lundt, Tønder 689
 Nis Madsen, Frøruprød 1039,
 1092, 1162

- Nis Madsen, Tyrstrup hrd.
1053
- Nis Madsen, Feldum, Vonsbæk s. 967, 1159
- Nis Matzen, Grelsbøl, Humtrup s. 304
- Nis Madsen, Haderslev hrd.
(?) 1141
- Nis Madsen, Hjerting 1160
- Nis Madsen, Skudstrup,
Skodborg s. 786f, 1139
- Nis Mattesen, Stemmild,
Burkal s. 378, 401
- Nis Magnussen, Tyrstrup
hrd. 1130
- Nis Michelsen, Bojskov,
Tyrstrup s. 765
- Nis Mikkelsen, Favrvrå,
Tyrstrup s. 648, 854f
- Nis Michelsen, Tved, Ø.
Linnet s. 1108
- Nic Michelsen, Åstorp,
Taps s. 305
- Nis Mortensen Hacke, Hjern-
drup 284
- Nis Møller, Aller 1087,
1130
- Nis Nielsen, Hejls 1181
- Nis Nielsen, Kalvslund
hrd. (?) 68
- Nis Nielsen, Åstrup 822,
1089
- Nis Nielsen, Skrydstrup
1103
- Nis Nielsen, Bevertoft,
Nykirke s. 510f
- Nis Olufsen, Sønderballe
Diernæs, Hoptrup s. 805,
1176
- Nis Paulsen, Alslev, Højst
s. 238
- Nis Paulsen, Frøs hrd.
1046, 1175f
- Nis Paulsen, Tiset, Gram
s. 60
- Nis Paysen, Ellehoved,
Sdr. Løgum s. 409
- Nis Persen, Bjerndrup, Nr.
Løgum s. 132
- Nis Petersen, Branderup
1095
- Nis Petersen, Byttebøl,
Bordelum s. 8, 21, 138
- Nis Persen, Hejsager, Halk
s. 998, 1027f, 1081,
1158
- Nis Persen, Hørlykke, Skryd-
strup s. 625
- Nis Petersen, Lert, Sommer-
sted s. 982, 1158f
- Nis Petersen, Pamhule, Ham-
melev s. 1103
- Nis Persen, Skaftlund =
Skovlund, Medelby s. 340
- Nis Petersen, Lunding, Sta-
rup s. 879
- Nis Petersen, Vonsild 1089
- Nis Ravn, Haderslev hrd.
850
- Nis Renwartzen, Tinning-
sted, Karlum s. 701
- Nis Ricquartsen, Klægsbøl
503, 698
- Nis Schrøder, kgl. toldop-
synsmand, Gredstedbro
839f
- Nis Simonsen, Søndernæs,
Brøns s. 884
- Nis Simonsen, Vester Lin-
net, Gram s. 1131f
- Nis Skræder, Neder Jer-
stal, Bevtoft s. 1084
- Nis Steffensen, Frøs hrd.
1046
- Nis Steffensen, Gl. Ha-
derslev 989, 1035,
1092, 1162
- Nis Svendsen, Tyrstrup
hrd. 808, 1088ff
- Nis Schwensenn, Hejls 1181

Nis Tamsen, Gesing, Skær-
 bæk s. 1100
 Nis Taysen, Kær hrd. 691
 Nis Terckelsen, Hygum
 1046, 1154f, 1170
 Nis Timsen, Uge 348
 Nis Tortsen, Haderslev
 hrd. 1058
 Nis Tosen, Rangstrup, A-
 gerskov s. 1030f, 1083
 Nis Troulsen, sandemand,
 Hjerndrup 803
 Nis Tusen, Frøs hrd. 1046
 Nolle, Jes, Sillerup, St.
 Vi s. 337
 Nolle, Marine Jesdtr.,
 Sillerup, St. Vi s. 337
 Nomme Bensen, Nordstrand
 732f
 Nomme Boysen, Trendermarsch
 737
 Nomme Brodersen, Nordstrand
 742
 Nomme Harsen, Evensbøl,
 Nordstrand 1221
 Nomme Levesen, Nordstrand
 452
 Numme Ludtsen, Nordstrand
 1261
 Nomme Nommens, unge, E-
 vensbøl, Nordstrand 1221
 Nomme Volquartsen, Evens-
 bøl 416, 452
 Nonne Hansen, Nordstrand
 435, 467f
 Nonne Schrøder, Lillehorn,
 Læk s. 127, 407
 Nonno Jürgensen, Før 143
 Numpny Haysen, Langenæs 448
 Nygaard, Christen, Haders-
 lev hrd. 596
 Nygård, Christian, sande-
 mand, Felding, Vonsbæk
 s. 1054, 1117, 1152,
 1178, 1180
 Obbe Hansen, Nordstrand
 1265, 1267
 Ocke Hansen, Nordstrand
 53
 Ocke Harthsen, Nordstrand
 45
 Ocke Jepsen, Nordstrand
 50
 Ocke Rickmersen, Pelworm
 716f
 Oelgardt, Hieronimus,
 kansler 755, 757, 759f,
 763, 772, 903, 1027,
 1190f, 1255
 Offer Fellum, Gram hrd.
 1112
 Offer Maler, Haderslev
 794, 1085
 Offer Petersen, Jegerup
 264
 Olde Jepsen, kirkevæge,
 Enge 531
 Oldendorph, Catharina,
 Haderslev 1019
 Oldendorph, Johs., præst,
 Haderslev 1019
 Oluf Christensen, Vis-
 bjerg, Nr. Løgum s. 679
 Oluf Dinesen, Knud, Fjel-
 strup s. 1053, 1072,
 1135
 Oluf Hansen, Pamhule, Ham-
 melelev s. 972, 1156, 1171
 Olaf Henricksen, Haderslev
 hrd. 1058
 Oluf Jensen, Ustrup, Ved-
 sted s. 263
 Oluf Jessen, Bæk, Nustrup
 s. 1126
 Oluf Laursen, Seggelund,
 Tyrstrup s. 791
 Oluf Nielsen, sandemand,
 Flovt, Øsby s. 776,
 1054, 1113, 1152

Oluf Nielsen, Halk s. 1086
 Oluf Nielsen, Hviding hrd.
 652
 Oluf Nielsen, Meng, Aller
 s. 1090, 1145
 Oluf Persen, Vedsted el.
 Hoptrup s. 805
 Oluf Paulsen, Gånsager,
 Vodder s. 895, 1100
 Oluf Terkelsen, Hyrup,
 Bevtoft s. 636, 1157
 Oluf Villadsen, Gl. Ha-
 derslev 1112
 Onne Brudersen, Lundenberg
 416
 Onning, Hans, Lundenberg
 416
 Otto Ocksen Schmidt, dia-
 kon, Søndre Kapel, Pel-
 worm 48
 Otzi Kundes, Sverdrup, Øs-
 by s. 592
 Outzen, Hans, herredsfoged,
 Roost, Arrild s. 958,
 1060f
 Ove Jørgensen, Arrild 265
 Ove Madsen, Nr. Rangstrup
 hrd. 1144
 Ove Madsen, Roost, Arrild
 s. 291
 Ove Simensen, Gammelskov,
 Agerskov s. 965, 1124f
 Ove Willemsen, Hviding hrd.
 921, 1141
 Overskærer, Niels, under-
 såt under Løgumkloster
 161
 Oye Jabker, Jegerup 1095

Paie, Panne, Pay, Paye
 Paie Adsen, Nordstrand 41
 Paye Bahnsen, Ubjerg 4
 Pay Bennessen, Nordstrand
 747

Paye Bundtsen, Risummose
 396f
 Paie Frodesen, Emmelsbøl
 123
 Paye Frodsen, Kølsmark,
 Læk s. 498, 664
 Panne (Paye) Hannicksen,
 Læk 2
 Paye Hayessen (Heinsen),
 Enge 390, 544
 Paie Hemmesen, Klægsbøl 37
 Pay Ketelsen, Risummose 233
 Pay Madsen, Jardelund, Me-
 delby s. 154
 Paie Nissen, Klægsbøl el.
 Karlum 134, 157
 Panne Harresen 141, 148
 Paselich, Caspar, Kgl. se-
 kretær 898
 Paul, Poul
 Paul Gundersen, Frøs el.
 Kalvslund hrd. 66f
 Paul Hansen, Åstrup 1109
 Paul Hinrick, Burg 104
 Poul Jensen, Hjortlund
 952, 1184
 Paul Jepsen, Fole 855f,
 1110
 Paul Jepsen, Råde, Øsby s.
 1106
 Paul Lassen, Frøs hrd. 1140
 Paul Madsen, Seest 862f
 Paul Madsen, Søndernæs,
 Brøns s. 627
 Paul Meelsen, Dalby 1144
 Paul Mikkelsen, Seest 863
 Poul Nielsen, Hviding hrd.
 921, 1141
 Poul Nielsen, Sindet, A-
 gerskov s. 792, 1089
 Paul Nielsen, Skærbæk 866,
 1114
 Paul Nissen, Frøs hrd. 1048
 Paul Petersen, Dover, Lin-
 trup s. 632

Paul Rickartsen, Flensborg 373
 Paul Sørensen, Vester Vedsted 870f, 1115
 Paul Tamsen, Mejlby, Lintrup s. 1124
 Paul Terstensen, Vellerup, Agerskov s. 1069f, 1132, 1135
 Pauli, Johannes, sognepræst, Landkirchen, Femern 102
 Pauwe Nommensen, Nordstrand 50
 Paynck, Diedrich, kapellan, Morsum, Nordstrand 708
 Paynck, Peter, Husum 708
 Pechlin, Steffen, borgmester, Burg, Femern 1276
 Pegan eller Pegaw, Andt eller Arnold v., foged, Løgumkloster 591, 778ff, 1179(?)
 v. Pegan eller Pegaw, Katharina, Løgumkloster 591, 778ff, 1179
 Peter, Per
 Peter, Bølsbøl, Læk s. 525
 Peter Adersen, Tumbøl, Felsted s. 131, 332f
 Peter Andersen, Emmelsbøl 672
 Peter Andersen, Pelworm 739
 Per Andersen, Rabsted 1091
 Per Andersen, Rejsby 638
 Per Andersen, Sverdrup, Øsby s. 846f, 1111
 Peter Andersen, Sød, Ubjerg s. 502
 Peter Andersen, Viding hrd. 522
 Per Bring, Højer hrd. 121
 Peter Becker, Haderslev 91
 Peter Bentsen, Bolderslev 628
 Peter Bensen (Boisen), Nordstrand 44, 50f
 Per Berntsen, Benninghusum, Horsbøl s. 703
 Peter Bertelsen, "Alem", eller Aleng, Kalvslund hrd. 952, 1099
 Per Bjørnsen, Stenderup, Tyrstrup hrd. 1124
 Peter Boysen, Kær hrd. 210f
 Peter Bundt, Åstrup s. 1274
 Peter Christensen, Allerup, Toftlund s. 872f, 1115, 1124
 Peter Christensen, Brarup 666
 Peter Christensen, Bredevad, Bylderup s. 38
 Per Christensen, Frøs hrd. 1045
 Per Christensen, Hynding, Rabsted s. 1091
 Peter Christensen, Københoved, Skrave s. 923, 1138
 Peter Christensen, Skovby, Vedsted s. 1129, 1145
 Per Christensen, Vedsted el. Hoptrup s. 805
 Per Christensen, Vellerup, Agerskov s. 315f, 640
 Peter Christensen, Volterup, Bjolderup s. 482f
 Per Clausen, Bastrup, Vamdrup s. 1108
 Peter Detlefsen, Enge 536
 Peter Ebbesen, Jejsing, Hostrup s. 404
 Peter Ebbesen, Læk 210f, 362, 532
 Peter Erichsen, herredsfoged, Slogs hrd. 1091
 Peter Eskelsen, Dalby 580

Peter Falsen, Højer 543
 Peter Feddersen, Elleho-
 ved, Sdr. Løgum s. 213,
 247
 Peter Feddersen, Pelworm
 717
 Peter Feddersen, Vimmers-
 bøl, Sdr. Løgum s. 560
 Peter Frodesen, Viding hrd.
 124, 128f
 Peter Gotbarsen, Stedesand
 203
 Per Gregersen, Agtrup (?),
 Bjært s. 1144
 Peter Haincksen, Tinning-
 sted, Karlum s. 573
 Peter Hansen, Almstrup, Uge
 s. 109
 Per Hansen, Bovlund, Ager-
 skov s. 622
 Per Hansen, Haderslev hrd.
 1099, 1180
 Per Hansen, Harreby, Hygum
 s. 929, 1106, 1185
 Peter Hansen, Hejsager,
 Halk s. 72
 Peter Hansen, sandemand, Hu-
 sum, Ballum s., Hviding
 hrd. 1097, 1141, 1169
 Per Hansen, Hyrup, Bevtoft
 el. Øsby s. 1179
 Per Hansen, Højer hrd. 121
 Per Hansen, Kvistrup, Øsby
 s. 618
 Per Hansen, Lert, Sommer-
 sted s. 786f, 1081
 Per Hansen, Mejlbj, Lin-
 trup s. 1139
 Peter Hansen, Nr. Rang-
 strup hrd. 1169
 Per Hansen, Rudebæk, Ved-
 sted s. 761, 1113, 1129
 Peter Hansen, Skodborg
 1076
 Peter Hansen, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s.
 1169f, 1177
 Peter Hansen, Søndernæs,
 Brøns s. 1118f
 Peter Haysen, Nordstrand
 462
 Peter Heiksen, kirkevæge,
 Emmelsbøl, 672
 Peter Heinsen 574
 Peter Hennicksen, Tønder
 476
 Peter Holdensen, Stende-
 rup, Grarup s. 1196
 Peter Houlesen, Tved, Tøn-
 der ls. 555
 Peter Ipsen, Hyrup i Angel
 243
 Peter Ibsen, Læk 243
 Peter Iversen, Gammelby,
 Fjelstrup s. 276
 Peter Jacobsen, Pelworm,
 Nordstrand 727
 Peter Japsen, Kær hrd. 24
 Per Jensen, Binderup, Bjært
 s. 1089
 Peter Jensen, Gl. Haders-
 lev 1112
 Per Jensen, Haderslev hrd.
 Per Jensen, Hillerup, Fa-
 rup s. 915, 1104
 Peter Jensen, Læk (?) 151
 Peter Jensen, sandemand,
 Løgumkloster 161
 Peter Jensen, Pelworm 716f
 Peter Jensen, Selskær, Jege-
 rup s. 1012, 1121
 Peter Jensen, Struksbøl,
 Sdr. Løgum s. 8f, 12,
 21, 138
 Per Jensen, Stursbøl, Ok-
 senvad s. 1138
 Peter Jensen, Sød, Ubjerg
 s. 523, 655
 Peter Jensen, Todsbøl,
 Bjolderup s. 659

Per Jensen, Vedsted s. (?)
 1145
 Peter Jensen, Åstorp, Taps
 s. 600, 1151
 Peter Jensen, Åstrup 1099
 Peter Jepsen, Bøking og
 Kær hrd. 413
 Peter Jepsen, Daler(?)
 146f, 702
 Per Jepsen, Geestrup,
 Agerskov s. 963, 1106,
 1121, 1134
 Peter Jepsen, Højer 514
 Per Jepsen, Kolsnap, Nustrup
 s. 1120
 Peter Jepsen, Lendemark,
 Bylderup s. 38
 Peter Jepsen, Roost, Arrild
 s. 265
 Peter Jepsen, Slogs hrd.
 486f
 Peter Jepsen, Tinningsted,
 Karlum s. 489
 Peter Jepsen, Tyrstrup 254
 Per Jepsen, (Ø) Lindet 318
 Paul Joensen, Agerskov 1095
 Peter Jonsen, Tyrstrup hrd.
 1053
 Per Jul, Strårup, Dalby s.
 1035
 Peter Jul, Ødis Bramdrup,
 Ødis s. 865
 Peter Jørgensen, Flovt,
 Øsby s. 1105, 1191f
 Peter Jørgensen, Gasse,
 Skærbæk s. 1016, 1162
 Per Jørgensen, Hejsager,
 Halk s. 613
 Per Jørgensen, Kvistrup,
 Øsby s. 1122, 1129
 Peter Ketelsen, Østergård,
 Medelby s. 519
 Peter Ketelsen (Kelsen),
 Åstorp, Taps s. 305
 Peer Kiere, Peter Kier,
 Øbjerg, Arrild s. 1083,
 1126
 Peter Knudsen, Brøns 927,
 1000, 1117
 Peter Knudsen, Have, Fjel-
 strup s. 1085, 1089,
 1091, 1146
 Per Knudsen, Kvistrup, Øs-
 by s. 606, 618
 Peter Knudsen, Ribe 1077
 Per Kundissen, Kvistrup,
 Øsby s. 606
 Per Lassen, Frørup 795f,
 1092
 Peter Lassen, "Molbeck",
 Frøs hrd. 1045, 1107
 Peter Lassen, Grønningho-
 ved, Vejstrup s. 1052,
 1151
 Per Laursen, Anslet, Fjel-
 strup s. 1091, 1146
 Per Laursen, Bæk, Nustrup
 s. 797, 1137
 Per Laursen, sandemand,
 Dalby 803
 Peter Laursen, Feldum,
 Vonsbæk s. 1057f,
 1089f, 1152
 Peter Laursen, Haderslev
 1019
 Peter Lausen, Haderslev
 hrd. 1058
 Peter Laursen, Højer 514
 Peter Laursen, Kamtrup,
 Hygum s. 1048, 1150
 Per Laursen, Lille Mar-
 strup, Hoptrup s. 820,
 967, 972, 992, 1171, 1178
 Peter Laursen, Nørby Mar-
 strup, Hoptrup s. 1096,
 1103
 Per Laursen, Seggelund, Tyr-
 strup s. 313
 Peter Laursen, Sød, Ubjærg
 s. 1264

Per Laursen, Tyrstrup 647
 Per Lausen, sandemand, U-
 strup, Vedsted s. 805,
 987, 1008, 1093, 1131,
 1138, 1146, 1163, 1171ff
 Peter Laursen, Ødis Bram-
 drup, Ødis s. 1093, 1159
 Peter Laursen, Tinningsted,
 Karlum s. 210f, 489
 Peter Levesen, Humtrup s.
 227, 350
 Peter Ludicksen, Spandet
 s. 932, 1070, 1100,
 1120, 1122, 1133
 Per Madsen, Broderup (?),
 Tinglev s. 1023
 Peter Madsen, Brorsbøl,
 Starup s. 1058f, 1152
 Peter Madsen, Gl. Haders-
 lev 1174f, 1191
 Peter Matzen, Grelsbøl,
 Humtrup s. 304
 Per Madsen, Hajstrup, Øsby
 s. 1122
 Per Matzen, Hoptrup 1095
 Peter Madsen, Kolstrup(?),
 Stepping s. 999
 Peter Madsen, Magstrup
 1176f
 Peter Matzen, Ubjerg 485
 Peter Matzen, Øbjerg, Ar-
 rild s. 1030
 Peter Marcussen eller
 Marquartsen, præst,
 Nustrup 63, 1108f
 Peter Marquartsen, Bjært
 293
 Peter Martensen 408
 Peter Martensen, Allerup
 1039, 1124, 1148
 Peter Martensen, Ribe
 1042, 1160f
 Peter Martensen, Skovby,
 Vedsted s. 1008, 1153,
 1172
 Peter Martensen, Sdr. Lø-
 gum 559
 Peter Mertensen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 692
 Peter Mertzen 278
 Peter Mickelsen, Farup
 1174
 Peter Mikkelsen, Frøs hrd.
 956, 1183
 Per Michelsen, Gram hrd.
 1103
 Peter Michelsen, Haderslev
 hrd. 1175
 Per Michelsen, Hyrup, Øsby
 s. 624
 Peter Michelsen, Kalvslund
 hrd. 949
 Peter Monnicke, Nordstrand
 1215
 Peter Moritzen, sandemand,
 Favstrup, Tyrstrup s.
 803
 Peter Møller, Astrup, Brøns
 s. 890, 945
 Peter Nielsen, Broderup,
 Tinglev s. 18, 33, 179
 Peter Nielsen, Brøns 891f,
 945, 1000, 1016, 1117,
 1167, 1182
 Peter Nielsen, Errested,
 Bjerning s. 1024, 1143,
 1173
 Peter Nielsen, Frørup 1039,
 1092, 1162f
 Peter Nielsen, Gram hrd.,
 måske Hammelev 625
 Per Nielsen, Gåskær, Bjol-
 derup s. 1103
 Peter Nielsen, Haderslev
 hrd. 1072, 1100
 Peter Nielsen, Hejls 1181
 Per Nielsen, Kvistrup, Øs-
 by s. 1109
 Per Nielsen, Normsted,
 Brøns s. 1158

Per Nielsen, Stepping
 1110f
 Peter Nielsen, Tumbøl,
 Felsted s. 131
 Per Nielsen, Tyrstrup hrd.
 1053
 Peter Nielsen (Ditmers),
 Tønder 146f, 702
 Peter Nielsen, Uldal,
 Skrydstrup s. 987,
 1103, 1120, 1146, 1171f
 Peter Nissen, 361
 Peter Nissen, Ellehoved,
 Sdr. Løgum s. 403
 Per Nissen, Galsted, Ager-
 skov s. 622, 781, 848,
 1095
 Peter Nissen, Gasse, Skær-
 bæk s. 947f
 Peter Nissen, Haderslev
 amt 615
 Peter Nissen, Havsted,
 Ravsted s. 181
 Peter Nissen, Niebøl 233
 Peter Nissen, Ravsted 381
 Per Nissen, Spandet 1070,
 1122f, 1133f
 Peter Nissen, Todsbøl,
 Bjolderup s. 19
 Peter Nissen, Vollerup,
 Bjolderup s. 483
 Per Nomsen, Åbro, Medel-
 by s. 692
 Peter Olufsen, Flovt,
 Øsby s. 1105
 Peter Olufsen, Skartved,
 Bjært s. 645
 Peter Oluffsen, Ustrup,
 Vedsted s. 1008, 1163,
 1172
 Peter Outzen, Tyrstrup
 hrd. 1053
 Peter Paulsen, kirkevæge,
 Bjerning 1156
 Peter Paulsen, skræder,
 Haderslev 764, 1083,
 1168, 1170
 Per Paulsen, Harreby, Hy-
 gum s. 1067, 1140
 Peter Paysen, Risummose,
 Risum s. 142
 Peter Paynck, Husum 708
 Peter Petersen, Abild 556
 Peter Petersen, Arrild
 1169
 Peter Petersen, Bergen,
 form. stednavn i Ubjerg
 s. 196
 Peter Petersen, Bosbøl,
 Klægsbøl s. 692
 Peter Petersen, Boyen el.
 Boiem (?), Gl. Haderslev
 s. (?) 1002, 1173
 Peter Petersen, Fole 65
 Peter Petersen, Galsted,
 Agerskov s. 781
 Per Persen, Gl. Haderslev
 1127f
 Per Persen, Gram hrd.
 894, 1094
 Per Persen, Hyrup, Bevtoft
 s. 848, 1095, 1169
 Peter Petersen, Klægsbøl
 195f
 Per Persen, Nr. Rangstrup
 hrd. 962
 Peter Petersen, Struksbøl-
 gård, Sdr. Løgum s.
 110f, 136f, 225, 334,
 395, 507
 Peter Petersen, Ustrup,
 Vedsted s. 295
 Peter Richardsen, Flens-
 borg 241
 Peter Roleffesen, Søholm,
 Enge s. 22
 Peter Schmidt, Brøns 90
 Peter Schmidt, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s.
 1176

- Peter Simensen, Husum 713
- Peter Steffensen, Åstrup 1138
- Per Suder, Åstrup 822, 994, 1164
- Peter Sunicksen, Læk 373
- Per Sørensen, Bjerndrup, Stepping s. 1163
- Per Sørensen, Frøs hrd. 1046, 1175f
- Peter Sørensen, Gram hrd. 1166
- Peter Sørensen, Skovby, Vedsted s. 295
- Per Sørensen, Tyrstrup hrd. 1053
- Peter Tamsen, Frøs hrd. 930
- Per Tamsen, Nr. Rangstrup hrd. 1090
- Peter Tamsen, Vesterlandet, Gram s. 957, 1139, 1156, 1168
- Peter Terkelsen, Krogstrup, Skrave s. 632
- Peter Terkelsen, Mejlby, Lintrup s. 906, 918, 1154
- Peter Thomsen, Frøs hrd. 1169
- Peter Thomsen, Haderslev 873f
- Peter Tomasen, Nordstrand 1261
- Peter Thomschleger, borger, Flensborg 34
- Petrus Thomæ, sognepræst, Højst s. 1217
- Per Torsten, Hygum s. 928, 1106
- Peter Tortsen, Sdr. Løgum 570
- Peter Tosen, Grarup 1059, 1100
- Peter Troelsen, Astrup-
gård, Brøns s. 578
- Peter Uldtsen (Uldensen), Struksbøl, Sdr. Løgum s. 386, 501, 516
- Peter Wilcke, Meeschendorf, Bannesdorf s. 104
- Per Willatzen, Vargård, Hejls s. 1134
- Petri, Benedict, sognepræst, Magstrup 611
- Petræus, Johannes, præst, historisk forfatter, Odenbøl 705f, 730
- Petræus, Jacob Jacobsen, præst, Moltrup 1164
- Philippus Esterman, præst i Vonsild, Dalby og Seest s. 862f
- Pier Kier, Hviding hrd. 877
- Plessen, Anna 708
- Podebusk, Moritz, Spandetgård, Spandet s. 636f, 839f, 867f, 946, 949, 1042, 1066, 1069f, 1097f, 1105, 1122, 1124, 1132f, 1148, 1155, 1174, 1180f
- Pogevelt, Casper 1275
- Pogwisch, Benedikt, Frisenborg, Tumby s. 473, 535
- Pogwisch, Hans, Frisenborg, Tumby s. 473, 535
- Pogwisch, Johan, Frisenborg, Tumby s. 473, 535
- Pogwisch, Margreta, Klægsbøl 6
- Pollit, frue, Kiestrup 1127
- Pommelberch, Reinhardt 1275
- Pott, Jørgen, Ribe 773
- v. Qualen, Josue, Haderslev 1157, 1168

- Randulf, Erik, Hejls 70
- Rantzau, Anna, gift med
Christoffer R. 234
- Rantzau, Benedict, Møgel-
tønder 1021, 1187, 1190
- Rantzau, Breide 471, 532,
541
- Rantzau, Catharina, frøken
1170
- Rantzau, Christoffer, her-
tugelig råd, amtmand,
Tønder, Rendsborg 17,
21, 41, 80, 96, 105ff,
111, 123, 131, 160, 187,
216, 227, 235, 237, 250,
269, 403, 457, 471, 532,
541, 590, 750f, 1204,
1210f, 1228, 1234, 1236
- Rantzau, Daniel, Søgård,
Kliplev s. 1188
- Rantzau, Drude, Claus
Ahlefeldts enke 1020
- Rantzau, Godske, amtmand,
Haderslev 1534, 1545-49,
Tønder 1538-41 8, 16f,
39, 55, 207f, 229, 293,
295, 409, 502, 997, 1051f,
1194
- Rantzau, Hans, Hasselburg
266, 751, 763, 772, 914,
1021f, 1187
- Rantzau, Hans, amtmand,
Rendsborg 1276
- Rantzau, Hans, Skodborg
len 914
- Rantzau, Henrik, kgl. stat-
holder, amtmand i Segeberg
541, 594, 1098, 1225
- Rantzau, Henrik, amtmand,
Gottorp 1203
- Rantzau, Henrik, Bülck,
Tovskov, Sommersted s.
17, 40, 55, 266, 1202
- Rantzau, Hippolyta g. m.
Moritz Høck 624
- Rantzau, Jasper (Jesper),
amtmand, Tønder, Flens-
borg 8, 108, 160, 185,
192, 236, 386, 523, 577,
914
- Rantzau, Jeronimus 1236
- Rantzau, Johan 532f, 541,
903
- Rantzau, Margrethe, g. m.
Jasper Rantzau 914
- Rantzau, Margrethe, g. m.
Jeronimus R. 1236
- Rantzau, Melchior, Tovskov,
Sommersted s. 982, 1176,
1186f
- Rantzau, Peter, amtmand,
Flensborg 1277
- Rantzau, Peter, Vamdrup
786, 1081, 1139f, 1188
- Rantzau, Poul, amtmand i
Svabsted 533, 541, 777,
1228
- Rantzau, Schack, amtmand,
Femern 100
- Rantzau, Sivert, hertuge-
lig råd, amtmand, Ha-
derslev 61, 64, 69, 98,
108, 119, 256, 296, 308,
324, 541, 554, 577, 580,
590, 883, 893, 911, 929,
1059, 1198, 1202, 1210f
- Rantzau, Tonies, Vilstrup
777, 869, 1014f, 1024f,
1056, 1077f, 1102, 1112,
1134, 1137, 1143f, 1167,
1176, 1178, 1191f
- Rasmus Eschelsen, Tyrstrup
hrd. 813
- Rasmus Fridtsen (Viedtsen),
Hammelev 625, 1112
- Rasmus Hansen, Errested,
Bjerning s. 1173
- Rasmus Hansen, Vestergård,
Øsby s. 599
- Rasmus Iversen, Gram hrd. 78

Rasmus Jensen, Haderslev hrd. 1058
 Rasmus Jessen, Todsbøl, Bjolderup s. 659
 Rasmus Laursen, Toftlund 1061, 1116
 Rasmus Madsen (?), Halk 783
 Rasmus Madsen, Uldallund, Skrydstrup s. 827f
 Rasmus Marquardsen, Tråsbøl, Felsted s. 223f
 Rasmus Marten, Gl. Haderslev 1035, 1092
 Rasmus Mertensen, Allerup, Toftlund s. 1095
 Rasmus Nielsen, Hjerting 281
 Rasmus Nielsen, Sindet, Agerskov s. 792, 1089
 Rasmus Nielsen, Stenderup (?), Toftlund s. 1041, 1130
 Rasmus Nissen, Gøttrup, Tirslund s. 979, 1121
 Rasmus Nissen, Nr. Rangstrup hrd. 1090
 Rasmus Persen, Ulstrup, Nr. Løgum s. 320
 Rasmus Taysen, Skovbøl, Felsted s. 325
 Ravn, Hans, Nr. Vilstrup, Vilstrup s. 974f, 1142
 Ravn, Jes, Grarup 1100
 Ravn, Jes, sandemand, Nr. Vilstrup, Vilstrup s. 849, 974f, 1054, 1072, 1074, 1102, 1122, 1129, 1141f, 1152, 1176
 Ravn, Las, Kolding 1036
 Ravn, Nis, Haderslev hrd. 850, 1139
 Ravn, Severin, Grødebøl, Vilstrup s. 1176
 Ravn, Simon, Grønningho-
 ved, Vejstrup s. 1092
 Ravn, Søren, Grønningho-
 ved, Vejstrup s. 1036, 1092
 Ravn, Søren, Haderslev hrd. 1054
 Redleff Brudersen, Nordstrand 462
 Redleff Volquartzten, Enge 484
 Reichenbach, Friedrich 631
 Reichenbach, Hans, adelsmand, Haderslev 308f, 631, 1072, 1138, 1196
 Renle Nisses, Enge 387f
 Renne Momsen, Bolhuse, Rissum s. 508f
 Reventlow, Iven, landmar-
 skalk 1, 16f, 39ff, 55ff, 80ff, 100, 106ff, 134, 159f, 324, 415, 471, 541
 Reventlow, Johan, Gram og Tovskov 855f, 1196
 Richard Feddersen, Holt, Medelby s. 12
 Richard Ingersen, Faretoft 241
 Richardsen - slægten 241
 Richelius (Regillus) Nicolai, sognepræst, Hostrup s. 1217f
 Richt Petersen, Nordstrand 740
 Rickert Brudersen, Snattebøl, Læk og Stedesand s. 329
 Ricquart Duiesen 510
 Ricquart Feddersen, Struksbøl, Sdr. Løgum s. 501
 Rising, Georg, Tønder 556
 Robesat, bygmester, Haderslev (?) 591
 Roe, Jes, herredsfoged, Gram hrd. 259, 1068
 Rohe, Jørgen, Kolding 1068

- Roleff Paysen, Søholm,
 Enge s. 22
 Roloff Mommesen, Viding
 el. Bøking hrd. 139
 Rosenkrantz, Ludvig Niel-
 sen 1021
 Rosenkrantz, Otto Holger-
 sen, lensmand, Tørning
 281
 Roskemmer, Mads = Mads
 Nielsen 968, 972, 1157
 Rostrup, Hans, Sjelle
 Skovgård, Sjelle s. 1063
 Rumohr, Asmus 1272
 Rumohr, Berta 1269ff
 Rumohr, Jørgen Laursen,
 Seggelund, Tyrstrup s.
 313f
 Rumohr, Schack 1269ff
 Rytter, Oluf, Kappel, Nør-
 lem s., Skodborg hrd.
 918
 Sandten, Gerth v. 1162
 Sara Jørgens, Haderslev
 1176f, 1180
 Sax, Peter 713
 Schegs, Anna, Vilstrup 1081
 Scheg, Jep, Vilstrup 1028,
 1081, 1179
 Scheg, Merten, Vilstrup
 (?) 1083
 Scherrebeck, Iver, Hoptrup
 s. (?) 820, 1096
 Schmidt, Asmus, Brøns 815,
 1096
 Schmidt, Chresten, Halk
 1090
 Schmidt, Hans, Frøs hrd.
 1049
 Schmidt, Hans, unge, Pel-
 worm 721
 Schmidt, Jacob, sognepræst,
 Øsby 1208
 Schmidt, Jesper, Skodborg
 1132
 Schmidt, Jørgen, Bæk, Nu-
 strup s. 1101
 Schmidt, Otto Ocksen, dia-
 kon, Søndre Kapel, Pel-
 worm 48, 428, 1253
 Schmidt, Peter, Brøns 90
 Schmidt, Peter, Sønderballe
 Diernæs, Hoptrup s. 1176
 Schmidt, Peter, Vedbøl,
 Vedsted s. 1145
 Schmitna, Catharina, gift
 Milesius, Haderslev 1216
 Schneider, Kordt 1119
 Schnell, Johan, Haderslev
 1085
 Schouby, Mads, Grarup 1100
 Schouby, Søren, Sverdrup,
 Øsby s. 592
 Schrader, Lorentz, Åstrup
 1275
 Schreiber, se Skriver
 Schrøder, Frederik, Flens-
 borg 659
 Schrøder, Hans, Ødis Bram-
 drup, Ødis s. 634
 Schrøder, Heinrich, Sten-
 derup, Grarup s. 1090
 Schrøder, Lorenz, Nord-
 strand 1215
 Schrøder, Michel, Ørby,
 Vonsbæk s. 1166, 1178
 Schrøder, Nis, Kgl. told-
 opsynsmand, Gredstedbro
 839f, 1097
 Schrøder, Nis, Neder Jer-
 stal, Bevtoft s. 1030
 Schrøder, Nonne, Lille-
 horn, Læk s. 127, 407
 Schrøder, Per, Åstrup
 822, 1089
 Schrøder, Peter Huberg,
 Hviding hrd. el. Ribe?
 1016, 1162
 Schrøder, Simon, Hviding
 hrd., måske Spandet 946

Schröder, Simon Simonsen,
 Åstrup 610, 1180
 Schröder, Villads, Tønder
 30
 Schull, Arndt, købmand,
 Køl n 1275
 Schumacher, Skomager
 Schumacher, Busch, Haders-
 lev 1174f
 Skomager, Christoffer,
 hofskomager, Haderslev
 875f
 Schumacher, Claus, Læk 546
 Schumacher, Gunder, Læk
 546
 Schomacher, Iver, Evens-
 bøl, Nordstrand 725f,
 744
 Schumacher, Jesper, Ha-
 derslev 1157
 Schumacher, Niels, Flens-
 borg 185
 Schumacher, Peter Moltrup
 1096
 Schumacher, Wilhelm, borg-
 mester, Haderslev 591,
 1027, 1029, 1048, 1070ff,
 1085, 1089, 1106ff, 1125f,
 1138, 1265
 Schutt, Søren, Haderslev
 1113
 Schutte, Hans, Flensborg
 640
 Schwabe, Jørgen, amtmand,
 Haderslev 1201f
 Schwendi, Lazarus v.,
 Sachsen 105
 Sebbi Svendsen, borgmester,
 Haderslev 15
 Sehested, Clara, enke efter
 Tønnes S. 541, 1251
 Sehested, Claus, Spandet-
 gård, Spandet s. 1069f
 Sehested, Jacob 250
 Sehested, Marquart el.
 Markus, staller, Nord-
 strand 44, 47f, 79,
 418, 438, 440, 460, 462,
 466, 720, 738
 Sehested, Reimer 723
 Sehested, Tønnes 472f,
 541, 1251
 Selander, Kersten, Haders-
 lev 91
 Sester Wolbers, Husum 447
 Severin, præst i Skodborg
 1076f, 1112, 1176
 Severin Christensen, Hil-
 lerup, Farup s. 915f,
 1185
 Severin Ditlefsen, Ørde-
 rup, Toftlund s. 979
 Severin Erichsen, Hejls
 1092
 Severin Hansen, Birkelev,
 Vodder s. 925
 Severin Hansen, Lintrup
 970f, 1160, 1173
 Severin Jessen, Kalvslund
 hrd. 1180
 Severin Jørgensen, Gabøl,
 Nustrup s. 980f, 1101,
 1108f, 1170f
 Severin Knudsen, Rødding
 594
 Severin Matzen, Halk 783
 Severin Persen, foged, Span-
 detgård, Spandet s. 949
 Severin Skovby, Haderslev
 606
 Severin Skriver, Frøs hrd.
 1131
 Severin Ytzen (el. Jutsen),
 Langmose, Halk s. 764,
 1142f, 1168, 1170
 Sibbe Levens, hustru, Hamm
 443, 445
 Sibrick Jensen, sandemand,
 Råhede, Hviding s. 882,
 1100, 1119, 1182

Sidsel Knuds, Åstrup 1249
 Sidsel Madsd., Kær hrd.(?)
 154
 Sidsel Pers, Tyrstrup 1087
 Simon Andersen, Vintved,
 Sdr. Løgum s., nu Burkal
 s. 345
 Simon Barber, Haderslev
 775
 Simon Bentzen, mester, Nord-
 strand 441
 Simon Hansen, Vester Ved-
 sted 871
 Simon Jensen, Knorborg, Hy-
 gum s. 928, 1106, 1171
 Simon Jensen, Tornum,
 Lintrup s. 953, 1183
 Simon Jul, Djernæs, Hop-
 trup s. 983
 Simon Jørgensen, Tiset,
 Gram s. 941f, 1166f,
 1172
 Simon Laursen, Bjært 612
 Simon Laursen, Bovlund, A-
 gerskov s. 622
 Simon Mørk, Skovkro, Gram
 s. 976
 Simon Nielsen, Hajstrup,
 Øsby s. 619f
 Simon Paulsen, Tiset, Gram
 s. 60
 Simon Petersen, borgmester,
 Haderslev 1085
 Simon Simonsen, Hokær el.
 Kokær, Tyrstrup s. 842,
 1093
 Simon Simonsen Schrøder,
 Åstrup 610, 1180
 Simon Sørensen, Kalvslund
 1107
 Simon Villadsen, Marstrup,
 Hoptrup s. 1054, 1068,
 1073f, 1103, 1107
 Sindit Bertels, Spandet
 895, 1100
 Sissel Jesses, Skjoldager,
 Gram s. 1124
 Sissel Knudsdatter, Fjel-
 strup 1062, 1126f
 Sivers, Hans, Hytten 1207
 Siverth Adsen, Evesbøl,
 Nordstrand 743, 1221
 Siverth Levesen, Pelworm
 453
 Sivert Popsen, Kær el. Bø-
 king hrd. 23
 Skomager, se Schumacher
 Skovby, Severin, Haderslev
 606
 Skriver, Andreas, borg-
 mester, Flensborg 773
 Skriver, Hans, Haderslev
 1039
 Skriver, Ingeborg, Flens-
 borg 771ff, 1121
 Skriver, Jens, herredskri-
 ver, Hviding hrd. 882,
 884, 1142
 Skriver, Mikkel, Riberhus
 836, 1097
 Skriver, Niels, Haderslev
 768, 1082
 Skriver, Severin, Frøs hrd.
 1131
 Skræder, Nis, Neder Jer-
 stal, Bevtoft s. 1084
 Skytte, Hans, Agerskov
 315
 Smed, Jørgen, Rødding 250
 Smed, Torsten, Foldingbro,
 Lintrup s. 940
 Snedkers, Anna, Haderslev
 1056
 Snedker, Jørgen, Frøs hrd.
 956, 1183
 Snedker, Jørgen, Haderslev
 794
 Snedker, Peter, Haderslev
 1033, 1056
 Sophie, dronning 16, 1225

Sophia Marxdatter Addens,
Haderslev 819

Stabel, Bastian, amtsskri-
ver, Haderslev 15, 91,
1219

Stake, Johan, Stenderup
Vargård, Stenderup s.
800

Steffen Andersen, Anderup,
Stepping s. 857f, 1113

Steffen Fridericksen,
Nordstrand 748

Stine Obbens, Nordstrand
1265

Stockfledt, Henning, Ha-
derslev 775, 1088

Strome Jørgensen, byfoged,
Haderslev 633, 767f,
770, 1071, 1081f, 1085,
1106, 1132, 1141, 1163,
1174f

Struck, slægten 196f

Struck, Peter, d. 1507,
hrdsfgd., Kær hrd. 196

Struck, Peter, hrdsfgd.,
Kær hrd. 10, 111

Stub, Iver, Søholm, Enge
s. 342

Suder, Bertel, Hviding
hrd. 950, 1182

Suder, Christian, Melle-
rup, Agerskov s. 1145f

Suder, Hans, Øster Højst,
Højst s. 88

Suder, Jørgen, Mellerup,
Agerskov s. 1145f

Suder, Peter, Moltrup 1071f

Suder, Peter, Åstrup 822,
994, 1089, 1164

Suder Togi, Nr. Rangstrup
hrd. 1090

Svaning, Hans, biskop,
Ribe 877

Svend Kaedt, Åstorp, Taps
s. 600

Svend Lauesen, Gånsager,
Vodder s. 909, 1116

Svend Petersen, sandemand,
Østergasse, Skærbæk s.
882, 1017, 1116, 1119,
1177

Svend Tamsen, Ustrup, Ved-
sted s. 1131

Sye Sonnecksens, Læk 346f

Sønke, Sonnicke, Sunnicke,
Sønneke

Sonnicke Brodersen, Klægs-
bøl 224, 339, 676f

Sonnicke Feddersen, Tin-
ningsted, Karlum s.
362, 489, 504

Sonnicke Harcksen, Skarde-
bøl, Enge s. 166f, 183,
231

Sonnicke Ingesen, Sdr. Ri-
sum, Risum s. 509

Sonnicke Iversen, Læk 545

Sonneke Jensen, hrdsfgd.,
Horsbøl (Viding) hrd.
685

Sønneke Mommen, Nordstrand
742

Sønke Paysen, Tønder 228,
565

Sunnicke Petersen, Søholm,
Enge s. 126, 239, 342,
344, 411

Sunnicke Volquartzten, Enge
484

Søren Adsersen, Ørderup,
Toftlund s. 872f

Søren Anchersen, Ørderup,
Toftlund s. 1115

Søren Bundsen, Åbølling,
Brøns s. 1123

Søren Christensen, Hille-
rup, Farup s. 1094,
1104, 1162

Søren Christensen, Kalvs-
lund hrd. 896, 1017

Søren Christensen, Københoved, Skrave s. 1160
 Søren Christensen, Mejlby, Lintrup s. 1099
 Søren Detlefsen, Ørderup, Toftlund s. 973f, 1120f
 Søren Ebsen el. Jepsen, sandemand, Frøs hrd. 1046, 1163
 Søren Ebsen, Tyrstrup hrd. 1053, 1124
 Søren Erichsen, herredsfoged, Hejls 795f, 1006, 1091, 1180f
 Søren Hansen, sandemand, Lintrup 810, 919, 1093, 1101
 Søren Iversen, Fjelstrup 1010f, 1130, 1136, 1139, 1178
 Søren Japsen, Rejsby 788
 Søren Jensen, Langkær, Gl. Haderslev s. 1009, 1177
 Søren Jessen, Billund, Vojens s. 652
 Søren Jørgensen, Gabøl, Nustrup s. 831
 Søren Knudsen, præst, Rødding 81f
 Søren Laursen, Bjært 612
 Søren Laursen, Bramdrup, Moltrup s. 1139
 Søren Moritzen, Frøs hrd. 1049
 Søren Nielsen, Erlev, Gl. Haderslev 1173
 Søren Nielsen, Simmersted, Magstrup s. 252
 Søren Nissen, Spandet 946, 1066, 1122, 1182
 Søren Persen, Frøs hrd. 1048
 Søren Petersen, Hjerting 1104
 Søren Persen, Kærbølling, Rejsby s. 836, 1104
 Søren Persen, foged, Spandetgård 840
 Søren Petersen, Rurup, Brandrup s. 643
 Søren Petersen, Tapsore, Taps s. 646f
 Søren Petersen, Årlund, Lintrup s. 614
 Søren Schouby, Sverdrup, Øsby s. 592
 Søren Tamsen, Birkelev, Vodder s. 1123
 Søren Persen, Kalvslund hrd. 1180
 Søren Willensen, Rejsby 933, 1170
 Tade Bensen, Edoms hrd. 737
 Tade Hansen, Volgsbøl, Nordstrand 460f
 Tade Wimersen, Gaikebøl 466
 Talike Barber, sen. v. Everstorp, Haderslev 775
 Tanck, Gotsch, Gl. Haderslev 1137
 Tanck, Marquart, Gl. Haderslev 1137
 Tede Haysen, Nordstrand 711
 Tede Volquartsen, Konningsbøl, Nordstrand 715
 Tegelman, Jurgen, Gl. Haderslev 1137
 Terkild Abkær, Vedsted s. 625
 Terchel Japsen, sandemand, Krogstrup, Skrave s. 1173
 Terkel Jepsen Lund, Hjerting, herredsfoged, Kalvslund hrd. se Lund, Terkel Jepsen

Terkel Madsen, sognepræst,
 Agerskov 641, 1135
 Terkel Madsen, Hillerup,
 Farup s. 915, 1104
 Terkel Madsen, Hjortlund
 1184
 Terkel Madsen, tingholder,
 Vimtrup, Lintrup s. 905,
 919, 951f, 1154, 1160f,
 1173f
 Terkel Paulsen, Bastrup,
 Vamdrup s. 1081, 1109f
 Terkel Petersen, Frøs hrd.
 1045, 1149
 Tete Levsen, Nordstrand
 442
 Tetens, Volquart, staller,
 Nordstrand 583, 715
 Thamme, Anna v. 1205
 Thamme, Detlef v. 1205
 Thienen, Otto v., amtmand,
 Tønder 244, 250, 324,
 332, 353, 410, 415, 457,
 471, 479, 527ff, 541, 552,
 564
 Thomas Ambdesen, Tønder hrd.
 655, 689
 Thomas Andersen, Haderslev
 1155
 Thomas Bennesen, Rejsby
 933, 1170
 Thomas Decker, Risumose
 135
 Thomas Ebsen, Stendet,
 Åstrup s. 1178
 Thomas Ebbesen, Strårup,
 Dalby s., Agtrup, Bjært
 s. 1035, 1085
 Thomas Hansen, herredsfo-
 ged, Gram hrd. 987,
 1024, 1128, 1166, 1178
 Thomas Hansen, sandemand,
 Hoptrup 317, 625, 649,
 828, 831, 964, 983,
 1141, 1146, 1161f
 Thomas Holm, Astrup, Brøns
 s. 890
 Thomas Jansen, Ladelund
 697
 Thomas Jensen, Farup
 949f, 1174
 Thomas Jensen, Ribe 593f
 Thomas Knudsen, magister,
 kannik, Ribe 907f, 917,
 1146, 1155, 1159, 1187
 Thomas Krømmer, Ribe (?)
 976, 1163
 Thomas Lassen, Skjoldager,
 Gram s. 991, 1137
 Thomas Lorenzen, Skryd-
 strup 625
 Thomas Mertensen, Rejsby
 933, 1170
 Thomas Mommesen, Humtrup-
 gård 3, 126, 222, 231,
 237, 239, 342, 344, 400,
 405, 411, 473, 526, 537f
 Thomas Nielsen, Lert, Som-
 mersted s. 1144
 Thomas Nissen, Arrild 265
 Thomas Nissen, Rejsby 933,
 1170
 Thomas Petersen, Haderslev
 628, 1119, 1139
 Thomas Petersen, Struks-
 bølgaard, Sønder Løgum s.
 196, 225, 334, 395
 Thomas Sørensen, Harreby,
 Hygum s. 68
 Thomas Sørensen, Vojens
 1166, 1169
 Thomschleger, Peter, bor-
 ger, Flensborg 34
 Thomæ, Petrus, sognepræst,
 Højst s. 1217
 Till el. Tiel Kallesen,
 Arrild 958, 1100,
 1134
 Tingskriver, Hans, Gram
 hrd. 1103, 1145

Tingskriver, Søren, Frøs
 hrd. 1110
 Togi Langelund, Agerskov
 315
 Tolder, Hans, rådmænd, Ha-
 derslev 794, 1050, 1085,
 1130
 Tolder, Wilhelm, Haderslev
 647f, 1090, 1114, 1146
 Tonnies Nissen, Hynding,
 Rabsted s. 1091
 Topft, Christopher, Tyr-
 strup hrd. 813
 Tordt Nielsen, Hjerting
 836f, 1097, 1104
 Tordt Petersen, Enge (?)
 387f
 Torsten Jacobsen, herredsfo-
 ged, Slogs hrd., Jynde-
 vad, Burkal s. 378, 400f, 481,
 491
 Torsten Smed, Foldingbro,
 Lintrup s. 940
 Toste Bjørnsen, Frøs hrd.
 1045f
 Totte Nommes, Nordstrand
 732
 Troels Hansen, Udal, Skryd-
 strup s. 827f, 987, 1103,
 1146, 1171f
 Truels Jensen, Karlum 162
 Troels Jensen, Styding,
 Hammelev s. 1169
 Truels Nielsen, Bajstrup,
 Tinglev s. 18
 Trouels Nissen, sandemand,
 Sdr. Farup, Vedsted s.
 882, 1017, 1100, 1119,
 1140f, 1177, 1182
 Troels Petersen, Øbjerg,
 Arrild s. 1132
 Tudtmose, Hans, Brarup 694
 Tuere N., Haderslev amt 39
 Tuke Jepsen, Søstgård, Ri-
 se s. 1023
 Tyge, Tuge, Tøger
 Tyge Andersen 389
 Tyge Christensen, herreds-
 foged, Tønder hrd. 689
 Tyge Gotbarsen 565
 Tøger Jabsen, Gesing,
 Skærbæk s. 936, 1167
 Tyge Jensen, Dedsbøl 488
 Tuge Lassen, Vester Ved-
 sted 1141
 Tyge Nissen, Gesing, Skær-
 bæk s. 936, 1167
 Tyge Steffensen, Frøs hrd.
 1046
 Tyge Tamsen, Hjemsted, Skær-
 bæk s. 1097
 Tyge Tamsen, Skjoldager,
 Gram s. 1154
 Tyge Terkelsen, Tods-
 bøl, Bjolderup s. 659
 Tyge Tygsen, Hjemsted,
 Skærbæk s. 1014, 1114
 Tyling, Andreas, borger,
 Flensborg 33
 Tøndebinder, Nils, Køben-
 havn 118, 158, 261
 Tønder, Johan el. Hans,
 præst, Vedsted 996f
 Ulde Iversen, Kær hrd. 154,
 393
 Uldi Jacobsen, Søholm, Enge
 s. 411
 Ulde Ketelsen, Bøking og
 Kær hrdr. 413
 Ulfeld, Anna, f. Kaas, Var-
 gård, Stenderup s. 608f,
 799, 813, 869, 1085, 1092
 Ulfeldt, Inger, Bjerndrup-
 gård 779f
 Ulfeld, Jost Andersen,
 Vargård, Hejls s., Sten-
 derup Vargård, Stenderup
 s. 608, 799, 813

Ulfeld, Sidsel Andersdatter, Tvedsgård, Dalby s. 813, 1085
 Ulof Hansen, Pamhule, Hammelev s. 1103
 Ulof Nielsen, Meng, Aller s. 1090, 1145
 Ulrik, hertug af Mecklenburg 307
 Utzberg, Herman, Flensborg 237

 Vagn Volquartsen (Volker-
 sen), Nordmarsch, Nordstrand 46
 Veitt Bolgener, skriver, Vamdrup 786f
 Viffert, Chr. Maltesen, Brånore, Taps s. 1024, 1072f, 1075
 Vildskytte, Hans, hertugelig skytte 1074, 1101
 Vilhelm Japsen, Mejlby, Lintrup s. 1104
 Villads Hansen, Frøs hrd. 1045
 Villads Jensen, Haderslev hrd. 1024, 1127, 1167 (?)
 Villads Jensen, Hage (Ørbyhage), Vonsbæk s. 770, 1081, 1142
 Villads Jensen, Sjelle Skovgård, Sjelle s. 1062f
 Villads Jensen, herredsfo-
 ged, Stenderup 266f, 800
 Villads Knudsen, Haderslev 794
 Villads Madsen, Hillerup, Farup s. 915, 1104, 1185
 Villads Madsen, Vimtrup, Lintrup s. 77, 952, 1050, 1149, 1171, 1184
 Villads Nielsen, Haderslev hrd. 1058, 1072
 Villads Nielsen, Magstrup 607
 Villads Nielsen, Marstrup, Hoptrup s. 992, 1178, 1182f
 Villads Nielsen, sandemand, Åstrup 1144
 Villads Schrøder, Tønder 30
 Villads Severinsen, Haderslev hrd. 1058
 Villatz Sørensen, sandemand, Hviding hrd. 882
 Villads Sørensen, Magstrup 607
 Vinter, Jep, Tyrstrup hrd. 1053
 Voeth, se endv. Foet
 Voeth, Christina, Haderslev 261
 Vogt, Hans, Rendsborg 750f
 Vogt, Marquart, Nortoft 750
 Volge Nickelsen, Gaikebøl 712
 Volckmar, Wolter, berider, Haderslev 263
 Volquerdt Boysen, Evensbøl, Nordstrand 725, 744
 Volkert Ketelsen, Holm, Brarup s. 532f
 Volquardt Bonsen, Nordstrand 742
 Volquardt Brodersen, Pelworm 736
 Volquart Frodesen, Emmelsbøl 123
 Volquarth Janicksen, Vimmersbøl, Sdr. Løgum s. 371
 Volquart Jensen, Vimmersbøl, Sdr. Løgum s. 561
 Volquarth Mommesen (Nommesen), Evensbøl 416, 436, 451f
 Volquart Petersen 389

- Volquart Rennesen, Viding hrd. 432
- Volquart Tetens, staller, Nordstrand 715
- Volquerdt Thomsen, Nordstrand 722
- Wedelberg, Wedeke, hofsmed, Haderslev 1250
- Weisbecker, Mathias, Haderslev 1129
- Wensin, Lorenz, amtmand, Haderslev og Tørning 82, 580, 598, 603, 614f, 646, 755, 757, 759, 761, 763, 778, 804, 813, 848, 851, 883, 984, 1037, 1057, 1064, 1148, 1210, 1219, 1232, 1251
- Werckmeister, Hermen, Haderslev 768, 1082
- Werckmeister, Matz, rådmænd, Tønder 96, 146, 702
- Wiedt, Jep, Uge 348
- Wilcke, Peter, Meeschendorf, Bannesdorf s. 104
- Wilhelm Japsen, Mejlbj, Lintrup s. 916
- Wilhelm Tolder, Haderslev 647f
- Wimer Oslicksen, Vesterholt, Svesing s. 708
- Wind, Andreas, Hjortlund 917, 1146, 1185, 1187
- Winneke Ocksen, Wirikshered, Nordstrand 1272
- Winter, Truels, Astrup, Brøns s., herredsfoged 907
- v. d. Wisch, Claus, amtm., Tønder 17, 123, 191, 219, 233, 560
- v. der Wisch, Detlef, Olpenæs, Svans s. 106
- Wisch, Henneke v. d., Ejsbøl, Gl. Haderslev s. 1214
- v. der Wisch, Johan, Olpenæs, Svans s. 763, 853, 903, 1021, 1066, 1187, 1190, 1271
- v. der Wisch, Jørgen, hert. råd, Olpenæs, Svans s. 2, 106, 553f, 577, 1209f, 1227f
- Wist, Casper 1275
- Withbecker (Finbager), Mathias, Haderslev 1018, 1152
- Wittorp, Jasper's enke 1229
- Wobitzer, Wladislav, lensmand, Trøjborg 308f, 590
- Wolbroth (Valborg?) Anders Møllers dtr., Tørning Mølle, Hammelev s. 254
- Wolt Backsen, Nordstrand 711
- Wulf, Jep, Ribe 1132
- Wulf Hansen, Pamhule, Hoptrup s. 1058
- Wulf Nielsen, Sønderballe Diernæs, Hoptrup s. 1176
- Wunnicke (Wunke) Momsen, Pelworm 710, 734, 1265, 1267
- Ytzen, Hans, Langmose, Halk s. 1190f
- Ytzen, Henrik, Langmose, Halk s. 1191
- Ytzen, Jacob, Langmose, Halk s. 764, 1084
- Ytzen, Severin, Langmose, Halk s. 764, 1190
- Zolner, se Tolder
- Aage Artsen, Rikkelsbøl, Rodenæs s. 149

